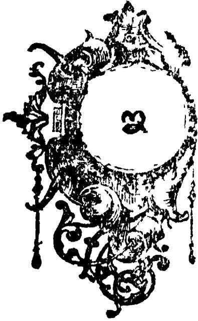
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీ శోభనాద్రీశ వైభవ మహాకావ్యే

ఉత్తరభాగే ప్రథమస్సర్గః.

కుశవంశప్రారంభః.

త్యాకర్ణ్య రఘూత్తమస్య చరితం
శ్రోత్రేషు సాధం రసం
ముంచత్సాధుజనస్య భూమిపమణి
స్సంశ్రావితం సూరిణా
తుష్యన్మానసపంకజాంతరగుహా
సంస్థాపితశ్శ్రీపతిః
తత్క్రీడాగుణసంస్కృతస్ఖలితవాక్
భూపో బ్రవీత్సాదరం

ధన్యోహం యదహం భవానలమహా
జ్వాలోపశాంతిక్షమం
శ్రీమద్దాశరథేర్విలాసచరిత
క్షౌద్రం రసం పాయితః
యత్కారుణ్యకటాక్షలోలహృదయా
బ్రహ్మాదయో యత్పద
ద్వంద్వాంభోజమరందభోగమధునా
ప్యాశాసతే సానుగాః

తుష్టం స్వాంతమఘాన్మమాద్యకలుషం
నష్టం చ సర్వం భవ

ద్వాశ్రోత్రిద్యద్రఘునాథదివ్యచరిత
శ్రుత్వాచసిద్ధాఃప్రియాః
శ్రోతుందాశరథేస్సుతస్యచరితం
త్వత్తశ్చకాంక్షేధునా
యస్స్వామూర్తిరివావతీర్యజయతి
శ్రీశస్యరామప్రభోః 3

శ్రుత్వావేంకటరంగభూపతివచ
స్తంశ్లాఘమానస్సుధీః
సర్వంతస్యరఘూత్తమస్యచరితం
సూనోఃకుశస్యావదత్
యస్మిన్మానతిగైస్సహోదరవరైః
స్వేషాంసదానీకృతాం
జ్యేష్ఠజన్మవశాద్గుణైశ్చలలితై
రన్వాసితోవద్ధరాం 4

నానావిధై రక్షణసంవిధానైః
కుశావతీరాట్ సకుశశ్శశాస
వసుంధరాంయామనుజై రపార
మన్వర్థసంజ్ఞాభవదాత్తసారా 5

సుప్తోనిశీథేసకుశఃకదాచిత్
స్వస్యాఃపురోదేవతయాఽప్రబుద్ధః
జ్వలత్ప్రదీపేసమదర్శిపుంసః
ప్రవాసినోవేషయుజాస్వగేహే 6

తాంబద్ధపాణింవనితామదృష్టాం
పురాకుశఃప్రహాసవిస్మయాత్మా
కాంత్వంకుతఃకస్యకిమర్థమత్రా
గతంచతత్వంవనితేవదేతి 7

సావదత్కుశమహీపతింతతః
మామవేహిరఘువంశసన్మణేః
రామభూపతివరస్యచిహ్నితాం
దేవతాంపురవరస్యసత్పదైః 8

సానుగేరఘుపతౌదివంగతే
నష్టరమ్యబలకర్మవిద్యుతిః
కోసలేంద్రనగరీగరీయసీ
సద్మనస్స్వరపతేర్నకాశతే 9

యాసువాద్యధవపూరితాంగణ
ద్వారతోరణవిరాజితధ్వజా
సాభయానకశివారవాకుల
ద్వానర్ణరాజతిరఘుప్రియాపురీ 10

యస్యనిష్కుటనగాస్సుమాంచితా
భృంగరాజకులఝంక్రియాకులాః
తేషుశోషితశిఖిషుదారుణాః
పక్షిణోద్యనివసంతిరాఘవ 11

తద్విహాయనగరీంకుశావతీం
స్వామినానగరీంమమాధునాత్
సన్నివేశయయథాపురంప్రభో
సానుగశ్చిరవియోజితాంత్వయా 12

ఇత్యుదీరితవచాఃకుశస్తయా
తత్తథేతిసముదాగ్రహీత్తదా
దేవతాచనగరస్యతత్పురో
దర్శనంసమగమత్ప్రసన్నధీః 13

అద్భుతంతదుపసిప్రభుస్సుహృ
ప్రాభావితంవ్యతనుతద్విజాగ్రతః

సంమతేనసుహృదామథోదగాత్
స్వాంపురీంప్రతికుశఃకుశాగ్రధీః 14

విప్రసాత్స్వవిరచయ్యరాఘవః
ప్రీతహృత్కిలకుశావతీంబలైః
స్యందనద్విపతురంగపద్గకైః
సంవ్యధాత్ఫణిఫణాధురానతాః 15

తత్రతత్రవసతీషువర్త్మని
ప్రాప్తరమ్యవివిధోపహారకైః
మోదతోరఘుపతిఃపురాంతికం
ప్రాపతీర్ణసురనిమ్నగాజలః 16

తాంనవీకృతవిమానమందిరాం
తత్క్షణాదపిసుశిల్పిభిఃకుశః
శాంతిభిర్నిగమవేదిభిర్ద్విజైః
రాతనోన్నివసతేఽధోచితాం 17

భవ్యవాద్యరవజృంభితాంబరః
ప్రితధిష్ఠితముదారభాసురం
ప్రాప్యమందిరమివోదయంగిరిం
భానుమానివకుశోవ్యరాజత 18

తత్పదానుగతపౌరమండలీ
సంశ్రితేతరగృహాపురీవరా
స్థానబద్ధతురగద్విపోత్తమా
పుష్యతిశ్రియమసౌయుధాపురం 19

తత్రరాజ్యమధితిష్ఠతోనుగై
రంజితాఖిలజనస్యభూపతేః
ప్రాపఘర్మసమయస్సమాకులో
యత్రవాతిమలయానుగోనిలః 20

బాలకోకిలరవాంచితేరణ
ద్భృంగసంకులసరోజకాననే
తత్రఘర్మసమయేస రాఘవో
రంతుమైచ్ఛదబలాభిరంభసి 21

తీరనిర్మితపటాలయాంనృపో
దాశజాలసృతశ్రకగండకాం
సవ్యగాహతకుశః ప్రియాన్వితః
క్రీడితుంససరయూంరయాన్వితాం 22

తత్రపూర్వమవతీర్ణసుందరీ
రమ్యశంబరవిహారచేష్టితం
వాస్థితఃకుశమహీపతిర్ముదా
పశ్యతిస్మజితఖేదముద్భటం 23

పాణిపల్లవగృహీతచామరాం
దర్శయన్నిజవధూగణస్యతాః
ధీవరస్యవనితాంనరోత్తమ
స్తోషమాపసమధిష్ఠితప్లవః 24

ఘవోధసలిలేమలేస్వయం
సంవిగాహ్యసుమంగనాజనైః
వాశితాభిరివవారణోత్తమః
క్రీడితంబహువిధంవ్యధాన్ముదా 25

యత్ప్రదారఘువరాయభూషణం
సందదౌమునిరగస్త్యనామకః
తత్కుశస్యపితృదత్తముజ్జ్వలం
పాణిభూషణమభూన్మహీపతేః 26

క్రీడతఃపయసితస్యభూషణం
తత్పపాతనృపతేఃకరాగ్రతః

తన్నిచుక్ష్యురవనీశ్వరాజ్ఞయా
బాలినోవిరచితావగాహనాః 27

తద్గవేషితమపిప్రయత్నతో
నైక్షితంకిలవిభూషణంవరం
ఊచురేవకుముదేనభోగినా
నిత్యమంభసిచరేణవాహృతం 28

తన్నిశమ్యవచనంకుశఃక్రుధా
గారుడాస్త్రమథచోదయచ్ఛరైః
తీక్ష్ణపర్వభిరుపాత్తయాచనం
తచ్చకారసరయూహ్రదామృతం 29

సోథమత్తమతమఃకుశాశుగాత్
భీతహృత్కుముదనామకఃఫణీ
తద్విభూషణముపాయనంవ్యధా
త్కన్యయాధురినృపస్యతస్థివాన్ 30

తంనిరీక్ష్యగరుడాస్త్రముద్భటం
సంజహారనృపతిఃప్రసన్నధీః
తంతతఃప్రణతినమ్రమస్తకః
ప్రాంజలిఃకుముదపన్నగోవదత్ 32

రామపుత్రకుశరాజమద్వచ
శ్శ్రూయతామిదమపాస్యవిక్రియాం
ఏతదాభరణముజ్జ్వలంజలే
క్రీడతస్తవపపాతసుదరం 33

కందుకాహృతిపరాయణాముదా
వీక్ష్యభూషణమసౌకుముద్వతీ
మత్స్వసానృపగృహీతవత్యద
స్తద్గ్రహేణకరయోజనంకురు 34

రాజవర్యభగినీం యవీయసీం
త్వత్పాదాబ్జపరిచారికాం మమ
స్వాపరాధశమనార్థమాగతాం
ఆదరేణ తు గృహాణ రాఘవ 35

ఏవం నిశమ్య కుముదస్య వచోఽపి రాజ్ఞో
రామాత్మజో ముదితహృత్ప్రతిగృహ్య భూషాం
తాముద్వవాహ విధినా కుముదానుజాతాం
రేమే తయా చ మఘవేవ పులోమపుత్ర్యా 36

కుముద్వతీ సా కుముదాభనేత్రా
హ్యతిథ్యభిఖ్యం సుషువే తనూజం
కన్యాం చ ధన్యాం లలితాం సువర్ణ
మాలిన్యభిఖ్యాం కుశధర్మపత్నీ 37

యదా రఘూణాం పతిరాదిదేవం
శ్రీరంగనాథం ప్రదదౌ ప్రమోదాత్
విభీషణాయాశ్రితవత్సలస్త
ద్విశ్లేషదుఃఖాద్విమనాస్తదాసీత్ 38

విజ్ఞాయ రామస్య తు వైమనస్యం
విధిస్స్వలోకాగతవానువాచ
రామ ప్రియోఽయం భగవాన్ మనోజ్ఞ
స్సంపత్కుమారో భవతార్చనీయః 39

నారాయణాద్రౌ వనవాసకాలే
సమీక్షితోఽయం భవతా రమేశః
తస్యాంశభూతోఽయముదారరూప
స్తస్మాదిమం పూజయ నిత్యమీశం 40

తదాది రామః పరిపూజ్య సంప
త్కుమారదేవం హరిమంబుజాక్షం

వైకుంఠయాత్రాసమయేంజనాయా
స్సుతాయహర్షేణదదౌదయాళుః 41

దేవంహనూమాన్పరిగృహ్యభక్త్యా
కుశాయరామప్రియమన్వదాత్తం
కుశోపిరామార్చితదేవమూర్తిం
ఆరాధయామాసహరీశదత్తం 42

రామప్రియారాధనసక్తచిత్తే
కుశేజగద్రక్షణజాగరూకే
పుత్రీమనోజ్ఞావవృధేయథేందో
ర్మూర్తిఃకలాభిర్విశదేతుపక్షే 43

ఉపఘ్నసంశ్లేషసమర్హవేషాం
సుతాలతామైత్ర్యకుశోనరేంద్రః
పరంవరంతత్సదృశంగుణాఢ్యం
విచింతయామాససధర్మచారః 44

స్వప్నేధతస్యాత్మజనేరఘూణాం
పతిఃప్రసన్నస్సహసీతయాహ
ప్రదేహిపుత్రీంయదుశేఖరాయ
సుతోయతోయాదవభూషణస్య 45

సీతాపిపుత్రంముదితాహకన్యా
యద్యోతకంవాంఛతితత్ప్రదేయం
కుశఃప్రబుద్ధస్తదనుప్రహృష్టః
పత్న్యైసమస్తంతముదంతమాహ 46

తత్రైవకాలేయదుశేఖరస్య
పితానృపోయాదవభూషణాఖ్యః
సుతానురూపాంవనితాంవిచిన్వన్
ఆస్తేహరేరంఘ్రిసరోజభక్తః 47

శ్రుత్వాతదానారదభాషితేన
కుశస్యపుత్రీంస్వసుతానురూపాం
పురీమయోధ్యామగమత్కుశంతం
ద్రష్టుంముదాయాదవభూషణేశః 48

సంప్రార్థితస్తేనకుశస్సుతాంతాం
దిదేశకన్యాంయదుశేఖరాయ
కన్యాధనంచప్రదదావనంతం
రదద్విపాశ్వాదివరాశ్చదాసీః 49

కన్యాతమూచేపితరంసచైత
త్కాంక్షేధనంరత్నసువర్ణముఖ్యం
పితామహారాధితమేవదేవం
ప్రదేహితుష్టోయదిమయ్యధీశ 50

కుశోథమాతుర్జనకేంద్రపుత్ర్యా
వచస్మరంతుష్టమనాస్తదానీం 51

సహాయతామేత్యసురేశ్వరస్య
నిశాచరాణాంహననేకుశస్సః
జఘానదైత్యంయుధిదుర్జయాఖ్యం
తేనాహతస్స్వర్గపదంసమాప 52

కుముద్వతీచాస్యగమన్నరేంద్రం
పతివ్రతారామసుతంప్రియంస్వం
అథాభిషిక్తోతిధిరాత్మజోస్య
జగ్రాహపాణింనిషధేంద్రపుత్ర్యాః 53

కుశవంశః

అతిథేఃకుశపుత్రస్యనిషధాఖ్యస్సుతోజని
నలస్తస్యనభస్తస్యపుండరీకస్తదాత్మజః 54

క్షేమధన్వాసుత స్తస్య దేవానీక స్తదాత్మజః
అహీన స్తస్యపుత్రోఽభూత్ కురు స్తస్యసుతోఽభవత్ 55

పారియాత్రాఽభిధ స్తస్య బల స్తస్మాత్ ఛల స్సుతః
అర్క స్తస్యసుతో వజ్రనాభ స్తస్యాత్మజో నృపః 56

ఖగణ స్తత్సుత స్తస్య వ్యుషితాశ్వ స్తదాత్మజః
తస్మాద్విధృతి రుద్భూతో రాజా ధర్మైకసత్తమః 57

హిరణ్యనాభ స్తస్యాసీత్ యో జ్ఞాద్యోగం చ జైమినేః
పుష్య స్తస్యసుత స్తస్మాత్ ధ్రువసంధి రభూన్నృప 58

సుదర్శన స్తస్యపుత్రో హ్యగ్నివర్ణ స్తదాత్మజః
సచాత్యంతర తేస్సంగాత్ సదా స్త్రీలోలుపోఽభవత్ 59

గదేన తు క్షయాఖ్యేన గుర్విణీం సహధర్మిణీం
విహాయ గతవాన్ స్వర్గం శీఘ్రాఖ్య స్తత్సుతోఽభవత్ 60

తస్యాభవన్మరుర్నామ తనయో యోగవిత్తమః
కలాపగ్రామవాస్తవ్యః కల్యం తే పున రేవహి 61

నష్టం సూర్యస్య వంశాబ్ధిం వర్ధయిష్యతి యో మహాన్
ప్రసున స్తస్యసుత స్తస్మాత్ సంధి స్తస్యచ మర్షణః 62

మహస్వాన్ నామ తత్పుత్రో విశ్వసాహ్వశ్చ తత్సుతః
ప్రసేనజి త్తస్యసూను స్తక్షక స్తత్సుత స్స్మృతః 63

బృహద్బల స్తస్యపుత్రో యోఽభిమన్యుహతో యుధి
బృహద్రణాభిధ స్తస్మాత్ తస్యోరుక్షత నామకః 64

వత్సపాల స్తస్యపుత్రో వత్సప్రీత స్తదాత్మజః
తదాత్మజః ప్రతివ్యోమ స్సవవర్షభసంజ్ఞకః 65

నష్టామయోధ్యాంసపున రుద్ధధారపురీంనిజాం
భాను స్తస్యసుతోజజ్ఞే దేవానీక స్తదాత్మజః 66

సహదేవ స్తతోజాతో బృహదశ్వశ్చతత్సుతః
భానుమానభవ త్తస్మాత్ ప్రతీకాశ్వ స్తదాత్మజః 67

సుప్రతీక స్తతోజాతో మేరుదేవ స్తతోభవత్
సునక్షత్ర స్తతోజాత ఋక్షకాఖ్య స్తదాత్మజః 68

అంతరిక్ష స్తస్యసూనుస్సుతప స్తత్సుతస్స్మృతః
అమిత్రజి స్తస్యపుత్రో బృహద్వాజి స్తతోభవత్ 69

బర్హిక స్తస్యసుతోజాత స్తస్మాజ్జజ్ఞేధనంజయః
రణంజయస్తుతత్పుత్రః సృంజయ స్తస్యనందనః 70

శాక్య స్తస్యసుతోజజ్ఞేశుద్ధోద స్తత్సుతోభవత్
లాంగలి స్తస్యసంజాత స్తస్యపుత్రః ప్రసేనజిత్ 71

క్షుద్రక స్తస్యపుత్రోభూత్ కుణకాఖ్య స్తదాత్మజః
సురథ స్తత్సుతోజజ్ఞేసుమిత్రోభూత్తుతత్సుతః 72

ఏతదంతో హిరాజేంద్ర రాజామిక్ష్వాకుజన్మనాం
వంశోనూనగుణోగ్యోతీయాత్రజజ్ఞేస్వయంహరిః 73

లవస్యాపికుశభ్రాతుః పద్మాఖ్య స్తనయోజని
అనుపర్ణస్తతోజాతో వజ్రపాణి స్తదాత్మజః 74

శుద్ధోదన స్తస్యపుత్రో బుద్ధాఖ్య స్తత్సుతోభవత్
వంశోయంరామచంద్రస్యబహుధావిస్తృతింగతః 75

జనకవంశః.

అథతేసంప్రవక్ష్యామి జనకానాంకులోదయం
యస్యాహరద్రమాసీతా యశశ్శ్రియమనుత్తమాం 76

యస్త్విక్ష్వాకుసుతోరాజా నిమిఃకులపురోధసః
వసిష్ఠస్యమునేశ్శాపాత్ విదేహత్వముపాగతః 77

తస్యాంగాన్మథితాజ్జజ్ఞ మిథిర్నామనృపోత్తమః
మిథిలానిర్మితాయేన నగరీచిత్రమందిరా 78

మిథేరుదావసుఃపుత్ర స్తత్సూనుర్నందివర్ధనః
తస్యపుత్రస్సుకేశాఖ్యోదేవరాతస్తదాత్మజః 79

పురాబలపరీక్షార్థంశివకేశవయోస్సురాః
నిర్మాయధనుషీదివ్యేతాభ్యాంప్రదదురాహవె 80

తయోఃప్రవృత్తేసమరేపరస్పరజయైషిణోః
వీర్యేణజృంభితంవిష్ణోర్ధనుశ్శైవందురాసదం 81

నిరీక్ష్యవిక్రమంవిష్ణోస్సురానిర్వ్యమహాంపరైః
అధికంతమమన్యంతదేవేషుపురుషోత్తమం 82

తదారుద్రోధనుస్స్వీయంమిథిలానగరీపతేః
దేవరాతస్యహస్తేదాత్ తచ్చాపూజయదీశ్వరః 83

దేవరాతస్యతస్యాభూత్సూనుర్వీరోబృహద్రథః
తదాత్మజోమహావీర్యోసుహృన్నామతదాత్మజః 84

ధృష్టకేతుశ్చతత్పుత్రోహర్యశ్వస్తత్సుతస్మృతః
మరుస్తస్యసుతోజజ్ఞేతత్పుత్రస్సుప్రతింధకః 85

తస్మాత్కృతిరథోజజ్ఞేదేవమీఢస్తదాత్మజః
స్వర్ణరోమాతతోజజ్ఞేహ్రస్వరోమాతదాత్మజః 86

పుత్రౌతస్యబలీయాంసౌసీరధ్వజకుశధ్వజౌ
సాంకాశ్యనగరాధీశంసుధన్వానంనరోత్తమం 87

మిథిలాముపరుద్ధంతంసీతాహరణకాంక్షయా
నిహత్యసమరేసీరధ్వజశ్శూరఃకుశధ్వజ 88

సాంకాశ్యనగరేప్రాప్తః స్థాపయామాసపాలకం
తస్యకన్యేసురూపేద్వేజజ్ఞాతేజనకేశితుః 89

మాండవీశ్రుతకీర్త్యాఖ్యేశత్రుఘ్నభరతాశ్రితే
సీరధ్వజస్యకృషతోలాంగలేనమఖక్షితిం 90

సీతాయాందదృశేకాచిత్కన్యాలోకోత్తమద్యుతిః
తస్యాస్సీతాభిధాంచక్రేపితాసీతాపతారతః 91

సాలక్ష్మీర్రామచంద్రస్యవిష్ణోఃపత్నీత్వ[illegible]గతా
సీరధ్వజస్యపుత్రోభూత్కుశధ్వజస[illegible]హ్వయః 92

ధర్మధ్వజాఖ్యస్తత్సూనుస్తస్యపుత్రౌపృథక్కృతౌ
కృతధ్వజస్తయోరాద్యఃద్వితీయస్తుమితధ్వజః 93

కృతధ్వజస్యపుత్రోభూత్కేశిధ్వజసమాహ్వయః
మితధ్వజస్యఖాండిక్యనామా[illegible]జక్షేతసూ[illegible]జనిః 94

కేశిధ్వజోబ్రహ్మనిష్ఠఃఖాండిక్యఃకర్మలోలుపః
కేశిధ్వజస్తుఖాండిక్యంపరాజిత్యస్వవిక్రమైః 95

రాజ్యమస్యాహరద్రాజాఖాండిక్యోపద్రవద్భయాత్
అమాత్యైస్సహితోరాజాఖాండిక్యోవిపినేచరః 96

కేశిధ్వజశ్చవిజ్ఞానీబహుధాయజ్ఞానుపాహరత్
కదాచిద్యాగదీక్షాయాంవసతోబ్రహ్మవాదినః 97

కేశిధ్వజస్యయజ్ఞీయాంధేనుంవ్యాఘ్రోవధీద్వనే
కేశిధ్వజస్తదాకర్ణ్యదుఃఖితఃకర్మలోపతః 98

ప్రవచ్ఛనిష్కృతింతస్యపాపస్యబ్రహ్మవాదినః
ఋత్విజస్తమథప్రాహుర్నవయంవిద్మస్తద్వయంనృపః 99

కశేరుశ్చేత్తితద్యోగీతంపృష్ట్వాచరతద్విధిం
అథరాజాంతికంప్రాప్యకశేరోర్బ్రవీదఘం 100

సోప్యాహనాహంతద్వేద్మిఖాండిక్యోవేత్తితేరిపుః
కేశిధ్వజఃప్రణమ్యైనంకశేరుంజనకోత్తమం 101

దుర్గారణ్యచరంప్రష్టుంప్రయాతస్తద్వనంమృవత్
తమాయాంతంరిపుంవీక్ష్యఖాండిక్యస్సజ్యకార్ముకః 102

అభితస్తేనిహంతుంతంతమాహన్నృపసత్తమః
నాహంత్వాంహంతుమాయాతోఖాండిక్యజనకోత్తమ 103

వేత్తుంకించిత్సమాయాతస్తద్బ్రూహికృపయామమ
అథాలోచ్యసుహృద్వర్గైఃఖాండిక్యోనృపమబ్రవీత్ 104

బ్రూహియత్వాంత్రుమాణస్త్వంశ్రోతుంమత్తస్సమాగతః
కేశిధ్వజోథతంప్రాహస్వధేనువధపాతకం 105

నిష్కృతింతస్యకింవేత్సిప్రచ్ఛచవిదాంవరం
ఖాండిక్యోనిష్కృతింతస్యకథయాబాసశాస్త్రతః 106

తదాకర్ణ్యనృపఃప్రీతఃపురీంప్రాప్యాచరన్మఖం
నివర్తయిత్వాసవనంగోవధాఘవిమోచితః 107

కేశధ్వజఃప్రీతమనారేజేజ్యోత్స్నవవశారదీ
కృతజ్ఞోథనృపస్తస్మైదక్షిణాందాతుముద్యతః 108

ఖాండిక్యాయపునఃప్రాపదుర్గారణ్యాంతదాలయం
నరస్యాగతంవీక్ష్యకేశిధ్వజనృపోత్తమం 109

సామాత్యోధనురానమ్యఖాండిక్యో౽గ్రేవ్యతిష్ఠత
జిఘాంసుమాత్మవమరింభూతపూర్వ్వంధృతాయుధం 110

ఖాండిక్యంమృదుచాహేదంరాజాకేశిధ్వజస్తదా
హంతుంత్వాంనాహమాయాతోనకార్యస్సంశయస్త్వయా 111

దాతుంతేదక్షిణామర్ఘ్యామాయాతోగురవేవిభో
శ్రుత్వాతద్వచనంకేశిధ్వజస్యామాత్యసత్తమైః 112

ఆమంత్రయత్సఖాండిక్యోవాంఛనీయంమయాద్యకిం
రాజ్యంసమృద్ధమస్యత్వాంవాంఛేత్యుక్తస్స్వపూరుషైః 113

ఖాండిక్యస్తదసౌరంతుమత్వావాదీన్నృపోత్తమం
యదిరాజన్మయిప్రీతోయాగిదాస్యసిదక్షిణాం 114

యేననిశ్రేయసంయామిమహ్యంతద్బ్రూహిసాధనం
నిశమ్యఖాండిక్యవచోధన్యోస్మీతివదన్ముదా 115

ఉపాదిశద్వేదశీర్షతత్త్వంమోక్షైకసాధనం
లబ్ధ్వాయోగంబ్రహ్మగమ్యంధ్యానోపాసనశబ్దితం 116

జ్ఞేయంబ్రహ్మపరంజ్ఞాత్వాజగత్కారణమవ్యయం
కృతార్థతాంమన్యమానస్స్వస్యకేశిధ్వజోనృపః 117

పురమాగత్యతనయోరాజ్యంసంస్థాప్యదుర్భరం
ధ్యాయన్హృదాపరందేవంనారాయణమధీశ్వరం 118

వనంప్రాప్యతపోనిష్ఠస్సమాధ్యుద్ధూతకల్మషః
సాక్షాత్కృత్యపరంబ్రహ్మయోగశుద్ధేనచేతసా 119

దివ్యంప్రాపపదంవిష్ణోఃప్రసాదేనరమాపతేః
కేశిధ్వజస్యపుత్రో౽భూద్భానుమాన్నామవిశ్రుతః 120

శతద్యుమ్నస్సుతస్తస్యశుచిర్నామతదాత్మజః
సనద్వాజశ్శుచేస్సూనురూర్ధ్వకేతుస్సుతస్సుతః 121

అజస్తస్యసుతోజజ్ఞేతత్సూనుశ్చసితధ్వజః
తత్పుత్రఃకునిరిత్యుక్తస్తస్యాంజనక[illegible]హ్వాతః 122

పురుజిత్తత్సుతఃపౌత్రోరిష్టనేమిస్తదాత్మజః
సుతాయుస్తస్యపుత్రోభూత్సుపార్శ్వాఖ్యస్తతస్సుతః 123

తస్మాచ్చిత్రరథోజజ్ఞేక్షేమాద్రినా[illegible]ః
సుతోహేమరథస్తస్యతస్మాత్సత్యరథో[illegible]వత్ 124

తస్మాదుపగురుసంజ్ఞోభూదుపగుప్తస్తదాత్మజః
శ్వాశనస్తత్సుతఃపౌత్రః[illegible]స్తస్య[illegible]నందనః 125

సువర్చానామతత్పుత్రస్తత్సూనుస్సును[illegible]ః
శ్రుతాభిధస్తస్యపుత్రోజయాఖ్యస్త[illegible]తోభవత్ 126

విజయస్తుతతోజజ్ఞేదృతాఖ్యస్తత్సుతస్సుతః
శునకోనామతత్సూనుర్వీతిహవ్యస్తదాత్మజః 127

ధృతిస్తదాత్మజోజాతోబహుళాశ్వస్తతోజని
కృతిరస్యసుతఃప్రోక్తోబహుళాశ్వస్యభూపతేః 128

బహుళాశ్వస్యరాజర్షేర్మిథిలాంనగరీమవన్
కృష్ణేనాదిష్టవిజ్ఞానఃపదంప్రాపవిభోర్హరేః 129

ఏతేవైమిథిలారాజరాజానః[illegible]శీలినః
ప్రసాదవరవావిష్ణోఃపదంప్రాపురనుత్తమం 130

నలచరిత్ర.

అథవేంకటరంగేశఃప్రీతఃప్రాహబుధోత్తమం
నలాభిధోమహాన్నృపతిర్దమయంతీమనోహరః 13

సచసూర్యాన్వయేజాతఇత్యశ్రావిమయాపురా
చరితంతస్యవిప్రేంద్రమహ్యంబ్రూహిజభుత్సవే 132

నిశమ్యవచనంరాజ్ఞఃప్రోవాచద్విజసత్తమః
నలస్యనృపతేశ్చిత్రముదంతమతిమానుషం 133

అస్తిసూర్యాన్వయేజాతోవీరసేనాభిధోనృపః
నలోత్యనలమిత్రౌజారూపేణవిజితస్మరః 134

గాంభీర్యజితపాథోధిర్ధైర్యేణహిమవత్సమః
అతిజీవమతిస్ఫూర స్తనయస్తస్యవిశ్రుతః 135

వీరసేనోపినిషధాన్ విషయాన్పరిపాలయన్
నలేనసూనునాలేఖ ముదమకారాదివాబ్జినీ 136

ఏతస్మిన్నేవసమయే విదర్భేషునరాధిపః
భీమాభిధానోరాజాసీ త్సచిరాదనపత్యకః 137

అనపత్యతయాశోచన్ భీమోనృపతిరేకదా
దమనంమునిశార్దూల మపశ్యత్స్వగృహాగతం 138

గృహిణ్యాసహరాజర్షిః బ్రహ్మర్షిమభిపూజయన్
సుతార్థంప్రార్థయామాస సచప్రీతోనరాధిపే 139

కన్యామేకాంసురాపాంగీం సుతాంశ్చత్రీన్దదౌమునిః
దమయంతీతివిఖ్యాతా కన్యావరమసుందరీ 140

దమనశ్చదమోదాంత ఇత్యాఖ్యాస్తనుజన్మనాం
భవ్యాభేదమయంతీసాశరదీవసరోజినీ 141

నలనస్తునృపతిర్భైమ్యారూపసంపదముత్తమాం
శుశ్రావతస్యసాప్యంగసారూప్యంగుణజృంభితం 142

తౌపరస్పరసంశ్లేషకామనాభిమజానతా
మిథస్సంపృక్తమనసౌఅదృష్టావపిసస్మరౌ 143

దమయంతీవపూరూపాకర్ణనాకులితోనలః
తచ్చింతానలతప్తాంగస్సుఖమల్పంచనాన్వభూత్ 144

కదాచిత్స్వపురాభ్యర్ణోపవనంప్రావిశన్నళః
దదర్శహంసాంస్తత్రస్థాంస్తేష్వేకంతుసమగ్రహీత్ 145

హంసోగృహీతస్సప్రాహనళంక్రీడావిలాసినం
నమాంజహిమహారాజకుర్యాంతేమనసఃప్రియం 146

దమయంతీయథాతేస్యాత్పత్నీతత్కరవాణ్యహం
ఇత్యుక్తఃఖగవర్యేణనలఃప్రీతోవ్యసర్జయత్ 147

సహంసైస్సహహంసేంద్రోవిదర్భానగమత్తతః
స్వాభ్యర్ణేపతితాన్వ్యోమ్నస్తాన్గ్రహీతుమథోద్యతా 148

భైమీతేసర్వతోహంసాఃప్రాసర్పంశ్చతదగ్రతః
తేష్వేకఃప్రాహహంసస్తాంవిదర్భాధిపకన్యకాం 149

నిషధేశోనలోదేవిత్వద్దేహేరూపవాన్గుణీ
తస్యాపిభవతీరూపసంపదాసహధర్మిణీ 150

భవితాభైమియదితేఋషాసంస్యాత్సఫలంతతః
ఇత్యుక్త్వాపతగోత్తంసస్తయాప్యేవంప్రబోధితః 151

ఏవమేవనళంజాహిరాజానంమదవాప్తయే
శ్రుత్వాభైమీవచోహంసస్సగత్వాసహభూమిపం 152

అభ్యేత్యప్రాహవచనందమయంత్యాశ్రుతిప్రియం
నిశమ్యహంసవచనాన్నలస్సర్వాంగసుందరం 153

విచింతయంతీతంస్వాంతే స్వాస్థ్యంనప్రాపసుందరీ
భీమస్స్వపుత్ర్యా వైవర్ణ్యం విషాదంచనిరీక్ష్యసః 154

సంజాతయౌవనాంమత్వా మంత్రయిత్వాచవైప్రియైః
తస్యాస్స్వయంవరంకర్తు మఘోషయతభూతలే 155

శ్రుత్వాతత్తునృపాః ప్రాపు ర్దమయంతీంప్రలిప్సవః
వీరసేనసుతశ్శ్రీమా న్నలోరాజాహినైషధః 156

ప్రతస్థేనగరీంభైమీ పితుస్తద్గతమానసః
నారదాత్ శ్రుతవృత్తాంతా మరుత్వన్ముఖదేవతాః 157

అంతరిక్షేస్థితావీరం దదృశుర్నలమధ్వని
అథదేవైర్నలోరాజా దౌత్యంకుర్వితియాచితః 158

తథేత్యాహసురాన్తేత మబ్రువన్స్వమనోగతం
సురావయంమహారాజ శక్రోహమయమంతకః 159

అయమగ్నిరయంపాశీ సర్వేషాంనోవచశ్శృణు
దమయంతీవిదర్భేంద్రపుత్రీసర్వాంగసుందరీ 160

యథాస్మాన్పతిభావేనవృణుయాత్తత్తథాకుర
ఏకార్థగతచిత్తోపినలోభూయఃప్రచోదితః 161

దేవైస్తదాజ్ఞావివశస్తథేత్యాహసురేశ్వరాన్
అథాదృష్టానలస్సర్వైర్ద్వారైర్దధ్యాంతఃపురంవరం 162

ప్రావిశద్దదృశుర్దిష్ట్యావ్యాప్నువానంవధూగణాః
తంద్రుష్ట్వైవస్మరాకారందమయంతీస్మరాతురా 163

కస్త్వంకిమర్థమాయాతఇత్యాహనృపపుత్రికా
తామాహమనసోహర్త్రీంరూపేణవచసాస్త్రియం 164

దమయంతీనలోరాజాస్మిన్శోభగదావళిః
నలోహంనిషధేశస్త్వామిచ్ఛంతిమఘువాయమః 165

అగ్నిశ్చవరుణోదేవస్తేష్వేకంభజసుందరీ
దాత్యేహమయమాజ్ఞప్తస్తైరాగచ్ఛంతవాలయం 16[illegible]

కశ్చనాపినరోదేవిమామపశ్యద్గృహేతవ 166

నలస్యవచనంభైమీనిశమ్యతమథాబ్రవీత్
సర్వాన్దేవాన్నమస్యామిత్వమేవభవమేపతిః 167

అన్యథావిషమేవాద్మిత్యక్ష్యామిచజలేవపుః
దీప్తంవాగ్నింప్రవేక్ష్యామినాన్యంత్వత్తోవృణేపతిం 168

దేవాధమప్రతిఘాతేనస్వాధ్రాచరణభీరుణా
పునఃపునఃపార్థ్యమానాతమేవైచ్ఛత్పతింప్రియం 169

దేవాపరాధభీతంతముపాదన్నృపతింప్రియా
దైవైరింద్రప్రభృతిభిస్త్వమాయాహిస్వయంవరం 170

తత్రదేవానతీత్యాహంవృణేత్వామేవనైషధ
ఏవంతేనభవేద్దోషోమామాంజహానరేశ్వరః 171

ఇతిశ్రుత్వానలోదేవసన్నిధింప్రాప్యతద్వచః
భైమ్యంతుకథితంసర్వంప్రాహప్రణతమస్తకః 172

భవతాంవచనంసర్వం శ్రావితాభీమకన్యకా
మామేవవృణుతేకాంతం నయుష్మాన్సుమనోదధే 173

అథాహనిశుభేభీమ స్స్వయంవరమహోత్సవం
చకారపుత్ర్యాఃప్రీతాత్మా సర్వేతత్రాగతాన్నృపాః 174

ఇంద్రాగ్నిధర్మవరుణా మానుషంవపురాస్థితాః
నలశ్చనిషధేశానఃప్రావిశన్తత్రసంసది 175

ఆస్థితాంతధరణీపాలైస్సింహైరివగిరేర్గుహాం
వివేశభైమీశిబికాంఆరుహ్యనృపవేశ్మతాం 176

సఖ్యానందర్శితాన్సర్వాననాదృత్యనరాధిపాన్
పంచాపైక్షతరాజానస్సదృశాకారముత్తమాః 177

నలేనివిష్టచిత్తాసాసర్వానపినలోపమాన్
వీక్ష్యవ్యాకులతామాపనావృణోత్తేషుకంచన 178

అథాయాచతగీర్వాణాన్భైమీబద్ధాంజలిశ్శుచిః
యథానలోనైషధేంద్రఃపతిస్స్యాన్మేతథామయి 179

కృపాంకుర్వంతుదీనాయాంతద్వశాత్ సి దేవతాః
తదాదేవాఃప్రసాదేనస్వానిచిహ్నాన్యలక్షయన్ 180

అస్విన్నాన్నిర్నిమేషాంశ్చభూస్పర్శరహితాన్సురాన్
స్విన్నాంగంసనిమేషంచనలంచై ఉతభూస్థితం 181

తతస్సావ్రీడయాకించిత్స్మితశోభిరదావళిః
అర్పయామాసకంఠేస్యనలస్యస్రజముత్తమాం 182

వృతంతయానలంవీక్ష్యముదితామఘవన్ముఖాః
నలాయాష్టౌవరాన్ప్రాదుర్గుణైస్తస్యప్రతోషితాః 183

యజ్ఞేషుదర్శనంసాక్షాత్ ఉత్తమాంగతిమింద్రభిత్
అపేక్షితస్థితేవహ్నిఃస్వోద్భవంస్వాంచిషాంగతిః 184

సమృద్ధమన్నంపరమాంస్థితింధర్మేయమోదిశత్
వరుణోవాంఛితేదేశేజలానాంచభవంస్రజాన్ 185

ఏవంలబ్ధ్వావరాన్దత్తాన్దేవైఃప్రీతైర్నలోనృపః
నిర్వర్తయామాసతదాపాణిగ్రహణమంగళం 186

కంచిత్కాలంవిదర్భేంద్రపురేరాజానళోయువా
దమయంత్యావిచిక్రీడశచ్యేవమఘవావనే 187

తతోనిజంపురంప్రాప్యనలఃపత్నీసమన్వితః
విహరంస్తుయథాకాలమరక్షద్ధర్మతఃప్రజాః 188

ఇంద్రసేనంచతనయమింద్రసేనాంచకన్యకాం
నళాదసూతభైమీసారమమాణారసాస్వకా 189

రాజానశ్చముదాయుక్తాదమయంతీస్వయంవరం
నిరీక్ష్యతంప్రశంసంతోనలంస్వనగరీర్యయుః 190

ఇంద్రాగ్నిధర్మవరుణాఃప్రహృష్టానిర్గతాస్తతః
ద్వాపరేణసహాయాంతమపశ్యన్కలిమధ్వని 191

కలిఃపృష్టస్సురైఃకుత్రగచ్ఛసీత్యబ్రవీత్తదా
ద్రష్టుంయామివిదర్భేశపుత్రీంతత్రస్వయంవరే 192

స్వయంవరస్తునిర్వృత్తోదమయంత్యామహోదయః
వీరసేనసుతోరాజాదమయంత్యావృతోగుణీ 193

అస్మాకమగ్రేవృతవత్యనుజ్ఞాతాశుచిస్మితా
అస్మాభిరేవవైదర్భీనలంసర్వగుణాకరం 194

ఇత్యుక్త్వాకలిమాదిత్యానిజాన్లోకానుపాగమన్ 195

శ్రుత్వాసురేంద్రవచనంకలిఃకోపారుణేక్షణః
ద్వాపరంప్రావదత్త్వమేసహాయంకురువాంఛతః 196

అనాదృత్యసురేశానాన్దమయంత్యాతుయోవృతః
నలస్తత్రమహాన్క్రోధస్తంత్యక్తుమిహనోత్సహే 197

త్వమక్షేషుసమావిశ్యనలం మోహయమాయయా
రాజ్యాద్విభ్రంశయిష్యామివీరసేనసుతంనృపం 198

అక్షేషుసక్తమనసందమయంత్యావినాకృతం
ఇతిప్రతిజ్ఞామాబధ్యకలిర్ద్వాపరసయుతః 199

నిషధేశపురీంప్రాప్యవసద్ద్వాదశవత్సరాన్
ద్వాదశస్స్వధయా తేషువత్సరేషుకదాచన 200

నలోమూత్రంసముత్సృజ్యచరణావవిశోధ్యచ
ఆచమ్యాసంధ్యమన్వాస్తమూధాత్మామాయయాకలేః 201

కలిశ్చలబ్ధావసరఃపుష్కరంప్రాహభూమిపం
రాజన్ అక్షైర్నలం తేనత్వందీవ్యతంజయ ఽజయం 202

పుష్కరశ్చతతఃప్రాప్యనిషధేంద్రపురంనృపః
దృష్ట్వానలంతమాహేందమక్షైర్దీవ్యావసంప్రతి 203

ఇతికరణంద్రష్టవ్య

అన్విష్యమాణస్తంవాక్యంనలఃపణమథాకరోత్
దమయంత్యాఃపురోరాజాపణంబధ్వావిమోహితః 204

కలినాపుష్కరేణక్రీడామారభతాతురః
సువర్ణరూప్యమన్యాదిపణబంధైననిర్జితః 205

పుష్కరేణనలోభూయస్తత్రశ్రద్ధాంసమాతనోత్
అక్షవ్యసనినంవీక్ష్యజితాలవసుంనలం 206

పౌరావిబోధయామాసుర్దమయంత్యైస్వకంహితం
బోధితోపిహితంరాజాదమయంత్యాకలేర్బలాత్ 207

నాళృణోద్వచనంతస్యాఽతతస్స్వైదైన్యమావిశత్
బృహత్సేనాఖ్యయాధాత్ర్యా సమాహ్వాయత మంత్రిణః 208

తానాహ తానాచచక్షే భర్త్రీ మీసు దుఃఖితా
కలేబలేన నృపతిపీడితో నిమధేశ్వరః 209

రాత్రిందివమభూదత్ర క్రీడాలోలు ... నగః
నాళృణోద్వచనం వై మ్యాయదా సా ... తాభ్యశం 210

వార్ష్ణేయాఖ్యేన సూతేన వృ ... లక్
కుండినం ప్రేషయామాస రథేన నగరం పతిః 211

నలోదుగ్వ్యసనే మగ్నే నవివేదస్యకం హితం
పునః పునః పుష్కరేణ జితోఽపి పణబంధనః 212

పౌరాశ్చ సచివై స్సర్వై స్తంనబోధ ... తుః తు మాః
దమయంతీచ నాథం స్వం ... భాన్వేష లం ... టం 213

వార్ష్ణేయశ్చేంద్రసేనాఖ్యమింద్రసేనాభిగాం తతః
బాలౌ రథేన భీమస్య పురం ప్రాపయ ... 214

రథంవిసృజ్య తత్రైవ చరన్ దేశాన్ బహూ న్తతః
అయోధ్యామాప నగరీం సరయూరోధసిస్థితాం 215

ఋతుప ... భిధో రాజా తదా ... మహాలయత్
సారథ్యం తస్య విదధత్ ... వపుర పోషయత్ 216

నూతేయా తేనలో రాజాపుష్కరేణ వినిర్జితః
సర్వస్వేన సరాష్ట్రేణ పణితా ... వైరిణా 217

తము ... చహార్న వైరీ పుష్కరో నిషధేశ్వరం
రోచ తేయద తైతై ర్మ్యావణో ... బద్ధ్యతాం 218

నిశమ్యపుష్కలవచోనలః క్రుద్ధశ్చాకులః
విసృజ్యరాజ్యంసకలంప్రాతిష్ఠతపురాన్నిజాత్ 219

తమేకవాససంపత్నీదమయంతీపతివ్రతా
ఏకవస్త్రానుయాతిస్మదుఃఖితాదుఃఖితంనలం 220

పుష్కరస్యనిదేశేనభీతాఃపౌరానలంనృపం
నార్చయన్ సపురాద్బాహ్యోవాసరాంస్త్రీనువాసహ 221

జలాహారోబహిఃపుర్యాఃపత్న్యాసహావసన్నలః
సంప్రాతిష్ఠతపంథానమరణ్యస్యభయంకరం 222

గచ్ఛన్పథినలోపశ్యత్సువర్ణగరుతోఽండజాన్
తాన్గృహీతుంకృతమనాఃపరిధానంసమావృణోత్ 223

తేతస్యవస్త్రముద్ధూయపక్షిణోవియతిస్థితాః
నలమూచుర్వ్వసనంపశ్యహీనమివద్విజం 224

అక్షావయంమహారాజతవవస్త్రాపహారిణః
సవాససిగతేప్రీతిస్త్వయినోనాభవన్నృప 225

నిశమ్యైవంశకుంతానాంవచనంనిషధేశ్వరః
ఉవాచదమయంతీంతాంవాసోర్ధేనసమావృతాం 226

అక్షాహ్యేతేద్విజాభూత్వావస్త్రంమేపహరన్ప్రియే
ఏతైరేవవిమూఢాత్మారాజ్యమత్యజమృద్ధిమత్ 227

ఏతేహిమార్గాబహవోనానానగరగామినః
విదర్భాణామయంపంథాఃకోసలానామయంపరః 228

ఇత్యుక్తవంతంనృపతిమాత్మత్యాగసముత్సుకం
విజ్ఞాయభైమీభీరుసాప్రత్యువాచశుచాకులా 229

స్వామిన్ భవంతమాశ్రిత్య కథంయామిత్వయావినా
వివాసావావిరాజ్యోవా భవానేవగతిర్మమ 230

అత్రైస్తైవంచితస్యాత్రచరతోదాగుణెవనె
శిశూన్షయాశ్రమంరాజన్ వినేష్యామిగతవ్యథా 231

అథోవాచనలోరాజాదమయంతీంభయాతురాం
నైవత్యజామిత్వాంభద్రే మిశోకంమాకురుమానసే 232

సుఖంవాయదివాదుఃఖమావయోరేకమేవహి
ఇత్యుదీరితమాకర్ణ్య భైమీనలమువాచహ 233

యన్నోత్సృజసిమాంరాజన్ పంథాఃకింమహ్యమీరితః
యదివాస్తితవశ్రీమన్ విదర్భాగమనేమతిః 234

మయాతత్రప్రయాహిత్వంభద్రే మస్త్వాంసత్కరిష్యతి
దమయంతీవచశ్శ్రుత్వానలోవ్యాహసుదుఃఖితః 235

వైదర్భినాహమిచ్ఛామివిదర్భాన్ గంతుమీదృశః
రాజామంజనకోభైమితవపూజయితిప్రియె 236

తథాప్యేతాదృశావస్థఃకథంగచ్ఛామితత్పురం
ఇత్యుక్త్వావిపినేఘూరేచరన్ ఏకాంశుకావృతః 237

పత్న్యాసహసమాపేదెశాలాంగాంచననైషధః
తత్రాధ్వశ్రమఖిన్నాంగస్సుష్వాపనిషధేశ్వరః 238

దమయంతీస్వభావాత్సానిద్రామాపాధ్వఖేదతః
విచింతయన్ తదారాజావినిద్రోనిషధేశ్వరః 239

స్వీయామవస్థాంకృపనామక్షదేవనసంస్థితాం
దమయంతీంసుఖస్యార్హాంస్వకృతేదుఃఖభాగినీం 240

నిరీక్ష్యచింతయామాసనలోహ్యాదివిచారయన్
మయాత్యక్తాహివైదర్భీయత్రతత్రాపిసంస్థితా 241

సుఖంప్రాప్స్యతికల్యాణీనైనామన్యేహ్యధర్షయేత్
మమానుసరణేహ్యస్యాదుఃఖమేవహికేవలం 242

దృష్టుంచతన్నశక్ష్యామిసుభాహార్యయావనేధుసా
ఇతిసంచిత్యశాలాయాంతత్రతత్రచరన్నలః 243

వికోశంఖడ్గముద్వీక్ష్యతేనవస్త్రంసమచ్ఛినత్
తాంవిసృజ్యప్రియామేకాంత్యక్త్వాకించిద్గతోనృపః 244

పునఃపునఃప్రయాతిస్మశాలాంభైమీంనిరీక్షితుం
కలినావిష్టహృదయోనలశ్శోచన్ప్రియాంసతీం 245

రోదితిస్మకథంపత్నీంత్యక్ష్యేయంవిపినేసతీం
పునఃపునఃప్రస్థితస్సభూయోభూయస్సఖాంగతః 246

విలప్యబహుధారాజాతాముత్సృజ్యైవనిర్గతః
తతఃప్రబుద్ధావైదర్భీనిషధేశంనచైక్షత 247

రుదంతిబహుధారణ్యేచక్రందభయమోహితా
అన్వేషమాణావిపినేభర్తారంనలమేకకం 248

క్రందంతిదమయంతీసాచచారోద్విగ్నమానసా
జగ్రాహాజగరకశ్చిత్తాంభైమీంపతిదేవతాం 249

గ్రస్తాచతేనసానాథంశుశోచైకాకినంగతం
ఆకర్ణ్యక్రందితంతస్యావ్యాధఃకశ్చిత్సమాగతః 250

అపాటయన్ముఖేవ్యాధంసమాశ్వాసయధాతురాం
నిరీక్ష్యతాంరూపరమ్యాంభైమీంవ్యాధస్మరాతురః 251

దుష్టంతుతస్యవిజ్ఞాయభావంవైమీశశాపతం
యథాహంనైషధాదన్యంమనసాపినచింతయే 252

తేనసత్యేనదుష్టోయంవ్యాధోనశ్యతుమూఢధీః
ఇత్యుక్తోదమయంత్యాథవ్యసుర్వ్యాధోపతద్భువి 253

పాతివ్రత్యాగ్నినాదగ్ధోరుద్రేణేవపురాంధకః
వ్యాధేమృతేభీమసుతావిచచారమహావనే 254

పశ్యంతీదారుణాన్జంతూన్నసాత్రాసీత్పతిచింతయా
పతిమోహాసువిభ్రాంతాపృచ్ఛంతీనగనిమ్నగాః 255

క్వాస్తేనలోమహారాజఃపతిర్మేప్రియదర్శనః
కించిచ్ఛిలాతలంప్రాప్యరురోదబహుధాసతీ 256

ఏవంగత్వాదివారాత్రంత్రీణ్యహానిశ్రమాతురా
ఆలోకతమహర్షీణామాశ్రమంకంచనామలం 257

తేనిరీక్ష్యశుచాదీనాంపప్రచ్ఛుర్మునయస్సతీం
కాత్వంసతికిమర్థంవాచరస్యత్రమహావనే 258

దైవీయక్షీకిన్నరీవాకావావదసుమధ్యమే
మునీనాంవచనంశ్రుత్వావైదర్భీనావదచ్ఛుచా 259

మానుషీంమాంమహాభాగావిదర్భాధిపతేస్సుతాం
వీరసేననరేంద్రస్యస్నుషాంచనిషధేశితుః 260

నలస్యపత్నీంజానీధ్వందమయంతీంపతివ్రతాం
పతిర్మేరిపుభీరాజానికృత్యావిజితోక్షకైః 261

త్యక్త్వారాజ్యంవనంయాతోమయాసార్ధంమహాయశాః
నిద్రాణాంమాంవిహాయాధ్వన్యవిజ్ఞాతఃపతిర్మమ 262

గతస్తం ప్రియయా భర్తారం విచిన్వంతి చ రామ్యహో
భవంతో యది జానంతి నలం మే పతిమీశ్వరం 263

కృపయా మయి విప్రేంద్రాశ్శంసతాత్రాపి మస్తి కిం
కళ్యాణిభూమి తే భూయాద్భవుకం భర్తృసంగతః 264

పశ్యామ తపసా వత్సే పతిం తే నిషధేశ్వరం
ఇత్యుక్త్వాంతర్దధుస్సర్వే మునయస్సాశ్రమాగ్నయః 265

తానవీక్ష్య మునీ౯ తత్ర సాభూదుద్భ్రాంతిచేతనా
పతిశోకాతురా దీనా విలపంతీ చ భూరిశః 266

నదీం తరంతం కంచిత్సార్థమైక్షత విస్తృతం
స్వయం తత్ర ప్రవిష్టాభూద్వైభమీ సార్థతుచాతులా 267

సార్థవాహస్తు పప్రచ్ఛ కా త్వమిత్యథ భీమజాం
విదర్భాధిపతేః పుత్రీ పత్నీ చ నలభూభృతః 268

తం వినష్టం వనే ఘోరే విచినోమ్యహమాతురా
యది దృష్టో నలో రాజా యుష్మాభిరరిమర్దనః 269

శంస తేత్యబ్రవీత్సార్థవాహం వైదర్భకన్యకా
అథోవాచ విదర్భేశపుత్రీం సార్థస్య వాహకః 270

అరణ్యేఽత్ర మహాఘోరే దృష్టా హి బహుజంతవః
నైవ దృష్టో నలో రాజా న శ్రుతం తస్య నామ చ 271

చెదిరాజస్య సాధోఽయం సుబాహోస్తస్య చాజ్ఞయా
ప్రస్థితస్సార్థవాహోహం న దృష్టో దేవి తే పతిః 272

ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ సార్థవాహస్సార్థేన భూరిణా
సాపి సార్థేన వైదర్భీ యాతా సాకమసాధ్వసా 273

సార్థస్సగచ్ఛన్విపినేతటాకంకంచిదైక్షత
సార్థవాహేననిర్దిష్టస్సార్థోశ్వభ్రమపీడితః 274

తటాకపశ్చిమేతీరేనివాసంవ్యదధన్ముదా
తదార్ధరాత్రసమయేసుప్తేసార్థేశ్రమాకులే 275

వనదంతావలవ్యూహస్తత్రాగచ్ఛత్పిపాసయా
తేగ్రామ్యాన్సార్థకరిణోనిరీక్ష్యారణ్యదంతినః 276

రుష్టాస్తానభ్యధావంతహంతుంవిభ్రంశితాయునాః
ధావత్కరిపదైస్సార్థమ్మృదితోధ్వనిసంస్థితః 277

సుప్తోఖిలఃప్రబుద్ధోభూద్దుద్రావచభయాతురః
విద్రుతంసార్థముద్వీక్ష్యహతంద్విరదపుంగవైః 278

ప్రబుద్ధాభీమజాభీతాబహుధావిలలాపహ
హతశేషైస్సార్థపుంభిర్భైమీసాకమథాగమత్ 279

సాయంతుచేదిరాజస్యసుబాహోర్నృపతేఃపురీం
ఉన్మత్తవత్స్థితాంభైమీం[illegible]న్వగచ్ఛన్హబాలికాః 280

బాలకానుగతాంభైమీంరాజమాతాన్వవైక్షత
హర్మ్యాగ్రసంస్థితామాతారాజ్ఞోధాత్ర్యాసురూపిణీం 281

ఆనాయ్యహర్మ్యంభైమీంత్వాం అన్వపృచ్ఛత్కాసిసుందరి
తతోవదద్భీమపుత్రీరాజమాతరమాదృతా 282

సైరంధ్ర్యహంసమాయాతాపత్యావిరహితాశుచా
వీరఃకశ్చనభర్తామేజితోక్షైర్దేవనేనసః 283

రిపుభిర్వనమాయాతస్తమన్వవ్రజమధ్వని
సుప్తాంవిహాయమాంభర్తాగతఃకుత్రాపినేక్షితః 284

విచ్ఛిన్నాంలీతమేగాహాంగయాంతాంసార్ధేనతేపురీం
అథరాజస్తుమాతాతామబ్రవీద్దుఃఖితాంసతీం 285

నభిస్తేమద్గృహేనత్వేవసకామేనపూజితా
భైమీచాహతతస్తుష్టామాతరంనృపతేరితి 286

ఉచ్ఛిష్టంనచభోక్ష్యామినకుర్యాంపాదపీడనం
నసంభాష్యేపరైస్సాహమితిమేవ్రతముత్తమం 287

యస్తుమామభివాంఛేత్తుదండ్యస్స్యాద్దేవిదుష్టహృత్
ఏవంచేన్నగరేతేస్మిన్నివత్స్యామినచాన్యథా 283

తథేతిరాజమాతాతద్వచనంప్రతిశుశ్రువే
సునందాయాస్స్వపుత్ర్యాస్తాంసఖీమతనుతప్రియాం 289

భైమీతయాదృతాసాకంరాజపుత్ర్యానివేశనే
ననందనిఖిలైఃకామైరర్చితాశ్రీరివాపరా 291

నలోపిభైమీంసంత్యజ్యగహనేవిచరన్వనే
దావంవనగతంరాజాదదర్శప్రళయోపమం 292

నలేతిశోకతోవాక్యంశ్రుత్వామాభైరితిబ్రువన్
దావంవివేశసహసాపశ్యత్కుంచసపన్నగం 298

సోబ్రవీత్పన్నగోభూపంపాహిమాంనిషధేశ్వర
నారదస్యమునేశ్శాపాదక్షమంచలితుంపదాత్ 294

కర్కోటకాఖ్యంజానీహిమాంపన్నగపతింనృప
శ్రేయశ్చతేప్రదాస్యామిమోచితోధావతోముతః 295

త్వద్దర్శనావధింశాపంకృతవాన్నారదోమునిః
తద్విమోచయమాంశాపాన్నిషధేశకృపానిధే 296

మాంగృహీత్వాప్రయాహిత్వమిత్యుక్త్వాంగుష్ఠసమ్మితః
అభవత్పన్నగోరాజాతంవ్యమోచయదగ్నితః 297

అదావందేశమాసాద్యత్యక్తోరాజ్ఞాఫణీశ్వరః
పదానాంసంఖ్యయారాజన్ గచ్ఛేత్యాహానలంనృపం 298

దశమేతుపదేరాజాదష్టోనాగేనవైకృతం
రూపంపాపితతోనాగఃస్వంచరూపమదర్శయత్ 299

ఉవాచనృపతింనాగో మాంశు[illegible]స్త్వంచసుఖీభవేః
పత్న్యాసంప్రాప్యసంగమమచిరాత్తునసంశయః 300

నతేభయంకుతశ్చిత్ స్యాత్ సదనుగ్రహశక్తితః
నూతో బాహుకనామాహమిత్యస్మాదాహిసంబ్రువన్ 301

ఋతుపర్ణస్యరాజర్షేరయోధ్యాధిపతేఃనృప
సన్నిధింసోక్షవిద్యాం తేవాజివిద్యాంచదాస్యతి 302

తేనోపదిష్టాక్షతత్వశ్శ్రియఃప్రాప్స్యసి భూమిప
ఏతచ్చవస్త్రయుగళంగృహాణనిషధాధిప 303

యదాస్వరూపసద్భావేమతిస్స్యాత్తవభూపతే
తదైతద్వస్త్రసంఘన్నోస్మరన్ మాంపశ్యసిస్వకం 304

ఇత్యుక్త్వావస్త్రయుగళంప్రదాయచఫణీశ్వరః
అంతర్ధానమవాపాసౌపశ్యతస్తస్యభూభృతః 305

అంతర్హితేథనాగేంద్రేవ్రజన్పథినరోత్తమః
దశమేహానిసంప్రాప్యదృతుపర్ణస్యపట్టణం 306

సన్నిధింతస్యసంప్రాప్యవాచమూచేనలోనృపః
నూతోహంబాహుకాభిఖ్యశ్శిక్షాయాంవాజినాంక్షమః 307

పాకేచసర్వవస్త్రానాందేహధారణకాముకః
ఇహాగతోమహారాజభరమాంజీవనాతురం 308

తథేతిరాజ్ఞానిర్దిష్టస్స్యాతః ప్రచ్ఛన్నవిగ్రహః
వార్ష్ణేయజీవలాభ్యాంపైతత్రవాసంసమాతనోత్ 309

విదర్భాధిపతిర్భీమోనలంపత్నీసమన్వితం
నిశమ్యవనమావిష్టంనికృత్యాక్షైః పరాజితం 310

తత్ప్రవృత్తింవిజిజ్ఞాసుర్బ్రాహ్మణానన్వచోదయత్
దక్షిణాభిరభీష్టాభిర్దర్శనేప్యాకయేపిచ 311

తేషుసర్వేషువిప్రేషుసర్వత్రవగతేషుచ
సుదేవాఖ్యోద్విజోత్తంసశ్చేదిరాజపురీంగతః 312

బ్రాహ్మణైస్సహాతత్రత్యైః పుణ్యాహసమయేద్విజః
అంతఃపురేసునందాయాస్సమీపేతామపశ్యత 313

ప్రవాసార్భర్తృదుఃఖాచ్చవేషాంతరముపాగతాం
చిరాత్తాందమయంతీతినిశ్చికాయద్విజోత్తమః 314

తస్యైసుదేవస్సంప్రాహకుశలంభీమభూపతేః
సపుత్రస్యసదారస్యస్వంచభ్రాతుస్సుహృద్వరం 315

సాశ్రుత్వాకుశలంరాజ్ఞః పితుర్భ్రాతుశ్చపుత్రయోః
తేనతత్తద్వ్యాహరంతీవిలలాపభృశాకులా 316

సునందాతురుదంతీంతాందృష్ట్వామాత్రేన్యవేదయత్
సాచాగత్యచసైరంధ్ర్యాస్సమీపేద్విజమైక్షత 317

అబ్రవీద్ద్విజవర్యంతంకైషాకస్యాత్మజాసతీ
కస్యవాకథమత్రస్థాత్వయాదృష్టావదద్విజ 318

ఏవముక్తోరాజమాత్రాసుదేవః ప్రాహతాంద్విజః
దమయంత్యాశ్రితాంవార్తాంయథారదనుపూర్వశః 319

తదాతద్వ్యచనేరాస్త్యాఃపుల్లుంభ్రూమధ్యసంస్థితం
ప్రక్షాళ్యమగినంరాజ్ఞీదదర్శేందోరివధ్వజం 320

రాజమాతాథతాంజ్ఞాత్వావిదర్భాధిపకన్యకాం
గాఢమాలింగ్యదుఃఖేనరుదంతీతాంసమబ్రవీత్ 321

పుత్రిస్వసుర్మేసిభైమిబాల్యేత్వంవీక్షితామయా
దశార్ణేషుపితురేహేసుదామాఖ్యస్యనందిని 322

అవాంసుతేదశార్ణానామధిపస్యహితేప్రసూః
అహంచేతిస్వసదత్తావిదర్భాధిపతేర్మమ 323

అహంతుచేదిరాజస్యవీరబాహోఃకృతాప్రియా
తత్పుత్ర్యసిమమప్రీతావసాస్మన్నిలయేసుతే 324

తతఃకుశలమాకర్ణ్యదమయంతీద్విజోత్తమాత్
ఇయేషగంతుంభవనంపితుర్భైమీసహద్విజా 325

మాతృష్వస్రాథనిర్దిష్టంనరయానమధిష్ఠితా
ద్విజేనసార్ధంనగరీంపితుఃప్రాపనలప్రియా 326

దృష్ట్వాపితృసుతభ్రాతౄంస్తైశ్చాపిబహుమానితా
భర్తురన్వేషణార్థాయపితరంసమచోదయత్ 327

రాజ్ఞానియుక్తావిప్రేంద్రానలమన్వేష్టుముద్యతాః
సందేశందమయంత్యాస్తుశ్రావయంతోచరన్మహీం 328

సర్వత్రచరతామధ్యేపర్ణాదాఖ్యేనవిప్రతః
శ్రుత్వావభైమీస్వపతిమయోధ్యానగరేస్థితం 329

ఋతుపర్ణస్య సారథ్యే వస్థితం వికృతం నళం
బాహుకాఖ్యమృతుపర్ణాదంసుదేవం ద్విజమాహసా 330

ఋతుపర్ణస్య రాజర్షే ర్గత్వాయోధ్యాపురీం ద్విజ
మమస్వయంవరస్తస్మై వేదనీయస్త్వయాధునా 331

శ్వస్తు సూర్యోదయే హ్యన్యం భర్తారమహమావృణే
తావదేవ వ్రజేద్యస్తు స్వయంవరసమీక్షకః 332

తయైవముక్తో విప్రేంద్రస్సుదేవః ప్రాపసన్నిధిం
ఋతుపర్ణస్య రాజర్షే రయోధ్యానగరీపతేః 333

సుదేవాదృతుపర్ణోఽథ దమయంతీస్వయంవరం
నిశమ్య హృష్టస్సంయాతుం విదర్భానకరోన్మతిం 334

నియమ్య బాహుకం శీఘ్రగంత్రీనానయ వాజినః
ఇత్యయోధ్యాపతిశ్శ్రీమాన్ ప్రేషయామాస మందురాం 335

బాహుకో మందురాం ప్రాప్య వాజినశ్శీఘ్రగామినః
సులక్షణాన్సమాదాయ యుయోజ రథసత్తమే 336

ఋతుపర్ణే సమారూఢే స్యందనం బాహుకస్తదా
వార్ష్ణేయేన సమారూఢో వాజినస్సమచోదయత్ 337

నిమేషాత్యోజనాధ్వానం గచ్ఛత్సు రథవాజిషు
సారథ్యకౌశలాత్తస్య వార్ష్ణేయో మనుతే నలం 338

నహ్యన్యస్య నలత్తాదృక్సామర్థ్యం విద్యతే వనౌ
బుధ్యాచప యసాతుత్వా బహుకశ్చనలోన్నృపః 339

వేగేన గచ్ఛతాం తేషా మశ్వానాం పథి భూపతేః
ఉత్తరీయం నిపతితం గృహీతుం యద్వ్యమన్యత 340

తావద్వ్యాజనమధ్వానమతీతారథవాజినః
అథాససాదరాజేంద్రః ఫలయుక్తం విభీతకం 341

తస్య ప్రశాఖాశాఖాసు ఫలమాత్రేణ భూమిపః
విగణయ్యతు సంఖ్యాం తాం బాహుకం సమబోధయత్ 342

నియమ్య వాజినాం రశ్మీన్ బాహుకో నృపసమ్మతేః
శాతయిత్వాచ శాఖాంస్తాః ఫలం ప్రత్యమథాగణీత్ 343

బాహుకో నలసంఖ్యానం తథ్యం వీక్ష్య ప్రహ... తః
విద్యాం తాం జ్ఞాతుకామ స్తం ప్రార్థయామాస భూమిపం 344

రాజాశీఘ్రప్రయాణార్థీ బాహుకాయముదాన్వితః
అక్షాణాం హృదయం సంఖ్యాకౌశల్యం చాదిశత్తదా 345

జ్ఞాతేక్షహృదయే రాజ్ఞో బాహుకేన కలిః పుమాన్
కర్కోటకవిషం వక్త్రాదుద్వమన్ నిరగాత్తతః 346

కలిం పురుషముద్వీక్ష్య బాహుకశ్శప్తుముద్యతః
ప్రార్థితః కలినా తేన సంజహార రుషం తదా 347

కలిః ప్రశస్య త్వన్నామకీర్తనాత్కలినాశనం
భవితేతి తు తం సూతం ఆవివేశ విభీతకం 348

తస్మాద్విభీతకం వృక్షం అప్రశస్తం ముశంతిహి
బాహుకోపి తదాశ్వస్తో వాహయామాస వాజినః 349

తదహ్నా సాయం నగరీం కుండినం కోసలాధిపః
వివేశ రథఘోషేణ దారయన్నివ రోదసీ 350

దమయంతీ రథధ్వానం శ్రుత్వా హర్మ్యం సమాశ్రితా
వీక్షతేస్మ స వార్ష్ణేయ బాహుకం రథముత్తమం 351

సాతస్యరథనిర్ఘోషం శ్రుత్వామేఘస్వనోపమం
నలంతంమన్యదే భైమీతస్యైవసదృశంహాతత్ 352

తృతీయః శ్రుత్వామావిశ్యస్యందనాదవరుహ్యసః
ప్రత్యుద్గతోభీమరాజ్ఞా రాజమందిరమావిశత్ 353

యథార్హంపూజితో రాజ్ఞాభీమేనస్వాగతోక్తిభిః
తస్యాగమనహేతుంతుచింతయామాసదూరతః 354

స్త్రీవ్రతంచధర్మతద్రాజానజ్ఞాత్వాపృచ్ఛతిస్మతం
కిమర్థమాగతోరాజన్మదీయాంనగరీమితి 355

భవద్దర్శనకామోహమాగతోస్మీతిసోవదత్
చింతయామాసభీమోపితస్యాగమనముద్భుతం 356

అనేకాయనముల్లంఘ్యవిషయానపభూపతీన్
శతయోజనతోదూరమధికం ప్రాప్తవానిహ 357

కింవాస్యాగమనేహేతురితిచింతాపరోనృపః
ఋతుపర్ణంయథాశాస్త్రమర్చయామాససాదరః 358

అనుజ్ఞాతోథభీమేనవార్ష్ణేయేనసమన్వితః
రాజ్ఞఃపుంభిర్వినిర్దిష్టంఆససాదనికేతనం 359

అథోత్సృజ్యహయాన్వాజిశాలాయాంరథసన్నిధౌ
ఆసీనంబాహుకంవీక్ష్యభైమీదూతీంసమాదిశత్ 360

దూతీకేశిన్యభిఖ్యాసాప్రాప్తాబాహుకసన్నిధిం
దమయంతీవచస్సర్వంశ్రావయామాసతత్వతః 361

కదావాప్రస్థితాయూయంకిమర్థమిహచాగతాః
భైమీపృచ్ఛతిసర్వంత్వంకథయాశ్వితిసోవదత్ 362

ఋతుపర్ణోఽయముర్వీశఃకోసలాధిపతిస్స్మృతః
అహంతురథనేతాస్యబాహుకోనామనామతః 363

శ్వస్సూర్యస్యోదయేభైమ్యాభవితేతిస్వయంవరః
శీఘ్రగాశ్వయుజంయానంఆహృత్యాగతోఽధునా 364

తృతీయశ్చాపివార్ష్ణేయఃనియంతానలభూపతేః
వనంగతేనలేసోఽయోధ్యాంగతవానితిశుశ్రుమః 365

క్వనుయాతోనలోరాజావార్ష్ణేయోవేత్తిహీతితాం
బ్రువంతీంకేశినీందూతీంబాహుకఃపునరబ్రవీత్ 366

నలస్యపుత్రావత్రైవస్థాపయిత్వాతదాజ్ఞయా
వార్ష్ణేయోగతవాంస్తత్రసనవేత్తినలంనృపం 367

అథవాక్యానిసర్వాణిభైమ్యాదుఃఖాకులానిసా
బాహుకంశ్రావయామాససచాభూద్దుఃఖపూరితః 368

సతథావికృతాంగోఽపిస్మరన్భైమీంప్రియాంనిజాం
శ్రుత్వాచవచనాన్యస్యాశ్శోకదూహితుంశుచం 369

రురోదదీనస్సహసాబాహుకోదూతికాగ్రతః
తాదృశంవీక్ష్యతందూతీదమయంత్యైన్యవేదయత్ 370

శ్రుత్వావచోదూతికాయాదమయంతీనలంనృపం
బాహుకంమ్మన్యమానావైరురోదబహుధాసతీ 371

చరితానితతస్తస్యజ్ఞాతుంసంప్రేషితాపునః
దూతికాగత్యసవిధందమయంత్యావచోఽబ్రవీత్ 372

నమన్యేతమహందేవిసాధారణనరంప్రియే
చరితాన్యస్యలక్ష్యంతేమానుషేషునకుత్రచిత్ 373

ఋతుపర్ణస్యభుక్త్యర్థంమాంసానాంపాకకర్మణి
దృష్టిమాత్రేణకరకాపూర్వంతేనహివారిణా 374

గృహీతాత్పాణినాతస్యతృణరాశేర్ధనంజయః
ఉద్గతోభవతిజ్వాలామాలీపాకక్రియోచితః 375

ప్రజస్తద్దస్తమృదితాస్సుమనాంసిచసుందరి
మ్లానతాంనోపయాంతిస్మపూర్వాదధికసౌరభాః 376

తతోభైమీనలంజ్ఞాత్వాబాహుకంలింగదర్శనాత్
పరీక్షార్థైపునర్మాంసంతేనపక్వంతయానయత్ 377

ఆస్వాద్యతత్పక్వమాంసంపురాత్తంబహుశస్తదా
రసపాకస్యతస్యాత్రనిశ్చికాయైవతంనలం 378

తతఃకుమారౌభైమీతుదూత్యాసహాతదంతికం
ప్రేషయామాసతౌదృష్ట్వారోదీదాలింగ్యబాహుకః 379

మమపుత్రోపమావేతౌకుమారావితిసబ్రువన్
రురోదబహుధాసూతోదూతికాగ్రేవిషణ్ణధీః 380

పునస్సాకంకుమారాభ్యాంఆగతాయాస్స్వసన్నిధిం
దూతికాయావచఃశ్రుత్వాదమయంతీచరోదితి 381

తతోమాత్రానిజంభావంజ్ఞాపయిత్వాపితుస్సతీ
తస్యానుమతితస్స్వయమానయామాసతంగృహం 382

దృష్ట్వాతుబాహుకంభైమీవిలలాపభృశాతురా
త్యాగంస్మరంతీవిపినేనతేనకృతముల్బణం 383

అహంవిహాయత్రిదశాన్నలమేవప్రియంపతిం
వవ్రేయంసత్వయాదృష్టామాంవిహాయవనేగతః 384

నిద్రాపహృతవిజ్ఞానాంమాంవిహాయాజనేవనే
వస్త్రార్ధమాచ్ఛిద్యమమక్వానుయాతోనలఃపతిః 385

ఇత్యాదివిలపంతీంతాంబాహుకఃప్రాహదుఃఖితః
నాహంత్యజామిత్వాంభద్రేస్వయంకింతుకలేర్బలాత్ 386

కలిస్సమాంవిహాయాద్యగతశ్శాపార్దితస్తవ
నమన్యేథాఃప్రియేభైమిమయిదోషమనాగసి 387

తతశ్చారిత్రసందేహద్ [illegible] త్యాంనలేన్నృపే
సాశంకేతాంసతీంశుద్ధాంప్రాహ [illegible] గశరీరిణీ 388

తతోదత్తంఫణీంద్రేణవాసస్తంసంస్మరన్నలః
ప్రావృత్యరూపంస్వంవీరఃప్రాపరాజాయథాపురం 389

దమయంత్యదతంద్రృష్ట్వాపతింస్వంరూపసుస్థితం
పుత్రావంకేనిధాయాస్యబభూవభృశదుఃఖితా 390

నలోపిదమయంతీంస్వాంప్రియాముద్వీక్ష్యహర్షితః
రాజ్ఞాచాభ్యర్చితస్తత్రనివాసమకరోత్పురే 391

ఏవంత్రీన్వత్సరాన్నీత్వావనేరాజానలోమహాన్
చతుర్థేబ్దేసమగమత్పత్న్యాసాకంముదాన్వితః 392

తాంరాత్రింసుఖతోనీత్వాదమయంత్యానలోనృపః
ప్రాతర్దదర్శశ్వశురంభీమంపత్న్యాసమన్వితః 393

తౌపరస్పరసంశ్లేషాదధికాంముదమాసితౌ
సుఖందుఃఖంచసంప్రాప్తంవనేకథయతాంమిథః 394

భీమోపిదృష్ట్వాతనయాంపత్న్యాసహసమన్వితాం
తుతోషబహుధాచైనమర్చయామాసనైషధం 395

భైమీనలసమాయోగసంతోషేణజనాః పురం
అలంచక్రుస్సువాద్యానిచాహన్యంతపదాహని 396

ఋతుపర్ణశ్చరాజర్షిర్బాహుకశ్ఛద్మసంవృతం
నలంనిషధరాజానంశుశ్రావగృహిణీయుతం 397

నిరీక్ష్యతంకోసలేశస్స్వాపరాధంస్వదాస్యతః
క్షామయామాసరాజర్షేః ప్రభావాత్తస్యవిస్మితః 398

అథాశ్వహృదయంలబ్ధ్వానలాత్సాకేతనాయకః
పూజితస్తేనరాజ్ఞాచప్రీతస్స్వపురమావ్రజత్ 399

నలశ్చతత్రతన్మాసముషిత్వాశ్వశురాలయే
అల్పేనానుగతోగచ్ఛత్సైన్యేననరసత్తమః 400

షోడశైర్ద్విరదైః పంచాశద్భిశ్చతురగోత్తమః
షట్ఛతైః పత్తిభిశ్చైవయుక్తోరాజానలోయయౌ 401

నిజంపురంసమాసాద్యదృష్ట్వాపుష్కరముల్బణం
దీవ్యావాక్షైరితిప్రాహయద్వాయుద్ధేనశత్రుహా 402

అథాబద్ధేపణేరాజానలోఽక్షైః పుష్కరంనృపం
పణేత్వేకత్రనిర్జిత్యస్వకంరాజ్యమవాపహ 403

పుష్కరేణచసౌహార్దంకృత్వాభ్రాత్రానలోనృపః
తంపూజయామాసపురంయథావత్పూజితంప్రభుః 404

చిరవిశ్లేషితాస్స్వీయాః ప్రజాస్సమభినందయన్
శశాసరాజ్యంధర్మేణనలోరాజానరోత్తమ 405

తతస్సపుత్రాంగృహిణీమానయామాసభూమిపః
తయాసహసుఖంరేమేరక్షన్రాజ్యంస్వధర్మతః 406

ప్రీణయన్ వివిధైర్భక్ష్యైర్దివానిందృపుంగమాన్
అర్చయన్ బ్రాహ్మణాన్ భక్త్యారరాజబలభిద్యథా 407

మనోర్వైవస్వతస్యాయంవంశఃపరమభాస్వరః
మయాసంకీర్తితోరాజన్ కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి 408

ఇతి శ్రీనూజవీడు రాజ ధాన్యధిపస్య శ్రీమద్వేంకట రంగాప్పా
రాయ మహారాజస్యా స్థానవిదుషా శ్రీమదాత్రేయ
కుల తిలక శ్రీరామానుజాచార్య సూనునాగో
పాల కృష్ణార్యేణ విరచితే శ్రీశోభనా
ద్రీశవైభవే మహాకావ్యే ఉత్త
రభాగే కుశవంశాదివర్ణ
నం నామ ప్రథ
మస్సర్గః

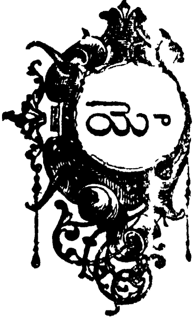
శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీశోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే.

ఉత్తరభాగే ద్వితీయస్సర్గః.

మన్వంతరానువర్ణనం.

రాజోవాచ.

యోయంవైవస్వతోనామ
మనుర్యస్యాధునాంతరం
తస్మాత్పూర్వేపరేచాపి
కతివై మనవస్స్మృతాః 1

తేషాంనామానితత్కాలేయశ్చేంద్రోయేచనిర్జరాః
తేషాంచచరితంవిద్వన్ త్వత్తోహంశ్రోతుముద్యతః 2

ఇతిప్రశ్నముపక్షిప్యతూష్ణీంభూతేనృపోత్తమే
ప్రోవాచవచనంధీమాన్ ప్రశస్యనరపుంగవం 3

ఇదంహికథితంరాజన్ పురాణేష్వతివిస్తరాత్
తత్తేసంగృహ్యవక్ష్యామిశ్రుణురాజన్ సమాహితః 4

స్వాయంభువస్యాద్యమనోశ్చరితంహిత్వయాశ్రుతం
తత్రేంద్రోభగవాన్ యజ్ఞోయామాఖ్యాదేవతాగణాః 5

ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌమనుపుత్రౌవుభౌస్మృతౌ
యజ్ఞస్యపుత్రాస్తోషాద్యాఃపురాద్వాదశకీర్తితాః 6

మరీచిరత్ర్యంగిరసౌపులస్త్యఃపులహఃక్రతుః
వసిష్ఠశ్చేత్యమీతత్రస్మృతాస్సప్తమహర్షయః 7

యజ్ఞాఖ్యయావతీర్ణోఽభూద్భగవాన్ తత్రభూపతే
సఏవేంద్రత్వమకరోద్రక్షితుంజగతాంత్రయం 8

స్వారోచిషాఖ్యస్యమనోర్ద్వితీయస్యకథామిమాం
మార్కండేయపురాణోక్తాంవక్ష్యామిశృణుపార్థివ 9

వరుణాసరిత స్తీరెనగరేత్వరుణాస్పదే
ప్రవరోనామవిప్రేంద్రోన్యవసద్వైదికాగ్రణీః 10

తస్యైకదామతిర్జాతావీక్షితుంనిఖిలాంధరాం
తదాతిథిస్సిద్ధవరఃప్రాపతస్యాలయంశుభం 11

తమభ్యర్చ్యయథాన్యాయ్యంప్రవరస్సిద్ధపుంగవం
దృష్ట్వాఖిలధరోదంతంపప్రచ్ఛప్రీతమానసః 12

సిద్ధోఽథతస్మైనిఖిలధరోదంతంవ్యజిజ్ఞపత్
తతస్స్వస్యాఖిలక్షోణీదర్శనేచ్ఛాంన్యవేదయత్ 13

మంత్రౌషధప్రభావజ్ఞస్సిద్ధస్తస్మిన్ననుగ్రహాత్
పాదయోఽతనోల్లేపంగంధేనౌషధిజన్మనా 14

అథప్రస్థాయధరణీముత్తరాంప్రవరోద్విజః
హిమాలయంప్రాప్యగిరింతత్రాశ్చర్యాణ్యవైక్షత 15

చరతస్తస్యవిప్రస్యతుహినక్షాళితస్తదా
పాదలేపస్తతోఽవిప్రఃవైక్లబ్యంపరమంయయౌ 16

నిజాగారప్రయాణాయయతమానోద్విజోత్తమః
తత్రతత్రచరంతంతముదైక్షితవరూథినీ 17

మేనాయా స్తేనయోషా వై దృష్ట్వాతంమదనోపమం
కామస్యవశమాపన్నా వవ్రేభోగరసంపురం 18

విముహ్యమానోపితయా విప్రేంద్రఃస్థిరచేతనః
నైచ్ఛత్తయాభోగరసం వినీతోగురుపుంగవైః 19

గాఢమాలింగ్యవిప్రేంద్రం దేవయోషాస్మరాతురా
బహుధాప్రార్థయామాస రతింతంజితమానసం 20

తతఃప్రణమ్యవిప్రేంద్రో గార్హపత్యానలంశుచిః
యయాచేనిజగేహస్య గమనేశక్తిముత్తమాం 21

సిద్ధదత్తాంఘ్రిలేపేన దినార్ధేనద్విజోత్తమః
సహస్రంయోజనానాంతు సమతీతఃపురాన్నిజాత్ 22

అధాధిష్ఠితదేహస్స్ప్రవరో జాతవేదసా
గార్హపత్యేనతత్తేజాః ప్రీతఃపురమగాన్నిజం 23

వరూధిన్యథవిప్రేంద్రే గతేతద్గతమానసా
శోకేనాకులితాతత్ర బభ్రామగిరిసానుషు 24

పురాతయాకలిర్నామ గంధర్వస్తద్గతాత్మవాన్
ప్రత్యాఖ్యాతస్తదాపశ్య త్తామస్వస్థహృదంవధూం 25

జ్ఞాత్వాతస్యాశయంవిప్రేస్స్వయంతద్వేషభృత్కలిః
సముదైత్యతతన్వంగీం సాపిభోగంయయాచతం 26

నిమీలితాక్షీభోగస్య కాలేభవమమప్రియే
ఇత్యాదిశ్యకలిఃప్రీత స్తయారేమేముదాయుతః 27

తథేతివచనంతస్య ప్రతిశుశ్రావసుందరీ
కలిర్మ్రనోరథస్సిద్ధో మమేతిప్రీతిమాగతః 28

భోగకాలేతుతంతత్రప్రవరంజాతవేదసా
అధిష్ఠితంద్విజశ్రేష్ఠంవరూథిన్యస్మరన్ముదా 29

తతోగర్భంసమాపేదేగంధర్వాద్దేవతాంగనా
కలిశ్చతుష్టఃప్రయయాద్విజపుంగవవేషభృత్ 30

అథతద్గర్భతోజాతశ్శిశుర్భాస్వానివోదితః
స్వరోచిషాఖ్యాసమానస్సస్వరోచిరితిస్మృతః 31

సక్రమేణవివృద్ధాంగశ్శ్రితవిద్యశ్చపార్థివ
స్వరోచిర్మందరగిరౌకన్యకాంకాంచిదైక్షత 32

సాపృష్టాకన్యకాతేనస్వోత్పత్తింప్రాహతత్రవై
నివిష్టమదనాతస్యరూపశ్రీదర్శనాకులా 33

ఇందీవరాక్షగంధర్వతనయాహంమనోరమా
సఖ్యామేద్వేనరోత్తంసాభజతాందివ్యవిగ్రహే 34

ఏకామందారసంజ్ఞస్యసుతావిద్యాధరస్యవై
అన్యాపారస్యతనయామునివర్యస్యవిశ్రుతా 35

విభావరీరయోఃపూర్వాకలావత్యాహ్వయాపరా
తాభ్యాంసహాహమగమంకైలాసంగిరిముత్తమం 36

తత్రజీర్ణాంమునిందృష్ట్వాకృశంధమనిసంతతం
అహాసంతదనుక్రుద్ధచ్ఛాపంమయిదదౌమునిః 37

ఆజరోరాక్షసస్యత్వంభవసీత్యాహతాపసః
తతస్సఖ్యౌమునింక్రుద్ధంనినిందతురనాదృతే 38

తాభ్యాంచశాపంవ్యసృజన్మునిర్నిందాగతక్షమః
ఏకాంచకుష్ఠసంయుక్తాంఅన్యాంచక్షయపీడితాం 39

తదాద్రవన్మాంభీమాంగో రాక్షసఃక్రూరచేష్టితః
శ్రూయతే౽స్య నిర్ఘోషో నర్దతో రక్షసో౽ధునా 40

తృతీయే౽హ్ని త్వద్య రక్షస్తత్ అభ్యేత్యత్తుం భయంకరం
త్రాతుమర్హసి మాం వీర రాక్షసాద్భయమోహితాం 41

పురా స్వాయంభువాఖ్యానో మకుల౽బ్ధ్వా పినాకినః
అస్త్రగ్రామం వసిష్ఠాయ మునయే దిశదుత్తమం 42

వసిష్ఠస్సచ మన్మాత్రే తామహోయపాదిశన్ముదా
నామ్నా చిత్రరథాయైతత్ సచపిత్రే మమాదిశత్ 43

పితుః ప్రాప్తమహమస్త్రాణాం గ్రామం సర్వారినాశనం
తదహం తే ప్రవక్ష్యామి గృహ్ణీష్వ పరయా ముదా 44

ఇత్యుక్త్వా సా నిశత్ప్రీత్యా మంత్రగ్రామం స్వరోచిషే
సచాగృహ్ణాత్ప్రహృష్టాత్మా మా భై రిత్యబ్రవీన్ముదా 45

తద్దైవాగమదత్యంతరౌద్రం రక్షో మనోరమాం
తేన విద్రావితా సా తం స్వరోచిషముపాగమత్ 46

గృహీతా తేన కరుణం ననాదాథ మనోరమా
తదా స్వరోచిస్సంక్రుద్ధశ్చండాస్త్రం సముదైరయత్ 47

తేన దగ్ధస్సతాపార్తః ప్రాహ మందం నిశాచరః
సంహరాస్త్రం మహావీర ప్రసాదం కురు మే ప్రభో 48

శాపస్యాంతం తు గమితస్త్వయాహం భ్రష్టపాతకః
అహమిందీవరాఖ్యానో నలనాభసుతో విభో 49

విద్యాధరో బ్రహ్మమిత్రం ప్రాప్తో విద్యామయాచిషం
సచాయుర్వేదవిత్ప్రాజ్ఞో మయా తం ప్రార్థితో౽పి సన్ 50

నాదిశక్త్యాస్యవాహేతోరన్యైశిష్యాస్తులేభిరే
అంతర్థానంగతస్తస్మిన్ ఆయుర్వేదంప్రయచ్ఛతి 51

శిష్యేభ్యోహంగృహీత్వాతంజహాసాం కేదురాత్మవాన్
తతఃక్రోధేనమహతా బ్రహ్మణః త్రశ్శాపమాం 52

రాక్షసత్వంభజస్వేతితస్మాదీదృక్తనుర్మమ
ప్రార్థితస్సమయాంప్రాదాత్కృపాళుశ్శాపసంక్షయం 53

యదాపుత్రీంస్వకామేవజగ్ధుం ద్రవసిరాక్షస
తదాస్త్రాగ్నిసముద్భ్రాంతో రాక్షసత్వంవిమోక్ష్యసి 54

ఇయంతుతనయావీరమమసర్వాంగసుందరీ
అహంతుస్వవపుర్వీరప్రాప్స్యామ్యద్యయథాస్థితం 55

ఇమాంమదీయాంతనయాంగృహాణసహధర్మిణీం
ఆయుర్వేదంచమత్తస్త్వంలభస్వవిజయీభవ 56

అథస్వరోచిస్తాంకన్యాంవ్యవహాత్ప్రీతమానసః
జగ్రాహవిద్యాంమేధావీముదావిద్యాధరోత్తమాత్ 57

విద్యాధరస్స్వరూపేణపూర్వేణప్రజ్వలంస్తతః
లోకంనిజంసమారూఢఃబుభుజేభోగముత్తమం 58

స్వరోచిర్గృహిణీవాక్యాత్ తత్సఖ్యాయత్రతస్థతుః
కుష్ఠక్షయాదినే తేరాజన్ సాకంతత్రగమత్తయా 59

విద్యాప్రభావతస్స్వస్యనీరుజేకేచకారసః
గృహిణ్యాప్రీతయేతేచరేజతుస్స్వవపుర్ధరే 60

తథావిభావరీతుష్టావిద్యాంప్రాదాత్ స్వరోచిషే
సర్వభూతరుతందేత్తియయాత్మానంచతద్వశాం 61

కళావతీతతః ప్రాహస్వరోచిషముదారధీః
పారోనామమునిఃకశ్చిత్ బ్రహ్మచారీబభూవవై 62

పుంజికస్థలయాసోభూద్వంశనీతస్స్మరస్త్రియా
తయావిహరతస్తస్యసుతాభూవమహంవిభో 63

పిత్రాత్యక్తామహాశ్శైవర్ధితాశశినోరంశుభిః
సభానునాగృహీతాహంగంధర్వేణచపోషితా 64

నాదిశన్మాంసురేంద్రేభ్యోయాచద్భ్యోవరరూపిణీం
తదాక్రుద్ధేనసంగ్రామెశూలినానిహతోమమ 65

పితాతదస్వాహందుఃఖాత్ త్యక్తుందేహంసముద్యతా
సత్యానివారితోరుద్రవత్తైష్యేవంబోధితాహితం 66

మాచరత్వంతనుత్యాగంభద్రేతవభవిష్యతి
స్వారోచిరాహ్వయోభర్తాతేనభోగానవాప్స్యసి 67

ఇమాంతుపద్మినీంవిద్యాంగృహాణతనుమధ్యమే
యయాఖిలాస్తేనిధయోవశ్యాస్స్యుఃకాంక్షితంవసు 68

తతోహంప్రాప్యతాంవిద్యాంకాంక్షమాణాప్రియంవిభో
గృహ్ణీష్వమాంప్రియాంవిద్యామేతాంసర్వార్థసాధికాం 69

తతస్స్వారోచిస్తేవిద్యేగృహిత్వాతేచధర్మతః
పత్న్యౌరరాజశరదిక్షపాకరఇవాంశుభిః 70

తాభిస్సహితస్తస్మిన్పర్వతేవిచరన్ముదా
కాలంసప్తశతాన్యబ్దానయద్భోగలోలుపః 71

తదాభవన్తస్యపుత్రాదారేషుత్రిషుసద్గుణాః
విజయంనునుపేపుత్రంపత్నీతస్యమనోరమా 72

మెరుసందోవిభావర్యాంప్రసూతోగుణసాగరః
కళాపత్యాస్సుతఃప్రోక్తఃప్రభాసురితివీర్యవాన్ 73

శేషాపురత్రయంచక్రేపద్మిన్యాశ్శక్తితఃపితా
విజయస్యపురంప్రాచ్యాంవిజయాఖ్యంవినిర్మమే 74

కామరూపగిరౌమెరునందస్యోదీచ్యతఃపురీ
నందవత్యభిధాప్రోక్తాప్రభాసోస్తాళసంజ్ఞకం 75

పురంచకారజనకఃప్రతీచ్యాంప్రీతమానసః
సంస్థాప్యపుత్రాన్నగరేష్వరణ్యేసంచరన్నృపః 76

స్వరోచిశ్చైత్రతమహావరాహంమృగసత్తమం
హంతుంతమభియాంతంతంమృగ్యభ్యేత్యయయాచహ 77

నాయంపధ్యస్త్వయావీరజహిమాందుఃఖభాగినీం
కిమర్థతనుసంత్యాగేమతిర్భవతితేత్వితి 78

వదంతమితిశేషః

మృగ్యాహతంప్రియాలాభాత్త్యక్తుందేహముపస్థితా
కింతేప్రియంకరోమీతివదంతంమృగ్యువాచతం 79

త్వాంమేవేచ్ఛామిభర్తారందేహిభోగంమమాధునా
మానుషోహంమృగిత్వంతుకథమేతద్భవిష్యతి 80

ఇత్యూచివాన్సతద్వాక్యాదాలిలింగమృగీతనుం
సాలింగితాతదైవాభూన్నారీపరమభాస్వరా 81

తామాహవిస్మితోరాజాకాత్వమిత్యథసాబ్రవీత్
దేవతాస్యవనస్యాహందైవైరభ్యర్థితాముహుః 82

మనుంసంజనయస్వేతిపతింత్వామభ్యుపాగతా
ఇత్యుక్తస్సతయారేమేస్వరోచిర్దేవమోహితా 83

తస్యాంసజనయామాసపుత్రపగమభాస్వరం
ద్యుతిమానితినామాస్యపితాచక్రేమనోహరం 84

యస్మాత్తస్యద్యుతిస్సర్వానతీత్యాభాతినిజన్ రాన్
సతుస్వారోచిషాఖ్యానోమనురాసీన్మహాయశాః 85

స్వారోచిర్విచరన్ధీమాన్ వనేసర్వత్రసుందరే
నిశమ్యహంససంవాదంత్యక్తభోగాభిలాషవాన్ 86

పత్నీభిస్సహసంప్రాపతపోవనమనుత్తమం
తప్త్వాచతత్రసుతపఃపత్నీభిస్సహధర్మవిత్ 87

పుణ్యానవాపలోకాన్యాన్పృచ్ఛంతిదివౌకసః
తతస్స్వారోచిషంతస్యపుత్రంచక్రేమనుంవిధిః 88

అభిషిక్తస్సధరణీమఖిలాంపర్యపాలయత్
తస్యాంతరేరోచనాఖ్యోబభూవేంద్రోదివస్పతిః 89

పారావతాశ్చతుషితాఇతిదేవగణావుభౌ
తుషితాయాంక్రతోఃపత్న్యాంసంభూతాస్తుషితాస్స్మృతాః 90

ద్వాదశాసన్తదాఖ్యాస్త్వంశృణురాజన్సమాహితః
దైవస్యధగోవామాన్యఃగోపోదేవాయతస్తథా 91

అజశ్చభగవాన్దేవోద్రుదురోణశ్చమహాబలః
ఆపశ్చాపిమహాబాహుమహారాజాశ్చాపివీర్యవాన్ 92

చికిత్వాన్నిభృతోయశ్చఅంశోయస్త్వైచవపర్యకే
అన్యేపారావతాఖ్యానాస్వేచ్ఛయాజన్మభాగినః 93

గణాస్తేషాంచవిఖ్యాతాద్వాదశైవనరోత్తమ
పారావతాద్విధాప్రోక్తావిశ్వేదేవాఃప్రచేతసః 94

ఇతితన్నామగణనాంశ్రుణురాజన్సమాహితః
సమంభోఽపిశ్రుతోయశ్చఆజింహాశ్చారిమర్దనః 95

అజింహానమహాయానౌవిద్యాపంతౌతథైవచ
అజాషౌచమహాభాగాయపీయశ్చమహాబలః 96

హాకాయజ్వాచేత్యేతేపారావతగణాస్స్మృతాః
జాదర్స్తంబాదయస్తత్రమునయస్సప్తచాభవన్
చైత్రఃకవిరతశ్చైవవకృతాంతోవిభృతోరహిః
బృహద్గుహేనవశ్చైవసుతాస్తస్యమనోస్స్మృతాః
తత్రవేదశిరోభిఖ్యమునేఃపత్న్యాంహరిఃపరః 97

తుషితాయాంవిభుర్నామ్నాహ్యవతీర్ణస్స్వారార్త్రిహా
మన్వంతరంతృతీయంతువక్ష్యామిధరణీపతే 98

ప్రియవ్రతస్యరాజర్షేర్మనురుత్తమసంజ్ఞికః
మన్వంతరాధిపస్తత్రబభూవేంద్రోఽపిసత్యజిత్ 99

దేవాఃపంచగణాస్తత్రసుధామానఃప్రతర్దనాః
శివాస్సత్యాభిధానాశ్చవశవర్తినఇత్యపి 100

ఏకైకస్తుగణస్తేతుస్మృతోనానాబుధోత్తమైః
సత్యోధృతిర్దమోదాంతఃక్షమఃక్షామోధృతిశ్శుచిః 101

ఇషోజోర్జచతథాజ్యేష్ఠౌవపుష్మానితిసంస్మృతాః
సుధామానోనరశ్రేష్ఠప్రతర్దనగణంశ్రుణు 102

వసుధిష్ణ్యస్సుధర్మాచవివస్వాసుదినక్రతూ
యశస్వీకృతవర్మాచకేతుమానితితద్భిదా 103

హంసస్వరోహిమాచైవప్రతర్దనయశస్కరా
సుదామోవసుదానశ్చసుమంజసవిషావృథా 104

జంతువాహాయతిశ్చైవ సుమతిస్సప్తయస్తథా
శివాహ్యేతేతువిజ్ఞేయాః స్వత్వా[illegible]గాంత్రయుతు 105

దిక్పతిర్వాక్పతిశ్చైవ విశ్వశ్శంభుస్తథైవచ
సుమృడీకోథపశ్చైవ [illegible] ధామా పత్యసర్వశః 106

వాసవశ్చసుధామాశ్వశ్చ [illegible] సురో[illegible] శ్చైవచ
ఇత్యే[illegible]మునిషేస్సత్యగణో ద[illegible]ద్విధాస్మృతాః 107

సహసోధామాగోపిశ్చా[illegible]శ్శమతాగో బృహాద్రిమః
విశ్వధామావిశ్వకర్మా మనస్వంతో[illegible] కాద్యశాః 108

జ్యోతిశ్చైవవిభావ్యశ్చకీర్తిమాః [illegible] పంచకారిణః
ఏతే ప్రతర్దనాఖ్యానః కీర్తితాముని పుంగవః 109

తత్రసప్తమికౌరాజన్ వసిష్ఠస్యయనేసుతాః
ప్రమథాద్యామనోఃపుత్రాః [illegible] మయాశ్రుతు 110

అజశ్చపరశుశ్చైవ దివ్యాదివ్యౌ [illegible] యః
దేవానుజశ్చపతిమోమహోత్సా[illegible] తథా 111

పసితశ్చసుకేతుశ్చసుమి[illegible] తస్సుబలశ్చచిః
ఉత్తమస్యమనోఃపుత్రాస్త్రయోదశ[illegible]కీర్తితాః 112

సూనృతాయాంధర్మపత్న్యాం[illegible] హారిరీశ్వరః
సత్యసేనాభిధోజజ్ఞసేంద్రస్యావధి[illegible] 113

తుర్యంమన్వంతరంరాజన్ వక్ష్యా[illegible]ణుసాదరం
ప్రియవ్రతస్యపుత్రోయస్తామసస్త్వుత్తమానుజః 114

సమ్యగ్గర్భసంజాతోమనుర్మతాధికోభవత్
సురాష్ట్రోనామరాజాసీత్పురాసూర్యో[illegible]పధాపనాత్ 115

దీర్ఘాయుఃపాపిస్వబుభుజేసభోగాన్సువిదుర్లభాన్
జీవతస్తస్యసంప్రాపుస్స్మృతింవంధ్యాశ్చతంప్రియాః 116

భృత్యామాత్యాదికస్సర్వోప్యమారచపరిజనః
విమర్దాఖ్యనరాజ్ఞాససురాష్ట్రశ్చ్యావితఃపదాత్ 117

తపోవనముపాగమ్యతత్రాపోగ్రంతపోమహత్
కదాచిత్ప్రావృషిప్రాప్తోవితస్తానిమ్నగాతటం 118

సురాష్ట్రోంభోభిరుద్భిన్నైరుద్ధూతోభ్రమదంభసి
ప్లవమానఃపరిశ్రాంతోనాపశ్యత్కంచిదాశ్రయం 119

దృష్ట్వాతదామృగింకాంచిత్పుచ్ఛంతస్యానృపోగ్రహీత్
ఉహ్యమానస్తయాప్రాప్తోనృపస్తీరముపాగతః 120

వివేశాన్యద్వనంరాజాతస్యాఃపృష్ఠమధిష్ఠితః
తత్పృష్ఠస్పర్శసుఖతస్తాంరంధ్రతమసిప్రభుః 121

మదనేనాభివిష్టాంగస్తస్యాఃపృష్ఠంసమస్పృశత్
విజ్ఞాయభావంనృపతేఃమృగీసాప్రాహపార్థివం 122

నయుక్తమద్యమాంగంతుంత్వయాస్థానేమహీపతే
లోలోయంగర్భసంస్థోమేనివారయతిమేప్రియం 123

నిశమ్యైవంమృగీవాక్యంపప్రచ్ఛనృపతిర్మృగీం
లోలకఃకుక్షిసంస్థస్తేమృగ్యాస్తేమానుషీక్వవాక్ 124

మృగ్యథాహనృపంవాక్యమాత్మపూర్వోద్భవాశ్రయం 125

గ॥ అహముత్పలావతీ దృఢధన్వనస్సుతా తవ భార్యాశతాగ్ర
మహిషీ 126

పురాహం పితుర్గృహేని వసంతీ సఖీభిస్సాకం వనే రమమాణా వ్యాఘ్ర్యా
సమాశ్లిష్టం మృగమేకమపశ్యం 137

తదా వ్యాఘ్ర్యా మయా తాడితయా మృగస్య కోపితో బభూవ సచనిర్వృ
త్తచక్షుషో మునివరస్యస్య సుతస్సుతపా నామ హారిణ్యాం సాభిలాషో మదనాభి
నివిష్టః కామరూపతయా మృగత్వమవాప తస్మింశ్చ కోపితే శాపప్రదానో
న్ముఖేహమజ్ఞానాపరాధాత్క్షమాణాయ తం ముహుర్ముహురయాచిషం 128

సచ ప్రసన్నో మృగాకృతిర్మునివరో మామేవ మైథునాయ యాచ మా
నస్తదనంగీకుర్వంత్యాం మయి భృశం కోపారుణితాధరో మాం మృగీభవిష్యసీ
త్యశపత్ తదను పునః పునర్మయానుగృహీతః కృపాళుర్మునివరః కృపయా మా
మిదమువాచ 129

భవేన్యస్మిన్ మృగత్వం స్యాత్ తవ గర్భే తదా మునిః
సిద్ధవీర్యసుతోలోలః భవిష్యతి మహాబలః 130

తద్గర్భసంపర్కవశాత్తవ జాతిస్మృతిర్భవేత్
మన్వంతరాధిపోలోలస్త్వాం తు సంతారయిష్యతీతి 131

గ॥ ఇతి మృగీవచనం నిశమ్య రాజా సురాష్ట్రో మదీయ ఏవ పుత్రో మ
న్వంతరాధిపో భవిష్యతీతి పరమానందమవాప సా చ మృగీ కాలే పుత్రమసూత

తదను సర్వే మునయస్తస్య తామస ఇతి నామధేయమకుర్వన్ యతస్తా
మస్యాం యోనౌ జాత ఇతి 132

మృగీ చ శాపాన్ముక్తా లోకానుత్తమానవాప రాజా చ ముదా పుత్ర
మవర్ధయత్ సచ తామసో నృపవరో భాస్కరం సమారాధ్య తదనుగ్ర
హేణ సర్వాణ్యస్త్రాణ్యవాప 133

పితరి చ సురాష్ట్రే స్వర్గముపేయుషి తామస సస్సకలాం మహీం విజి
త్యానుబభూవ 134

తస్యాంతరేమనోర్దేవావిశ్రుతాశ్చైవచతుర్విధాః
సత్యాస్స్వరూపాస్సుధియోహరయశ్చేతినామతః 135

తేషాంపులస్త్యపుత్రాణామేకైకఃపంచవింశకః
కావ్యాపార్థస్తథాచైవకాశ్యపఃపృథురేవచ 137

చైత్రస్తథాచపౌలస్త్యఋషయస్తామసాంతరే
జనఖండస్తథాశాంతిర్నరఃఖ్యాతిభయస్తథా 138

ప్రియభృత్యోవివక్షిశ్చపుష్కలోభోగదృఢోద్యతః
రుతశ్చరతబంధుశ్చతామసస్యమనోస్సుతాః 139

ఇంద్రశ్చతత్రత్రిశిఖోనామ్నామన్వంతరేస్మృతః
గజేంద్రవరదస్తత్రహరిర్నామాప్యతోభవత్ 140

హరిణ్యాంసోవతీర్ణోభూత్ విప్రస్యహరిమేధసః
మన్వంతరంపంచమంచకథ్యతేతత్ ఛ్రుణుప్రభో 141

క॥ పురాకిలఋతవాచోనామ్నోమునేః రేవతితారకాంత్యపాదేకశ్చ
నపుత్రోజని సచయథాకాలంపిత్రాజాతకర్మాది సంస్కారసంస్కృతోజన్మ
ప్రభృతిదుష్ప్రవృత్తినిరతోబభూవ 142

తస్యచపితాతదీయజన్మర్క్షభాగ్యాఘరోగపీడితః మాతాచతదీయ్యా
కుష్ఠపీడితాభవతాం 143

తదీయయాదుశ్చర్యయాస్యానివర్త్యయాదివారాత్రిందదహ్యమా
నమనాఋతవాక్సరమధార్మికస్స్వస్యేదృశదుష్టసుతోత్పత్తిహేతుంగర్గం
మునిమపృచ్ఛత్ 144

ధన్యస్త్వపుత్రఏవస్యాత్ నతుదుష్టసుతోమునిః
మమేదృక్తనయోత్పత్తేఃకారణంవదకోవిద 145

కిమిదంమాతృదోషేణపితుర్వావదసత్తమ
ఇతిగర్గోఽమునీంద్రేణపృష్టః ప్రోవాచకారణం 146

ఈదృశస్తేతనూజస్యకారణంజన్మనోమునే
దోషస్తేనైవమాతుశ్చకారణంకిచదస్తిహి 147

రేవతీతారకాంతేయంపాదేజాతస్తవాత్మజః
తేనైవకాలదోషేణపుత్రః పాపస్తథాభవత్ 148

గ॥ ఇతిగర్గవచనశ్రవణజనితమన్యుఋతేనాచాశప్తా రేవతీ కుముద
గిరిశిఖరేన్యపతత్ తేనచపాతేన సుముద్రాద్రిర్రైవతకాభిధానమవాప 149

పతంత్యాశ్చ రేవత్యాః కాంత్యా ... చిత్సరసి సమభవత్ తస్యాం
కాచిదతిరమణీయా కన్యాసమజని తాం నిత్యం ప్రముచాభిధానో మునివర
స్స్వాశ్రమమానీయాపుష్యత్ 150

సాపిసంజాతయౌవనాబభూవ తదా ప్రముచస్తాదృశీంతాంనిరీక్ష్యకో
స్యాఃభర్తేతిమనసిసంచింతయన్ తస్యాస్సదృశం పతింప్రష్టుమగ్నిశాలామవి
శత్ పృష్టదతేనవైశ్వానరః ప్రముచమువాచ 151

పత్నీధుర్దమసంజ్ఞస్యాశ్యేయంస్యాన్మహాపతేః
ఇతివహ్నేర్వచశ్శ్రుత్వా మోదంప్రాపమునీశ్వరః 152

గ॥ తతః కదాచిత్ స్వాయంభువ మనువంశోద్భవః విక్రమశీల
స్యరాజ్ఞఃకాళింద్యాముత్పన్నో దుర్దమో మహీపతిః ప్రముచాశ్రమం
ప్రవిష్టస్తం యథావిధి ప్రణమ్య తేన ప్రదత్తాం రేవతీం తనయాం రేవతీనక్
త్రే వ్యవహత్ రేవత్యపి ప్రముచేనయథాస్థాన మారోపితా 153

దుర్దమశ్చతాముద్వాహ్య తయాసహస్వనగరంప్రవిష్టస్తస్యాంరై
వతాభిదానం మనుమసూత 154

తస్యాంతరే రైవతస్య దేవాదీన్ శృణుభూపతే
తత్రేంద్రోవిభునామాసీదభూత్ దేవాశ్చాపిచతుర్గణాః 155

చరిష్ణోస్తుశుభాః పుత్రావసిష్ఠస్యప్రజాపతేః
స్వాత్రవిపోగ్నిభాసశ్చప్రత్యేతిష్ఠామృతస్తథా 156

సుమతిర్వావిదావశ్చ చినోదస్రవాస్తదా
ప్రవిరాసీచవాదశ్చహారిణశ్చేతిచతుర్దశ 157

అమృతాభగణోహ్యేషః కథితోమునిపుంగవైః
మతిశ్చసుమతిశ్చైవ ప్రరుతసత్యాత్తథైవచ 158

ఆవృతిరివృతిశ్చైవ వమదోవినయఏవచ
జేతాజిష్ణుస్సహశ్చైవ ద్యుతిమాన్ స్రవసస్తథా 159

ఆభూతరజసోహ్యేతే కథ్యంతేమునిపుంగవైః
వృషభేత్తాజయోభీమశ్శుచిర్దాంతోయశోదమః 160

నాథోవిద్వానజేయశ్చకృశోగౌరోధ్రువస్తథా
వైకుంఠానాంగణోహ్యేషః ప్రోచ్యతేజధసత్తమైః 161

మేధామేధాతిథిశ్చైవసత్యమేధాస్తథైవచ
పృశ్నిమేధాల్పమేధాచభూయోమేధాదయఃప్రభుః 162

దీప్తమేధాయశోమేధాఃస్థిరమేధాస్తథైవచ
సర్వమేధాశ్వమేధాచప్రతిమేధాశ్చయస్కృతః 163

మేధావాన్ మేధహంత్రాచకీర్తితాస్తుసుమేధసః
పౌలస్త్యోవెదబాహుశ్చయదునామాచకాశ్యపః 164

హిరణ్యరోమాంగిరసోవేదశ్రీశ్చైవభార్గవః
ఊర్ధ్వబాహుశ్చవాసిష్ఠఃపర్జన్యఃపౌలహస్తథా 165

సత్యవేత్రస్తథాత్రేయఇత్యేతేమునయస్స్మృతాః
మహాపురాణస్సంఖ్యావ్యఃప్రత్యంగపరమాశుచిః 166

బలబంధుర్నిరామిత్రఃకేతుభృంగోదృఢవ్రతః
చరిష్ణవశ్చపుత్రాస్తుపంచమస్యైతదంతరే 167

శుభ్రస్యపత్న్యాంభగవాన్ వైకుంఠాయాంతదంతరే
వైకుంఠనామాసంజజ్ఞేవైకుంఠాభైర్మరుద్గణైః 168

షష్ఠమన్వంతరాధిక్షుషానామతశ్శ్రుతః
విశ్వకర్మసుతోప్యేషకీర్తితోభూత్పరామయా 169

మన్వంతరేతత్రశక్రోమంత్రద్యుమ్నాభిధోభవత్
దేవాఃపంచగణాస్తత్రకీర్తితావిబుధోత్తమైః 170

ఆప్యాఃప్రభూతాభవ్యాశ్చతథాఖాశ్చపృథగాహ్వయాః
ఏకైకశ్చగణస్తేషామష్టధాభిద్యతేనృప 171

సుమేధావిరజాశ్చైవహవిష్మానున్నతోమధుః
అతినామాసహిష్ణుశ్చతత్రసప్తర్షయస్స్మృతా 172

ఊరుభూరిశతద్యుమ్నప్రముఖాస్సుమహాబలాః
చాక్షుషస్యమనోఃపుత్రాఃకథితాఃపృథివీశ్వరాః 173

తత్రవైరాజపత్న్యాంతుసంభూత్యామజితోహరిః
అవాతరద్యేనగిరిర్మందరోవిధృతోంబుధౌ 174

షడేతేమనవోరాజన్ భూతామన్వంతరాధిపాః
సప్తమస్యమనోరేతదంతరంచాద్యవర్తతే 175

భవిష్యాంశ్చమనూన్ ఇంద్రంమనుపుత్రాదికాన్నృప
యథాపురాణగదితాన్ శ్రుణురాజన్ మయాధునా 176

సావర్ణిర్యోభవత్పూర్వంఛాయాయాంతువివస్వత,
సోష్టమస్యాంతరస్యేశోభవిష్యతిధరేశ్వరః 177

ఇంద్రోబలిశ్చక్రవర్తీభవిష్యతితదంతరే
దేవాస్త్రిధాస్స్మృతాస్తత్రప్రత్యేకోవింశకోగణః 178

తతస్తపస్వీశుక్రశ్చద్యుతిజ్యోతిఃప్రభాకరః
ప్రసాదోదయితోధర్మఃతేజోరశ్మిస్స్వరఃక్రతుః 179

ఇత్యాదికస్తుసుతపోదేవానాంవింశకోగణః
అమృతాభోగణశ్చాపివింశకఃపరికీర్తితః 180

ఋతోదాంతోదమస్సోమశ్చిత్రాద్యాశ్చైవవింశతిః
ముఖ్యానాంతుగణఃప్రోక్తోమసుఖ్యాతాంశ్చసంశ్రుణు 181

విరజాశ్చపరీయాంశ్చనిర్మోకస్సత్యవాక్స్మృతిః
విశ్వాద్యాశ్చైవతనయాస్సావర్ణేర్వ్యాశ్రుతామనోః 182

రామోవ్యాసోగాలవశ్చదీప్తిమాన్కృపఏవచ
ఋశ్యశృంగస్తథాద్రోణిస్తత్రసప్తర్షయస్స్మృతాః 183

వేదగుహ్యాంసరస్వత్యాంసార్వభౌమఇతిప్రభుః
స్థానంపురందరాద్ధృత్వాబలయేదాస్యతీశ్వరః 184

నవమేచాంతరేరాజాదక్షసావర్ణిసంజ్ఞికః
మనుర్వారుణపుత్రస్స్యాత్ ఇంద్రస్తత్రాద్భుతాహ్వయః 185

యోధునాపార్వతీసూనుఃకార్తికేయఇతిస్మృతః
పారామరీచిగర్భాశ్చసుధర్మాణఇతిత్రిధా 186

దేవాస్తత్రగణాస్తేషామేకైకోద్వాదశాన్వితః
మేధాతిథిర్వసుస్సత్యోజ్యోతిష్మాన్ద్యుతిమానపి
సవనోహవ్యవాట్చైవతత్రసప్తర్షయస్స్మృతాః 137

ధృతకేతుర్ధృష్టకేతుః పంచహస్తో నిరామయః
పృథుశ్రవాస్తథార్చిష్మాన్ భూరిద్యుమ్నో బృహద్ధయః 188

ఏతే వై తనయా దక్షసావర్ణేర్విశ్రుతా మనోః
ఆయుష్మతోఽంబుధారాయాం భగవాన్ భవితా హరిః 189

తేనాప్యాయితమూర్తిస్తు త్రిలోక్యాః పతిరద్భుతః 190

దశమస్యాంతరస్యేశో బ్రహ్మసావర్ణినామకః
ఉపశ్లోకసుతో రాజా మనుస్స్యాత్ రాష్ట్రపాలకః 191

తత్రేంద్రశ్శంభునామా స్యాత్ దేవాశ్చాపి ద్విధా స్మృతాః
సుఖాసీనా నిరుద్ధాశ్చేత్యేతే భావ్యాశ్శతం శతం 192

ఆపోమూర్తిర్హవిష్మాంశ్చ సుకృతీ సత్య ఏవ చ
నాభాగోఽప్రతిమశ్చైవ వాసిష్ఠ ఇతి సప్తమః 193

మన్వంతరే తు తత్ర స్యుర్మునయస్సప్తసంఖ్యయా
సుక్షేత్రశ్చోత్తమౌజాశ్చ భూరిషేణశ్చ వీర్యవాన్ 194

శతానీకోధవృషభో వ్యానమిత్రో జయద్రథః
భూరిద్యుమ్నస్సువర్చా చేత్యేతే వై మనునందనాః 195

ఏకాదశాంతరాధీశో ధర్మసావర్ణినామకః
మనుర్ధర్మస్య పుత్రస్స్యాత్ తత్రేంద్రో వై ధృతాభిధః 196

విహంగమాః కామగాశ్చ నిర్మాణరతాస్తథా
త్రిప్రకారాస్సురాస్తత్ర చైకైకస్త్రింశకో గణః 197

మాసర్తుదివసా హ్యేతు నిర్మాణరతయః స్మృతాః
విహంగమా రాత్రయో రాత్రిముహూర్తాః కామగాగణాః 198

హవిష్మాంశ్చవరిష్ఠశ్చఋషిరన్యస్తథారుణిః
నిస్స్వరశ్చానఘశ్చైవవపుష శ్చాన్యోమహామునిః 199

అగ్నితేజాశ్చసప్తైతేతత్రసప్తర్షయస్స్మృతాః
సర్వాంతగస్సుశర్మాచదెవానీకఃపురూద్వహః 200

హేమధన్వాదృఢాయుశ్చవిజయశ్చమనోస్సుతాః
సూర్యకస్యసుతస్తత్రభవితాఘాతభావనః 201

ధర్మసేతురితిఖ్యాతో హ్యద్భుతస్యసహాయకృత్
మన్వంతరెద్వాదశేతుభద్రిసావర్ణినామకః 202

రుద్రపుత్రోమనుస్తత్రచతర్ధామేంద్రఉచ్యతే
దేవాఃపంచగణాస్తత్రప్రోచ్యంతెమునిపుంగవైః 203

సుకర్మాణస్సుమనసోహరితారోహితాస్తథా
సుదారాఇతితేషాంస్యాదేకైకోదశధాగణః 204

ద్యుతిస్తపస్వీసుతపాస్తపోమూర్తిస్తపోనిధిః
తపోధనస్తథాచాన్యస్తపోధృతిసమాహ్వయః 205

ఏతేమన్వంతరేతత్రసప్తసప్తర్షయస్స్మృతాః
దేవగుహ్యశ్చదేవశ్చదేవశ్రేష్ఠోవిదూరథః 206

మిత్రవాన్మిత్రహాస్తశ్చభద్రసావర్ణినందనాః
తత్రసత్యతపానామ్నాస్సూనృతాయాంకృతోద్భవః 207

స్వధామాఖ్యోహరేరంశఃపాలయిష్యతిమేదినీం
త్రయోదశంమయేదానీంఅంతరంకథ్యతేనృప 208

రుచిఃప్రజాపతేస్సూను బ్రహ్మచారివ్రతేస్థితః
అనుద్వాహ్యైవతపసా వార్ధక్యంప్రాపభూయసా 209

అపుత్రస్యగతిర్నాస్తీత్యాదిభిఃపితృభాషితైః
కన్యాంవివాహయోగ్యాంవై లబ్ధుముగ్రంతపోచరత్ 210

తోషితేనతపోభిస్తైర్విరించేనరుచిర్మునిః
నిర్దిష్టంపుళినేనద్యాః పితౄన్సంపర్యపూజయత్ 211

పూజితాఃపితరస్తేన ప్రసన్నావరమాదిశన్
మన్వంతరాధిపస్సూనుర్భవితాతవధార్మికః 212

పత్నీచభవితారూపవతీతిజగతిశ్రుతా
తతో వరుణపుత్రేణ పుష్కరేణకృతోద్భవాం 213

ప్రమ్లోచాఖ్యాప్సరోనామ్న్యాం తయావత్తాంరుచిర్మునిః
ఉద్వాహ్యాతస్యాంరౌచ్యాఖ్యం సుతంప్రాసూతవిశ్రుతం 214

త్రయోదశాంతరేరౌచ్యో మనుస్రుచినందనః
సఏవదేవసావర్ణిస్సుత్రాతేందస్స్యాద్దివస్పతిః 215

సుధర్మాణస్సుకర్మాణస్సుశర్మాణఇతిత్రిధా
దేవాస్తత్రర్షయస్సప్తధృతిమత్ప్రముఖాస్స్మృతాః 216

ధృతిమానవ్యయశ్చైవతత్వదర్శీనిరుత్సుకః
నిర్మోహస్సుతపాశ్చాన్యోనిష్ప్రకంపశ్చసప్తమః 217

చిత్రసేనోవిచిత్రశ్చనయభృన్నిర్భయోదృఢః
సునేత్రఃక్షత్రబుద్ధిశ్చసువ్రతశ్చమనోస్సుతాః 218

బృహత్యాందేవహోత్రస్యతనయస్తత్రమాధవః
యోగేశ్వరాభిధోభూత్వాప్రజాఃపాలయితాంవిభుః 219

చతుర్దశేంతరేభౌత్యనామకోమనురుచ్యతే
సూనురంగిరసోభూతినామ్న్యాంవైచండకోవనః 220

సచానపత్యః పుత్రార్థీ తపస్తేపే సుదారుణం
తపసాప్యనవాప్తార్థో భూతిస్త్యక్తతపా మునిః 221

భ్రాతుస్సువర్చసో యజ్ఞం గంతుకామో మహామతిః
స్వశిష్యం శాంతినామానం నియుజ్యానలపాలనే 222

అగమద్భ్రాతృసాన్నిధ్యం తతశ్శాంతిర్గురోస్థితః
నిదేశే పాలయన్నగ్నీన్ యథాకాలమతంద్రితః 223

తదా శాంతేః ప్రమాదేన సోగ్నిర్నష్టో మహాత్మనః
స గురోర్భయమాశంక్య వహ్నినాశేన దుఃఖితః 224

బహుధా ప్రార్థయామాస శాంతిస్తైస్తోత్రైర్విభావసుం
ప్రీతస్తోత్రేణ శాంతేస్తు తస్మిన్ హవ్యవహో వరం 225

దాతుం సమున్ముఖస్తస్థౌ శాంతిర్వవ్రే వరం స్వకం
యదాగమిష్యతి గురుర్మమ భ్రాతుర్గృహాన్మునిః 226

తదా త్వయా దీప్యమానామగ్నిశాలాం ప్రవేక్ష్యతు
అనపత్యో మమ గురుస్త్వత్ప్రసాదాత్సుతం వరం 227

లభతాం యది తే ప్రీతిర్మయి స్యాద్ధవ్యవాహన
తథేత్యుక్త్వా తదైవాగ్నావంతర్ధానం గతే మునిః 228

శాలాం ప్రవిశ్య తత్రాగ్నిం జ్వలంతం వీక్ష్య హర్షితః
అథాగతో మునిర్భూతి నిర్వర్త్య భ్రాతురధ్వరం 229

శాంతినా వేదితోదంతః తుష్టస్తం పరిషస్వజే
తతో భూతేస్సుతో జజ్ఞే భౌత్యో నామాంతరాధిపః 230

ఇంద్రసావర్ణినామ్నా చ కథ్యతే స మనుర్నృప
తత్రేంద్రస్స్యాత్ శుచిర్నామ్నా దేవాః పంచగణాః స్మృతాః 231

చాక్షుషాశ్చకనిష్టాశ్చ పవిత్రాభ్రాజిరాహ్వయాః
ధారావృకాశ్చేతితేషాం నామానిప్రథితానివై 232

అగ్నిధ్రశ్చాగ్నిబాహుశ్చశుచిర్ముక్తోథమాధవః
శుక్రోజితశ్చసప్తైతేతత్రసప్తర్షయస్స్మృతాః 233

గురుర్గభీరోబ్రధ్నశ్చతరస్వీనగ్నఏవచ
ప్రీతిమాంశ్చప్రవీరశ్చవిష్ణుస్సంక్రందనస్తథా 234

తేజస్వీసుబలశ్చైవమనోర్భౌత్యస్యసూనవః 235

సత్రాయణస్యతనయోబృహద్భానుసమాహ్వయః
భవితాభగవాంస్తత్రపాలయిష్యతివిష్టపం 236

ఇత్యేతేమనవోరాజన్మనుపుత్రాదిమాఃక్రమాత్
కథితాభవిష్యాగదితాఃపురాణార్థానుచింతనాత్ 237

ఇతిగోపాలకృష్ణార్యవిబుధేనసమీరితం
మనూనాంచరితంసర్వంశ్రుత్వారాజాముదంయయౌ 238

అథవిరమితవాక్యేతత్రగోపాలకృష్ణే
బుధవిబుధవరేణ్యేభూపతిఃప్రీతిమాస్తః
శంభగిరిపతిపాదాంభోరుహధ్యానసక్తః
విబుధమిదమవాదీత్సన్నిధౌదైత్యహంతుః 239

రాజవర్ధనచరిత్రం

యోరాజవర్ధనసమాహ్వయవాన్నరేంద్రో
నాభాగవంశ్యదమరాజసుతస్త్వయోక్తః
సోనుగ్రహాత్సవితురాయురవాపదీర్ఘ
మిత్యాహురద్యవదవిస్తరతస్తదేతత్ 240

ఇతి వెంకటరంగభూప కేరను(స్మో)గేన ముదం బుధాగ్రణీః
పరిలభ్య చతం పునః పునః పరిశ స్య హాదమాత్మ భూకధాం 241

గ॥ రాజకరాజారాజవర్ధనో దమస్యతన సౌ వినయాది నిఖిలగుణ భూషితో విరచిత వివిధయజ్ఞః సకలంజనపదం సప్తవర్షసహస్రాణి నిరీతి నిహతరామపాలయత్ 242

మానినీ మానినీనామ సతీ తస్య పతివ్రతా
విదూరథ నరేంద్రస్య సుతా లక్షణ భూషితా 243

గ॥ సాకదాచిద్భర్తుః స్నాంజనసం వితన్వానా ప్రోణిము వాచ తదా రాజవర్ధనస్వాంకే పతిత పంక్త్యుష్ణం తన్నిరీక్ష్య అశ్రుజలం తదీయవదనముద్వీక్ష్య కింరోదిషీత్యవదత్ 244

సాపి శోక కారణమేవం ప్రవదత్ మహారాజవశ్యామం పలితం కేశాంతరోద్భవ మితదేవ మమశోక హేతురాసీదితి 245

తదనువివేకవిశుద్ధమనాః రాజవర్ధనః పత్నీమిదమువాచ 246

ప్రియేన జానాసి శరీరసిద్ధ
స్వభావమల్పక్షరణం పృథివ్యాం
జన్మస్థితి ముఖ్యాః పరిణామభేదాః
వ్యాప్యాశ్శరీరస్య భవంత్యవశ్యం 247

కిం మే వశిష్టం యదుదీక్ష్య కేశే
జరాంగతా శోకమపారమేవం
భోగాశ్చభుక్త్వా వివిధాస్సమస్తాః
ప్రజాశ్చధాత్రా స్త్రిమతం ద్విసప్తాః 248

ఆరాధితాశ్చాపిసురాస్సమస్తై
ర్యజ్ఞైరసంతా విజితాహి లోకాః

అతోఽధునైవాహమరణ్యవాసీ
భవేయమధ్వానముపేత్యపూర్వ్యాం 249

ఆరాధ్యతత్రాంబురుహోపమాక్షం
పదంగమిష్యామితదీయమిత్థం
మాశోకమద్యావహదేవిదేవం
తమేవనిధ్యాయసదాశరణ్యం 250

గ॥ ఏవంమహిషీం సముపదిశ్యవనవాసోన్ముఖే రాజవర్ధనే తమేతము
దంతం పౌరానిశమ్య రాజవర్ధన విశ్లేషసహనాసహనాస్తమనుగంతుం కృతమ
నోరథా ఇదమూచుః 251

రాజన్నిపరిపాహివిశ్రుతయశా
స్సింహాసనాధిష్ఠితః
కంచిత్కాలమనుప్రసీదన్నృపతే
చాస్మాననుపూర్వంయథా
త్యక్తుంత్వాంవయముత్సహామహేభవ
ద్గర్భాణహమందాయినో
యద్యుత్సృజ్యగమిష్యసిక్షితిపన
స్త్వాంచానుయాస్యామహే 252

గ॥ ఇతి ప్రత్యాఖ్యాతవనగమనోఽపి రాజవర్ధనః పౌరైస్సర్వైస్త
త్ప్రార్థనామతిలంఘ్య వనంయియాసుః పౌరాస్సర్వేసంమంత్ర్య రాజవర్ధనా
యుర్వృద్ధయే భాస్కరారాధన కరణే మతింవితేనుఃతతః 253

వనేషుకేచిత్ భవనేషుకేచిత్
త్రయీవచోభిప్రణతినస్సుధీరాః
ద్విజోత్తమాఃపౌరజనాశ్చరణ్యాం
భాస్వంతమాదిత్యముపోదతిష్ఠన్ 254

ఆరాధయత్స్ససవితారముదీర్ణరశ్మిం
పౌరేషురాజవరజీవితవర్ధనాయ

గంధర్వరాడుపగతస్సవిధంసుదామా
తేషామువాచవచనంహితమూర్తిహాంత్ర 255

యదికృపాంప్రతియోగసమాహర్వతే
స్సమభిలష్యథతత్రవదామివః
గురువిశాలవనేధరణీధరే
తపఉపాచరతాశ్రితసద్వ్రతాః 256

గ॥ ఆరాధితస్త్వత్ర తపసాయుష్మాభిరహర్పతి ర్యుష్మదభీష్టందాస్య
తి ఇతిసుదామ్నాగంధర్వస్య వచనంనిశమ్యపౌరాస్సర్వే ద్విజాస్సంగతాః
కామరూపాఖ్య ధరణీధరసంస్థితం గురువిశాలవనాఖ్యం తపోవనముపగమ్య
తత్రభగవంతమాదిపురుషం సవితృమండలాంతర్వర్తినం ఆశ్రితపద్మాసనఃపు
మల కిరీటకుండల హారవిభూషితం శ్రీమన్నారాయణముగ్రై స్తపోభిరా
రాధయన్ 257

తుష్టువుశ్చేత్థం

నమస్సవిత్రేజగతాంవిశస్వతే
సమాశ్రితారోగ్యవివృద్ధిదాయినే
సమచ్యతేయోనుదినంద్విజోత్తమైః
త్రిసంధ్యమృక్సామయజుస్స్వరూపధృత్ 258

ఛాందోగ్యనామ్న్యాగమమస్తకేంత
రాదిత్యవిద్యాపరిగమ్యరూపః
కప్యాసవంకేరుహతుల్యనేత్ర
స్సపాతుదేవస్సవితారమేశః 259

తతస్సమారాధనసంస్తవాద్యైః
ప్రీతంరవేర్మండలమధ్యసంస్థం
పరంపుమాంసంసముదీక్ష్యవిప్రాః
ప్రణమ్యభక్త్యాపరిగమ్యహృష్టాః 260

హా రేహారే సంశ్రితకల్మషస్య
సమాశ్రితేష్టప్రదభక్తిలభ్య
అస్మాకమద్యేహితమాశుకుర్యా
ననుహ్యావంధ్యో భవతః ప్రసాదః 261

వయంవయోత్యంసముపాశ్రితావిభో
పతిశ్చయోనస్సుతరాజవర్ధనః
అరణ్యమాసాద్యవిహాయనస్తవః
కరిష్యతేసప్తశతాబ్దజీవితః 262

గ॥ తేనవయంసు తవత్పరిపాలితాస్సంతత్యక్త మత్తమాజర యాజ ర్ఘుణారితాం గాయానదాయుషమస్మాక మస్మదధీశస్య రాజవర్ధనస్య పాణిధారణ మభిలషంతో భవంతం శరణముపగతాః అతస్త్వస్యాతిః ప రంత్రి శతాబ్దమాయుః ప్రదాయాస్మాకమభీష్టం పూరయ 263

తతస్త్వధేతిశ్రితవత్సలోహరిః
ప్రజాబహూంకృత్యపిధానమాయయా
పురంగతానాగరికాభిః ప్రహర్షితా
స్సమబ్రువన్ రాజవరాయుతాంకథాం 264

కరుణయాధనరేంద్రవరోహరే
రఘుటితేఘుటనామపికుర్వతః
సపదినష్టబురోద్ధృతయావనః
పరిరరక్షుజనాన్ విషయస్థితాన్ 265

పత్నీచతస్యాయురుదీక్ష్యదీర్ఘం
ముదంప్రయాతాపురవాసనోపి
రాజాతుసంతాపమవాపతేషాం
స్వస్మింశ్చజీవత్యభివీక్ష్యనాశం 266

గ॥ తదనుపౌరాణామపి స్వయావదాయుషం ఆయుర్వృద్ధిమభీప్స మానో రాజవర్ధనస్తథైవ భగవంతం సూర్యమండలాంతర్వర్తినం పరమపు

రుషం హిరణ్మయవిగ్రహం శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గ దివ్యాయుధ పరిమండిత బాహుం శ్రీమన్నారాయణ మారాధ్యతత్ప్రసాదేన శేషామప్యాయుర్వర్ధయిత్వా త్రైస్వహ్రతి శతాబ్దాయురవాప్య భగవంతమేవ పరమంపురుషం హృదయాగుహాశయమను చింతయన్ తత్ప్రీతి రూపమేవ నిజవర్ణధర్మం ప్రజాపాలనం వితన్వానః విహితవివిధయజ్ఞారాధిత పరమపురుషప్రసాదలబ్ధ సకలభోగః పరమాంముదమవాప 267

అంతేచ భగవత్ప్రసాదలభ్యం పరమమత్కృయ మాకాశమవాప.

యశ్చాపిలోకేత్రనిజాయురిచ్ఛేత్
వృద్ధింసదేవంరవిమండలస్థం
ఆరాధ్యపూర్ణాంసమవాప్యకామం
ప్రసాదత స్తస్యభవేత్సదీనః 269

ఇత్యేతద్ధమపుత్రస్యరాజవర్ధనభూపతేః
పురాణవేద్యంచరితంయథావత్ప్రతిపాదితం 270

కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛాతే శ్రీమన్ వెంకటరంగరాట్
తాంబ్రూహిశ్రద్ధధానాయతుభ్యంవచ్మియథామతి 271

ఇది శ్రీమదాత్రేయ కులతిలక శ్రీగోపాలకృష్ణార్య
విరచితే శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహా
కావ్యే ఉత్తరభాగే మన్వంతరా
ను వర్ణనంనామ ద్వితీ
యస్సర్గః.

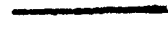
శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

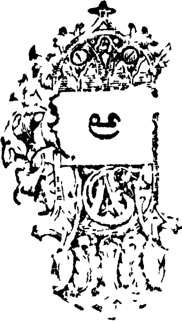
శ్రీశోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే.

ఉత్తరభాగే తృతీయస్సర్గః.

చంద్రవంశప్రారంభః.

ధాపదద్వేంకటరంగభూపో
గోపాలకృష్ణార్యబుధంప్రతీతః
వంశ్యాస్తుయేవై క్షితిపాస్సుధాంశో
స్తన్నామకర్మాణివదాధునేతి 1

ప్రశ్నేనాథమహీపతేర్ముదితహృ
ద్గోపాలకృష్ణోబుధ
స్తారేశాన్వయరాజవంశచరితం
ప్రోవాచపౌరాణికం
యశ్శ్రీవిష్ణుకృతమూర్తిరత్రభగవాన్
శ్రీవాసుదేవాత్మనా
భూభారాయితజన్మనోసురగణాన్
హంతుంసుపర్వాధిపః 2

మన్వంతరేతాత్రిమునేస్తనూజ
స్సోమాభిధానోజనితారకేశః

చంద్రాధికారం సమవాప్య సర్వా
నాప్యాయయన్ భూతగణాన్ విభాతి 3

బుధాభిధానస్తనయోఽస్య జజ్ఞే
గ్రహేషు తుర్యస్సురపూజ్యవత్నాన్యం
తారాభిధాయాం తదుదంతమద్య
విస్తారితం సంగ్రహతో వదామి 4

గ॥ పురా కిల భగవతో నారాయణస్య నాభీసరోజాదుత్పన్నస్య చతు
రాననస్య మానసి కన్యా(?) త్రేమహర్షేః రత్రో(?) సోమో నామ పుత్రస్స
మజని 5

స చ సోమాభిధానో బ్రాహ్మణ విప్ర షధ్యా(?) దీనామాధిపత్యేఽభిషిక్తో
విజితభువనత్రయో విరచితరాజసూయో మదాంధస్తారాపతిర్మారాధికరూపవ
వతీం తారాభిధానాం సురాచార్యపత్నీం జహార 6

తదన్వసురగురుశ్శుక్రస్స్వశిష్యపక్షపాతేన బృహస్పతిద్వేషాత్ తద్దా
రాపహర్తారం చంద్రం స్వపక్ష్యమకరోత్ 7

రుద్రోఽపి స్వగురోర్విద్యాప్రదాయినోంగిరసస్తనూజం బృహస్పతిం ని
జపక్ష్యం చకార తతస్సురాణామసురాణాంచ తారానిమిత్తో దారుణసమరస్స
మజని 8

తదన్వంగిరసా సమహర్షిణా నివేదితో దంతేన బ్రహ్మణా నిర్భర్త్సి
తశ్చంద్రస్తారాం గురవేఽపాయచ్ఛత్ 9

దృష్ట్వా గర్భవతీం తారాం గురుః ప్రోవాచ కోపితః
త్యజ మూఢే న్యపుంసా త్తం గర్భం నైతదహం క్షమే 10

త్యక్తే గర్భే తారయా వీక్ష్య బాలం
మోహాంచ క్రేత(?) త్ర సోమో గురుశ్చ

జ్ఞాత్వా తారావాక్యతో లోకకర్తా
చంద్రస్యాయం పుత్రఏవేత్యువాచ 11

గ॥ స బ్రహ్మాత్మైవ బుధ ఇతికృతాభిధానః ఇలాయాంపురూరవసము
త్పాదయామాస 12

పురూరవచరిత్రం.

పురూరవా రాజవరస్స పిత్రా
ప్రదత్తరాజ్యో విజితారివర్గః
దిశాసువిస్తీర్ణయశా గుణౌఘై
రరంజయత్సర్వజగంతి నైజైః 13

శ్రుత్వేంద్రస్య సదస్యపారవిభవాన్
తస్యోర్వశీసద్గుణాన్
ముగ్ధాత్మా కిలనారదేనమునినా
సంగీయమానాన్ తదా
శాపాన్మానుషభావమాప్యసవిధం
మిత్రప్రచేతఃకృతాత్
తస్యాద్వీత్యనురూపసంపదమగాత్
మోహాంరిరంసుర్భృశం 14

పురూరవాస్తాంసముదీక్ష్యచోర్వశీం
ఇయేష రంతుంమదనాగ్ని తాపితః
ప్రదర్శయిత్వోరణకాస్వపుత్రకా
పుపాచరత్యేతిచతంవరాంగనా 15

గ॥ తతః పురూరవా నరపతిరూర్వశ్యా న్యాసతయా నిక్షిప్తమురణ
కయుగ్మం రక్ష్యామీతి ప్రతిజ్ఞాయతయా సహరంతుం కృతత్వరోవతస్థే 16

తదా

అన్యత్ర మైథునాత్కాలే వివస్త్రం త్వా నరాధిప
పశ్యేయం యది తత్రైవ త్యజామీత్యాహ సోర్వశీ 17

గ॥ తత స్తథేతివిహిత ప్రతిజ్ఞే రాజని పురూరవసి తయా సహ నిరంతర ముపభుజ్యమానసకలభోగే 18

అథోర్వశీదర్శనజన్యచింతా
పరేణ శక్రేణ తదా విసృష్టాః
గంధర్వవర్యాస్తు తదానయార్థం
జహ్రు స్తదీయావురణౌ నిశాయాం 19

శ్రుత్వోర్వశీ తన్నినదం నిశాయాం
రక్షేతి రాజానమువాచ పుత్రౌ
నిర్గత్య రాజాపి నిరీక్ష్య మేషౌ
వివస్త్ర ఏవాశు నినాయ గేహం 20

విద్యుత్ప్రినతమస్యపాకే
వివస్త్రమారాత్తముదీక్ష్య భూపం
నష్టాభవత్తామనిరీక్ష్య రాజా
ముగ్ధో విబభ్రామ సమస్తభూమౌ 21

దృష్ట్వా కురుక్షేత్రగతే హ్యరణ్యే
క్రందన్ మహీశస్సురవారయోషాం
తామూర్వశీం భోగరసం యయాచే
సా చావదత్తం నృపవర్యమేవం 22

రాజన్న సత్యం హి బత త్వయోక్తం
త్యక్తోసి తేనాద్య మయా మహీశ
త్వయాద్య లభ్యా న హి వత్సరాంతే
సమాగమం ప్రాప్స్యసి పుత్రకాంశ్చ 23

గ॥ తతో వత్సరాంతే పునరపి సంగతయా తయా భుక్తభోగ స్త ద్వి రహాతురః పురూరవా నరపతి స్తస్యా ఏవ వచనేన గంధర్వా నారాధ్య ప్రీతై

స్తైః ప్రదత్తామగ్నిస్థాలీ మూర్వశీ సాలోక్య సాధన భూతాం మన్యమాన
స్తాం నిశాయామరణ్య ఏవ విసృజ్య గృహానుపగత స్తత్త్రైవావాస 24

తతస్త్రేతాయుగారంభే త్రయీమావర్తమానః పురూరవాగంధర్వో పలబ్ధస్థాలీ స్థానమాగత్య తత్రశమీగర్భసంస్థిత మశ్వత్థం నిరీక్ష్యతద్ధారణీ పవారణీకృత్వా తత్రాగ్నిం నిర్మంథ్య తేనజాతవేదసాపరమపురుష మాదిదేవం భగవంతం నిఖిలయజ్ఞారాధ్య తత్ప్రసాదలబ్ధ మూర్వశీ సాలోక్య మవాప.

తస్య పురూరవసోరాజ్ఞస్తస్యామూర్వశ్యాం షట్తనయాజజ్ఞిరే 26

ఆయుశ్శ్రుతాయుస్సత్యాయూ రయోథవిజయోజయః
తేషాంవంశంక్రమేణాద్య రాజన్వక్ష్యామితంశృణు 27

గ॥ శ్రుతాయోర్వసుమాన్ సత్యాయోశ్శ్రుతంజయః రయస్యైక సంజ్ఞః అన్యశ్చేతిద్వౌపుత్రౌ జయస్యామితః 28

విజయస్యతుభీమః తస్యకాంచనః తస్మాత్ హోత్రకః తస్యజహ్నుః జహ్నోః పూరుః తస్యబలాకః తస్మాదజకః తతఃకుశః తస్యకుశాంబ కుశనాభః అమూర్తరయాః వసునామాశ్చేతిచత్వారః పుత్రాబభూవుః 29

గాధిఃకుశాంబతోజజ్ఞేకన్యాసత్యవతీతిచ
తామృచీకోభృగోర్వంశ్యః ప్రార్థయామాసధర్మతః 30

శ్యామైకకర్ణాన్ చంద్రాభాన్ వరుణేనసమర్పితాన్
కన్యాశుల్కంపదావగ్వాన్ ఋచీకస్తాముహావహ 31

తయాధీనతః పుత్రముపేత్యపత్న్యా
శ్వశ్ర్వాచధీమాన్ మునిరాత్తవేదః
వక్త్వాచరూన్ స్నాతుమగాన్నిధాయ
మంత్రైర్ద్విజక్షత్రియసంప్రయోగ్యైః 32

గ॥ సత్యవతీతుయావదే వర్తాసమాగతస్తావదే మాత్రాస్వచరుంచా యాచితా ఆత్మార్థంపక్వంచరుంమాత్రేప్రదాయాస్వం చరుంస్వంయంబభక్షు

ఆగతోథమునిస్స్వ సంకల్ప విపరీతం తయాకృతం విజ్ఞాయ పత్నీ ముహాచ 34

పుత్రస్తేఘోరభావస్స్యాత్
భ్రాతాస్యాత్ బ్రహ్మవిత్తమః
వ్యత్యాసస్తుంయతశ్చర్వోః
కృతోథాన్మయ్యాగతే 35

తతఃపత్న్యాప్రసాదితో భార్గవస్తామువాచ 36

పౌత్రోదండధర స్స్యాత్తేపుత్రోబ్రహ్మర్షిసత్తమః
తతస్సత్యవతీపుత్రోజమదగ్నిరజాయత 37
సరేణో స్తనయాంవిప్రో రేణుకాంవ్యవహన్ముదా
పుత్రాః వసుః సుదాదీనసలేభేరామకనిష్ఠకాన్ 38

పరశురామచరిత్రం.

యత్రతురామే జమదగ్నితనయే భగవాన్ పరమపురుషనుస్యాం శ మావేశ్య భూభారమఖిల మపాతారయత్ 39

సజామదగ్న్య రామోంగంధమాదనే గిరౌమహాదేవమారాధ్యత స్యానుగ్రహేణసర్వాణ్యస్త్రాణి శివపరశుం చాకుంఠధారం తేనపరశురామ ఇతిప్రథితోభూత్ 40

రామస్సతారకాపాతింసగణంజితవానహో
యుక్త్యాంచమభినచ్చైలంకార్తికేయోమహాబలః 41

తస్మైతదసదృశముపదానంక్రీడః
తదావైహైహయాధీశఃకృతవీర్యసుతోర్జునః
దత్తాత్రేయార్చనాల్లబ్ధదశబాహుశతోబలి 42

విహారకామస్సోరణ్యేసంచరన్ మృగయాపః
యదృచ్ఛయాశ్రమంప్రాపజమదగ్నేస్సహానుగః 43

తదా కామధేనుప్రసాదలబ్ధైస్సర్వైరాతిథ్యపరికరైర్జమదగ్ని
నామమహర్షిణా యథావదభ్యర్చితః కార్తవీర్యార్జునస్స్వబాహుబలవి
ఖ్యాంతమనాదపన్ వరవశస్తాం ధేనుంనిజాం మాహిష్మతీంపురీమనయత్ 44

తదనుశ్రుతవృత్తాంతో జామదగ్న్యో రామస్తమనుధావన్ పురీంత
దీయాంప్రవిష్టస్తే నసాకంసమరంవిధాయ తదీయం బాహువరం పరశు
నాచిచ్ఛేద 45

నృపేఽర్జునేతస్యసుతాస్సుభీతాః
నిరీక్ష్యరామస్యపరాక్రమంతం
పితుర్హృతాంతాంసురభింవిసృజ్య
సమద్రవన్సోఽప్యుటజంప్రయాతః 46

విజ్ఞాయపుత్రేణకృతాంమహర్షిః
నరేంద్రహత్యాంతమువాచరామం
మూర్ధాభిషిక్తస్యవధోఽయముగ్ర
స్త్వయాకృతేబ్రహ్మవధాద్గరీయాన్ 47

క్షమాహివిప్రస్యగుణోగరీయాన్.
క్షమాప్రధానోభగవాన్రమేశః
సంత్యజ్యతామద్యధనంస్వకీయం
రుష్టానరేంద్రంహతవాన్యతస్త్వం 48

విధేహితీర్థేషుకృతావగాహ
స్త్వముచ్చుతాత్మాదురితస్యనాశం
ఇతిస్మపిత్రాపరిబోధితస్స
తీర్థేషుయాత్రాంవ్యతనోదధార్థం 49

పునస్స్వాశ్రమ ముపగతవతిరామే కదాచిజ్జమదగ్నిర్మహర్షిస్స్వ
పత్నీంరేణుకాం ఉదకాహరణాయ గంగాంగత్వాతత్రక్రీడంతం పద్మమాలా

విభూషితం చిత్రరథాఖ్యం గంధర్వం నిరీక్ష్య తద్రూపమోహితాంతశ్చి రమస్థాయ సన్నిధిముపాగతాం నిరీక్ష్య తపోమహిమ్నా తన్మనోదోషం విజ్ఞాయ తద్ధననాయ పుత్రానాజ్ఞాప్య తేషు మాతృవధశంకయా తూష్ణీంస్థితేష్వత్యంతకుపితః స్వాజ్ఞాను విధాయ సంరామం పుత్రైస్సాకం మాతుర్వధం కురుష్వేతిన్యయుఙ్క్త 50

రామోపిపిత్రా నియుక్తః భ్రాతౄన్మాతరంచహత్వా స్వనియమానువిధానజనితప్రమోదేన పిత్రా వరాయానుగృహీతో భ్రాతౄణాం మాతుశ్చజీవనంవవ్రే 51

జమదగ్నిస్తథేత్యుక్త్వా సతింపుత్రానజీవయత్
రామోపితత్ప్రభావజ్ఞో జఘానప్రసువంచతాన్ 52

గ॥ తతఃకదాచిద్రామే సభ్రాతర్యాశ్రమాద్దూరే వసతిపితృవధకుపితాః కార్తవీర్యార్జునపుత్రా లబ్ధావకాశా అయుతమపి జమదగ్న్యాశ్రమమాగత్య తత్రైకమేవాసీనం జమదగ్నిముదీక్ష్య తత్పత్న్యా నోస్మ్రభారేణుకయా ప్రతిషిద్ధా అపి కేవల కోపమవలంబ్య తదీయం శిరశ్చిచ్ఛిదుః 53

తతశ్శోకవేగనాక్రందమానాయా మాతురాక్రోశం నిశమ్య రామస్సభ్రాతృకస్స్వాశ్రమమాయాతశ్ఛిన్నశిరసంపితరం నిరీక్ష్యకోపపావకజ్వాలాసమాకులనయనఇపితరంరక్షంత్వితిభ్రాతౄనాజ్ఞాప్యనిఃక్షత్రియాంపృథివీం కర్తుమనాస్తదైవ ప్రతిజ్ఞాయ పరశుంప్రగృహ్యప్రయాతః పృథివీంనిఖిలాంనిఃక్షత్రియాంకృత్వా పరమకరుణావిష్టోవనమావివేశ 54

తతోబహుషుదివసేషు గతేషుకదాచిద్విశ్వామిత్రాత్మజస్స్వారైభ్యస్యమానః పరావసుః రామమధ్యక్షిపత్ 55

వృథాప్రతిజ్ఞాహిపరశ్వధాంక
త్వయాకృతాయేకిల సంతిభూపాః
ప్రతర్దనాద్యానిగతప్రతిజ్ఞః
కింకత్థసేసంసదిరాజభీతః 56

ఇత్యాది పరావసుంగిరాలక్షితక్రోధః పరశురామః పూర్వంకరుస్సె యాసంత్యక్తాన్ సబాలవృద్ధాన పితృద్రోహాన ఖిలాన్ త్రిస్సప్త కృత్వోన్వి ష్యాన్విష్యనిజఘాన 57

తదా.

శమంతపంచకాభిఖ్యేషు తేషు పంచ హ్రదాన్ తదా
మహావీరః శరీరోత్థరుధిరాంబుభిరాతనోత్ 58

అథసంశాంతక్రోధో జామదగ్న్యః పునరాశ్రమ ముపయాతః పితు
శ్శిరశ్శరీరంచసంధాయ సదసి పరమం పురుషం వాసుదేవ మారాధ్యతదా
రాధన విధ్వస్తాఖిలకల్మషః ప్రాచీంహోత్రే బ్రహ్మణే దక్షిణాం అధ్వర్యవే ప్ర
తీచీ ముద్గాత్రే ఉదీచీం అన్యేభ్యః అవాంతరదిశః కశ్యపాయ మధ్యదేశమా
ర్యావర్త ముపద్రష్ట్రే సదస్యేభ్య స్సాత్స్నమీపదీశాన ఏవందక్షిణాం ప్రదా
యావభృథంచ సమాప్యసమాప్త ప్రతిజ్ఞో వ్యగ్రశ్శితాంశురివ రరాజ 59

జమదగ్నిరపి పుత్రేణ సంహితశిరాస్సప్త మోరుహర్షిరభూత్ 60

యదాశ్వమేధే కిల కశ్యపాయ
దిదేశ రామో ధరణీం తదానీం
విజ్ఞాయ వృత్తిం మునిరస్య దుష్టాం
వ్యవాసయద్భార్గవ మాత్మదేశాత్ 61

అథాధితో దక్షిణసింధు రాజో
రామేణ వాసాయ దిదేశ దేశం
శూర్పారకాఖ్యం స తు తత్ర తస్థౌ
సంశాంతచిత్త స్తపసా కృతాత్మా 62

స కశ్యపో విప్రతిగృహ్య భూమిం
రామాద్ద్విజేభ్యః ప్రవిభజ్య సర్వాం
కర్తుం తపో గచ్ఛదరణ్యభూమిం
అరాజకా భూమిర భూద్వివిగ్నా 63

శూద్రైస్సుదుష్టైర్లలితానువిప్ర
క్షత్త్రేషు ప్రలుప్తేషు చ వైదికేషు
ధర్మేషు భూమిర్నరధీశ్వరాద్యో
లోకం ప్రదుద్రావ విధూతరోచిః 64

అథోరుణా కశ్యపయోగినా భూ
ర్ధృతా తదుర్వీత్యభిధామవాప
తం వీక్ష్య రక్షార్థమథో నుయాచే
నిర్దిశ్య రాజ్ఞస్తు పురాత్మగుప్తాన్ 65

విదూరథస్యాస్తి సుతః కిలర్క్షే
ర్గుష్టో గిరావృక్షవతి క్షితీశః
పరాశరేణాపి చ సర్వకర్మా
సౌదాసపుత్త్రః కిల తస్య భృత్యః 66

పుత్త్రశ్శిరోభిరరణ్యదేశే
సంవర్ధితో గోపతిరిత్యథాపి
ప్రతర్దనస్యాత్మజనిస్స్యవత్సో
వత్సైశ్చ గోష్ఠే కిలవర్ధితోఽస్తి 67

రాజాస్తి కశ్చిద్ద్యురథస్య పుత్రః
జాతోఽపి రాజ్ఞో దధివాహనస్య
గుప్తస్తు యోగాత్మయోగినాసీత్
గంగాప్రతీరే కరుణాకరేణ 68

బృహద్రథాఖ్యో నరపోఽస్తి గోలాం
గూలైస్సుగుప్తః కిల గృధ్రకూటే
మరుత్తవంశ్యాః క్షితిపాస్తథాన్యే
సముద్రగుప్తా నివసంతి నాథ 69

తాన్ కల్పయిత్వా మరరక్షణేతు
నానావిదేశాచరణానుయాతాన్

జ్వరంమదీయంవినివర్తయాద్య
తైరక్షితాహంశుచ ముత్సృజామి 70

ఇతిగిరమచలాయాఃకశ్యపస్సంనిశమ్య
ప్రవరకులసముద్ధాతాం తాం నరేంద్రాత్మజాతాం
అమలగుణనిధానాన్సత్యషించద్ధరణ్యాం
వ్యసృజదపిధరిత్రీతానవాప్యాత్మశోకం 71

ఇతిభృగుమునివంశేజన్మలబ్ధ్వారమేశః
క్షితిభరమవదార్యక్షత్రియాఘాన్నిహత్య
గిరివరముపయాతః ప్రత్తభూమిర్ద్విజేభ్యః
చరతితపఉదగ్రంరామనామామహేంద్రం 72

గాధేర్విశ్వామిత్ర నామా తనయస్సమ భవత్ సచ తపోమహిమ్నా
బ్రహ్మర్షిత్వమవాప తస్యశతం పుత్రామధుచ్ఛందమధ్యమాస్తత్సంబం
ధార్మ్య దుశ్ఛందసనామానోజజ్ఞిరే 73

అన్యేచోష్ణీకజయంతాదయః
యయాతిఃపౌరూరవసస్తనూజనిరభూ
దాయుస్సరాజోత్తమః
పత్నీమిందుమతీమవాప్యతనయాం
స్వర్భానునామ్నోముదా
రక్షన్రాజ్యమతంద్రితశ్చిరతరం
తస్యామలబ్ధాత్మజో
దత్తాత్రేయముపాగమత్తనుజనె
లాభార్థమత్రేస్సుతం 74

సంసేవ్యతంచక్రధరావతారం
పుత్రాభిలాషంచనివేద్యతస్మై
తేనప్రదత్తంఫలమాత్మజార్థం
పత్న్యైదిదేశాయురపారమోదః 75

భుక్త్వా ఫలంతస్య శివర్జలబ్ధం
లబ్ధ్వా ప్రతిజ్ఞాం మునినా ప్రదత్తాం
భర్త్రాగమత్సా ందమతి పురంస్వం
దధారగర్భం చసుతేజసాఢ్యం 76

పురాతు దేవీ గిరిజేశ్వరేణ
సాకంవనంనందనమాదరేణ
లీలార్థమాగత్య దదర్శకల్ప
వృక్షం మహావృక్షసమూహమధ్యే 77

స ర్వేష్టదాత్రృత్వముఖం తదీయం
ప్రభావమాకర్ణ్య భవాద్భవానీ
సుతాం సురూపాంతమధోయయాచే
జజ్ఞేథకన్యాపిచకల్పవృక్షాత్ 78

నిరీక్ష్యతాం దివ్యతనుం సురూప
లావణ్యసౌగంధ్యగుణోజ్జ్వలాంగీం
హృష్టాభవానీదుహితాస్వకీయే
త్యశోకసుందర్యభిధాంచకార 79

సోమస్యవంశోద్భవ నహుషో మహీశః
జనిష్యతీంద్రోపమసర్వశౌర్యః
స్పృష్టాతదధాంభవతీమయేతి
తామాహగౌరీసుకుమారదేహాం 80

ఉక్త్వైవమీశేనసహప్రయాతా
గౌరీనిజంవాసముదగ్రమోదా
అశోకసుందర్యపినందనాఖ్యే
రేమేచిరం దేవవనే సుమాఖ్యే 81

తదాతద్విన్నచిత్తే స్తనయోహుండో నామదానవోతి దుష్టసమాచా
రో యదృచ్ఛయానందనం వనమాగత స్తత్రరమమాణా మశోకసుందరీంనిరీ

ష్ట్వా తద్రూపసంపదావిమోహితమనాస్స్మరపరవశస్తాం పత్నీంయాచమా
నస్తయాపునఃపునః ప్రతిషిద్ధోపి తామేవాభిలషన్ తాంవంచయితుంమాయ
యాస్త్రీరూపమవలంబ్య తస్యాస్సమీపముపగమ్య తామిదమువాచ 82

కాసి సుందరికుతోత్ర చాగతా
కస్యవాసితనయాపతిశ్చకః
బ్రూహిమహ్యముపధింవినాసఖీ
తేభవామిసమదుఃఖసమ్మదా 83

అశోకసుందరీ

అశోకసుందర్యభిధాసుతాహం
గౌర్యాశ్చరామ్యత్రవనేసురమ్యే
హుండస్సుదుష్టోదనుజోవయస్యై
మయాచ్ఛయాభర్తృయతిస్మనిత్యం 84

తతోమాయాహుండోప్యువాచ

మామప్యేవందుష్టభావస్సహుండః
నిత్యంకామీపీడయత్యేవదేవి
తస్మాదేతత్కాననాత్కాంచనాఖ్యం
స్థానంగువ్యాంప్రాప్యతిష్ఠావమోదాత్ 85

తతస్తథేత్యశోకసుందర్యా ప్రతిశ్రుతేసమాయాహుండస్తయా
సహకాంచనాఖ్యంనిజంపురంప్రవిశ్యసంత్యక్తస్త్రీరూపస్స్వీయమేవరూపంత
స్యైప్రదర్శనీయకృతాంజలిః పత్నీభవేతి తాంపునఃపునరయాచే 86

సాచైనమువాచ

భర్తామేచంద్రవంశోహినహుషాఖ్యోమహీపతిః
ఆయోఃపుత్రశ్శ్రుతస్తస్మాత్ మాంనవాంఛితుమర్హసి 87

ఇత్యాదినాబహుశః ప్రతిషిద్ధమప్యాత్మన్యే వన్యస్తకామం హుండ మశివదశోకసుందరీ 88

యస్మాదలభ్యామితరైర్దురాత్మన్
వాంఛస్యపాత్రీకృతమోదురంతం
తతస్సమూలో వినశిష్యసిత్వం
నైతాదృశస్స్వల్పఫలంప్రయాతి 89

అయోస్తనూజో నహుషః పతిర్మే
హానిష్యతి త్వామచిరాద్దురాత్మన్
నహ్యుజ్వలామగ్నిశిఖాంకరేణ
స్పృష్ట్వాసుఖంలప్స్యతివానకోపి 90

ఏవంశప్తోదానవోహుండనామా
గౌరీపుత్ర్యాదుష్టభావేనమూఢః
ఉద్వ్యగ్రోహంతుంపుత్రమాయోఃపురేస్వే
తిష్ఠన్గౌరీపుత్రికాశాపతప్తః 91

అశోకనందిన్యథహుండమేనం
శప్త్వాదదీయంనగరంవిసృజ్య
గంగాప్రతీరేతపసాచతేన
పరస్యపుంసోహరణమాతతాన 92

అత్రేరివకాలేపరిలబ్ధగర్భా
స్వర్భానుపుత్రీందుమతీనిరీక్ష్య
స్వప్నేశుభోదర్కఫలానిచిహ్నా
న్యవాచభర్త్రేసచమోదమాప 93

శ్రుత్వావసేనందననామ్నిపుత్రీ
హుండస్యదుష్టేందుమతీసమజ్ఞాం
ప్రగీయమానాంచమువాచపిత్రే
సచాపినస్వాస్థ్యమవాపభూయః 94

నానావికారాణ్యవలంబ్యరూపా
ణ్యుపాగతస్సన్నిధిమిందుమత్యాః
అభీషయత్తాంకిలహుండదైత్య
స్తథాపిసాభీతిమవాపధీరా 95

సహస్రమబ్దాన్సముదూఢగర్భా
తతస్తనూజంసుషువేనృపస్య
పత్నీజితార్కప్రభమంబుజాక్షం
త్రిలోకనాథాంకసమిద్ధగాత్రం 96

సమీక్ష్యమాణోప్యథదుష్టచిత్తో
హుండో౽వకాశంపిహితోనగర్యాం
ఆయోనిర్జవాసంవృతనోత్తదాసీం
పునఃపునర్భీషయతిస్మదేవీం 97

ఆవిశ్యదాసీమథదుష్టభావాం
హుండోసురోరిష్టగృహంప్రవిష్టః
హృత్వేందుమత్యాస్తనయంప్రహృష్టః
నజ్ఞాతవృత్తిస్స్వపురంవివేశ 98

హుండస్యపత్నీవిపులాభిధానా
పత్యాస్స్వభక్ష్యాయకరేప్రదత్తం
జహీతిబాలంతముదీక్ష్యహేతుం
భర్తుశ్చనాశేయమవాపభూయః 99

పాకాయసూదాయదిశేతిబాలం
జాయాథహుండస్యతుమేకలాయై
సైరంధ్రికాయైవ్యాదిశత్తతస్సా
దిదేశసూదాయతదైవబాలం 100

సూదేనఖడ్గప్రస్పృశేహాసంతం
బాలంతముద్వీక్ష్యతుసూదదాస్యా

వితేనతుస్తత్రకృపాంనుయాపి
పుణ్యేనబాలస్యనిరూఢవత్యా 101

సూదోవసిష్టాశ్రమచత్వరేతం
సంత్యజ్యబాలంనిఖిలక్షణాఢ్యం
అజ్ఞాతవృత్తిఃహారిణంతుముక్త్వా
దిదేశహుండాయసచాపిహృష్టః 102

ప్రాతర్వసిష్టస్తముదీక్ష్యబాలం
సమాధినాతంశిశుమాయుపుత్రం
విజ్ఞాయహృష్టైర్మునిభిస్సమేత
శ్చక్రేభణాకంతంనహుషాభిధానం 103

సజాతకర్మాదివిశుద్ధదేహః
కృతోవసిష్ఠేనముదానరేంద్రః
జగ్రాహతస్మాత్ నిగమంసహాంగం
అన్యాధనుర్వేదముఖాశ్చవిద్యాః 104

ఆయోశ్చపత్నీతనయంనవీక్ష్య
శుశోచనైజేశయనేప్రబుద్ధా
ఆయుశ్చభూయస్సమవాప్యశోకం
సుతస్యనాశేనవృథాప్రయత్నః 105

తదాగతాదాయునృపస్స్వసన్నిధిం
సనారదాత్ స్వాత్మజమంగళోదయం
నిశమ్యహృష్టస్సముపాచతంప్రియాః
ముమోదసాపీందుమతీసుతోత్సుకా 106

నహుషచరిత్రం

తదాకదాచిన్నహుషోవనాంతం
వన్యానినేతుంమునిశాసనేన

ఆత్మాశ్రయాచారణలబ్ధితాంక్షే
శుశ్రావ వాచం ధరణీధరేంద్రః 107

ధన్యోఽహ రాజానహుషే బలాఢ్యః
కదా తు తం ద్రక్ష్యతి తస్య మాతా
పితాపి చాయున్నృపతిః సుకృత్యా
హృతం తనూజం కిల దానవేన 108

అశోకసుందర్యపి ధన్యరూపా
పతిం నరేంద్రం నహుషం వ్రయాతా
యా తీవ్రమద్యాపి చరత్యమోఘం
తపః పతిం తం కిల కాంక్షమాణా 109

శ్రుత్వేతి వాణీం దివి చారణానాం
మునిం వసిష్ఠం నహుషో బభాషే
ఆయుశ్చకో వేందుమతీ వతిః కా
హ్యశోకసుందర్యపి నాహుషః కః 110

శ్రుతం మయా ఖే మునివర్యవాక్యం
సమీరితం తత్కథయాద్య మహ్యం
తతో వసిష్ఠో మునిరబ్రవీత్తత్
వృత్తం యథా తన్నహుషాయ రాజ్ఞే 111

మాతేందుమత్యాయునృపః పితా తే
త్వమేవ రాజా నహుషోసి వత్స
అశోకసుందర్యపి తే తు పత్నీ
పుత్రీ భవాన్యా భవితా మహీశ 112

హుండోఽసురాత్త్వాం మదనేన మూఢో
యయాచ తన్యా భవదిష్టమస్యాః
అథాపి నిబంధముదీక్ష్య తస్య
శశాప రుష్టా దనుజం నరేంద్ర 113

యోఽమేపతిస్స్యాన్నహిమోఽనరేంద్ర
స్స దేవదత్తస్తవమృత్యుహేతుః
ఇత్యాదిశప్తస్సతయాదురాత్మా
యత్రోపకారాచరణేసురేశః 114

ఆరిష్టగేహస్థితమాయుపుత్రం
భవంతమాహృత్యసకైటభేన
సూదాయపత్త్రంచదదేశసూదః
కృపాళురాసీత్త్వయిదివ్యరూపే 115

తేనైవసంత్యక్తమథాశ్రమేహం
రక్షామిరాజన్సుగుణంభవంతం
హుండంరిపుంతేజహిదానవేంద్రం
తాంచోద్వహాశుమాతనయాంత్వరాతః 116

తతోవసిష్ఠస్యనిదేశవశ్యో
హుండంనిహంతుంనహుషఃప్రతస్థే
ప్రగృహ్యచాపంసశరంతయాధేందో
వృత్రాసురంమృత్యుమివాంబికేశః 117

హుండోపిసూదాహృతమైణమాంసం
భుక్త్వాసుతృప్తింగతవాన్మదాంధః
అశోకసుందర్యుపకంటగస్తాం
పత్నీభవేతిప్రసభంబభాషే 118

నిబంధితాసాముహురేవరుష్టా
శాపంయదాదాతుమియేషభూయః
తదాభయాత్తాంనవిసృజ్యహుండ
స్స్వకాంపురీంప్రాపవిచారమూఢః 119

హుండస్యవాక్యైర్నహుషస్యనాశం
నివేదయద్భిర్భయమాపితాయాం

తస్యాంరుదంత్యాంకిలవిద్వరాఖ్య
స్సమాగతఃకశ్చనకిన్నరాగ్ర్యః 20

సాతస్యవాక్యాన్నహుషంనరేంద్ర
మాత్మనస్సుతంక్షేమయుతంనిశమ్య
ననందవర్షాసుయథాఘనానాం
నిశమ్యరావంశిఖినీప్రహృష్టా 128

యుయుత్సతస్తస్యనరోత్తమస్య
శస్త్రాణిసర్వాణ్యదిశన్సురేంద్రాః
చక్రంహరిశ్శూలముమాధినాథః
శక్రోపివజ్రంవరుణశ్చపాశం 124

శంఖంతథాగ్నేయమథాగ్నిరస్త్రం
బ్రహ్మాస్త్రమాత్మీయమథాసిలోపి
సబాణచాపౌనహుషఃప్రగృహ్య
తాన్యాదదేదీప్తిమివార్యమాఖే 125

దేవైర్నియుక్తోనహుషాయశక్ర
స్స్వమాతలింస్యందనమాత్మనోర్హం
సంప్రేషయామాసతతోధిరూఢో
నృపఃకృతాశీర్ఋషిభిస్తమాశు 126

భేర్యోంతరిక్షేవ్యనదంతదానీం
పపాతభూమ్యామపిపుష్పవృష్టిః
కృతక్షణస్తత్రరథాధిరూఢః
పురీంప్రతస్థేనహుషోసురస్య 127

పురోపకంఠోపవనేవ్యతిష్ఠ
ద్రుణద్విరేఫాకులపుష్పవృక్షే
తత్రాగతాఃకిన్నరముఖ్యనార్యో
జగుఃకలంశృణ్వతిరాజ్ఞిహృష్టే 128

అశోకసుందర్యుషితద్వనస్య
సమీపదేశేతపసాచరంతీ
దృష్ట్వానరేంద్రంతముదారరూపం
విముగ్ధచిత్తాతపసోనివృత్తా 129

తదాతురంభావవనేనబుధ్వా
భవాత్మజాదౌస్త్రనయంతముత్కా
అపేక్షయాత్మాంసిజయాచసంఖ్యా
సందిశ్యదేవీసహసైవకంఠం 130

సంశ్రావితో·రాజవరస్సదేవ్యా
స్త్రయాశయంతామిదమాహహృష్టః
నిహత్యహుండంరిపుమేమితస్యా
స్సమీపమేవంవద తామథేతి 131

రంభాతదీయంవచనంప్రహృష్టా
న్యవేదయత్ శంభుతనూభవాయై
నిశమ్యసాచాపిముదాకదేతి
తదీయసంశ్లేషరసోత్సుకాసీత్ 132

తతోగతాఃకేచనహుండభృత్యా
శ్రుత్వాతయోస్సంవదతోరుదంతం
హుండాంతికేప దిషురుద్ధతాత్మా
దూతందిదేశాసురసన్నిశమ్య 133

దూతస్సగత్వోపవనంనరేంద్ర
దూరాదూస్తసాంత్వనపూర్వంవిదిత్వా
న్యవేదయద్దైత్యవరాయసోథ
రుష్టారణాయోద్యతసైనికోభూత్ 134

రథాశ్వమాతంగపదాతివర్గైః
ఖరాలెనపూర్ణేనపరీతపార్శ్వః

శతాంగమారుహ్య సుశిక్షితాశ్వం
సమీపమాపన్నమముష్య హుండః 135

దృష్ట్వాపి రాజా దితిజం బలాఢ్యం
రథీ సధన్వీ కుపితస్తదైవ
ఆవాహయన్మాతలినా సమీపం
రథం దనూజస్య దివాకరాభం 136

తతః ప్రవృత్తే స్సమరేధ దైత్యాః
స్సర్వేశ్శరైస్తం నహుషం నిజఘ్నుః
ఛిత్వాన్నృపాస్త్రాం దనుజాన్ శరౌఘై
శ్చకార భీతాన్ సమభిద్రుతాశాన్ 137

హుండోఽథ వీక్ష్య స్వజనాన్ భయార్తాన్
దుద్రావ హృష్టో నహుషం నరేంద్రం
తేనాహతో వక్షసి తీక్ష్ణబాణై
స్తం పంచభిః పత్రిభిరాజఘాన 138

తతో హతో గాఢముదీర్ణవేగై
శ్శరైర్నరేంద్రేణ దనూజవర్యః
ముమూర్ఛ తం వీక్ష్య సురర్షయశ్చ
ముదా వవర్షుః కుసుమాని నేదుః 139

హుండస్సమాకర్ణ్య రవం తదీయం
లబ్ధస్మృతిః కోపవిదీప్తవక్త్రః
ఏకాధికైర్వింశతిభిః పృషత్కై
స్తస్యావధీత్సూతరథాశ్వకేతూన్ 140

రాజాథ హుండస్య రథం ససూతం
సాశ్వం జఘానాశు శరైరజిహ్మైః
ఖడ్గం ప్రగృహ్యాత్యత్వరయా నరేంద్ర
మభ్యద్రవత్సింహమివ ద్విపేంద్రః 141

ఛిన్నాసికశ్మశ్రుకపాలతుండః
శరైస్తదాఘోరతరారవాదః
గదాధరోధావదభిక్షితీశం
భిన్నాంగవత్త్వాపిశరైర్నృపేణ 142

ప్రగృహ్యతీక్ష్ణంపరిఘందనూజే
వ్యత్త్రాననేగ్రస్తుమథప్రయాతి
చిచ్ఛేదఖడ్గేనకరంతదీయం
యథామరేశోశనినామహీంధ్రం 143

శక్త్యాహతోథక్షితిపేనవక్షు
స్యపారమస్రంబహుధాక్షరన్సః
పపాతహుండోగతజీవబంనో
హృష్టాస్తదాఖేభువిచప్రజౌఘాః 144

హుండస్యనాశంశ్రుతవత్యశోక
సుందర్యుపేత్యాంతికమాయుసూనోః
మాముద్వహేదిత్యవరైఃప్రదత్తాం
తుభ్యంనరేంద్రేతితమభ్యువాచ 145

సగర్భయైవంసతయాసముక్త
స్తదీరితస్యావచనంప్రగృహ్య
ఆరోప్యతాంస్యందనమింద్రదత్తం
హృష్టోవసిష్ఠాశ్రమమభ్యుపేతః 146

తతోవసిష్ఠశ్శ్రితపూర్వవృత్తః
శుభేముహూర్తేమునిభిస్సమేతః
తయోర్వివాహంతుచకారహృష్ట
స్తదాభవద్వ్యోమ్నిసురప్రహర్షః 147

నిదేశమాలంబ్యనరేంద్రసూను
ర్మునేర్వసిష్ఠస్యతతస్సుతానిః

ద్రష్టుం ప్రయాతః పితరౌ పురం స్వం
రథేన తేనైవ స శక్రసూతః 148

తదానిదేశాదమరోత్తమానాం
సా మేనకా సన్నిధిమాయయు పత్న్యైః
సంప్రాప్య తస్యై తనయస్య భద్రం
న్యవేదయన్నైజపురాభియానం 149

శ్రుత్వేందుమత్యార్త్తతరా సుతస్య
క్షేమం ప్రహృష్టా పులకాంచితాంగీ
భర్త్రే వదత్తత్తనయాభియానం
స చానందప్రణయేన రాజా 150

పురం ప్రవిష్టో నహుషోపిచిత్రా
లంకారితం శక్రరథాధిరూఢః
పశ్చాచ్చ సాకం పితరౌ నిరీక్ష్య
చక్రే ప్రణామం పదయోర్నరేంద్రః 151

చిరాత్తనూజం పితరౌ నిరీక్ష్య
సమాగతం హర్షముపేత్య భూయః
సదారమేనం పరిషస్వజాతే
మూర్ధ్న్యుపాఘ్రాయ స బాష్పనేత్రౌ 152

అథేందుమత్యై నహుషస్స్వకీయం
వృత్తాంతమాచే నిజజన్మముఖ్యం
హుండస్య నాశాంతమశోకసుంద
ర్యుత్పత్తిమాత్మాశ్రయణం చ తస్యాః 153

రథేన తేనైవ జితారివర్గః
దిశాసు గత్వా నహుషో నరేంద్రః
పిత్రే విశత్ప్రాప్తమహార్ణవాంక్ష్మాం
రరక్ష తామాయురుదారవీర్యః 154

సంరక్ష్యభూమించిరమాయురాజా
దత్త్వాప్రజాపాలనధూర్వహాయ
పుత్రాయయక్ష్యద్వరతుష్టదేవ్యా
జగామలోకంతుహరేస్స్వపుణ్యైః 155

పితాప్రదత్తమథప్రహృష్టమనసా
రాజ్యంముదాపాలయన్
వృత్రఘ్నాసనదోషదూషితతనా
వంతర్ధిమింద్రేగతే
ఇంద్రస్యాసనమాస్థితస్త్రిదివమ
ప్యాజ్ఞాపయన్నాయుజో
రాజానిర్జితసర్వశత్రునికరో
రేజేమహౌజోనిధిః 156

ఇంద్రాణీమఖిలమ్యవాసవపదం
ప్రాప్తోయదాసౌన్నతః
నిర్దిష్టశ్చతయామహర్షివిధృతే
యానేస్థితోయాహిమాం
ఇత్యాదిశ్యమునీన్స్వయానవహనే
తైరూఢయానశ్శ్రిత
శ్శచ్యాస్సన్నిధిమాయయౌతునహుష
స్త్రైలోక్యలక్ష్మీమదాత్ 157

తత్రాగస్త్యమునింపదానృపవరో
యానంవహంతంనిజం
పస్పర్శాథతమామదేనహుష
స్సర్పేతిశీఘ్రంవదన్
శప్తస్సర్పవపుర్భవేతిమునినా
రుష్టేనరాజాపతత్
స్వర్గాద్భ్రష్టతనుస్తయామునిగిరా
జాతిస్మరోభూదహిః 158

సపాండవానాంవనవాసకాలే
బిలేవసత్యాయామునభూధరస్య
వృకోదరంవీక్ష్యవధోంతరస్థో
జగ్రాసభక్ష్యాయకృతప్రయత్నః 159

యుధిష్ఠిరేణాథసమాగతేన
స్వప్రశ్నదత్తోత్తరతుష్టచిత్తః
విమోచితశ్శాపభయాదవాప
రాజాహిరూపోనిజపుణ్యలోకం 160

భ్రాతరోనహుషస్యాసంశ్చత్వారస్తుజఘన్యజాః
క్షత్రవృద్ధోరజీరంభశ్చానేనాఇతివిశ్రుతాః 161

క్షత్రవృద్ధస్యపుత్రోభూత్సుహోత్రఇతివిశ్రుతః
త్రయస్తస్యసుతాఃకాశ్యఃకుశోగృత్సమదోపిచ 162

పుత్రోగృత్సమదస్యాపిశునకస్సమభూదృషిః
తస్మాత్తుశౌనకోజజ్ఞేబహ్వృచప్రవరోమునిః 163

కాశిఃకాశ్యశ్చతత్పుత్రోరాష్ట్రోదీర్ఘతపాస్తతః
ధన్వోథధన్వంతరిస్తస్మాదాయుర్వేదప్రవృత్తికృత్ 164

ధన్వంతరిచరిత్రం.

ధన్వంతరిర్యోదుగ్ధాబ్ధౌజాతస్సమధువిద్విషా
వరంప్రాప్యపునఃకాశీరాజ్ఞాంవంశేవ్యజాయత 165

విష్ణుప్రసాదేనైవాయంజాతఃకాశీశసంతతౌ
ఆయుర్వేదంభరద్వాజాల్లబ్ధ్వాచక్రేతమష్టధా 166

అణిమాద్యష్టసిద్ధీశ్చభాగంయజ్ఞేద్విజన్మనాం
లబ్ధోధన్వంతరిఃప్రాప్తోదేవత్వంసతనుర్విభుః 167

తస్యచకేతుమాన్ తస్మాద్భీమరథః తస్మాద్దివోదాసః తతః ప్రత
ర్దనః అత్రాయమితిహాసః 168

దివోదాసవృత్తాంతం.

యోయంప్రతర్దన పితా దివోదాసస్సవారాణసీంపురీం పురాభద్ర
శ్రేణ్య నృపాధిష్ఠితాం తత్పుత్రశతం నిహత్యతాం స్వయమధిష్ఠాయ ప్రజాః
పాలయన్నవర్తత 169

తదానీం కృతపార్వతీవివాహః పశుపతిస్సురాం తిష్ఠరమమాణస్స్వసేవా
సంతుష్టేస్సురైస్సాకం మానప్రభావస్త్రయా సహచిరం రమమాణోతిష్ఠత్.

హృష్యత్సుసర్వేషు సురేషుదృష్ట్వా
పతింనిజంహైమవతీదదానీం
నిరీక్ష్యమేనాంప్రసుమంనుదీనాం
దైన్యస్యహేతుంతువదేత్యవాదీత్ 171

మేనాపిపార్వతీ మువాచ.

అయందరిద్రఃపతిరుజ్ఝితశ్రీః
దిగంబరశ్శోభితువరాయణస్తే
మదీయపార్శ్వేవసతీతిహేతో
ర్దీనాభవంనాన్యదితోస్తిబీజం 172

తతస్స్వభర్తృదరాభవ ప్రతిపాదకం మాతృవచన మసహమాన
యా పార్వత్యాప్రేరితః పశుపతిర్హిమవంతంగిరివరం విహాయాన్యం నివా
సమపేక్షమాణోదివోదాసాధిష్ఠితాం వారణాసీం నివాసార్హాం విజ్ఞా
యస్వసేవకం క్షేమకం మృదునోపాయేన దివోదాసముద్వాసయేతిన్య
యుజ్త 178

తతోనికుంభనామాగణేశః కదాచిద్వారాణస్యాం కస్యచిన్మంకణనా
మ్నో నాపితస్య స్వప్నేస్వీయం రూపం దర్శయన్ మదీయమేవ రూ
పం నగరద్వారి ప్రతిష్ఠాప్య పూజాదికం కారయ తతోహమఖిలాన్ వరాన్
దాస్యామీత్యువాచ 174

నాపితశ్చప్రోత్థాయస్స్వప్న వచనంస్మరన్ రాజానమను జ్ఞాప్య స్వప్న దృష్టాకృతిం కంచనవిగ్రహం నగరద్వారి ప్రతిష్ఠాప్య పూజాదికం కారయామాస 175

తతోన్నపానాదిసమస్తకామాన్
ప్రయచ్ఛదుద్దిశ్యతునాగరేభ్యః
అపుత్రిణీరాజవరస్యపత్నీ
యయాచభూతంతదుపాత్తపూజా 176

చిరలారాధిత మపిపత్న్యా తద్భూతం యదాస్వాభీష్టం నప్రాయచ్ఛత్ తదాతికుపితోదివోదాసస్తత్ స్థానాచ్చ్యావయామాస 197

తతోనికుంభోగణేశః పూజావిహతికుపితో వారాణసీంపురీంత్వంతే ఆచిరాదేవశూన్యా భవితేతిశశాప 178

వారాణసీంశూన్యజనాంనిశమ్య
నికుంభవాక్యేనభవోపిహృష్టః
కృతాలయస్త్రతయాద్రిపుత్ర్యా
చిరంతుభోగాన్బుభుజేసమృద్ధాన్ 179

దివోదాసోపినికుంభేనశప్తాం వారాణసీంవిహాయస్వ విషయాంతే గోమతీతీరే స్వాహిసంనిర్మమె 180

తస్యదృషద్వత్యాంపత్న్యాం ప్రతర్దనాభిధస్సూనురభవత్ 181

సచస్వపితృవిరోధినో భద్రశ్రేణ్యస్యైకనిష్ఠపుత్రం దుర్దమనామకం బాల్యే పిత్రావిసృష్టంనిహత్య తదీయవంశవినాశకరణేన శత్రుజిత్సంజ్ఞామవాప 182

ఋతధ్వజచరిత్రం

ప్రతర్దనస్యపుత్రోభూదృతధ్వజసమాహ్వయః
వత్సేతికువలయాశ్వశ్చేత్యముమేవవదంతిహి 183

కృతోపనీత్యాదివిధిస్సపిత్రా
శాస్త్రాబ్ధిపారంచగతోవినీతః
ఋతధ్వజస్తుల్యవయోభిరాస్తే
క్రీడన్సుహృద్భిర్ద్విజరాజపుత్రైః 814

పాతాళలోకేఽశ్వతరస్యనాగ
రాజస్యపుత్రౌగుణవస్యచిత్తౌ
తస్యాంతికంప్రాప్యధృతద్విజాతి
రూపౌతదాతేనరతింప్రయాతౌ 185

తావహ్నినిత్యంకృతసన్నిధానౌ
తస్యాంతికేతేనసహైవభోగాన్
దిరంతుసంభుజ్యనిశాసుగేహం
పాతాళసంస్థంనిజమేవయాతౌ 186

చిరాత్పితాతౌసముదీక్ష్యపుత్రౌ
పప్రచ్ఛతౌహ్నియువామితిస్థః
సమూచతుస్తౌపితరంప్రణమ్య
ప్రతర్దనస్యాథగుణాన్ప్రకీర్త్య 187

ప్రతర్దనాఖ్యోనృపతిర్గుణాఢ్యః
కశ్చిత్తదీయస్తనయోవినీతః
ఋతధ్వజోనామగుణైస్తదీయై
రావాంజితౌతత్సవిశేషచరావః 188

ఋతధ్వజస్యాథగుణాన్నిశమ్య
నాగోత్తస్తౌతనయావువాచ
సఖ్యుర్యువాభ్యాంతిస్యనరాధిపస్య
మయావిధేయంకిమువర్తతేద్య 189

పితుర్గిరంతాంతునిశమ్యపుత్రౌ
మూహాచతుస్స్రవణతీభుజంగం

అవాప్తకామస్స ధరాధినాథత
స్తస్యాస్తి కేనాపి విధినకశ్చిత్ 190

అథాపియద్యస్తి తదాపి కార్యం
తస్యాద్య శక్యంభవతానకర్తుం
తథాపిచావామధునాబ్రవీవః
శ్రుత్వాపరంచింతయతాతశక్త్యా 191

గ॥ పురాప్రతర్దన మృతధ్వజపితరంగాల వనామాము నిరభ్యేత్య రాజర్ కశ్చనదానవ్రూమ మాశ్రమము పేత్యనిత్యయాం బాధతేనానావిధాని రూపాణిచ సింహవ్యాఘ్రవరాహాదీ నిధారయన్ మాంభీషయతి- తన్నిరసనె హంసమర్థోపిత పశిక్షయభయాత్ స్వయంనతంనిహన్మి- కదాచి త్తేనదానవేననితరాంపీడితేన మయానూర్యాభిముఖ్యేనో త్సృష్టాతి నిశ్వా సాత్ అయం తురంగ మోదిప్రాభువ్యవతత్ తదాఆశరిణీవాగుదభూత్ 192

ద్విజోత్తమాయం తురంగస్త్వయిప్రసన్నేత నూర్యేణ తుభ్యంప్రద త్తః యతోస్యగతిః పాతాళభూవియత్స్వపి అప్రతిహతా క్షణాదేవాశేషమపి భూవలయాప్రదక్షిణీ కరోతి తస్మాదయంతు వలయనామా- యశ్చతేస్వం దానవ్రూబాధ తేతస్యవినాశ హేతుశ్చాయం- ఇమంచాశ్వం శత్రుజి త్సుతనయ ఋతధ్వజనామా సంప్రాప్యకువలయాశ్వ సంజ్ఞానవ్స్యతి- అతోయం భవతేనివేదితః భవానధునాపుత్రమాజ్ఞాప్య తేన దానవంనిహత్య మదీతపతపః పాలవంకుర్విత్యువాచ 193

తతః

పితురాజ్ఞాంపురస్కృత్యతమారుహ్యాహయోత్తమం
ఋతధ్వజోగాలవేనసాకంతస్యాశ్రమంయయౌ 194

రరక్షతత్రర్షిగణాన్నృతధ్వజ
స్తపోంతరాయంవినిహత్యభూరిశః
తదాతుసంధ్యాపరిశేవనాదరం
తమభ్యయాద్గాలవమాశుదానవః 195

సూకరం వపుషా స్థితం తదా
వీక్ష్యమాణ ఋతధ్వజో నృపః
తం హయం సమధిరుహ్య కార్ముకీ
సోన్వధావదురువిక్రమో రుషా 196

తమర్ధచంద్రాకృతి సాయకేన
జఘాన రాజా స చ బాణవిద్ధం
ప్రాణావనేచ్ఛుః బహుదూరమాయాత్
తమన్వధావన్నృపనందనోపి 197

యోజనాని సుబహూని లంఘయ
న్నావివేశ ధరణీబిలం మృగః
సోపి రాజతనయో వివిశద్ధయా
దానవం తు న దదర్శ తద్భిలే 198

చరన్ స తత్ర క్షితిపాలసూనుః
పురం దదర్శోద్ధృతరత్నదీప్తం
దృష్టా తు కాచిద్యువతిర్నృపేణ
త్వం కేతి పృష్టా స చ వాచమూచే 199

గ॥ తతః ప్రాసాదమారోహంత్యాం తస్యాం ఋతధ్వజోపి కుత్రచిద్ధయం నిబధ్య తా మనుసృత స్తమేవ ప్రాసాదమారూఢ స్తత్ర పర్యంకే శయానాం కాంచన దివ్యస్త్రియం దదర్శ ప్రథమం దృష్టా నారీ చ తస్యాంతికే తాళవృంతం వీజయంతీ దదృశే- శయానా చ దివ్యస్త్రీ రాజానమృతధ్వజం నిరీక్ష్య కామ మోహపరాయణా మూర్ఛామవాప ఋతధ్వజోపి తాం నిరీక్ష్య కామవశ స్తాం నిరీక్ష్య బహుధా సమాశ్వాసయత్ 200

శీతోపచారాద్వినివృత్తమూర్ఛా
సా దివ్యనారీ స్వసఖీం సమూచే
మోహస్య హేతుం నృపదర్శనేన
సా కుండలాఖ్యా చ నృపం తదూచే 201

మదాలసేయం నృపవర్య విశ్వా
వసోస్తు గంధర్వపతేస్తనూజా
పాతాళకేతుః కిల వజ్రకేతో
స్సుతోఽసుదోఽప్యుగ్రతరోఽతిదుష్టః
ఉద్యానసంస్థామహరద్వ్యథాయ
మాయామిహైనామనయద్విమూఢః 202

ఏనాముద్వక్ష్యతి చ స చ దానవోఽతిదుష్టః ఆగామినీ త్రయోదశీ చ వివాహతిథిర్నిర్దిష్టా ఆస్యాం చ తదపహరణభీతాయాం శోచంత్యాం సురభిః కుశలముపాద 203

అయి భద్రే మా శుచః న త్వాం మదాలసాం దానవాధమో వివక్ష్యతి ఏనం నిహత్య కశ్చన మహారాజస్త్వాముద్వక్ష్యతీతి 204

అహం చ వింధ్యపతేః పుష్కరశాలినశ్చ పత్నీ కుండలాభిధానా మమ భర్తరి శుంభేన హతే తీర్థయాత్రాపరా చరామి పాతాళకేతుశ్చ దానవో వారాహరూప మవలంబ్య మనుష్యలోకం గతః కేనాపి బాణేన హతోఽభవత్ తం చాన్విష్యాహ మత్రాగతా ఇయం చ మత్సఖీ మదాలసా తవ దర్శనాదేవ త్వయి ప్రవణ మానసా మూర్ఛాం చ సమవాప అతస్త్వమేవాస్యాః పతిర్భవిష్యతీతి మన్యే త్వం చ కో వా కిమర్థ మత్రాగతస్తత్త్వం బ్రూహీతి 205

ఋతధ్వజః కుండలాయా వచః శ్రుత్వా ప్రహర్షితః
తామువాచ యథావృత్తం దానవస్య వధాదికం 206

తతో మదాలసా ప్రత్యుత హర్షవికసితవదనా తస్మిన్నేవ పతిభావం నిధాయ స్వకులగురుం తుంబురుమచింతయత్ 207

చింతితశ్చ తత్రాగతస్తుంబురు స్సమిత్కుశ స్తయోః ఋతధ్వజమదాలసయోః వైవాహమంగళం నిర్వర్తయామాస 208

కుండలా చ తయోరనురూపం సమాగమం నిరీక్ష్య ప్రహృష్టమానసా తపోవనం ప్రావిశత్ 209

ఋతధ్వజేపి మదాలసాంఽశ్వ మారోప్య పాతాళాన్నిర్గచ్ఛ న్నత్ర
త్యానవా నానావిధ ప్రహారంఃప్రాణయస్తం ప్రత్యుద్గతాః 210

రాజాపితాన్ సర్వాన్ త్వాష్ట్రాస్త్రేణ జఘాన తేచసర్వేదానవాః
పాతాళకేతునా సహతదస్త్రేతే జసాదగ్ధాబభూవుః.

తతోరాజపుత్రః ప్రహృష్టో మదాలసయా సహాస్వపుర మాగత్య
పితరం ప్రణిపత్యసర్వం యథావృత్తం న్యవేదయత్.

పితాచప్రతర్దన స్తమృతధ్వజం యథాజ్ఞాకారిణం వీక్ష్యపరితు
ష్టమనాః పునరపిధార్మి కరక్షణేవ్య నియుజ్య ఋతధ్వజోపి యథాపితాదే
శం మహీం కృత్స్నం సంచరన్ తాపస జనరక్షణం కుర్వన్నవతస్థే 211

ఏకదాస ఋతధ్వజోయమునా తటేకృతాశ్రమం పాతాళకేతో రను
జమతిమాయా వినాంతాళకేతునామకం మునివేషధరం దానవందదర్శ

సచతాళకేతుస్స్వభ్రాతృహం తారంతంనిరీక్ష్యవైరనిర్యాతనకామ
స్తమువాచ 216

మహారాజాహంయష్టు ముద్యుక్త స్తదర్థం దక్షిణాద్రవ్య మావశ్య
కం తస్మాత్త్వకంఠ గతంభూషణం మహ్యందేహి అహంచాంతర్జలే వరుణ
దేవ మభిష్టూయత్వరయై వాగమిష్యామితావత్పర్యంత మాశ్రమ స్త్వయా
సంరక్షణీయః ఏతముపకారం మమకుర్వితి 217

అథతద్ధ్వజే తద్దైవేత్యంగీకృత్య తదాశ్రమరక్షణం కుర్వతి తాళకే
తురంతర్జలప్రవిష్టస్సై నైవాధ్వనా ప్రతర్దనపురంప్రవిశ్య మదాలసాయా అ
న్యేషాంచ సమక్షమిదమాహ 218

ఋతధ్వజోమహారాజో మదాశ్రమమాగతః కేనాపిదుష్టదానవేనశూ
లేనవక్షసినిహతో మమార-మ్రియమాణేనతేనకంఠ భూషణంమహ్యందత్తం
తదీయమశ్వంసఏవజహార తస్యాగ్నిసంస్కారమపి శూద్రాఏవమకుర్వన్
ఇమాంతదీయ్యాం దురవస్థాంనివేదయి తుమహామాగతఇతి 219

మహాలసాతద్వచనం నిశమ్యదృష్ట్వాచకం ధాభరణంస్వహస్తైః మ
హారదుఃఖేనతతోన రేంద్ర శ్చుక్రోశభూయః స్తనయంవధూంచ 220

చిరంవిలప్యాథసుతస్యవధ్వా
శ్చకారసంస్కారమిళాపతిశ్చ
సతాళకేతుస్సముపేత్యగేహ
మతద్వజం ప్రాహసుసిద్ధకామః 221

ధన్యోస్మి రాజన్ భవతాకృతోహం
స్వంగచ్ఛగేహంకుశలేనయుక్తః
ఋతధ్వజోధాశ్వవరారూఢః
పురంప్రవిశ్యప్రణనామతాతం 222

తత్తాళకేతోస్తునిశమ్యవృత్తం
దుష్టంమృతించాపిమదాలసాయాః
విసృజ్యభోగాన్ నిఖిలాన్ అనన్య
చిత్తోవయస్యైరమతేన్నృపాలః 223

నాన్యావధూస్తన్మనసః ప్రహర్ష
కరీతితోయంవిరహాత్తదీయాత్
విసృష్టభోగశ్చనిరస్తకామ
స్తస్యాస్తికార్యంకిమిహాన్యపుంభిః 224

గ॥ ఇతికుమారవచనం నిశమ్యాశ్వతిరోనాగేంద్రో యేనకేనాపిప్రకా
రేణ ఋతధ్వజస్యోపకారం కర్తుస్స్వ ఖ్యాతిరాత్రికంబలేన సాకంసరస్వతీ ప్ర
సాదంలబ్ధు కామ స్తద్విషయ కంచస్తోత్రం నిర్మాయ తేన ప్రసన్నయాత
యాదత్తం గానవిద్యాసర్వస్వముపలభ్య కైలాసశిఖరస్థితం మహాదేవంతే
నగానే నాతోషయత్ 225

తుష్టేనమహాదేవేనవరం వృణీష్వేతినియుక్తో నాంగేంద్ర స్తమిదంవ్య
జిజ్ఞపత్ 226

పత్నీ చకువలాశ్వస్యస్మృతిమాపమదాలసా
సాపుత్రీమమజాయేతయదితుష్టోభవాన్మయి 227

తతోమహాదేవ స్తమువాచ నాగేంద్రాశ్వ తరతవేష్టం శీఘ్రమేవ సిద్ధ్యతి 228

శ్రాద్ధేదత్తంపితృభ్యస్త్వంచరపిండంతుమధ్యమం
తతఃఫణాన్మధ్యమాత్తే కన్యాసైవజనిష్యతి 229

సాజాతిస్మరా తాదృశేనైవ రూపేణ జాయత ఇతి.

తతస్తం ప్రణిపత్య భ్రాత్రా సాకమశ్వ తరో రసాతల మాగత స్తే దైవశ్రాద్ధం విధాయ మధ్యమం పిండమభక్షయత్ 230

భక్షితే చ మదాల సాసదృశీయు వతిస్సమజని తామంతర్గృహే శ్వతరో నాగేంద్రో జుగోప 231

తతః కతిపయేషుదినేషు గతేషు స్వపిత్రాశ్వతరేణసందిష్టౌ కుమారౌ స్వసఖాయమృతధ్వజం నిజంలోకం సమానయతాం 232

ఆనీతశ్చ ఋతధ్వజస్సభిఖ్యాం దర్శితమశ్వతరం నాగేంద్రం వీక్ష్యప్రణమ్య తేన చాభ్యర్చితః పరితుష్ట స్తత్ప్రదర్శిత తయామదాలసయాసంగతో విదిత తదుత్పత్తివృత్తాంత స్తే నానుజ్ఞాతస్స్వపురమాగతః పిత్రే నిఖిలముదంతం నివేద్య తయా సాకం నిఖిలాన్ భోగాననుబభూవ 233

ప్రతర్దనః పుత్రకృతంప్రమోదం
ప్రాప్యప్రమాదేనజనాంశ్చరక్షన్
ఇంద్రాదుపాత్తాత్మవివేకతత్త్వ
సమారురోహత్రిదివంగుణాఢ్యం 234

ఋతధ్వజోథాధిగతాభిషేకో
రాజ్యేముదావన్నిఖిలాన్జనౌఘాన్

మదాలసాసాం ప్రథమంతనూజం
లబ్ధ్వాచవి కాన్తింతపందంచకార 235

విహస్యమా తాతునిశమ్యతత్పదం
చకారతంజ్ఞానపధానువర్తినం
ద్వితీయసూనుంచసుబాహునామకం
చకారతంచాపితథాకరోత్పునః 236

తృతీయపుత్రస్యచశత్రుమర్దనా .
భిధాంచకారప్రసువాసచాత్మవిత్
కృతస్త్రియోపుత్రర్షితగేహసంశ్రయా
స్తపోభిరారాధితమాధవాంఘ్రయః 237

సుతస్యతుర్యస్యతతోమదాలసా
సదేశతోభర్తురలర్క-ఇత్యదః
చకారనామాధహసత్యధీశ్వరే
వదేతితద్ధేతుమువాచతంవధూః 238

అలర్క-ఇత్యేతదసంగతార్థకం
నామత్వయాధాయితతోహసంప్రియే
ఇత్యూచివాన్ రాజవరోథపత్నీ
పతింసమూచేచవివేకశీలా 239

త్వయాపివిక్రాంతసాబాహుశత్రు
స్సంమర్దనాఖ్యానిహితాన్సుతానాం
తాన్యప్రసన్నార్థానియతోయమాత్మ
సర్వత్రగస్సర్వసమోవ్యయాపీ 240

తతోమయాప్యేతదలర్కనామ
దత్తంజగత్యాంవ్యవహారయోగ్యం
తతస్తథేత్యాహనృపశ్చపత్నీం
సాచాకరోద్బాధరతంకుమారం 241

అథాత్మవంశాంకురనాశశంకీ
రాజాప్రియాయాహామదాలసాఖ్యాం
యథాయమాత్మాన్వయవృద్ధిహేతు
స్తథోపదేశ్యస్తనుజోభవత్యా 242

తతస్తుమాతుఃపరిలబ్ధరాజనీ
త్యాద్యశేషాఖిలధర్మతత్వః
ఋతధ్వజేనాహితధర్మదారః
నిదేశవర్తీసమభూత్పితుస్సః 243

అలర్కచరిత్రం.

విన్యస్యరాజ్యస్యధురంగురౌచ
గతేవనంధర్మరతోహ్యలర్కః
సమస్తయజ్ఞార్చితదానవారిః
ధర్మేణసర్వాఃపరితోరరక్ష 244

పుత్రాబభూవుశ్చనృపస్యతస్య
సన్మార్గసంచారరతాస్సుశీలాః
తైస్సాకమృద్ధాన్బుభుజేసభోగాన్
చిరంసురేంద్రైరపిదుర్విభావ్యాన్ 245

చిరాయభోగేష్వతిమాత్రసక్తం
అలర్కమాకర్ణ్యవనాంతచారీ
భ్రాతాసుబాహుర్మతివృద్ధిమస్య
కర్తుంప్రయత్నంవ్యతనోత్సుధీరః 246

తతస్తుకాశీపతిమస్యశత్రుం
రాజ్యేచ్ఛయావావగతింసుబాహుః
సోప్యాదిశద్దూతమలర్కరాజ్ఞే
రాజ్యంప్రదేయంభవతాగ్రజాయ 247

మామేవమాచేతసుమాగ్రజన్మా
రాజ్యంప్రదాస్యత్యుదీతివాచం
అలర్కరాజ్ఞోఽథనిశమ్యతస్మాత్
సుబాహురప్యాహసమానశాలీ 248

యాచ్ఞానధర్మోఽస్తినృపతేరతోఽహం
యాచామిరాజ్యంస్వయమేవనేతి
నిశమ్యకాశీపతిరభ్యుదగ్ర
సైన్యావృతోఽగచ్ఛదలర్కరాష్ట్రం 249

దానేనసామ్నాభిదయాచతస్య
ప్రాప్తాశశంసైన్యగణాస్తదానీం
అలర్కరాజ్ఞోఽథసరాజ్యసైన్యః
ప్రక్షీణకోశశ్చవిషాదమాప్తః 250

మాత్రాపురారణ్యభువఃప్రదేశ
కాలేతుదత్తాంగుళీభూషణేన
స్నాతఃశుచిఃపట్టమథాబిమృశ్య
సూక్ష్మాక్షరంతల్లిఖితందదర్శ 251

యదాహిదుఃఖంప్రియబంధుజంవా
రాజ్యస్యనాశేనతథావ్యథావా
భవేత్తదాతేంగులిభూషణేన
నిష్కృష్యపట్టంపరివశ్యతత్త్వం 252

ఇతీరయిత్వాప్రసువాంగులీయకం
ప్రవృత్తమాసీద్ధివిచింత్యతన్నృపః
తథైవకృత్వాలిఖితంస్ఫుటాక్షరం
దదర్శతత్రార్థమపివ్యధీయత్ 253

సంగస్త్యాజ్యస్సర్వదాయద్యశక్య
స్సద్భిఃకార్యస్సోఽన్యథాదుఃఖహేతుః

జయ స్తస్య శ్రుతస్సూనుః మహావీరో మహారథః
ఏతేవై క్షత్రవృద్ధస్య వంశ్యాభూపాఉదాహృతాః 269

రంభస్యాప్యాయుపుత్రస్య రభస స్తనయస్స్మృతః
గంభీర స్తత్సుతో జజ్ఞే క్రతు స్తస్యాత్మజస్స్మృతః 270

క్రతోః క్షత్రే సంజాతా బ్రాహ్మణా వర్ణధర్మిణః
అనేనసోప్యాయుపుత్రాత్ శుద్ధ స్తస్మాత్ శుచిస్స్మృతః 271

త్రికకుప్ తస్యతనయో ధర్మసారథినామకః
తస్యశాంతరయః పుత్రో బ్రహ్మజ్ఞో మోక్షతత్పరః 272

నహుషస్యాభవద్రాజ్ఞః పత్న్యకన్యా విరజాహ్వయా
ప్రదత్తా పితృభిః ప్రీత్యా విక్రీడనతయా విభుః 273

తస్యాం

షడాత్మజా వై నహుషస్య జాతా
యతిర్యయాతిర్వియతిః కృతిశ్చ
సంయాతిరాయాతిరితి ప్రసిద్ధా
యతిర్న రాజ్యంచకమే వివేకాత్ 274

యయాతిచరిత్రం.

యయాతిరాసీదధిపః పృథివ్యాః
తాతే శచీధర్షణనష్టరాజ్యే
భ్రాతౄంశ్చ నాథానకరోద్దిశాసు
యయాతిరాజా చతుర స్తరస్వీ 275

తదైకదా దానవనాయకస్య
కన్యాసఖీభిర్వృషపర్వనామ్నః
శుక్రస్య పుత్ర్యా సహ దేవయాన్యా
గతా పురోద్యానవనం విహర్తుం 276

చిరంవిహృత్యోపవనేబలాస్తా
జలాశయంప్రాప్యచతస్యతీరే
నిధాయవాసాంసిజలావగాఢా
మిథోఽన్యషించన్సలిలాంజలీభిః 277

తదాగిరీశంగిరిజాసహాయం
గచ్ఛంతముద్వీక్ష్యవృషాధిరూఢం
లజ్జావినమ్రాస్సహసాప్రతీరం
ప్రాప్యాంశుకాన్యాశ్వధరన్స్త్రియస్తాః 278

తదాగృహీతంకిలదేవయాన్యా
శర్మిష్ఠయాభూద్వృషపర్వపుత్ర్యా
వాసస్తతస్తాంబహుధాక్షిపత్యా
శుక్రస్యపుత్రీదనుజేంద్రపుత్రీం 279

వినింద్యతాంచాసురరాజపుత్రీ
ప్రగృహ్యవాసశ్చగురోస్తనూజాం
ప్రక్షిప్యకూపేగృహమాగతాసీత్
సఖిభిరాత్మేష్టకృతోత్సవాభిః 280

యదృచ్ఛయాతత్రగతోయయాతి
ర్జలంపిపాసుఃకిలకూపసంస్థాం
వివాససంవీక్ష్యవధూంస్వవాసో
దత్వోత్తరీయంచకృపాళురాసీత్ 281

తేనోద్ధృతాసాకరసంప్రదానాత్
యయాతినాభార్గవవర్యపుత్రీ
తమేవభర్తారమయాచతస్వం
తథేతిరాజాప్యురరీచకార 282

పురంగతేరాజనిదేవయానీ
గత్వాగృహందానవవర్యపుత్ర్యాః

న్యవేదయద్దుష్కృతమాత్మపిత్రే
సచానురేశోనిరగాన్నగర్యాః 283

గురుంప్రయాంతంవృషపర్వనామా
దసూద్భవస్త్రస్తమనాఃకృపాళోః
తస్యావతత్పాదయుగేప్రసాదం
కర్తుంచభూయస్తమధోయయాచే 284

అథాల్పకోపఃకవిరాహశిష్య
మేషాసకామాక్రియతామిదానీం
పుత్రీమమేత్యాహతథేతిశిష్యః
కామంస్వమూచేథచదేవయానీం 285

యస్మైప్రదత్తాప్రతియామిపిత్రా
హ్యాహంతనూజాతవసానుగామాం
అనుప్రయాత్వేషమదీయ్యకామ
స్తమేతమాపూరయదానవేంద్ర 286

గురోఃపితుర్వీక్ష్యతదాతికష్టం
సాదేవయాన్యాఃప్రతిశుశ్రువేచాజ్ఞాం
యయాతయేథోశనసాప్రదత్తా
శర్మిష్ఠయాసీత్కిలదేవయానీ 287

తదాకవిఃప్రాహయయాతిభూపం
శర్మిష్ఠయామాచరదేహసంగం
ఏవంయయాతిఃకృతదారయుగ్మో
రరక్షరాజ్యంతుయథాస్వయంభూః 288

సుతౌయయాతేరథదేవయాన్యాం
జాతౌయదుస్తుర్వసురిత్యుదారౌ
తౌవీక్ష్యసంతానకుతూహలేన
శర్మిష్ఠయాభూచ్చవృతోయయాతిః 289

శుక్రస్యవాక్యంస్మరతోఽపిదైవాత్
సంయోగమాసాద్యసురారిపుత్రీ
యయాతినాద్రుహ్యుమనుంచపూరు
మసూతపుత్రాన్సుగుణప్రధానాన్ 290

నిరీక్ష్యపుత్రాన్కుపితాసపత్న్యాః
శుక్రస్యపుత్రీపితురాపగేహం
అనుద్రుతస్తాంనృపతిర్యయాతిః
అసాంత్వయత్పాదవిమర్శనాద్యైః 291

విజ్ఞాయదుర్వృత్తమథోయయాతేః
శశాపతందైత్యగురూరుషార్తః
జరావిరూపత్వకరీన్నృణాంత్వా
మత్తప్రభోగాశముపైత్వితీవ 292

తతోయయాతిర్నవితృప్తభోగ
శ్శుక్రంయయాచేభగవన్యువత్వం
వ్యత్యస్యవార్ధక్యముపైత్యయోవా
వశ్యోఽథపుత్రస్తదీయమృద్ధాన్ 293

భుంజీయభోగానితితత్తథేతి
శుక్రస్యవాక్యేనముదంప్రపన్నః
యదుంకుమారంసమువాచపూర్వం
జరామిమాంప్రాప్యవయఃప్రదేహి 294

నాహంజరామంతరతఃప్రపన్నాం
అప్రాప్తభోగోవ్యథశేయమీశ
నిషిద్ధకామోయదునేతిరాజా
తథాదిశత్తుర్వసుమప్యనుంచ 295

ద్రుహ్యుంచతేచాపియదుర్యథావా
తథైవచోచుస్తదనుక్షితీశః

పూరుంజరాయాంగ్రహణేన్యయుంక్త
సచాగ్రహీత్తాంస్వపితుఃప్రదాతుః 296

తతోయయాతిర్వయసాసుతస్య
కామ్యాన్యునాకామముపేత్యభోగాన్
ప్రీత్యైవపన్నఃకిలదేవయాన్యాః
తస్యాఃవరాంప్రీతిముపాతతాన 297

రథంప్రసన్నాద్గిరిశాదవాప్య
తథాక్షయంతూణయుగంయయాతిః
షణ్మాసతస్తేనవిజిత్యసర్వాం
జగత్ప్రవృద్ధింగతురణవారితాం 298

ఈజేమఖైఃప్రాప్తధనైర్యయాతిః
పరంపుమాంసంకమలాధినాథం
భుక్త్వాప్యనేకానిశరత్సహస్రా
ణ్యవాపతృప్తింవిషయేషునైవం 299

చిరేణనిర్విణ్ణమనాయయాతిః
భోగేషుబుద్ధ్యాక్షయకారణేషు
క్షుద్రత్వమేషాంచవిలోక్యబుద్ధ్యా
కామస్యదోషంబహుదేవయాన్యై 300

నజాతుకామఃకిలకామ్యభోగాత్
శామ్యేద్యథాగ్నిర్హవిషైవవృద్ధః
జీర్ణేపిదేహేనతృషాపిజీర్యేత్
తస్మాత్త్యజేత్తాంవిషయేషుధీమాన్ 301

మేషఃపురాకశ్చనసంవిచిన్వన్
ప్రియామజాంకాంచనకూపమగ్నాం
నిరీక్ష్యమేషస్స్వవిషాణకోట్యా
తీరేకరోత్తీర్థవముష్యకామీ 302

తేనాధ్వనారూఢతబాధమేషి
తకువపః ప్రవేశమురుంవతింస్వం
తత్సం గతింతంసముదీక్ష్యమేష్యో
హ్యన్యాశ్చవప్రుస్సచతామగృహ్ణాత్ 303

అన్యాఁపశక్తింతముదీక్ష్యపూర్వా
మేషీజహాతోపవశేనదుష్టం
తదాధ్వజిశిశ్చనతస్యముష్కం
ఛిత్త్వాపునఃప్రార్థనయాయయోజ 304

సభూయసాపివ్యవిత్ప్తకామః
..వతేష్వేవమతింవితేనే
తథాత్వయాహంవిషయేషుమగ్నః
కాలంప్రియేవ్యర్థమిమంచకార 305

కామస్తుమోక్షేకిలసంనివేశ్య
ఇత్యేఁమర్ధంజరతాహవాణీ
మోక్షప్రదఃశ్రీపతిరేవసర్వ
పుంసాంవరేణ్యోఖిలవిశ్వమూర్తిః 306

పూర్ణేసహస్రేశరదామపీచ్ఛా
శామ్యత్యసౌనైహికభోగవర్గే
తస్మాద్వివేకేకవిరక్తిశీల
స్తేష్వాశుచిత్తేవిదధీతదేవం 307

ఇతిప్రియాయైసవిబోధ్యతత్వం
వయఃప్రదాయాపిచపూరవేతత్
స్వామేవసంగృహ్యజరాంయయాతిః
కామేషువాంఛాంవిజహావ్యతాత్మా 308

గ॥ అథయయాతిరీశాన్యాం ప్రదుహ్యుందక్షిణస్యాందర్శం ప్రతీచ్యాం తుర్వసుముదీచ్యాంమనుం చాధిపతింవిధాతదం తంస్థస్యసర్వస్య పృథివీ

మండలస్య పూరుమధీశ్వరం కృత్వా తద్వశే చాగ్రజాన్ సంస్థాప్య తపోవన
ముపజగామ 309

జ్యేష్ఠం యదుం రాజ్యపదే౽భిషించే
త్యుక్తే యయాతౌ గురుమంత్రిముఖ్యైః
ఆజ్ఞాతివృత్త్యాపి తురాగసా తం
రాజ్యాత్తు మంప్రాహ తదీయమాతా 310

తతో౽భిషిచ్యానుకనిష్ఠమానుం
పూరుం యయాతిః పరిభూతభోగః
విధాయ పుత్రానితరాంశ్చ తస్య
వశ్యాన్ వనేవాసమధాత తాన 311

గత్వా తత్ర చ పరమపురుషం తపసారాధ్య తత్ప్రసాద విధూతసకల బం
ధో భాగవతీం గతిమలభత 312

దేవయానీ చ పత్యుపదిష్ట తత్త్వా స్వయమపి పరే బ్రహ్మణ్యేవ మనో వి
ధాయ చిరతరానువర్తినం స్వీయం విగ్రహం తత్యాజ 313

యయాతిరపి స్వానుష్ఠిత పుణ్యకర్మప్రభావేన భగవత్ప్రసాద
సంవర్ధితేన స్వర్గాదిషు లోకేషు యథాకామం విచరన్ కదాచిద్దేవరాజ మా
ససాద 314

సచాపదద్యయాతిం.

మహాప్రభావస్త్వముపార్జితేన
పుణ్యేన లోకాన్ జితవాన్ యయాతే
తుల్యస్త్వయా కో౽వద రాజసింహ
దానే వధర్మే చ తపఃప్రచారే 315

యయాతిరపి శక్రమువాచ.

తుల్యో మయా నాస్తి హి నేవరాద
లోకేషు దైవ్యైస్సగుణైర్మనుష్యైః

సోహంచిరాద్రాజ్యధురంబిభృత్వా
పుణ్యేనయాతోభవతాంసమీపం 316

అథాశపద్దేవపతిర్యయాతిం
రుష్టోవమానేనసతాంమదాంధం
దివఃపతా సాధుపథావలంబి
సతాంవిమానేనవిశీర్ణపుణ్యః 317

ఇత్థంయయాతిస్సురరాజశప్తో
దివంవిహాయప్రపతన్వియత్స్థః
చిరంస్వవంశ్యైశ్శిబినాష్టకేన
ప్రతర్దనేనక్షితిపోత్తమేన 318

దత్తైశ్చపుణ్యైర్వసుమన్నృపేణ
విధూతసద్యంచనదోషగంధః
తైస్సాకమారూఢరథఃప్రయాయాత్
పునర్ద్యులోకంనహుషస్యసూనుః 319

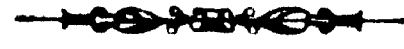
ఇతి శ్రీమదాత్రేయకులతిలక శ్రీగోపాలకృష్ణార్య విరచి
తే శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే ఉత్తర
భాగే చంద్రవంశానువర్ణనె పురూర
వాది చరిత్రం నామ తృతీ
యస్సర్గః.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

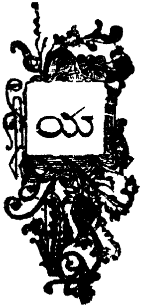
శ్రీశోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే.

ఉత్తరభాగే చతుర్థస్సర్గః.

యయాతివంశప్రారంభః.

యయాతితుర్యాత్మజనేరనోస్తు
సభానరశ్చక్షుపరోక్షసంజ్ఞో
త్రయస్సుతాస్తత్రసభానరస్య
నృపస్తనూజోఽజనికాలనాథః 1

తస్యాత్మజస్సృంజయనామధేయ
స్తస్యాపిపుత్రో జనమేజయాఖ్యః
తస్మాన్మహాశాలసమాహ్వయోఽభూత్
మహామనాస్తస్యసుతో బభూవ 2

ఉశీనరస్తస్యతితిక్షునామా
ద్వావత్రపూర్వస్యతుపంచదారాః
దర్వానృగాఖ్యాచనవాక్రిమిశ్చ
దృషద్వతీచేతిసమాఃధర్మాః 3

దర్వాసుతస్సువ్రతనామధేయో
నృగాద్ధిభూపశ్చనృగాత్తనూజః
సుతోనవాయాంనవనామధేయః
క్రిమ్యాశ్చనూనంక్రిమిసంజ్ఞకోఽభూత్ 4

శిబిచరిత్రం.

దృషద్వతీగర్భజనిశ్శిబిస్తు
సచక్రవర్తీ నృపతిర్బభూవ
సక్షత్రధర్మేణ ధరామశేషాం
రరక్ష సత్యార్జవబద్ధవీక్షః 5

తస్మిన్కదాచిద్యమునాప్రతీరే
మఖం వితన్వత్యమరావతీశః
అగ్నిశ్చ విజ్ఞాతుమృతావలంబం
తస్యాగతావధ్వరవాటమిద్ధం 6

శ్యేనాకృతిస్తత్ర సురాధినాథః
కపోతరూపేణ ధనంజయేన
అనుద్రుతో మాంసకృతే సుభీత
శ్శిబేర్జగామాంకముదూఢధైర్యః 7

రక్షాం యయాచే చకితః కపోతాత్
శ్యేనస్య చాహారమయాచత స్వం
తదార్తరక్షాపరతంత్రచిత్తో
రాజా శిబిస్స్వాత్వ్యశితం శరీరాత్ ౮

ఉత్కృత్య చారోప్యచలత్తులాయాం
శ్యేనేన సాకం వయసేదిదేశ
తదాగ్నిశక్రౌ ముదితాన్తరంగా
సత్యావలంబేన శిబేర్నృపస్య ౯

తస్యాతులాం కీర్తిమనుత్తమాం చ
గతిం ప్రదత్వా త్రిదివం ప్రయాతౌ
అనూతపుత్రాంశ్చతురస్స రాజా
సువీరమద్రావృషదర్భసంజ్ఞం

తుర్యస్సుతః కేకయనామధేయో
వృషద్రదోభూచ్ఛతితిక్షుపుత్రః 10

హేమాహ్వయస్తస్యసుతోబభూవ
తస్యాత్మజోభూత్సుతపానరేంద్రః
జజ్ఞేబలస్తస్యతపోభిరుగ్రై
స్సమర్చయామాసపితామహంసః 11

శ్రీశోదదాతస్యవరాననేకాన్
పితామహస్తత్రవసాచిరేణ
కల్పాంతమాయుర్దృఢయోగనిష్ఠా
మవధ్యతామాజితలేద్విషద్భిః 12

తస్యపత్న్యాంసుదేష్ణాయాముచథ్యాత్మజనేమునేః
జజ్ఞిరేనీర్ఘతమసఃపుత్రాఃపచబలోత్కటాః 13

సమూఢదధీదీర్ఘతమాశ్శాపాద్దేవగురోఃపురా
స్నుషాగామీజలేక్షిప్తోగాంగేసంబధ్యదారుభిః 14

ఊహ్యమానస్తరంగౌఘైస్తీరంప్రాపబలేఃపురే
అపుత్రస్తంబలిర్వీక్ష్యయయాచేపత్యముత్తమం 15

పత్నీసుదేష్ణాసందిష్టాబలినాథసుతార్థినా
నోపాతిష్ఠస్తుయోగీంద్రమంధంవృద్ధంచరూపిణీ 16

ప్రేషయామాసధాత్రేయీంశూద్రీంకాంచనమాలినీ
తస్యాందీర్ఘతమాఃకక్షుంకాడించాపివ్యజీజనత్ 17

తతోనిర్భర్త్సితారాజ్ఞాబలినాతేనసంగతా
తస్యాంగంమధునాదధ్నాలవణేనచచర్చితం 18

అస్యాద్యతత్ప్రభావేనపంచపుత్రానజీజనత్
అంగోవంగఃకళింగశ్చపుండ్రస్సింహఇతీరితాః 19

తేషాంనామభిరాఖ్యాతాదేశాఃపంచమహాజనః
అంగావంగాఃకళింగాశ్చపుండ్రాస్సింహాఇతిప్రభో 20

అత్రాంగపుత్రోదధివాహనాఖ్య
స్సఏవవిత్తఃఖనపాననామ్నా
తస్యాత్మజోభూద్ద్వ్యరథస్తనూజ
స్తస్యాభవద్ధర్మరథోనరేంద్రః 21

శక్రేణసాకంయజతాగిరేంద్రే
సోమంపపావిష్ణుపదేసరాజా
తస్యాభవచ్చిత్రరథస్తనూజ
స్సరోమపాదఃసుషువేనరేంద్రం 22

తస్యాపరందశరథాహ్వయమామనంతి
శాంతాసుతాభవదముష్యకులావతంసా
సోయంవిభండకసుతస్యమునేఃప్రసాదా
ల్లేభేసుతంతుచతురంగమపారకీర్తిః 23

తస్యాపదానంకథితంహిరామ
కథానుషక్తంతుపురైవరాజన్
అనూతపుత్రంపృథులాక్షసంజ్ఞం
సరోమపాదిశ్చతురంగభూపః 24

చంపాభిదస్తస్యసుతోబభూవ
సపూర్ణభద్రస్యకృపాప్రభావాత్
హర్యంగసంజ్ఞంతనయంసమాప
త్తస్యశ్చశృంగస్తపసోమహిమ్నా 25

ఐరావతంవాహనమింద్రవాహ్యం
మంత్రైరవాప్యోప్యః దౌనభస్తః
పుత్రోభవద్భద్రరథోస్యసోయం
లేభేబృహత్కర్మపదంతనూజం 26

బృహద్రథస్తస్యసుతోబభూవ
సుతోబృహత్కర్ణసమాహ్వయోస్య
తతోబృహద్భానురభూన్నరేంద్రః
బృహన్మనాస్తస్యజయద్రథోతః 27

సంభూతిపత్న్యాంవిజయోస్యజజ్ఞే
ధృతిస్తతస్తస్యధృతవ్రతోభూత్
ససత్యకర్మాణమసూతపుత్రం
రథోస్యసూనుఃకిలసూతనామా 28

కుంత్యాపవిద్ధంసతుగాంగపూరే
మంజూషికాంతస్థితమర్భకంమైత్ర్యా
కర్ణంతనూజంసమగృహ్ణతాస్య
కర్ణస్యసూనుర్వృషసేనసంజ్ఞః 29

వృషసేనస్యతనయోవృషఇత్యభివిశ్రుతః
వంశోయంవిస్తృతోరాజన్యయాత్యాత్మజనేరనోః 30

ద్రుహ్యోర్యయాతిపుత్రస్యతృతీయస్యాన్వయంశృణు
ద్రుహ్యోర్బభ్రుస్తతస్సేతుస్తస్యారబ్ధాహ్వయస్సుతః 31

గాంధారస్తస్యధర్మోతఃధృతస్తస్మాదభూత్తతః
దుర్మదోస్యప్రచేతాస్తుశతమస్యసుతానృపాః 32

మ్లేచ్ఛదేశాధిపాభూత్వాశ్రితావైదిశముత్తరాం
తుర్వసోరపిపుత్రస్యయయాతేశ్శృణుసంతతిం 33

వహ్నిస్తుర్వసుతోజజ్ఞే తస్మాద్భాగస్సుతోజని
భాగస్యభానుమాన్సూనుస్సుభానుస్తస్యచాత్మజః 34

తస్మాత్కరంధమోజజ్ఞే యోమరుత్తమజీజనత్
కరంధమస్యతనయో మరుత్తోలబ్ధపుంప్రజః 35

సంవర్తాయమునీంద్రాయసుతాం స్వాం దక్షిణామదాత్
సపౌరవాన్వయేజాతం దుష్యంతం సుతమాత్మనః 36

చక్రేతస్మాదభూద్రాజా కరుత్థామసమాహ్వయః
కరుత్థామ్నశ్చతనయాశ్చత్వారోలోకవిశ్రుతాః 37

చోళఃపాండ్యఃకేరళశ్చ కోలశ్చేత్యాహ్వయైర్యుతాః
దేశాశ్చతేషామాఖ్యాభిరధునాపిప్రథాంగతాః
చోళాఃపాండ్యాఃకేరళాశ్చ కోలాశ్చేతిమహోజ్వలాః 38

యదోర్యయాతేః ప్రథమస్యసూనో
స్సహస్రజిత్క్రోష్టునకౌ రిపుశ్చ
బకాహ్వయశ్చేత్యభవన్ తనూజాః
వంచాద్యపుత్రశ్శతజిత్తుతేషాం 39

మహాహయోవేణుహయశ్చహైహయ
స్సుతాస్త్రయస్తస్యసమి రితావిభో
అసూతధర్మంతనయంతుహైహయ
స్తతోభవన్నేత్రసమాహ్వయోనృపః 40

కుంతిస్తతోజాయతతస్యపుత్ర
స్సోహంజినామాతుతతోమహిష్మాన్
మహిష్మతోజాయతభద్రసేన
స్సదుర్మదంపుత్రమసూతరాజా 41

పుత్రస్తతోభూద్ధనకాభిధానో
లేభేసరాజాచతురస్తనూజాన్
ఆద్యస్తుతేషాంకృతవీర్యసంజ్ఞః
తస్యానుజశ్చేచకృతాగ్నినామా 42

తతోనుజాతఃకృతవర్మరాజా
పశ్చాత్కృతౌజాఅపిరాజవర్యః
జాతోర్జునాఖ్యఃకృతవీర్యసూను
ర్ద్వీపానరక్షత్సహిసప్తరాజా 43

కార్తవీర్యచరిత్రం.

ఆరాధ్యదత్తంహరిమత్రిపుత్రం
వరానవాపత్ చతురస్తతస్సః
బాహాసహస్రంవరధర్మనిష్ఠాం
జయంభువశ్చాప్యనురంజనంచ 44

యుద్ధేమృతింస్వాభ్యధికాచ్చపుంస
ఇతిప్రసాదాత్సమవాప్యశౌరేః
వరానదృష్ట్యోరిపుభిర్మహేంద్ర
తుల్యోవిజిత్యక్షితిపాన్విరేజే 45

జగ్రాహయోగంచహరేస్సదత్తా
చ్ఛ్రేయావతారాత్కృతభూరియజ్ఞః
పంచాధికాశీతిసహస్రవర్షాన్
హారింస్మరన్రాజ్యపదంరరక్ష 46

తదార్జునఃప్రార్థనయాకృశానోః
భిక్షాందదౌతస్యసమస్తపృధ్వీం
తతోగ్నిరాతత్యశిఖాభిరుర్వీం
దదాహతృప్తించపరాంజగామ 47

తమాపన్నో యోగివరః ప్రచేతః
పుత్రోభివీక్ష్యాశ్రమమాదహంతం
విజ్ఞాయతచ్చార్జునకర్మధామ్నా
శాపందదౌ క్రుద్ధతమోర్జునాయ 48

యతస్త్వముద్వృత్తతరోఖిలేన
మమాశ్రమంనాశితవాన్నరేంద్ర
తజ్జామదగ్న్యఃకిలరామనామా
విప్రోభవేన్మృత్యుకరస్తవేతి 49

తస్యోదభూవన్తనయాస్సహస్రం
జయధ్వజాద్యాస్సచతైస్సమీకే
రామేణమృత్యుంగమితఃపరేణ
పుంసాపదంప్రాపసుపుణ్యలభ్యం 50

సహస్రపుత్రేషుతదార్జునస్య
పంచావశిష్టాయుధిమృత్యుహీనాః
శూరశ్చవృష్టిఃకిలశూరసేనో
జయధ్వజఃకృష్ణఇతీవవిత్తాః 51

జయధ్వజచరిత్రం.

జయధ్వజస్తేషుపరమేశభక్తః
పరేతుశంభోఃపదభక్తిమాపుః
తస్యాపితేషాంచమిథఃపరత్వే
తయోర్వివాదస్సుమహాన్బభూవ 52

తేశూరసేనానుమతేప్రమాణ
మృషీన్విధాయాశ్రమమాప్యతేషాం
ప్రోచుస్స్వపక్షంతుతధర్షణాయాస్తే
సప్రాబ్రువన్బ్రహ్మతనూజముఖ్యాః 53

పూజ్యోనృపాణామపిదేవతానాం
నారాయణస్సత్వతసూరమేశః
సఏవమోక్షంప్రదదాతినూనం
అన్యార్చనాదన్యగతిర్నవేద్మి 54

సప్తర్షిణావాచంశ్రుతిమార్గసంస్థాం
నిశమ్యనత్వార్జునసూనవస్తాః
పురంప్రవిశ్యాస్వకమృద్ధదేశం
రాజ్యంరరక్షుర్విధృతాస్స్వధర్మే 55

విదేహనామాకిలదానవేంద్ర
స్తదానదర్శతత్పురమాజగామ
తంశూలహస్తంసముదీక్ష్యవేగం
వినిర్యయుస్తేపురతోనిహంతుం 56

తస్యాభినిర్గత్యనరేంద్రపుత్రాః
పంచాపియుద్ధాయకృతప్రయత్నాః
శూరస్తురౌద్రాస్త్రమముంచదాజౌ
ప్రాచేతసంచాపిహిశూరసేనః 57

కృష్ణస్తువాయవ్యమగృహ్ణతాస్త్రం
ప్రజాపతేరస్త్రమథాపివృష్ణిః
జయధ్వజోప్యస్త్రమథైంద్రమగ్నేః
కౌబేరమస్త్రంచముమోచతస్మై 58

శూలేనతేష్వస్త్రవరేషుభగ్నే
ష్వథోవిదేహేనగదాయుధంస్వం
కృష్ణఃప్రచిక్షేపవిదేహశీర్షే
సోపివ్యథాంనైవతతానకించిత్ 59
భయేనదీనేషుచతుర్షుశూర
ముఖ్యేషుసోదర్యవరేషుపశ్చాత్

జయధ్వజో విష్ణుపదాబ్జభక్త
స్స సస్మార విష్ణుం ద్విషతో వధాయ 60

తతః ప్రసాదేన జగద్విధర్తు
స్సహస్రధారం వియతో వతీర్ణం
జాజ్వల్యమానం తు హసా గృహీత్వా
చక్రం ప్రచిక్షేప స దానవాయ 61

ఛిన్నే ధశీర్షే సురపుంగవస్య
జయధ్వజో భ్రాతృయుతః ప్రమోదాత్
పురీం ప్రయాతో ధతదీక్షణాయ
స కాశికో గాన్మునిరుత్సుకాత్మా 62

సంశ్లాఘ్యతం లోకపతేః ప్రభావం
హరేర్విశేషేణ జగాద యోగీ
సంయోజయామాస చ తేన విష్ణుం
స ప్రాదురాసీద్ధవిషే రమేశః 63

శూరాదయాస్తే పివసిష్ఠముఖ్యా
స్సమీడిరే శంభుముదగ్రభక్త్యా
జయధ్వజశ్చాపి పరం పుమాంసం
సంసేవ్య తుష్టావ నతస్తదంఘ్రీః 64

ధర్మేణ రక్షన్ జగతీమశేషం
జయధ్వజో భ్రాతృవరైస్సమేతః
హరిం స్మరన్నేవ సదాఖిలాని
కర్మాణి చక్రే పురరాష్ట్రవృద్ధ్యై 65

జయధ్వజస్య తనయస్తాళజంఘసమాహ్వయః
తస్యాభూవన్ శతం పుత్రా వీతిహోత్రస్తదగ్రిమః 66

దుర్జయచరిత్రం

తస్యపుత్రోనంతనామాదుజయాఖ్యశ్చతత్సుతః
పత్నీపతివ్రతాతస్యకాచిదాసీద్గుణోజ్జ్వలా 67

నీరేకదాచిద్యమునాతటిన్యా
నిరీక్ష్యచోర్వశ్యభిధాప్సరోగ్ర్యాం
తయాసకామేనచిరంవిహృత్య
పురీంప్రయాతుంచకమేనరేంద్రః 68

భూయస్సమాగచ్ఛమయాత్రరాజ
న్నితీవతస్యాశివరిగృహ్యావాక్యం
పురీంప్రవిష్టస్సముదీక్ష్యపత్నీం
పతివ్రతాంభీతిమవాపభూయః 69

జ్ఞానేనవిజ్ఞాయతుతస్యవృత్తం
తంసాంత్వయామాససతీసుసాధ్వీ
ఆశ్వాసితోరాజవరోధకణ్వా
శ్రమంప్రవిష్టస్తమసేవతాశు 70

నిశమ్యతస్మాత్స్వకదోషనిష్కృతిం
వినిర్గతోగాఢమవంతమధ్వని
నిరీక్ష్యగంధర్వవరంసమాలినం
జహారమాలాంతునియుధ్యతేనత్తై 71

సమాలయాసాకముదారవీర్య
సామూర్వశీంద్రష్టుమనానరేంద్రః
కాళిందితీరమనుప్రయాత
స్తాంతత్రనాపశ్యదపారకామః 72

ధరామశేషాంవిచరన్సరాజా
గత్వాగిరీంద్రంకిలహేమకూటమ్
వరాప్సరోభిర్ముకవాయురధ్యమానః
స్మరన్తదీయంవచనంధృతాత్మా 73

తాముర్వశీమేవనిరీక్షమాణో
మేరుంగిరించాపిజగామరమ్యమ్
తీరేసరస్యాఃకిలమానసస్య
దదర్శలీలారణిమూర్వశీంసః 74

తస్యైప్రదాయోత్తమమాలికాంతాం
రేమేచిరంచాపితయానరేంద్రః
పృష్టస్తయాభావముదీక్ష్యపత్న్యైః
యథార్థమూచేపురియత్కృతంతత్ 75

గచ్ఛేతిచోక్తోపితయాథరాజా
జగామకామాహతశేముషీకః
సా కామరూపావికృతంతురూపం
సందర్శయామాసనృపాయతస్మై 76

విరక్తభావోథనృపస్తతస్స్యాం
కణ్వాశ్రమంప్రాప్యభయేనమూఢః
తస్యోపదేశేనజగామకాశీం
సస్నౌచగాంగేంభసిముక్తపాపః 77

నిరీక్ష్యభూయోశమపేక్షితార్థ
ప్రదంసరాజాపరిముక్తదోషః
పురీంప్రయాతఃపరయాముదాస్వాః
ప్రజారరక్షశ్రితకామపూరః 78

సుప్రీతనామాతనయోస్యజజ్ఞే
పత్న్యాంసరాజాచిరమావిభాసే
ఊర్వశ్యసూతక్షితిపాచ్చతస్మాత్
సప్తాంగనారత్నవయుతాన్నరేంద్రాత్ 79

యోపీతిహోత్రానుజనిర్వృపాఖ్యో
మధుస్సుతస్తస్యచవృష్ణిసంజ్ఞః

అన్యైశ్శతంచాపిసఏవవృష్ణి
వంశస్యకర్తేతిపురాణగీతం 80

క్రోష్టోస్తుయదుపుత్రస్య పుత్రోవృజినవానితి
శ్వాహితస్తనయస్తస్మా దురుశంకుస్తదాత్మజః 81

తతశ్చిత్రరథోజజ్ఞేశశిబిందుస్తదాత్మజః
సచతుర్దశరత్నాఢ్యశ్చక్రవర్తీబభూవహ 82

తస్యపత్నీసహస్రంచ లక్షంపుత్రాశ్చజజ్ఞిరే
తేషాంప్రధానాష్షట్పుత్రాః పృధుసత్వఃపృధుశ్రవాః 83

పృధుధర్మాపృధుయశాః పృధుకీర్తిఃపృధుంజయః
ప్రజ్ఞఃపృధుశ్రవసూను స్సత్యయజ్ఞస్తదాత్మజః 84

పృధుశ్రవాస్తతోజజ్ఞె తతశ్చపృధుసత్తమః
ఉశనాస్తస్యరాజేంద్రయోశ్వమేధశతాప్యధాత్ 85

తితిక్షుస్తనయస్తస్యమరుంతశ్చతదాత్మజః
తతఃకంబళబర్హిస్తురుచకస్తత్సుతస్మృతః 86

సఏపరుక్మకవచఃసంజ్ఞయాకథ్యతేబుధైః
జిత్వాకవచినస్సర్వాధన్వినోవివిధైశ్శరైః 87

విజిత్యపృధివీంసర్వామశ్వమేధమధాతనోత్
దక్షిణాంవిప్రవర్యేభ్యోదిదేశాధ్వరపూర్తయే 88

పురుజిద్రుక్మరుక్మేషుపృధుజ్యామఖసంజ్ఞికాః
పుత్రాఃపంచైవతస్యాసంతేషాంరుక్మేషురీశ్వరః 89

రుక్మేస్తస్యానుగోప్త్రాతుఃపురుజిచ్చపృధుశ్చవై
పిత్రాపిదేహరాజ్యాయస్థాపితోజ్యామఖోనృపః 90

రాజ్యాద్వివాసితోరణ్యేచచారాశ్రమమండలే
విప్రస్యైకస్యచిద్వాక్యాదవబుద్ధస్యభూపతిః 91

ధన్వీరథీజగామైకోనర్మదాంజీవనాశయా
ఋక్షవత్పర్వతేభుక్త్వామత్స్యైరన్నమధఃస్థితః 92

శైబ్యాఖ్యాతస్యగృహిణీతస్యాంనావాపసంతతిం
అన్యాచనాభవత్పత్నీతస్యైకస్త్రీప్రియస్యవై 93

ఏకదాజ్యామఘోజిత్వాద్రావయద్రిపువాహినీం
కన్యాంచకాంచనాద్రాక్షీత్ రిపుర్యాంశుచాకులాం 94

వంధ్యాపతింస్వమాజ్ఞాయతాంభార్యామన్యమన్యత
రథేసంస్థాప్యతాంరాజాపురంనిజమగాహత 95

పతింవిజయినంద్రష్టుంగృహద్వారముపాగతా
శైబ్యాపతిరథేదృష్ట్వాతామీషత్కుపితాబ్రవీత్ 96

కేయంవిమూఢాంకతలేస్థాపితాభవతేతివై
తతస్తామబ్రవీద్రాజాస్నుషేయంతవవల్లభే 97

నాస్తిపుత్రోమయిహితేస్నుషేయంకథముచ్యతే
ఇతిబ్రువాణాంగృహిణీంరాజోవాచభయాకులః 98

భవితాయదిపుత్రస్తేతస్యేయంస్యాత్సతీవరా
అథైషస్మ్రదమాపన్నాతేనసాకంయయౌగృహం 99

తతస్స్వల్పైర్దినైరేవశైబ్యాగర్భందధారహ
అసూతతనయంకాలేసవిదర్భఇతిశ్రుతః 100

ఉద్వాహ్యానస్నుషాకన్యాంఅసూతచతురస్సుతాన్
కుశఃక్రోధోరోమపాదఃధ్రువశ్చైత్యాహ్వయైర్యుతాన్ 101

రోమపాదస్యతనయోబభ్రుసంజ్ఞఉదాహృతః
కేతుస్తస్యాభవత్సూనుః కశికోభూత్తదాత్మజః 102

చేదిస్తస్యసుతోజజ్ఞేచైద్యోనామతదాత్మజః
తద్వంశ్యాస్సర్వభూపాలాశ్చైద్యాఇత్యుదితాజనైః 103

క్రథస్యకుంతిస్తనయఃకుంతేర్వృష్ణిరభూత్సుతః
తతోదృష్టోభవత్తస్మాత్తత్సూనుర్నిర్వృతిస్స్మృతః 104

దశార్హస్తనయస్తస్యహోమస్తస్యతనూజనిః
జీమూతోజాయతసుతస్తత్సూనుర్వికృతిస్సుతః 105

తస్మాత్త్రివరథోజజ్ఞేతస్మాద్దధకరోజని
తస్మాన్నవరథోజజ్ఞేరాజాసర్వారిమర్దనః 106

సకదాచిద్వనంయాతోమృగయార్థంనరేశ్వరః
రాక్షసంకంచనాద్రాక్షీత్శూలపాణించదుర్జయం 107

విద్రుతస్తేనరాజేంద్రోభియాతోఽవ్యద్రవత్తదా
స్థానంకించనసంప్రాప్తస్సరస్వత్యాస్సుఖావహం 108

స్తువంతంనృపతింవాణీందేవీమభయకామ్యయా
ఉదద్రవరాక్షసోఘోరరూపోహంతుంసహాయుధః 109

తస్మిన్నశక్తేగిర్దేవ్యాస్థానమాక్రాంతుముల్బణే
అవిఘాతంతదాభూతంకించిద్దేవీప్రసాదతః 110

తదేవశూలముత్క్షిప్యతత్కరాత్తదురస్థలే
నిహత్యతేనతద్భూతంమారయామాసరాక్షసం 111

తయాప్రసన్నయారాజానుజ్ఞాతఃప్రావిశత్పురీం
దేవీంతాంస్థాపయామాసపురేస్వేపూజనేచ్ఛయా 112

పుత్రోఽనవరథస్యాపిజజ్ఞేదశరథాహ్వయః
ఏకాదశరథస్తస్మాత్ శకునిస్తుతదాత్మజః 113

కరంభస్తస్యతనయోదేవరాజస్తదాత్మజః
దేవక్షత్రశ్చతత్సూనుఃతత్పుత్రోదమనాభిధః 114

మధుస్తస్యసుతోజజ్ఞేతతఃకుకురకోఽజని
ఆయుస్తస్యాత్మజోజాతఃపురుహోత్రస్తదాత్మజః 115

భద్రసేన్యామభూత్పత్న్యాంపురుజిత్తస్యభూమిపః
ఐక్ష్వాక్యాంతస్యతనయఃసత్త్వతోనామజజ్ఞివాన్ 116

సాత్వతోనామతత్పుత్రఃకౌసల్యాతత్కుటుంబినీ
తస్యామసూతషట్పుత్రాన్ సాత్త్వతోయదువర్ధనః 117

భజనోభజమానశ్చవృష్ణిర్దేవావృధోంధకః
మహాభోజశ్చవిఖ్యాతాతనయాస్సాత్వతస్యతే 118

భజమానస్యసృంజయ్యాంనిమ్లోచిర్వృష్ణికంకణౌ
త్రయఃపుత్రాబాహ్యకాయాంతథైవప్రజజ్ఞిరే 119

శతజిత్ప్రథమస్తేషాంద్వితీయస్తుసహస్రజిత్
తృతీయోయుతజిచ్చైవవృష్ణిస్తేషాంతువంశకృత్ 120

వృష్ణేస్సుమిత్రఃపుత్రోఽభూద్యుధాజిచ్చతథాపరః
శినిర్యుధాజితోజజ్ఞేనమిత్రాఖ్యశ్చతత్సుతః 121

నిమ్నశ్శినిఃవృశ్ఛిరితిత్రయస్తస్మాత్ప్రజజ్ఞిరే
సత్రాజితఃప్రసేనశ్చనిమ్నస్యతనయావుభౌ 122

తయోరాఖ్యానమమలముత్తరత్రప్రవక్ష్యతే
శినేస్తుసత్యకఃపుత్రోయుయుధానస్తదాత్మజః 123

సంజయస్తస్యతనయశ్శిశుజస్తస్యాత్మజస్స్మృతః
యుగంధరశ్శిశుజేరాసీత్ పృశ్నిరపిసుతావుభౌ 124

శ్వఫల్కశ్చిత్రకశ్చేతిగాందిన్యాంతుశ్వఫల్కతః
పుత్రాద్వాదశసంజాతాస్తేషామక్రూరఆదిమః 125

అసంగస్సారమేయశ్చమృదురోమృదువచ్ఛివః
వర్మదృగ్ధృష్టవర్మశ్చక్షత్రోపేక్షోరిమర్దనః 126

శత్రుఘ్నోగంధమాదశ్చప్రతిబాహురితిశ్రుతాః
శ్వఫల్కచరితంకించిదుచ్యతేతచ్ఛృణుప్రభో 127

కాశీరాజస్యకేదేశేనావృష్టిభయశాంతయే
శ్వఫల్కంధార్మికంతిస్రశ్చందస్సమవాసయత్ 128

తస్యసంచారపుణ్యేనభయేశాంతేవ్యవృష్టితః
గాందిన్యాఖ్యాంస్వకాంకన్యాంతస్మైకాశిపతిర్దదౌ 129

గర్భస్థాసాచిరేణాపినజజ్ఞేతాంపితాబ్రవీత్
లభస్వశీఘ్రముత్పత్తింకాస్తివాంఛాద్యతేహృది 130

దినేదినేపిగాందద్యాంయదిజాయేయమిత్యథ
వాచంతస్యాస్సమాకర్ణ్యతాంతథైత్యబ్రవీత్పితా 131

తస్మాత్తుగాందినీత్యాఖ్యాతస్యాఃఖ్యాతాభవద్భువి
తస్యామక్రూరముఖ్యాశ్చసుసారాఖ్యాచపుత్రికా 132

ఉగ్రసేనాభిధాపత్నీ లేభేక్రూరాత్సుతాన్బహూన్
దేవవానుపదేవశ్చచిత్రిశోపిబహుప్రజః 133

పృథుర్విపృథరవ్యశ్వగ్రీవాశ్చాపిసుపార్శ్వకః
గవేషణోశ్వబాహుశ్చారిష్టనేమిశ్చధర్మవిత్ 134

ఇత్యాదిబహవఃపుత్రాశ్శ్రవిష్టాశ్రవణేసుతే
వృష్ణేస్సాత్వతపుత్రస్యచత్వారస్తనయాస్స్మృతాః 135

కుకురోభజమానశ్చశుచిఃకంబళబర్హిషః
కుకురస్యవిలోమాఖ్యస్తనయోభూత్తదాత్మజః 136

దేవావృధచరితం

కపోతరోమసంజ్ఞోభూత్ బభ్రుర్దేవావృధాత్మజః
దేవావృధస్తుచిరమప్రజఃపుత్రకామ్యయా 137

పర్ణాశాతటినీతీరేచచారపరమంతపః
కాలేగతేకతిపయేనదీసాకరుణాన్వితా 138

బిభ్రాణాయువతేరూపందేవావృధసమీపగా
తదభిప్రాయమాజ్ఞాయతయారంతుమియేషసః 139

అథసాగర్భమాధత్తతేజరాజ్ఞార్పితంప్రియం
నవమేమాసిసాసూతపుత్రంపరమభాస్వరం 140

బభ్రురిత్యాహ్వయంతస్యచకారజననీముదా
దేవైర్దేవావృధస్తుల్యోబభ్రుర్మనుజసత్తమః 141

ఇతిజోఘుష్యతేసద్భిఃపురాణేమతయోగుణైః
తయోర్వంశభవాభూపాస్సహస్రాణిచతుర్దశ 142

పంచషష్టిశ్చసంప్రాపుర్ముక్తిమిద్యేవదన్బుధాః
అంధకాద్దుందుభిర్జజ్ఞేదరిద్రోతస్తదాత్మజః 143

పునర్వసుస్తస్యపుత్రస్తస్యాభూదాహుకస్సుతః
ఆహుకీనామకన్యాచతస్యాశ్చాయుతభూపతేః 144

దేవకంచోగ్రసేనంచద్వావసూతాహుకోన్నృపః
అవంతిదేశనాథాయుస్స్వసారంచదదౌముదా 145

దేవవానుపదేవశ్చసుదేవోదేవవర్ధనః
ఇత్యేతేతనయాఃప్రోక్తాఃదేవకస్యసుతాఅపి 146

సప్తాసన్ధృతదేవాచశ్రీదేవాదేవరక్షితా
శాంతిదేవోపదేవాచసహదేవాచదేవకీ 147

సప్తతావ్యవహత్ప్రీత్యావసుదేవోయదూత్తమః
కంసస్సునామాన్యగ్రోధఃకహ్వశ్శంకుస్సుభూస్తథా 148

రాష్ట్రపాలోవిసృష్టశ్చతుష్టిమానితితేనవ
ఉగ్రసేనసుతాఃప్రోక్తా స్త్రియస్తదనుజాఅపి 149

కంసాకంసవతీకంకా శూరభూరాష్ట్రపాలికా
పంచైతాఃకథితాఃపుత్ర్యో వసుదేవానుజస్త్రియః 150

యశ్చిత్రరథపుత్రోభూ ద్విదూరథసమాహ్వయః
శూరోనామతతోజజ్ఞే ధ్వజమానస్తుతత్సుతః 151

శిమిస్తస్యసుతోజజ్ఞే స్వయంభోజస్తతోజని
హృదీకస్తనయస్తస్య త్రయస్తస్యతనూద్భవాః 152

దేవబాహుశ్శతధనుఃకృతవర్మేతిసంజ్ఞితాః
అన్యేచదేవమీఢాద్యాస్తస్యజజ్ఞిరే 153

దేవమీఢసుతశ్శూరోమారిషానామతత్సతీ
తస్యాంతుశూరస్సుషువేదశపుత్రాన్మహాబలాన్ 154

వసుదేవస్తుతేష్వాద్యోదేవభాగస్తదుత్తరః
దేవశ్రవాశ్చానకశ్చసృంజయశ్శ్యామకస్తథా 155

కంకానికోవత్సకశ్చవృకఇత్యాఖ్యయాయుతాః
పృథాచశ్రుతదేవాచశ్రుతకీర్తిశ్శ్రుతశ్రవాః 156

రాజాధిదేవీచైతేషాంభగిన్యఃపంచకన్యకాః
వసుదేవస్యజననేదేవైర్దుందుభయోదివి 157

నిహతాశ్చానకాస్తస్మాత్సోభూదానకదుందుభిః
శూరస్సుతామపుత్రాయకుంతిభోజాయపుత్రికాం 158

దదేశసాపితృగృహేదూర్వాససమునేఃకృత
పరిచర్యానుతుష్టేనతేనవిద్యాంతులంభితా 159

దేవాహ్వానసమర్థాంసాజుహావార్కంతయావిభుం
అథాగతోఽరవిదేవస్తయావిస్మితయేక్షితః 160

తస్యాంగర్భంసమాధత్తసజాతోఽరవిసన్నిభః
లోకాపవాదభీత్యాతంపృథానద్యాంసమాక్షిపత్ 161

పాండుస్తాంవ్యవహత్పశ్చాత్ తద్వంశఃకథ్యతేవిభో
కారూషోవృద్ధశర్మాతుశ్రుతదేవామగ్రహీత్ 162

తస్యపుత్రోదంతవక్త్రశ్శ్రుతకీర్తిమపిత్రయః
విప్రచిత్తిఃకేకయశ్చదృష్టకేతుశ్చచౌద్యతః 163

గృహీత్వావిదధుస్సంగంపంచసామసుపేసుతాన్
సంతర్దనాదిమాన్వీరాన్కేకయాదథచేదిపః 164

దమఘోషాభిధోరాజాశ్రుతశ్రవసమగ్రహీత్
శిశుపాలస్సుతస్తస్యాఃప్రోచ్యతేసురమానసః 165

రాజాధిదేవీచావంతేజజ్ఞయుత్సేనమసూతవై
కంసాయాందేవభాగస్యచిత్రకేతుబృహద్బలః 166

ఉద్ధవశ్చైతితనుజాస్త్రయఏవప్రజజ్ఞిరే
ఇషుమాంశ్చసువీరశ్చకంసపత్న్యాంబభూవతుః 167

దేవశ్రవోభిధానస్యవసుదేవానుజస్యవై
కంకాద్వ్యకస్తుకంకాయాంపురుజిచ్చాపిసత్యజిత్ 163

వృషదుర్మర్షణాదీంస్తుసృజయాద్రాష్ట్రపాలకా
హరికేశంహిరణ్యాక్షంశూరభూశ్శ్యామకాదపి 169

మిశ్రకేశ్యప్సరోనార్యాంబకాదీన్వత్సకోసృజత్
తక్షపుష్కరసాల్వాదీన్వృకాద్దూర్వాక్షికాసృజత్ 170

సుమిత్రానీకపాలాదీననికస్తుసుధామని
ఋతధామజయారేభేకర్ణికాయాంతధానకః 171

పౌరవీరోహిణీభద్రామదిరేలాచరోచనా
దేవకీప్రముఖాఃపత్న్యోవసుదేవస్యవిశ్రుతాః 172

సుభద్రోభద్రబాహుశ్చదుర్మదోభద్రఏవచ
భూతాద్యాఅపిపౌరవ్యాంద్వాదశానకదుందుభేః 173

శ్రుతంబలంగదంచైవసారణందుర్మదంధ్రువం
విపులంచేతితనయాన్రోహిణ్యాజనయద్వరాన్ 174

నందోపనందకృతకశూరాద్యామదిరాత్మజాః
భద్రాతుకేశినంలేభేరోచనానూతనందనాన్ 175

సప్తహేమాంగదప్రఖ్యాన్ఉరువల్కాదిమానిళా
ధృతదేవాచయాపత్నీవసుదేవస్యసాసుతం 176

త్రిపృష్ఠసంజ్ఞకంత్వేకమసూతకులనందనం
ప్రశ్రమప్రశితాద్యాంస్తుశాంతిదేవావ్యజీజనత్ 177

కల్పవర్షాదిమాన్ పుత్రానుపదేవా దశాసృజత్
వసుహంససుధన్వాదీన్ శ్రీదేవా షడజీజనత్ 178

గదాదిమానాత్మభువో జీజనద్దేవరక్షితా
పౌరవ శ్రుతముఖ్యాస్తు సహదేవాసుతాస్స్మృతాః 179

దేవక్యాం సూనవో హ్యష్టౌ వసుదేవస్య జజ్ఞిరే
కీర్తిమాన్ ప్రథమస్తేషాం సుషేణస్తు తదుత్తరః 180

భద్రసేనస్తృతీయో భూత్ ఋజుస్తుర్యః ప్రకీర్తితః
మదనః పంచమః ప్రోక్తష్షష్ఠో భద్ర ఉదాహృతః 181

సప్తమో హీశ్వర శ్రీమాన్ దేవకీగర్భసంశ్రయః
సంకర్షణాభిధో జజ్ఞే సాహాయ్యార్థం మదుద్విషః 182

అష్టమం దేవకీగర్భమావిశ్య భగవాన్ హరిః
ఆవిరాసీజ్జగత్పూతిర్భువో భారాపనుత్తయే 183

తస్యావతారప్రముఖం శ్రోత్రకర్ణరసాయనం
అపదానం యథావృత్తం తద్వ్యాఖ్యాస్యామహాదితః 184

యో వా సుదేవగుణకీర్తనజాతమోద
శ్చేతో విశోధయతి తద్గుణచింతనేవ
తస్యాఖిలా జగతి సంపదభిప్రవృద్ధిం
యాతీతి సంనిగదితం మునిభిర్వరేణ్యైః 185

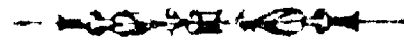
ఇతి యదుకులభర్తుర్వాసుదేవస్య పుంస
స్సకలశుభగుణాఢ్యేర్దేవకీగర్భగేహాత్
జగతి జనిముదారాం సన్నిశమ్యాక్షితీశో
ముదితకరుణచిత్తః ప్రావదద్విప్రవర్యం 186

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే ఉత్తరభాగే యయాతి ప్రముఖ
వసుదేవాంత యాదవవంశ విస్తారకథనం నామ
చతుర్థస్సర్గః.

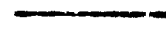
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

శ్రీశోభనాద్రివైభవే మహాకావ్యే.

ఉత్తరభాగే పంచమస్సర్గః.

కృష్ణావతారకథాప్రారంభః.

శోభనాద్రిశిఖరాభరణాయితాయ
శ్రీశాయసంశ్రితజనావనదీక్షితాయ
దైత్యేంద్రకుంజరవిమర్దనకౌతుకాయ
తస్మైనృసింహవపుషేనమఉచ్చరామః 1

విద్వద్వరేణ్యకథితాభవహింశాకైః
వారాహవామననృకేసరిమత్స్యకూర్మైః
రూపైర్వ్యిరాడ్ద్విజవరోత్తమవక్ష్యమాణాచ
జాతస్యసమ్యగపదానకథాధరాయాం 2

అన్యాఃకథాస్తదనుబంధవశేనదివ్యాః
ప్రోక్తాశ్చకర్ణకుహరేషుసుధాందధానాః
తాసాంతుసంశ్రవణతోమమతుష్టమాసీత్
చేతోమదీయమమలంచకృతంకథానాం 3

విష్ణుర్యదూత్తమకులేకుతఆవిరాసీ
త్కాన్యస్యతన్నోచ్చచరితానిమలాపహాని
తాన్యాదరేణవదమహ్యముదుత్సుకాయ
తృప్తిర్నచాస్తిహికథాశ్రవణేచ్యుతస్య 4

ఏవంవేంకటరంగరాజవిభునా
పృష్టోముదా సాదరం
ప్రావాదీద్వ్యాసనందనస్యచరితం
గోపాలకృష్ణస్సుధీః
యోభూభారనిజహారణాయవిబుధై
రభ్యర్థితో దేవకీ
గర్భేజన్మచకార నైజచరితై
రానందయన్ సంశ్రితాన్ 5

కంసాదిగర్వితనృపోపధిదైత్యవర్గ
సంచారభారపరిపీడనభిన్నచిత్తా
గోరూపిణీప్రవహదశ్రుపరిప్లుతాక్షీ
బ్రహ్మాణమాపశరణంధరణీశరణ్యం 6

ఉవాచతస్మైవ్యసనంస్వకీయం
ధరాధురాదైత్యగణస్యజాతం
మేర్వద్రిశృంగేత్రిదశోపకంఠే
సదోనిషణ్ణాయపితామహాయ 7

అథవిరించిర్ధరణీవ్యసనము పధార్యతత్పరి హర్తుకామస్సత్రిద
శోగిరిశాల యముపగత్య తేనచసాకం తయాచాను సృతః పయః పయో
ధితీరం జగామ 8

తత్రాహిరాజశయనేపురుషంశయానం
నారాయణంపరమమస్తువదాగమాంతైః
సూక్తేనపౌరుషదేనచ వేదవేద్యం
థాతాతతస్త్రిజగతాంపతిమప్రమేయం 9

తస్మిన్నమోభగవతేపురుషాయభూమ్నే
యస్యాహమాససముదగ్రోద్భవనాభిపద్మాత్
యఃకారణంచిదచితాంపరమంనిధానం
తిష్ఠంతియస్యహివశేసురసిద్ధసంఘాః 10

దేవత్వదీయపదజేయమిలాసుదుష్టై
ర్దైత్యైర్నృపాలకపటైరతిపీడ్యమానా
తస్యావిభో శరణమధ్యభవ ప్రసన్నో
నత్వామృతే శరణమస్తిపరః పరోనః 11

ఇతిస్తుతో లోకపితామహేన
నివేదితార్థశ్చ హరిస్సురేశః
తత్యాజనిద్రాం రమయోదతిష్ఠత్
తమాహభూయః ప్రణతోవిరించిః 12

ఆయాహిదేవకనకాచలకూటసంస్థా
మాస్థానమంబుజవిలోచననః పరాత్మన్
తత్రాచరామభవయాసహమంత్రమగ్ర్యం
భారోయథాహీచవినంక్ష్యతిరత్నకుక్షేః 13

తతస్తథేత్యంగీకృత బ్రహ్మవచనో భగవాన్ తేనసాకమాజగామసుమేరుశిఖరం 14

తత్రత్యే సదసి శ్రీమానారురోహవరాసనం
బ్రహ్మాదయోపి తేనానుజ్ఞాతాః పీఠేషుసంస్థితాః 15

తదాధాతుర్నిదేశేనధరాశౌరింవ్యజిజ్ఞపత్
భిన్నాపరిగళద్బాష్పావేపమానాకృతాంజలిః 16

క్షేమంకరే భవతిజాగ్రతినః పరాత్మన్
కించాపినాస్తిభయమాదిపురాణవిష్ణో
త్వంధారకస్సకలలోకగణస్యదేవ
రక్షాకరశ్చకథితో నిగమాంచతేషు 17

ఏకార్ణవాంభసిపురాస్వపతస్తవేశ
జాతౌమహాసురవరౌశ్రవసోఃపురీషాత్
సంఛాదితద్యుధరణీవపుషానితేన
సంపూరితావభవతాంనియమాద్విరించేః 18

పస్వేశ్చోభాద్రుహిణస్తదానీ
మేకోమృదుస్తత్రపరస్తురూక్షః
మృదుస్తునామ్నా మధురిత్యుపాత్త
స్సకైటభాఖ్యాంకఠినస్యచక్రే 19

క్షణాద్వివృద్ధావసుకాబలాఢ్యా
వేకార్ణవేతత్రచిరంచరంతౌ
యుద్ధోద్యమేనాభిముఖంప్రయాంతౌ
బ్రహ్మాణమాసేదతురాదిదేవం 20

తౌదృష్ట్వాభయవిత్రస్తోబ్రహ్మాంతర్ధిముపాగమత్
స్వపతోమాధవస్యాస్తనాభీకమలగహ్వరే 21

తౌతంమృగయమాణౌతుసంచరంతౌమహాంభసి
శ్రీమన్నాభ్యంబుజస్తస్యబ్రహ్మణోంతకమాగతౌ 22

అథాబ్జనాభేనహతోరమేశో
విరించినాసవ్రవిహాయనిద్రమ్
సంగత్యతాభ్యాంవిదధేసమీకం
కాలంచిరంపాలయితుంజగంతి 23

నిపీడితౌతౌహరిణాథదోర్భ్యాం
మృతింగతౌభూమితలేనిశీర్ణౌ
మేదఃప్రవాహేనతయోఃప్లుతాహం
మేదిన్యభిఖ్యామగమంధరేశ 24

సంరక్షితైవంభవతాపురాహం
పునశ్చమగ్నాంభసికల్పపూర్తౌ
వరాహరూపేణహిరణ్యనేత్రం
హత్వోద్ధృతాసందనుజంరమేశ 25

పునర్భార్గవవంశ్యేనరామేణభవతామమ
త్రిస్సప్తకృత్వోనృపతీన్హత్వాభారోవతారితః 26

ఏవంరరక్షిథవిభోబహుశోమాంత్వదాశ్రితాం
సర్వదాత్వదధీనాహంకించిద్విజ్ఞాపయామితే 27

త్వయాయేనిహతాదైత్యా
స్సంగ్రామేతారకామయే
తేకాలనేమిప్రముఖా
జాతాఇహనృపాత్మభిః 28

తైరహంభూరిభారేణపీడితాధర్మముత్సృహే
నాత్మానంజగతీనాథతంభారమపసాదయ 29

ఇతివిజ్ఞాపితేవిష్ణౌభువారక్షణకామయా
సురాస్సురేశమవదన్సత్కృత్యచతురాననం 30

త్వంలోకకర్తాకథితోవిరించే
త్వయాద్యభారోహిభువోపనేయః
అస్మాభిరప్యత్రచయద్విధేయం
నియుఙ్క్ష్వతత్తద్వశగాహిసర్వే 31

ఇంద్రాంతకాప్పతిధనేశహిమాంశుసూర్యై
రాదిత్యరుద్రవసుగంధవహాశ్వియుక్తైః
జీవేశకాలకలిషణ్ముఖరతుయుక్తో
గంధర్వచారణమహోరగపర్వతేంద్రైః 32

రత్నాకరైశ్చనుసింధుముఖాపగాభి
ర్యత్నాత్కార్యమత్రతదిదంభవతావిధేయం
నారాయణేనజగతామధిపేనచాత్ర
యద్దైవవిభోతదపిచింతయమంత్రణార్హ 33

యదిహ్యనుజ్ఞాభవతాప్రదీయతే
వయంతుసర్వేత్రమనుష్యరూపిణః
ద్విజాతిభూపాలకృతేషుసంభవం
విధాయసాహ్యంతుచరామవిష్ణోః 34

ఇత్యాకర్ణ్యవిధిర్వాక్యంత్రిదశానాంప్రజాపతిః
జ్ఞాత్వాసర్వైకమత్యంచభూమ్యర్థేతానథావదత్ 35

భోభోస్సురాయూయమపారవీర్యా
భూభారనుత్త్యైవిహితోద్భవస్య
విష్ణోస్సహాయాఃద్విజరాజగేహే
ష్వాశూద్భవంసంప్రవిధాతుమర్హాః 36

పురాతుశాపాన్మమసింధునాథః
పూర్వాన్వయేశంతనునామకోభూత్
గంగాచతస్యాభవదాత్తపత్నీ
తస్యాంప్రసూతావసవోష్టచాపి 37

భీష్మాఖ్యయైకోవసురద్యచాస్తి
గంగాతనూజోదివమాపురన్యే
పత్నీద్వితీయాప్యపిచశంతనోస్తు
విచిత్రవీర్యంసుషువేకుమారం 38

వైచిత్రవీర్యౌధృతరాష్ట్రపాండూ
కుంతీచమాద్రీతిచపాండుపత్న్యౌ
గాంధారికాఖ్యాకిలధార్తరాష్ట్రీ
పత్న్యస్తిసృతాస్వద్యజనింభవంతః 39

కుర్వంతుదాయాద్యకృతేమహీయాన్
రాజ్ఞోస్తయోస్స్యాత్కలహస్సుతానాం
అన్యేనృపాలాఅపితద్విపక్షు
పక్షాభవిష్యంతిమహాబలాఢ్యాః 40

ప్రవృత్తేద్వాపరస్యాంతేతదాభీమేమహారణే
పరస్పరాస్త్రతేజోభిర్నిర్దగ్ధేరాజమండలే 41

శంకరాంశోమహాతేజాఃపావకాస్త్రస్యతేజసా
సందక్ష్యత్యవశిష్టాంస్తుతదాభూఃనిర్వ్యతిక్షితేః 42

ఏషనారాయణస్త్రిమూర్తిర్యదోర్వంశేమహత్తరే
వసుదేవస్యదేవక్యాంపత్న్యామావిర్భవిష్యతి 43

తస్యైవపత్న్యాంరోహిణ్యాంశేషోపిధరణీధరః
కుంతీగర్భేతుధర్మాంశోగాంధార్యాంతుకలిఃపుమాన్ 44

ప్రజాయేతాంవిపక్షౌద్వావన్యోన్యంప్రథవిష్యతః
దేవాశ్చాస్యైసగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరోరగాః
కురుపాంచాలవృష్ణీనాంకులేషుజనిమాప్నుయుః 45

ఏవంనియుక్తేషుసురేషుధాత్రా
ధరాపితుష్టాస్వగతింజగామ
నారాయణేరక్షణభారముర్వ్యా
నివేశ్యధాతాపిసురైస్స్వధామ 46

తతోనదేశేనపితామహస్య
ధర్మేంద్రవాయ్వశ్విబృహస్పతీనాం
మృత్యోఃకలేశ్శీతకరాంబునాథ
భగాంశమిత్రైలబిలాదిమానాం 47

గంధర్వవిద్యాధరకిన్నరాణాం
అంశేషుభూమ్యాంగతవత్సుజన్మ
దేవర్షిరాసాద్యసభాంసురాణాం
కదాచిదూచేభగవంతమేవం 48

భారాయమాణస్యభువోనృపాల
జనస్యదేవానిఖిలాస్స్వభాగైః
భూమ్యాంప్రజాతాహివృథాతదాసీత్
యన్నావతీర్ణోఽపివిభోత్వముర్వ్యాం 49

త్వయావతీర్ణేననఖాప్రోహిఖారో
నిబర్హణీయఃఖలుచక్రపాణే
తదద్యవిజ్ఞప్తుమహంప్రయాత
స్త్వత్సన్నిధించాత్రవదామిహేతుం 50

పురామధుర్యఃకిలదానవేంద్ర
స్తస్యాస్తపుత్రోలవణాభిధానః
చక్రేనివాసంమధునామ్నినిత్యం
వనేసతీరేయమునాతటిన్యాః 51

పూర్వావతారేభవతోరఘూణాం
పత్యావయోధ్యాపురిరాజ్యసంస్థే
శత్రుఘ్ననామ్నాతవసోదరేణ
హత్వాతముగ్రంలవణంసపత్నం 52

మధోరరణ్యేమధురాభిధానా
వినిర్మితాభూన్నగరీసురమ్యా
తత్రాతనోద్భోజకులావతంసో
వాసంవిభోమాధవశూరసేనః 53

తస్యాన్వవాయేవిభురుగ్రసేనా
భిధోయదూనామధునాపురీంతాం
అధిష్ఠితస్తస్యసుతస్సుదుష్టః
కంసాభిధోజాయతదైత్యభావః 54

త్వయాపురాయేయుధితారకస్య
దైత్యాహతాస్తేత్రపునఃప్రజాతాః
సకాలనేమిఃకిలకంసరూపో
జాతోజగంత్యద్యవిబాధతేంగ 55

కంసానుజోజాయతకేశినామా
దైత్యోహయస్సోపినృణాంసభోజ

అరిష్టనామాచబలేస్త్రనూజో
వృషాత్మనాజాయతగోకులారిః 56

దైత్యశ్చరిష్టోద్వ్వరదత్వమాగా
త్కంసస్యవాహస్సహిలంబదైత్యః
ప్రలంబనామావటమాధితిష్ఠన్
ఖాండీరసంజ్ఞంవితనోతిపీడాం 57

ఖరాత్మనాధేనుకనామదైత్య
స్తాలాటవీంసంచరతిస్మదుష్టః
దైత్యోవరాహశ్చకిశోరనామా
మల్లావథూతాంబలినారమేశ 58

అన్యేచదైత్యాబహుశోబలాఢ్యా
హతాస్త్వయాతేపునరేవభూతాః
మనుష్యరూపేణభవచ్ఛరణ్యాన్
లోకాన్నితాంతంపరిపీడయంతి 59

తస్మాత్త్వముర్వ్యామవతీర్యవిష్ణో
జహీశదైత్యాన్యధికంసముఖ్యాన్
నతేత్వదన్యేననిహంతుమర్హాః
తద్రక్షపృథ్వీంభరణామనేన 60

ఇతినారదభాషితంవచ
స్ససమాకర్ణ్యవిభుదిన్విక్షితాం
స్మితశోభిరదావళిర్ముదా
సమువాచతుస్సరతాపసోత్తమం 61

విదితోహిమయాపురైవభో
ధరణీభారకరాసురోద్భవః
తమహంశమయామిమానుషం
వపురాస్థాయనిహత్యదానవాన్ 62

యత్రావతీర్య భువి భారమిమం పృథివ్యా
దుఃఖావహం పరిమృజామి మనుష్యరూపః
తన్మహ్యమాదిశతు లోకపతిర్విరించిః
స్థానం మదుద్భవనయోగ్యమమర్త్యయోగిన్ 63

తతః ప్రణమ్య ప్రభుమాత్మనీనం
విజ్ఞాపయామాస విరించిరీశం
ప్రజాపతిః కశ్యపనామధేయం
జహార గా వైవరుణాస్య యజ్ఞే 64

యజ్ఞావసానే వరుణాయ భూయో
న తా దిదేశానుమతేన పత్న్యోః
సత్యాదితిద్వేన్ సురభిశ్చ పత్న్యౌ
తయోః ప్రదానం న గవామభీష్టం 65

తతః ప్రచేతాస్తదుదంతమాహ
మహ్యం తతోహం క్రుధయా శపంతం
యోఽహారో గా వరుణస్య తస్మాత్
గోపాలజన్మా భవ భూమిభాగైః 66

పత్న్యౌ చ తే భూమితలే జనిత్వా
గోపాలదేహస్య తవైవ భార్యే
దేవక్యభిఖ్యాదితిరస్తు పత్నీ
రోహిణ్యభిఖ్యా సురభిశ్చ భార్యా 67

త్వత్త్వవన్యాం వసుదేవనామా
గోవర్ధనాద్రౌ మధురోపకంఠే
గోరక్షణాసక్తమతిశ్చరేతి
తథా స భార్యోజని స ప్రజేశః 68

తత్రావతీర్ణో భగవాన్స్వమూర్త్యా
రక్షంశ్చ గా గోపకుమారవేషః

ఆనందయన్ స్వాన్ నిగమయన్ లాస్యైః
గోపీశ్చ భారం హర భూతధాత్ర్యాః 69

తథేతి చోక్త్వా పురుషేశ్వరస్మిన్
పయఃపయోధిం ప్రతియాతి దేవే
బ్రహ్మాదయోఽపి త్రిదశాస్సమీశ
మనుప్రయాతాస్స్వగణావరేణ్యాం 70

పునశ్చ భారవ్యపనోదనాయ
విశ్వంభరాయా ద్రుహిణో రమేశం
వేదాంతసూక్తైర్గిరిశాసహస్రాక్షైః
స్తుష్టావ సాష్టాంగనతిం వితన్వన్ 71

అథాంబుజాక్షస్సితకృష్ణకేశౌ
ఉద్ధృత్య నైజౌ విధిమాహ తుష్టః
ఏతౌ పృథివ్యామవతీర్య భూమ్యాః
కరిష్యథో భారనిబర్హణం భోః 72

దేవక్యభిఖ్యా వసుదేవపత్నీ
యాంశావతీర్ణా స్స్వ తే పృథివ్యాం
తస్యాస్తు గర్భే మమ నీలకేశః
కృతోద్భవః కంసవధం విదధ్యాత్ 73

సురాశ్చ పూర్వోద్భవదైత్యవర్గాన్
విబాధితుం స్వాంశకృతావతారాః
తే స్వాంశముర్వ్యాం భగ - - ణిరుంగే
నిహత్య దైత్యాన్ విధునోమి ధాతః 74

యా లోకమాతా మదురోనివాసా
సా రుక్మిణీ భీష్మకకన్యకా స్యాత్
ప్రద్యుమ్ననామ్నా భవితా హి కామః
మాయావతీనామ రతిశ్చ భూమ్యాం 75

త్వంచానిరుద్ధోభవితావిధాత
రుషాహ్వయాగిరపిబాణపుత్రీ
శేషశ్చదేవక్యుదరేమదగ్రే
సంకర్షణాఖ్యోభవితాబలాఢ్యః 76

కాళిందికాఖ్యామత్పత్నీ గంగాకాభువిజాయతాం
లక్ష్మణాఖ్యాతులస్యంశామమపత్నీభవిష్యతి 77

యాసావిత్రీవేదమాతాసామేనాగ్నిజితీప్రియా
భూమ్యంశాసత్యభామాఖ్యా శైబ్యాఖ్యాచసరస్వతి 78

రోహిణ్యంశామిత్రవిందాఛాయాంశారత్నమాలికా
స్వాహాంశాస్యాత్సుశీలాచదుర్గాజాంబవతిస్మృతా 79

అవతారేభవిష్యేమేభార్యాస్త్వేతాదశస్మృతాః
షణ్ముఖోపిచసాంబాఖ్యస్తనయోమేభవిష్యతి 80

ధర్మోయమోర్జునశ్శక్రోభీమసేనశ్చమారుతః
నకులస్సహదేవశ్చదేవవైద్యావుభౌస్మృతౌ 81

కుంతీమాద్రౌరిమెపంచజాయంతేపాండుభూపతేః
విదురోధర్మరాజాంశస్సూర్యాంశఃకర్ణసంజ్ఞికః 82

దుర్యోధనఃకలేరంశోశ్వత్థామాఖ్యశ్చశంకరః
ధ్రుష్టద్యుమ్నశ్చవహ్న్యంశోద్రోణాచార్యస్తుదైవచ 83

అభిమన్యుశ్చచంద్రాంశోవస్వంశోభీష్మఉచ్యతే
నందగోపశ్చవస్వంశోయశోదావసుసుందరీ 84

లక్ష్మ్యంశాద్రౌపదీదేవపాండుపుత్రప్రియాసతీ
సుభద్రాశతరూపాంశాభవిష్యతిమమానుజా 85

యా మే ప్రాణైః ప్రియతమా రాధా పత్నీ గుణోజ్జ్వలా
వృషభానాహ్వయస్యాసీత్ పుత్రీ గోపస్య గోకులే 86

ఏవం సురాః స్వాంశరూపైర్భువి శీఘ్రం కృతోద్భవాః
భవేయుస్తదహమప్యాశు జనిష్యామి మహీతలే 87

ఇతి వ్యాదిశ్య ధాతారం లోకధాతా పరః పుమాన్
ఉవాచ యోగనిద్రాం స్వాం యయా జగదధిష్ఠితం 88

పుత్రో హిరణ్యకశిపోః కిల కాలనేమి
స్తస్యాత్మజాః షడపి కీర్తిమదాదిసంజ్ఞాః
ధిక్కృత్య దైత్యపతిమాత్మపితామహం తం
ఆరాధయన్నజమదభ్రతపోభిరుచ్చైః 89

స్వానాదరేణ కుపితేన పితామహేన
శప్తా అమీ షడపి దైత్యకులేశ్వరేణ
భావ్యుద్భవే జనక ఏవ విఘాతకోప
స్స్యాదిత్యథావివిశురేత అహీంద్రలోకం 90

పాతాళలోకస్థితిభాజ ఏష స్తాన్
నిద్రే సమానీయ నివేశయైతాన్
గర్భే క్రమాద్దేవకపుత్రికాయాః
షడ్గర్భసంజ్ఞాన్ వసుదేవపత్న్యాః 91

బాలేషు షట్సు నిహతేషు చ కాలనేమి
దైత్యాంశజేన రిపుణా మమ కంసనామ్నా
శేషో మదీయశయనం ధరణీధరోఽయం
గర్భం తదీయమథ వేక్ష్యతి పాతుముర్వీం 92

రోహిణ్యభిఖ్యా వసుదేవపత్నీ
నందవ్రజేన్యాస్తి తదీయగర్భం

సంకృష్యసంవేశయ శేష తేజ
స్సంకర్షణాఖ్యోఽభవితాత తోయం 93

తతః ప్రవేక్ష్యామ్యుదరం తదీయం
లోకావనాయాఖిలలోకవాసః
త్వం వై యశోదాజఠరం ప్రవిశ్య
జాయస్వ కన్యా మమ శాసనేన 94

ప్రావృణ్ణభోమాసితు కృష్ణపక్షే
ష్టమ్యాంచరోహిణ్యుడుభూషితాయాం
ఆవిర్భవిష్యామ్యహమత్ర దేవి
త్వంచోపలబ్ధా ప్రజనిం నవమ్యాం 95

త్వాంమాంయశోదాశయనే నివేశ్య
సంజాతమాత్రేఽవసుదేవనీతం
తేనైవనీతాశయనంతదీయ
పత్న్యాస్సమారోహ తదైవరాత్ర్యాం 96

ప్రాతస్తు కంసేనహతాశిలాయాం
క్షిప్తాంతరిక్షస్థితిమాప్స్యసిత్వం
శక్రస్తతస్త్వాంభగినీతితుష్టో
గ్రహిష్యతిప్రాణమనాహర్ణాద్యైః 97

హత్వాసురాన్శుంభనిశుంభముఖ్యాన్
ఉగ్రాననేకేషుపదేషులబ్ధా
పూజామనైకైరుపచారవర్గైర్
దాస్యస్యభీష్టానఖిలప్రజానాం 98

తథేతిమాతాజగతామదాధి
ష్టాత్రీహరేశ్శాసనవాచమూచే
తథైవతుష్టాస్సహలోకనాథా
యయుఃస్వధామానిసురాస్సగోత్రాః 99

అథాజ్ఞయాం శేషసురేశ్వరాణాం
హరేః పృథివ్యాం జనిమాశ్రితేషు
విరించిశాపేన సకశ్యపోపి
శూరాత్మజోభూద్వసుదేవసంజ్ఞః 100

స దేవకీమాత్మసదృక్షరూపా
దార్యాం సముద్వాహ్య సమంగళాంకః
తయాచ సాకం రథమారురోహ
ప్రయాణకాలే మధురానగర్యాః 101

తదాదిశన్త్యాకతమాత్మజాయై
స దేవకోహస్తిచతుశ్శతంచ
సార్థాయుతాశ్వాంశ్చ తథా రథానాం
త్రిషట్శతం హేమవిభూషణాఢ్యం 102

స యానదాసీద్విశతంచ నానా
లంకారసంభూషితమాత్తతోషః
భేరీమృదంగాదిసమస్తభవ్య
వాద్యాని నేదుశ్చ ముదా ప్రయాణే 103

కంసోభగిన్యాశ్ఛదమాదధానో
జగ్రాహ రశ్మీన్రథసైంధవానాం
తదాశరీరిణ్యవదన్నృపేంద్ర
మాభాష్య కంసేతి సరస్వతీ తం 104

యాం త్వం రథస్థాం నయసేతి మూఢ
గర్భోష్టమోస్యా భవతో హి మృత్యుః
శ్రుత్వా గిరం తాం కుపితోథ కంసః
హంతుం స్వసారం జగృహే కృపాణం 105

తం ఖడ్గపాణిం కచబద్ధహస్తం
స సాంత్వయన్వృష్ణివరోభ్యువాచ

నైతాంనిహంతుంక్షమమద్యభవ్య
కాలేస్వసారంకులవర్ధనస్త్వం 106

దేహాద్యపాయేఖిలనాశమీయాత్
సర్వాత్మనామేషనకాలనలంఘ్యః
ఆత్మాత్వనాశ్యస్స్వకృతానుగుణ్యాత్
దేహంవిహాయాన్యతనుంప్రయాతి 107

అహంమమేత్యాత్మకులాభిమానాత్
ముహ్యంతిసర్వేకిలదేహభాజః
భవాదృశశ్శాస్త్రదృశస్తుకర్మ
గతింవిదిత్వాతనుమానహీనః 108

ఇత్యాదిభిస్తత్త్వపరైర్వచోభి
స్సంబోధితోప్యుగ్రమతిస్సకంసః
నాంగీచకారప్రియమాత్మనీనం
వచస్తదాచేథవునస్సశౌరిః 109

శిశూనముష్యాస్సకలాంశ్చతుభ్యం
సమర్పయిష్యామికులావతంస
నూన్యంత్యజేమాంకరుణాంస్వసారం
యతోభయంతేవిదితంమ్మృతాంతం 110

సాలస్యతస్యాథవచోనుమాన్య
న్యవర్తతత్రీవధతోప్రహృష్టః
కంసస్తతశ్శౌరిరపిప్రతీత
స్వగేహమావిశ్యతయాతురేమే 111

సాదేవకీగర్భమధత్తశౌరేః
మాయాహరేస్తత్రరసాతలస్థాన్
క్రమేణషడ్గర్భసమాహ్వయాంస్తాన్
దైత్యాన్సమాకృష్యయయౌయోజదేవీ 112

కాలే ప్రసూతా ప్రథమం తనూజం
యశఃకీర్తిమాన్నామ పురాణదేహే
సా దేవకీ సోథ యదుప్రధాన
కంసాయ సత్యేన దిదేశ హంతుం 113

సత్యప్రతిజ్ఞత్వమవేక్ష్య శౌరేః
వైరాగ్యమాహాత్మ్యనిధీరతాంచ
కంసః ప్రహృష్టోథ యదోనమేయ
మిథ్యాచిరాత్తం తు విదేశ పిత్రే 114

చలాత్మనస్తస్య నిశమ్య వాచం
సనాతిహృష్టో యదువర్యసూనుః
జగ్రాహ బాలం తమథోపకంఠం
కంసస్య దేవర్షిరువాచ గత్వా 115

మర్త్యాద్రికూటే త్రిదశా విధాత్రా
సాకం సమాలోచ్య భవద్వధార్థం
యయాచిరే విష్ణుమదభ్రశక్తిం
సోప్యాదదే తద్వచనం ప్రహృష్టః 116

కించాహ వే నిర్జరదానవానాం
పురాహతా యే గరుడధ్వజేన
దైత్యాః పునస్త్వన్ముఖతః ప్రజాతా
స్సురాశ్చ జాతా యదుమందిరేషు 117

త్వం కాలనేమిర్హతః కిలాజౌ
నారాయణేనామరబాంధవేన
వధాయ తే దేవవరస్స భూయః
జనిష్యతి శ్రీవసుదేవతాఖ్యం 118

తద్దేవకీగర్భాని కారణేత్వం
కృత్వాప్రమాదోభవవీర్యశాలిన్

నాచేత్సురాధర్షప్రవణోరమేశ
స్త్వామాశుహన్యాద్విజితావకాశః 119

శ్రుత్వేతిదేవర్షివచస్సకంసః
తస్మిన్గతేవ్యోమవిలోలచిత్తః
బద్ధ్వాసదారంవసుదేవముగ్రైః
సమంహనాహంనిగళైర్దురాత్మా 120

జాతంచజాతంచతతోఽర్భకుంజరం
జఘానవిష్ణూద్భవసంశయేన
బద్ధ్వోగ్రసేనంపితరంచదృప్తః
స్వయంచభోగాన్బుభుజేసురారిః 121

ప్రలంబచాణూరబకాఘముష్టికై
రరిష్టబాణద్వివిదాశ్వధేనుకైః
పరైస్తృణావర్తముఖైర్మహాసురై
స్ససంయుతోబాధతయాదవేశ్వరాన్ 122

తేపీడితాఃకంసమహాసురేణ
దేశాంతరాణ్యావివిశుస్సదారాః
అన్యేతుతంజ్ఞాతిమనుప్రియంతః
కాలంవినిన్యుర్భయమీత్యమానాః 123

సదేవకీగర్భజనీన్క్రమేణ
షడాత్మజాన్నిష్కరుణోజఘాన
అథావిశద్దేవకసూనుగర్భ
మహేంద్రరాజోభగవన్నియుక్తః 124

తతోనియుక్తాగరుడధ్వజేన
మాయాసమాకృష్యఫణీంద్రతేజః
తద్రోహిణీగర్భగృహేనుకూలే
ప్రవేశయామాససతత్రజజ్ఞే 125

సంకర్షణాఖ్యస్సబభూవబాల
సంకర్షణాత్స్రవజఏవతస్మా
త్ప్రస్తోభవద్గర్భఇతిప్రజజ్ఞే
తతఃప్రవాదోవసుదేవపత్న్యాః 126

తతోంబుజాక్షస్త్రిదశేంద్రనాథః
పాతుంసురాన్స్వాంఘ్రిసరోజభక్తాః
స్వేనైవరూపేణవివేశచేతః
శౌరేస్స్వజన్మోచితభాగ్యభాజః 127

అథాహితంశూరసుతేనవిష్ణో
స్తేజోదధద్దేవకసూనురిద్ధం
తయాసమిద్ధావిదిశోదిశశ్చ
సూర్యేందువైశ్వానరతుల్యభాసా 128

కంసస్త్వపూర్వాప్రతిమావభాసాం
స్వసారముద్వీక్ష్యభయాకులాత్మా
నిబధ్యమూఢోనిగళైర్నిదధ్యౌ
మత్ప్రాణహైతజ్జఠరంప్రవిష్టః 129

తతోవిరించిప్రముఖాస్సురేంద్రా
సహర్షయస్సన్నిధిమాప్యతస్యాః
సమస్తువన్తజ్జఠరాంతరస్థ
అపౌరుషేయస్తుతిభీరమేశం 130

నమోనమస్తేఖిలవిశ్వమూర్తే
నమోశరణ్యావనబద్ధదీక్ష
నమోంబుజాక్షాశ్రితవత్సలాత్మన్
నమోనమశ్శ్రీశగుణామృతాబ్ధే 131

త్వామాహురవ్యక్తతనుంమహర్షికై
ర్యోగాధిగమ్యంనిగమాంతవాచః

సనోరమే శ్రేక్షణగోచరాత్మ
భారంభువస్సంనుదసాదితారిః 132

ఇత్యాదిభిస్తద్గుణరూపచేష్టా
స్సంస్తుత్య దేవీంచ ధృతాచ్యుతాంశాం
సంశ్లాఘమానాస్త్రిదశాస్స్వధామా
న్యభ్యాయయుస్సాధితనైజకార్యాః 133

శ్రీకృష్ణావతారః.

అథాగమదభివ్యక్తరక్షణచారః
ప్రసూతికాలో వసుదేవపత్న్యాః
ప్రసేదురాశావిమలంనభోభూత్
ప్రసన్నతోయాస్సరితస్స్ఫుటాబ్జాః 134

అస్వాబ్ధిమందంచజగర్జరబ్జా
స్సుగంధవాహాశ్చవపుస్సమీరాః
మహీచభవ్యప్రచురాద్విజానాం
ప్రదక్షిణాజజ్వలురగ్నయోపి 135

విజృంభితేష్విద్ధమనంతభవ్య
చిహ్నేషురోహిణ్యుడునాశశాంకే
సమాగతే ప్రావృషికృష్ణపక్షా
ష్టమ్యాంనభోమాసినిశీథకాలే 136

ముంచత్సు దేవేషు సుపుష్పవర్షం
నదత్సు భేరీపటహేషు నాకే
స్తువత్సు విద్యాధరకిన్నరేషు
నృత్యత్సు దివ్యాప్సరసాంగణేషు 137

సమావిరాసీద్ధరిరావిదేవ్యా
భారాపనోదాయభువోఖిలాత్మా
తదోదరాద్దేవకపుత్రికాయా
జీమూతగర్భాదివశీతరశ్మిః 138

తమంబుజాక్షంసముదగ్రబాహు
ద్వయాగ్రవిద్యోతిసుదర్శనాబ్జం
అన్యేచబాహుద్వితయేగదాసి
శార్ఙ్గాణిసమ్యక్ దధతంసుశోభం 139

శ్రీవత్సనామాంకవిలాసివక్షసం
గళోద్యదర్కప్రభకౌస్తుభాంకితం
నిమగ్ననాభింస్పృహణీయమేఖలా
నిబద్ధపీతాంబరశోభిమధ్యమం 140

దివ్యాలకాళీరుచిమిశ్రకుండలం
స్మితోల్లసత్కుందరదాళిబంధురం
వపుః ప్రరమ్యాంగముదారవిగ్రహం
దదర్శబాలంయదువంశమాళిః 141

వసుదేవస్తుతిః

తతస్సతస్త్వేక్షణసంప్రసాదా
ద్విధూతదేహాత్మవిమోహగంధః
అపత్యభావంపరిమృజ్యతస్మిన్
పరఃపుమానిత్యతనోన్మనీషాం 142

మహర్షిభిర్యోగదృశావలంబ్యం
తస్యస్వరూపంవపురప్రమేయం
గుణాంశ్చసాక్షాత్సముదీక్ష్యశౌరిః
కృతప్రణామోస్తువదాగమాంతైః 143

పితాఖిలానాంపితృమాతనుతేనే
త్యనాదివాణ్యాసముదీరితార్థం
ఋతంవిధాతుంజగతఃపితాత్వం
గర్భేవతీర్ణోవిదితోసినాథ 144

త్రయోగుణాస్సత్త్వరజస్తమాంసి
క్రీడాసహాయాస్తవనాథనిత్యం

స్పృష్ట్వారజస్యాహరణేతమశ్చ
స్థితౌచసత్త్వంభగవన్నియుంక్తే 145

విరించిరుద్రేంద్రపురోగమాస్సురా
గుణత్రయాధీనహృషీకవృత్తయః
త్వయాంతరస్థేనవితీర్ణశక్తయః
భవాప్యయాదీన్జగతోవితన్వతే 146

ప్రసన్నలోకానుజిఘృక్షురర్వాక్
భూరావతారాయచలోకనాథ
మయిప్రసాదేనచరూపమేతత్
వ్యద్యోతయేః ప్రాకృతమక్షిగమ్యం 147

విద్వేషతంత్రస్త్వయికంసఏష
విజ్ఞాయవిష్ణో భవతోవతారం
హంతాదుపాధావతితత్సుభీతః
తవాంఘ్రియుగ్మంశరణంప్రపద్యే 148

దేవకీస్తుతః

తతోస్తువత్ప్రాంజలిరంబుజాక్షం
సాదేవకీవేదశిరోవచోభిః
కంసాత్సుభీతావపుషోద్భుతస్యా
పిధానమప్రార్థయతాదిదేవం 149

అథావదత్తాంభగవాన్ప్రసన్నః
పురాభవేహంతపసాయువాభ్యాం
ఆరాధితోమత్సదృశాత్మజార్థం
తథేత్యహంవామదదంతరంహి 150

స్వాయంభువేదేవిపురాభవేత్వం
పృశ్న్యాహ్వయాయంసుతపోభిధానః
సపృశ్నిగర్భోహమపత్యభావం
గతః ప్రమోదంవ్యదధంతదావాం 151

యువాంపునశ్చాదితికశ్యపాఖ్యౌ
ఉపేంద్రనామాభవతో స్తనూజః
భూయోఽత్రజన్మన్యపిపుత్రభావం
గతోఽసిగమ్యంచచకారరూపం 152

ధ్యాత్వాపరంబ్రహ్మవరంపుమాంసం
మాంపుత్రభావేనచభక్తినమ్రౌ
యువాంవిధూతాఖిలదేహబంధా
నమిష్యథఃస్థానమనాదినిత్యం 153

ఇత్యేవముక్త్వాపితరౌరమేశ
స్సంపశ్యతోర్దేవతయోస్తదైవ
సంహృత్యరూపంనిజముద్యతాస్త్రం
బాలోఽభవత్ప్రాకృతరూపధారీ 154

యదావతీర్ణోభగవాం స్తదైవ
వ్రజేయశోదాపిసుతామసూత
విమోహితాసాచతదాలయస్థా
స్సర్వేచమాయాబలతోసురారేః 155

దేవక్యరిష్టాలయరక్షణశ్చ
విమోహితాస్తత్రతయానిపేతుః
తతోనిదేశాన్మధుసూదనస్య
శౌరిస్సబాలస్సరగాద్గృహాత్స్వాత్ 156

ద్వారాణిసర్వాణితదానిబద్ధ
దృఢాయసానర్గళశృంఖలాని
నిర్యాతిశౌరౌగతబంధనాని
వవర్షఘోరంచజగర్జమేఘః 157

శేషఃఫణాభిర్వసుదేవమారా
దాచ్ఛాదయన్నన్వగమత్తదానీం

దిదేశమార్గంయమునామహాంభః
పూరాచజానుద్వయసోదకాస్మై 158

గత్వాయశోదాభవనంతదీయే
నిక్షిప్యశౌరిశ్శయనేకుమారం
ఆదాయతాంచాపిసుతాంతథైవ
గృహంగామాశుసుతుష్టచిత్తః 159

శ్రీకృష్ణస్యనందప్రవేశః.

తాందేవకీమంచతలేనివేశ్య
స్వయంన్యబధ్నాన్నిగళంనిజాంఘ్ర్యోః
ద్వారశ్చసర్వాఃపిహితాయథైవ
తతఃక్షణాద్రక్షిగణాఃప్రబుద్ధాః 160

తతస్స్వమాకర్ణితబాలనాదై
రరిష్టపాలైస్స్వపదిప్రబుద్ధైః
నివేదితాదేవకజాప్రసూతిః
కంసాయతచ్చింతనతత్పరాయ 161

విచింత్యమృత్యుంతదథోగ్రసేనా
సూనుర్భయార్తోనిరగాదరిష్టం
సమీక్ష్యతంహంతుముపోపయాంతం
దేవక్యువాచత్యకృపణారుదంతీ 162

భ్రాతస్త్వయామేనిహతాఃకుమారాః
సర్వేపిబాలామపివాదిశేమాం
ఉక్త్వేత్థమాలింగ్యసుతాంరుదంతీ
ముహుస్తమప్రార్థయదావిలాస్రా 163

ఆచ్ఛిద్యహస్తాదథతాంభగిన్యాః
ప్రగృహ్యకంసఃపదయోఃకుమారీం
చిక్షేపపాషాణతలేతథైవ
సాతత్కరాగ్రాద్వియదుత్పపాత 164

సా సాయుధాగ్రిమహాభుజాఢ్యా
సమీడితాదివ్యతనుస్సురేంద్రైః
సంపూజ్యమానాబలిభిశ్చసర్వైః
ఉవాచకంసంగగనాంతరస్థా 165

కింమూఢహత్వాభవతాకృతంమాం
జాతోహిమృత్యుస్తవయత్రకుత్ర
శక్తోహిచేత్తంజహిసంవిచింత్య
వృథానహింస్యాఃఖలమాదృశాభాః 166

అథాంతరేంతర్ధిముపాగతా సా
నానాతనుస్సర్వపదేషులోకే
నానావిధాఖ్యాసకలోపహారై
స్సపూజితాభీష్టముదాత్పృథివ్యాం 167

కంసోపిమాయావచనంనిశమ్య
విసిస్మయేతౌచలిముఖ్యబంధాత్
కృతప్రణామస్స్వకృతాపగాధ
క్షమాపణార్హంవచనంబభాషే 168

ఆశ్వాసితా సాసహజేనసాధ్వీ
విముక్తరోషాసపతిర్బభూవ
కంసోపికల్యేసమువాచమాయా
వచస్స్వహత్యాపిశునంసుహృద్భ్యః 169

తేమాత్యముఖ్యాస్సుహృదశ్చభీతం
కంసంసమూచుర్గదితాత్మవీర్యాః
కింతేభయంనాథహరేర్హరాద్వా
స్వయంభువోవాత్రిదశేశ్వరాద్వా 170

దేవాహినిత్యంరణభీరుచిత్తాః
త్వయాసకృత్తేచజితాఃప్రభగ్నాః

తేషాంతువిష్ణుర్గణితంహిమూలం
ధర్మస్తుయత్రశ్రుతివాక్యవేద్యః 171

విష్ణోస్తుమూలంశ్రుతిగోద్విజేంద్రాః
శివశ్చయజ్ఞాఃకథితాన్నృపేంద్ర
భిన్నేషుతస్మిన్సచవిష్ణురద్ధా
భిన్నోభవేత్సఖ్యయుజోవయాంచ 172

ఇత్యాదిదుర్మంత్రివచోనిశమ్య
కంసఃప్రహృష్టోసురభావవర్యః
గోవిప్రపీడాచరణాయదైత్యా
నచోదయద్గ్రామపురాకరేషు 173

రజస్తమోమూఢహృదోధభృత్యాః
కంసస్యదైత్యాఃపృథివీంచరంతః
ఆసన్నకాలాద్ద్విజగోసురాణాం
హింసాంవితేనుర్మనసాప్యచింత్యాం 174

యశోదాపూర్వజన్మవృత్తాంతః.

సుతంయశోదాశయనేనివేశ్య
తదైవగేహంవసుదేవఆగతే
వ్యపేతనిద్రాశయనేశయానం
దదర్శముగ్ధంపృథుకంయశోదా 175

నవేదనిద్రాపహృతంస్వతోకం
స్త్రీవాపుమాన్వేతియతోయశోదా
తతస్తమేవాత్మభువంకుమారం
మేనేపురాజన్మసుపుణ్యపాకం 176

పురామహీధ్రేకిలగంధమాదనే
ధరావతిద్రోణవసుద్వితీయయా

రమాపతేర్దర్శనకామ్యయాచరత్
తపఃపరంకశ్చనసుప్రభాయాం 177

వర్షాయుతంగౌతమతాపసస్యా
శ్రమేసదారస్సతపశ్చరిత్వా
యదాహరింనైక్షతయోగివంద్యం
తదాగ్నికుండేప్రవివిక్షురాసీత్ 178

తదాశరీరిణ్యవదద్ధివాణీ
జన్మాంతరేగోపకులేభవంతౌ
సంద్రక్ష్యథశ్రీపతిమంబుజాక్షం
ప్రశామ్యనివృత్తౌతపసశ్చతత్రౌ 179

ద్రోణోథనందోజనితస్యపత్నీ
వ్రజేయశోదాపిసముద్బభూవ
తపఃప్రభావేనపురాకృతేన
పుత్రంహరింప్రాప్యముదంప్రయాతౌ 180

తతఃప్రభాతేశ్రుతపుత్రజన్మా
నందఃప్రహృష్టఃకృతసంవిగాహః
అభ్యర్చ్యవిప్రానపిజాతకర్మ
సకారయామాససుతస్యవిష్ణోః 181

ఆదాద్ద్విజేభ్యోనియుతద్వయంగవాం
తిలంచరత్నాంబరహేమసంయుతం
నృతంగాదిమవాద్య[illegible]త్
ననాదరమ్యంచజగుస్సుగాయకాః 182

నందస్యగేహేన్యగృహేషుచాదరాత్
మహోత్సవోభూత్కమనీయదర్శనః
నందశ్చపుత్రాభ్యుదయాయదేవతా
స్సపూజయామాససుమాక్షతాదిభిః 183

వ్రజస్తదాద్యాస్తసమృద్ధగోగణః
ప్రభూతఘాసోదకపూరితాంతరః
కిమస్త్యలభ్యంకరుణాసరిత్పతౌ
ప్రసన్నచిత్తే మధుసూదనే నృణాం 184

రోహిణ్యపిప్రోజ్జ్వలవస్త్రభూషా
నందాదృతాపుత్రకృతప్రమోదా
తౌచాపిపిత్రోర్ముదమాదధానౌ
వృద్ధింగతౌగోపకుమారవర్యౌ 185

తద్దర్శనాహ్లాదమహాబ్ధిమగ్నే
వ్రజేఖిలేసంపదభిప్రవృద్ధే
నందంకదాచిత్త్యురుమబ్దదేయం
కంసాయదాతుంమధురామవాప॥ 186

ముదానిరీక్ష్యానకదుందుభిస్తం
నందోయమూచేకుశలంతనూజే
దీదాపితంవ్యర్థసుతాభిలాష
మాశ్వాసయల్లోకగతింనివేద్య 187

కంసాయతత్ప్రాపితభాగధేయ
మువాచనందంచకితోథశౌరిః
కృతంతుకార్యంభవతాశుగచ్ఛ
వ్రజంబహూత్పాతయుతోహిసోద్య 188

సంప్రేరితశ్శౌరివచోభిరుగ్రై
ర్నందస్సబృందోవ్రజమాజగామ
విజజ్ఞివాంస్తద్వచనంయథార్థం
హరింశరణ్యంశరణంజగామ 189

పురాబలేర్యజ్ఞసదస్యుదీక్ష్య
మాయావటుంవామనముజ్జ్వలాంగం

పుత్రప్రమోదాత్సమియేషరత్న
మాలాను తాతస్య పయఃప్రదాతుం 190

సా స్తన్యదానేచ్ఛురలబ్ధకామం
జజ్ఞేపునర్దైత్యకులేతిఘోరా
సాపూతనాకంసనిదేశవశ్యా
బాలాంతకాభూమితలేచచార 191

ప్రయాతివృద్ధింవసుదేవపుత్రే
నందవ్రజేవ్యోమగిరాతుకంసః
ప్రమోదయత్తామథపూతనాఖ్యాం
దూర్వాససోనుగ్రహలబ్ధమంత్రాం 192

వృత్వాథరూపంకమనీయవేషం
సాకామరూపిణ్యగమద్వ్రజాంతం
తాంవీక్ష్యలక్ష్మీమివరాజమానాం
విచిత్రమాపుర్వ్రజవాసియోషాః 193

పృష్టాచసాగోపవధూరిహత్యా
పురాద్విజంకంచనసంశ్రితాహం
దృష్ట్వాయశోదాతనయంవిధాతుం
సమాగతాస్మ్యాశిషమిత్యువాచ 194

శ్రుత్వావ్రజస్థాఅపితద్యశోదా
మన్యంతతథ్యంవచనంసుసాధ్వ్యః
తద్ధెలిచోచుస్సహితాస్తతస్సా
వివేశనందస్యగృహంప్రహృష్టా 195

నిరీక్ష్యబాలంశయనేశయానం
ఉద్ధాప్యచాశోప్యనిజాంకదేశం
వినోదయామాసవినోదవాక్యైః
స్వాబాలమృత్యుఃప్రతిగుప్తభావా 196

విజ్ఞాయతస్యాహృదయంకుమార
స్సంకల్పసంక్లుప్తసమస్తకార్యః
నిమీలితాక్షోనపికించిదూచే
సారోపయత్స్వాంకమిత్యూర్ధగంతం 197

స్తన్యందదాతస్యవిషాక్తముల్బణం
సమక్షమేవప్రసువానిశాచరీ
న్యషేధతాంతేపితాంనశోభయా
ప్రధర్షితేమానముపేత్యతస్థతుః 198

అథార్భకస్తత్స్తనముల్బణామృతం
దృఢంకరాభ్యాంవినిపీడ్యసంపపౌ
సహాసుభిస్సాచపపాతభూతలే
విముంచముంచాలమితిప్రభాషిణీ 199

తదార్తిఘోరేణభయంకరేణ
తస్యాశ్చచాలావనిరంతరంచ
భీతాజనాస్త్రాజన్ధువిభ్రమేణ
పేతుశ్చసర్వంలులితంజగచ్ఛ 200

గృహ్యారూపంనిజముద్గతాసుః
కేశాంఘ్రిబాహూన్వికృతంప్రసార్య
రుద్ధ్వాత్రిగవ్యూతిభువంపతంతీ
న్యపాతయత్సామహతోమహీధ్రాన్ 201

సమాగతాస్తత్రసమస్తగోపా
గోప్యశ్చదృష్ట్వాపతితాంమృతాంతాం
బాలంచతద్వక్షసిమోదమానం
స్మేరాననావిస్మయమాపురుచ్చైః 202

ప్రగృహ్యబాలంత్వరయావ్రజస్త్రీరో
యశోదయాసాకముదారబుద్ధయః

వితేనిశేతస్యశిరసికుణాం
గోపుచ్ఛవిభ్రామణముఖ్యసాధనైః 203

గోమూత్రసంస్నాపనగోరజోను
లేపేనతస్యావయవేషురక్షాం
చక్రుస్తదాద్వాదశనామభిస్తా
స్సంఖ్యాంతచిత్తాఃపరమస్యపుంసః 204

పునశ్చకృత్వాచమనంసుధావతీ
కరాదిమాంగేషుపృథగ్విజేషు
విన్యస్యవిష్ణోఃకవచస్యబీజా
న్యకారిరక్షాకవచేనతాభిః 205

అజోంఘ్రిమవ్యాదణిమాచజాను
యజ్ఞస్తవూరూకటిమచ్యుతోపి
హయాననస్తేజఠరంతథేశః
వస్తించకుక్షింహృదయంచలోమ 206

ఇనోగళంబాహుయుగంతువిష్ణుః
ఉరుక్రమస్తేముఖమీశ్వరఃకం
చక్రీపురస్తాత్తుగదీచపశ్చాత్
పార్శ్వద్వయేతేమధుహాజితశ్చ 207

ధన్వీచఖడ్గీపరిపాతుశంఖీ
కోణేషుచోపర్యవతాదుపేంద్రః
క్షితౌచతార్క్ష్యోర్హలభృత్సమంతా
దేవంసదాత్వావతుదేవదేవః 208

పాత్వింద్రియాణితవనాథహృషీకనాథః
నారాయణోవతుతవశ్వసనంపరాత్మా
యోగీశ్వరోవతుమనస్తవచిత్తమవ్యాత్
శ్వేతాధిపోమతిమవత్వపిపృశ్నిగర్భః 209

విహారశయ్యాసనభుక్తియాన
కాలేష్వపాయాత్సతతంభవంతం
రమాపతిస్సర్వభయంకరోవ్యాత్
బాలగ్రహేభ్యశ్చభయంకరేభ్యః 210

ఇతీవతాభిఃకృతమంగళాంత
ముత్సంగమారోప్యశిశుంయశోదా
అపాయయత్స్తన్యమపారమోదా
ప్రేమప్రసవన్గోపవధూసమక్షం 211

నందస్సబృందోమధురానగర్యా
స్తద్దైవచాగత్యగృహంస్వకీయం
తంపూతనాదేహముదీక్ష్యశౌరే
స్స్మృత్వావచోవిస్మయమాపగోపైః 212

ఛిత్త్వాదహన్తద్వపురుగ్రరూపం
దావయఃకాష్ఠపరీతమారాత్
ధూమోభవత్తస్యతదాసుగంధః
కృష్ణోపభుక్తస్తనజస్యరాజన్ 213

ఆక్రమ్యపద్భ్యాంభగవాన్యదీయ
మురారిఃపపౌస్తన్యమదభ్రసక్తిః
సాపూతనాప్యాపపరంపదంతత్
యద్యోగిగమ్యంప్రవదంతిసంతః 214

నందోథపుత్రంసముదీక్ష్యబాల
మాదాయచాలింగ్యనిధాయచాంకే
ఆఘ్రాయశీర్షేముదమాపదుచ్చై
రుత్పాతనాశేనసగోపవర్గః 215

శకటాసురవధః

తతఃకదాచిత్కమనీయవేష
మాత్మానికేదివ్యమహాయశోదా

అభ్యజ్యబాలంపరిభూష్యగోపీ
రాహూయతాఃసాంవితతానపూజాం 216

పీతస్తనంతంశకటేవరోప్య
నిద్రావిలాక్షంతనయంయశోదా
అనస్సమీపేదిశదంశుకాది
నానోపహారాన్వ్రజసుందరీభ్యః 217

స్తన్యాభిలాషీవరుదన్సబాల
ఉపర్యథాంఘ్రిమ్మృదులావసారీత్
గోపీసమారాధనసక్తచిత్తా
సాచాశృణోద్రోదనమర్భకస్య 218

తదంఘ్రివిక్షేపవిభిన్నదుగ్ధే
దధ్యాదిభాండంశకటంవిభగ్నం
యోధిష్ఠితస్తత్రమహాసురోపి
నష్టోభవత్తత్రవిభగ్నరూపే 219

దృష్ట్వాయశోదాప్రముఖాస్త్రియస్తత్
ఆర్తాస్సమంతాత్పరివార్యబాలం
పప్రచ్ఛురర్భాన్కిమిదంత్వితీవ
తేచావదన్కృష్ణపదాగ్రభిన్నం 220

బాలోక్తిరేషేతితతోయశోదా
నశ్రద్దధానావచనంశిశూనాం
రుదంతమాదాయసుతంతుసద్యః
గ్రహార్తిశంకోశిషమాచచక్షే 221

అకారయచ్ఛాంతిమథద్విజేంద్రైః
సామర్గ్యజుర్మంత్రవరైఃకుమారం
అమంత్రయత్పుణ్యజలార్ద్రదర్భశీర్షం
ప్రాదాద్ద్విజేభ్యోన్నమనంతభక్ష్యం 222

తతఃకదాచిత్స్వమధిష్ఠితాంకం
బాలంవిలాసైర్వచనైర్యశోదా
వినోదయంతీధురమాత్మజస్య
వోఢుంనసేహేగిరికూటతుల్యం 223

నిధాయభూమ్యామపిపుత్రరత్నం
వ్యచింతయత్తంపరమంపుమాంసం
ఉత్పాతశంకాకులితాతతశ్చ
గావాఙ్గణేకర్మాణిచకారగోపీ 224

తృణావర్తాసురవధః

తదాతృణావర్తమహాసురస్తు
వాత్యాంవితన్వన్పరిధూతధూళిః
భంజంశ్చవృక్షాన్మహతోశ్మవర్షైః
సర్వంవ్రజంవ్యాకులితంచకార 225

మహాసురస్తత్రతమస్యపారే
జహారబాలంనభసఃపథాతం
శాంతేతువాతేతనయంయశోదా
నిరీక్ష్యమాణావిలలాపదీనా 226

గళేగృహీతశ్శిశునాతుదైత్యో
భారంతదీయంనశశాకవోఢుం
గళగ్రహేణోద్గతదృక్పపాత
వ్యసుస్సబాలోవ్రజసన్నిధానే 227

విచింత్యగోప్యోధసరఃప్రతీకే
శిలాతలేచూర్ణితసర్వగాత్రం
దైత్యంనభస్తఃపతితంమృతంతం
తస్యోపరిష్టాద్దదృశుశ్చబాలం 228

గోపీభిరానీతమవేక్ష్య బాలం
హృష్టాయశోదాశిషమాచచక్షే
నందాదయోవిస్మితమానసాస్తే
దృష్ట్వాపునర్జాతమివప్రహృష్టాః 229

పురాన్నృపఃపాండ్యపతిస్సహస్ర
దారస్సహసాత్రికుసమాహ్వయోభూత్
సపుష్పభద్రాతటినీప్రతీరే
వనేసదారోరమతప్రహృష్టః 230

క్రీడంతమంగన్యాబలాగణేన
నగ్నంసహస్త్రీకమతీవమత్తం
గచ్ఛన్ తదాశంకరదర్శనాయ
దదర్శపుత్రోత్రిమునేర్మునీంద్రః 231

ప్రణామసంభాషణగౌరవాది
విహీనమాలోక్యనృపంమదాంధం
కోపీమునీందోశ్శపదాసురత్వం
భజేతిసోభూదసురోన్నృపాలః 232

దూర్వాససస్సోనుగ్రహవైభవేన
సోయంతృణావర్తమహాసురోపి
కృష్ణాంగసంస్పర్శవిధూతపాపః
పాపియాద్వాముక్తింవరయోగిగమ్యాం 233

అథైకదోత్సంగగతస్స్వపుత్ర
స్తనస్యబాలస్యముఖేయశోదా
విలోక్యలోకత్రితయంసనాథం
భీతానిమీల్యాక్షివిచిత్రమాప 234

గర్గఃపురోధాస్త్వథయాదవానాం
వ్రజంసమాగత్యమహర్షివర్యః

ప్రదక్షిణప్రాణమనార్చనాద్యై
ర్నందేనసత్కృత్యవరోపచారైః 235

కుమారయోర్నామనిరూపణాయ
సంప్రార్థితోనామరహాస్యతానీత్
రోహిణ్యపత్యస్యచకారరామే
త్యాఖ్యాంతుకృష్ణేతిచనందసూనోః 236

కృష్ణస్యభూయాంసమథోపదిశ్య
భూమానముల్లంఘితసర్వలోకం
నందాయతస్యానుమతేమహర్షిః
తపోవనంస్వంప్రయయౌప్రతీతః 237

తౌతత్రబాలౌసహగోపబాలై
స్సంవర్ధితౌప్రీతిమథాదధానౌ
మాత్రోరధిష్ఠాయభువంకరాభ్యాం
జానుద్వయేనాపిచచంక్రమాతే 238

శ్రుత్వాగవాంఘోషమథర్షభాణాం
ప్రహర్షితౌతావనుకృత్యరావం
గృహాంగణేకర్దమముత్క్షిపంతౌ
విజహ్రతుర్గోపవధూకుమారైః 285

క్రమేణవిన్యస్తపదాధరిత్ర్యాం
అభ్యస్తమవ్యక్తకలంగిరంతౌ
ఘోషాలయేషుప్రసభంచరంతౌ
పిత్రోరపారాంముదమాదధానౌ 236

క్రీడాపరౌవ్రజగృహేషుకుమారవర్గై
ర్వత్సైశ్చసర్వమృగమర్కటవహ్నినీరైః
తౌవారితుంగృహవిధించవిధాతుమాస్తాం
శక్తానభీతహృదయేప్రసువౌకుమారా 287

గోప్యోథకృష్ణస్యకుమారచేష్టా
స్సోఢుంనశక్తారుచిరాశ్చమాత్రే
సమాగతాఃప్రోచురతీవభీతాః
శ్రుత్వాచసాహృష్టమనాబభూవ 238

సంక్రీడతీద్ధంమధురంకుమారైః
కృష్ణేకదాచిన్మిళితాఃకుమారాః
సర్వేపిరామేణయుతాజనన్యై
బభక్షుకృష్ణోమృదమిత్యవోచన్ 239

భీతాయశోదాథకరంగృహీత్వా
సంతర్జయామాససుతంసుభీతం
అసత్యమేతేకథయంతిమాత
ర్నమృన్మపత్తేతిసచాప్యవాదీత్ 240

వ్యాదేహివక్త్రంధురిమేతదాచేత్
ఇత్యుక్తమాకర్ణ్యతతోజనన్యాః
వ్యాదత్తవక్త్రంభగవాన్యశోదా
దదర్శతత్రాఖిలలోకజాలం 241

తదాభితేశస్యకృపాకటాక్ష
సంలబ్ధవిజ్ఞాననిధిర్యశోదా
మత్వాతమీశంపరమంపుమాంసం
తుష్టావవాగ్భిర్నిగమానుగాభిః 242

క్షణేనకృష్టేనతతఃప్రకృత్యా
తిరోహితాత్మాంకతలేనివేశ్య
కృష్ణంయశోదాకృతపుత్రహార్దా
వీలాభిరానందమవాపతస్య 243

అత్రైకథానందసతీచరిత్రం
కృష్ణస్యచిత్రంశ్రుతియుగ్మపేయం

గాయంత్యమంథద్దధిసాంద్రగర్భం
శ్రమాకులాంగీశ్లథకేశబంధా 244

స్తన్యాపిణంతంత్రగృహీతమంథం
కృష్ణంసమాలోక్యముదాయశోదా
అంకేనివేశ్యస్మితశోభివక్త్ర
ముపాయయత్స్తన్యముదీక్షమాణా 245

తస్మిన్నతృప్తేసతినందపత్నీ
దృష్ట్వాపయోధిశ్రితముత్ప్లుతంసా
జగామవేగేనవిసృజ్యబాలం
చుకోపబాలోధరుపారుణోష్ఠః 246

కృష్ణోథపేషణ్యుపలేనదధ్నః
పాత్రంవిభిద్యాంతరగేహసంస్థం
హయ్యంగవీనంబుభుజేచశిష్టం
రహఃప్లవంగాయదిదేశతుష్యన్ 247

పయోధిరోప్యాథశృతంయశోదా
తత్రాగతాలోక్యవిభగ్నభాండం
సుతస్యతత్కర్మవిహాస్యతంచ
తత్రానవేక్ష్యాంతరగేహమాప 248

ఉలూఖలస్థంతనయందిశంతం
హయ్యంగవీనంకపయేయథేచ్ఛం
చౌర్యేణభీతాక్షముదీక్షమాణం
విలోక్యపశ్చాదుపగత్యగోపీ 249

దండంప్రగృహ్యోపససారభూయో
జవేనసోపైత్క్షుతమాతరంతాం
భీతశ్చలాక్షోథతతోవరూఢో
దుద్రావకృష్ణస్తమనుద్రుతాసా 250

యంయోగినోజ్ఞానవిశుద్ధచిత్తా
ద్రష్టుంచశక్తానకదాచిదద్ధా
అనుద్రుతాయాసచలత్పదాసా
వికీర్ణధమ్మిల్లగళత్ప్రసూనా 251

కృఛ్రాదుపాలంబ్యసుతంయశోదా
వ్యభీష యద్రోదనకజ్జలాశ్రుం
ధండంవిహాయాథసుతంకరేణ
ప్రగృహ్యదామ్నాజగతామధీశం 252

ఉలూఖలెతంనిబబంధగోపీ
యోబంధనిర్ముక్తికరోఖిలానాం
యదామపూర్వంజగృహేయశోదా
తద్వ్యంగుళన్యూనమభూత్పునశ్చ 253

అన్యత్సమాదత్తతథైవతచ్చ
భూయోన్యదాదత్తతదప్యపూర్ణం
ఇతిస్వగేహస్థితసర్వదామా
న్యుపాత్తబంధాన్యపితస్యబంధే 254

నాలంతతోవిస్మయమాపగోపీ
ప్రస్విన్నగాత్రీఃహాసన్ముఖాబ్జా
విలోక్యకృష్ణఃప్రసువంస్మయంతీం
వ్యర్థప్రయత్నాంకృపయాస్వబంధే 255

దామాతనోత్పూర్ణమథోదరేత
న్నిబద్ధ్యచోలూఖలతోయయోజ
జగద్వశేయస్యసమస్తమాస్తే
సభక్తవశ్యత్వముదీక్షయన్స్వం 256

రమాస్వయంభూహరదుర్విభావ్యం
చక్రేప్రసాదంప్రనుపీందిరేశః

గోప్యాంతతోవ్యగ్రహృదిస్వకార్యే
తిర్యగ్వికర్షణైస్తదులూఖలంతు 257

యమళార్జునభంగః.

కృష్ణోజగామార్జునయోస్సమీపం
సత్యంసురర్షేర్వచనంవిధాతుం
పుత్రౌమణిగ్రీవసమాహ్వయోన్యః
ధనాధిభర్తుర్నళకూబరాఖ్యః 258

ఉభౌపురాశంకరభృత్యభూతౌ
కైలాసశైలేచరతాంసయోషౌ
మదావలిప్తౌమదిరాంచపీత్వా
గంగావనేపుష్పితదివ్యవృక్షే 259

గాయద్వధూమధ్యగతౌవిహృత్య
విశేషతశ్చాపిజలావగాహం
యదృచ్ఛయాతత్రగతస్సురర్షిః
దదర్శమత్తౌచనిరంశుకౌతౌ 260

స్త్రియస్తుతావీక్ష్యమునింభయేన
వస్త్రావృతాస్తౌతునచైవమత్తౌ
రుష్టోమునిఃకర్తుమనాఃప్రసాదం
తయోర్దదౌశాపముదారబోధః 261

వృక్షాత్మనాదివ్యశరచ్ఛతాంతం
స్థిత్వాహరేస్సన్నిధివైభవేన
విముక్తశాపౌపరిలబ్ధదివ్య
దేహౌపునస్స్వంనిలయంసమేతః 262

శప్త్వేతిదేవర్షివరేప్రయాతే
నారాయణస్యాశ్రమమాత్మవాసం
పుత్రౌకుబేరస్యతతోఽర్జునాగౌ
ప్రజేహ్యభూతాంయమళౌమహాంతౌ 263

భక్తోత్తమస్యాస్యవచోనుసారీ
కృష్ణస్తయోశ్శాపవిముక్తిమిచ్ఛన్
తిర్యక్తయోరంతరతోవ్యకర్ష
దులూఖలంస్వోదరదామబద్ధం 264

ఉలూఖలాఘాతవిభగ్నమూలౌ
సమంతదాపీతతురఙ్గకానౌ
తయోర్వ్రరావంపతతోర్నిశమ్య
జగామకృష్ణఃకమలాయతాక్షః 265

తాభ్యాంతదోద్గత్యకుబేరపుత్రౌ
విముక్తశాపౌమహసాజ్వలంతౌ
కృతప్రణామౌయదునందనాయ
విశుద్ధచిత్తౌవినుతింవ్యధాతాం 266

స్తుతిప్రసన్నేనయదూద్వహేన
కృతానుకంపౌవిహితాభ్యనుజ్ఞౌ
అగచ్ఛతాంతౌనిజలోకమాశు
దేవాఖసానానుమతస్వలాభౌ 267

నందాదయోవిశ్రుతవృక్షరావా
తత్రాగతౌతౌచనిరీక్ష్యభగ్నౌ
కృష్ణంవికర్షంతములూఖలంత
త్స్మేరాననామోదమదభ్రమాపుః 268

దృష్ట్వాకదాచిత్ఫలభుక్తికామః
ధాన్యంయశోదాకరసంపుటేన
ప్రగృహ్యగత్వాఫలవిక్రయిణ్యా
స్సమీపమాగచ్ఛదురుప్రమోదః 269

తస్యాంజలింతాంచ్యుతధాన్యబీజాం
సంపూరయామాసఫలైర్వరైస్సా

బీజానితాన్యప్యభవన్సురత్నా
న్యనుగ్రహాత్తస్యతథైవపాత్రే 270

గోపాలగోపీవచనానుసారీ
మానాసనాదీన్యవహత్ప్రహృష్టః
అన్యానికార్యాణిచకారచాపి
సందర్శయన్సంశ్రితవశ్యతాంస్వాం 271

ఇతీవగోపాలగణేషుకృష్ణ
లీలాభిరుద్యత్ప్రమదేషునిత్యం
నానావిధోత్పాతగణోవ్రజేభూత్
భయంజనానాంకథయన్నుదగ్రం 272

తదోపనందాహ్వయగోపవృద్ధ
వచోభిరత్యంతశుభావహైస్తై
నందాదయస్సార్భకదారమిత్రా
బృందావనంనామవనంప్రయాతాః 273

శ్రీకృష్ణస్య బృందావనప్రవేశః.

గోభిశ్చవత్సైరధిపోస్యసర్వ
సంభారభూతంశకటేషుగోప్యః
కృష్ణస్యలీలామధురంగిరంత్యః
యయుస్సమారూఢరథాస్సనాథాః 274

యయాయశోదాసహరోహిణీతదా
సమాశ్రితైకంశకటంసవత్సకా
వసంతుబృందావనమృద్ధజీవనం
సమృద్ధవీరుత్తృణగుల్మపాదపం 275

ఆవాసమర్ధేందుసమాకృతింతే
చక్రుర్గవాంతత్రవనేప్రదేశాః

తీరేవిశాలేయమునాపగాయా
మహర్షిపర్యాశ్రమభూషితాయాః 276

సకృష్ణరామస్సముదీక్ష్యవత్సా
బృందావనంతద్యమునాంచతుష్టాః
విశేషతఃప్రీతిరభూత్తయోస్తు
నందస్యసూన్వోరుచిరేవనేస్మిన్ 277

బృందావనపూర్వవృత్తాంతం.

కేదారనామాన్నృపతిస్సుసప్త
ద్వీపాధిపఃకార్తయుగోమహీయాన్
సర్వాణికర్మాణిచకారవిష్ణో
రారాధనాయైవఫలానపేక్షః 278

చిరంసరాజాపరిపాల్యపృథ్వీం
విరక్తచిత్తోఖిలభోగ్యజాలే
నిక్షిప్యరాజ్యంగృహిణీంచపుత్రే
ష్వథాపతస్త్వపరమంపుమాంసం 279

బృందాభిధాతస్యసుతాకుమారీ
దూర్వాసనాలంభితవిష్ణుమంత్రా
విరక్తిమాప్తాపతిమప్యలబ్ధ్వా
పుణ్యాశ్రమేదివ్యతపశ్చచార 280

యోగాంతరేసాపురగోపికాణాం
సంసేవ్యనారాయణముజ్జ్వలాంగం
కామాతురాగానురతంయయాచే
తథేతిరేమేసతయారమేశః 281

బృందాచసాతేనసహైవయాతా
పరంపదంయత్కవయోవదంతి

బృందాతపస్థానమభూద్యతస్త
గ్బృందావనం తేనబభూవనామ్నా 282

అన్యశ్చబృందావననామహేతు
ర్వనస్యతస్యాస్తి పురాణసిద్ధం
వైకుంఠలోకేభగవత్సహస్ర
పత్నీషుచైకాతులసీసమాఖ్యా 283

తులసిపూర్వవృత్తాంతం.

తస్యాగుణోద్భాషితగాత్రశోభా
విమోహితశ్శార్ఙ్గధరస్తయైవ
చిరంవిసృష్టాపరదారవర్గ
శ్చిక్రీడరమ్యేశయనేంచితాంగః 284

రాధాభిధానాభగవత్ప్రియాతాం
అసూయయానాదరతఃప్రియస్య
మనుష్యతాంయాహివిభోర్విదూర
స్థితేత్యశాపీత్తులసీంతదానీం 285

మనుఃపురాణఃకిలయోస్తిదక్ష
సావర్ణిసంజ్ఞస్తనయస్తదీయః
లోకేషువిఖ్యాతిమహాపధర్మ
సావర్ణిరిత్యచ్యుతపాదభక్తః 286

సవిష్ణుసావర్ణిమసూతపుత్రం
సదేవసావర్ణిపితాబభూవ
సరాజసావర్ణిమహావసూనుం
విష్ణువ్రతాలంబనశుద్ధచిత్తం 287

వృషధ్వజస్తస్యసుతోబభూవ
వృషధ్వజారాధనలోలచిత్తః

తద్భక్తిభావ్యాన్మనసాపి దేవా
న్నాచింతయద్విష్ణువిరించిముఖ్యాన్ 288

సర్వామరద్రోహకరంతమర్క-
శ్శశాపనష్టాభవితాతవశ్రీః
జఘానశూలేనతతోర్కమీశో
భక్తేనరేంద్రేకృతభావబంధః 289

అశోఽథపిత్రాసహకాశ్యపేన
లోకంవిరించేరగమద్రుషార్తః
బ్రహ్మాపితాభ్యాంసహితోజగామ
విష్ణోఃపదంజ్ఞాపయితుంప్రవృత్తిం 290

శ్రుత్వావిధేశ్శ్యాలకృతాంమృడేన
పీడాందినేశస్యహరిఃకృపాళుః
మాజైష్టభద్రంభవితాసురాణా
మిత్యాహకర్ణామృతవర్షివాక్యం 291

తావద్భవానీపతిరప్యుపాగాత్
శ్రీయోనిధేర్లోకముదారసేవ్యం
ప్రణమ్యదేవంతదనుజ్ఞయేశో
న్యసీదదాస్తీర్ణతలేపురస్తాత్ 292

కిమర్థమత్రాగమనంతవేతి
పృష్టశ్శివశ్శ్రీపతినాభ్యవోచత్
పూషాశపద్భక్తవరంమదీయం
వృషధ్వజంతేనరుషామమాసీత్ 293

శూలేనతస్మాత్తమహంజఘాన
సోప్యాశ్రయత్పద్మభవంసచాపి
భవంతమీశంశరణంప్రయాత
స్తేషాంతతోనాస్తిభయంహికించిత్ 294

యేతుత్వదంఘ్ర్యంబుజమాశ్రయంతే
తేషాం భవేద్గోష్పదవద్భవాబ్ధిః
శ్రేయః పునః కైముతికం తదంత
గతం భవాంశ్చాశ్రితవత్సలోఽసి 295

వృషధ్వజో భక్తవరో మమాపి
వినష్టసంపద్విశాపతోఽభూత్
కింత్వప్యభూయోభవితేతి నాథ
తద్బ్రూహి భక్తే మయి సానుకంపః 296

తతోఽవదచ్ఛ్రీపతిరంబికేశం
భక్తార్తినిస్తారణకాముకం తం
అత్రస్థితానాం భవతామపేతో
యుగైకవింశత్యవలంబికాలః 297

వృషధ్వజో నాశమగాత్పురైవ
హంసధ్వజస్తత్తనయోఽపియాతః
ధర్మధ్వజశ్చాపి కుశధ్వజశ్చ
తస్యాత్మజావద్యకృతోద్భవౌ స్తః 298

ప్రభ్రష్టరాజ్యౌ మమ భక్తవర్యౌ
తావద్యభూపాలసతో ధరాయాం
తయోరమావిర్భవితా చిరేణ
శ్రేయో భవేత్తేన తయోరదభ్రం 299

తద్గచ్ఛ శంభో భవ సుప్రతీతం
యాతామరాయూయమపిస్వవాసాన్
ఇత్యేవముక్త్వా సదనం ప్రయాతో
హరిస్సురాశ్చస్వగృహాణిజగ్ముః 300

తౌ రాజవర్యౌ కమలాం తపోభి
రారాధ్య తస్యాః కరుణాప్రభావాత్

సంప్రాప్తరాజ్యౌసుతలాభవంతౌ
బభూవతుశ్శ్రీవైష్ణవధర్మసక్తౌ 301

మాలావతీనామకుశధ్వజస్య
పత్నీ సుతా వేదవతీతిజజ్ఞే
సాచావమృష్టా దశకంధరేణ
సీతావతీర్ణా జనకస్య పుత్రీ 302

ధర్మధ్వజస్యాపిచమాధవీతి
పత్నీసతీధర్మపరాబభూవ
రాధీయ్యకాపాత్తుళసీన్నలోకే
ధర్మధ్వజాఖ్యస్యనృపస్యపుత్రీ 303

జాతిస్మరాజాయతమాధవీతి
వత్నామనూనానుపమప్రభాఢ్యా
యస్మాత్తులానాస్తితదీయమూర్తేః
స్సమస్తకల్యాణవిభూషితాయాః 304

తస్మాత్తుళస్యాహ్వయంతాత్రలోకే
గతాప్రసిద్ధింనృపవర్యపుత్రీ
జాతిస్మరత్వేనవిబుధ్యవృత్తం
పురాతనంశ్రీపతిమేవనాథం 305

అపేక్షమాణావిగతాన్యభావా
బదర్యరణ్యాంతపసేజగామ
దివ్యాబ్దలక్షంవ్యతనోదుదగ్రం
తపస్తుళస్యుద్రుతలోకనాథం 306

తస్యైవరందాతుముపాగతోభూత్
చతుర్ముఖస్తత్తపసాప్రహృష్టః
ప్రణమ్యసాలోకపతింయయాచే
పతిర్మమస్యాదితిచక్రపాణిః 307

తామాహ వాణీపతిరీక్షితార్థః
శప్త్వై స్వమాశ్వాస్యతపఃకృశాంగీం
సుదామనామా కిల దేవవిష్ణోః
పదే పరే పార్షదముఖ్యభూతః 308

శాపేనరాధావిహితేనజాతో
రక్షస్తనుస్తద్విదితంభవత్యాః
త్వంపూర్వజన్మన్యథ చాచ్యుతస్య
తులస్యభిఖ్యాగృహిణీంసమిష్టా 309

త్వయ్యాప్తకామోపినపూర్వకామో
యథాప్రభావేనసుదామనామా
త్వంచాద్యజాతానృపవర్యపుత్రీ
సశంఖచూడాభిధరాక్షసేంద్రం 310

భజస్వభర్తారమనంతరంశ్రీ
పతింపతింలప్స్యసిసత్యమేతత్
తతస్త్వయాపద్మభవస్సురేశో
రాధాక్రుధాశాంతికృతేతులస్యా 311

అభ్యర్థితస్సాంగమథోపదిశ్య
రాధామనుంనైజమగాన్నివాసం
సాచోపదిష్టంకమలాసనేన
రాధామనుంస్వాధిగతదానశక్తం 312

దివ్యాబ్దషడ్యుగ్మసహస్రకాలం
జప్త్వాకృతార్థీకృతమానసాభూత్
తల్పేకదాచిత్ప్రహితప్రసూనే
దివ్యేశయానాతులసీవనాంతే 313

బ్రహ్మాజ్ఞయాతత్రసమాగతంతం
సాశంఖచూడందనుజందదర్శ

తేనార్థితా సా కరపీడనాయ
బహుప్రకారైరురరీచకార 314

శంఖభూడవృత్తాంతం.

తత్రాగతస్యాబ్జభువో నిదేశాత్
జగ్రాహ గాంధర్వవిధానతస్తాం
తయాథ దివ్యాన్ దనుజస్సుభోగాన్
భుంజన్ యథాకామమమర్త్యశత్రుః 315

పిపీడవీర్యాతిశయేన దేవ
దైత్యానశేషాన్ బలగర్వితాత్మా
నిపీడితాస్తేన సురాస్సమస్తా
స్సశక్రరుద్రాబ్జభవాస్సమేతాః 316

వైకుంఠలోకం సమవాప్య తస్య
వృత్తం శశంసుః కమలాసఖాయ
తతస్సమాకర్ణ్య గిరం సురాణాం
జగత్పతిస్తానవదత్ సురేంద్రాన్ 317

సుదామనామా మమ పార్షదాగ్ర్యః
శాపేన రాధావిహితేన సద్యః
రక్షస్తనుం ప్రాప్య జగంతి శంఖ
చూడాభిధానః పరిబాధతే స్మ 318

సమాం సమారాధ్య మయా ప్రదత్తం
బిభర్తి కంఠే కవచం హ్యభేద్యం
జేయస్స వర్మా న హి రాక్షసేంద్ర
స్తతో హమేన గ్రజరూపధారీ 319

తత్త్వా జయిష్యామి మదీయశూలం
ప్రగృహ్య హన్యాద్ధనుజం గిరీశః

యథాతుళస్యాదనుజేంద్రపత్న్యాః
పతివ్రతాత్వంగళితంతదావై 320

తస్యాంతకాలేదనుజస్యసాపి
తుళస్యుపేయాన్మమలోకమిద్ధం
సామత్ప్రియామానవలోకమాప్తా
శాపేనరాధావిహితేనదేవీ 321

శంఖచూడవధార్థం రుద్రప్రయాణం.

ఇత్యేవముక్త్వాగిరిశాయశూలం
దత్వాగతోంతర్గృహమిందిరేశః
అథాజ్ఞయాపద్మభవస్యభూత
పతిఃప్రతస్థేసమరాయసద్యః 322

సచంద్రభాగాతటినీతటస్థ
వటస్యమూలంగతవాన్పురారిః
సంప్రేషయామాసచపుష్పదంతం
గంధర్వరాజందనుజాయదూతం 323

సందిశ్యహంతుంభగవన్నిదేశాత్
త్వామాగతస్తత్ప్రదిశేతియుద్ధం
దూతస్సగత్వాదనుజేంద్రవాసం
ద్వాస్థాన్నుమత్యాంతరగేహమాప్య 324

దృష్ట్వాచతందానవమీశ్వరస్య
వాక్యంయథోక్తంసమువాచతస్మై
శ్రుత్వాసదూతస్యవచోసురేంద్రః
ప్రాతర్గమిష్యామిరణాయదూత 325

గచ్ఛత్వమద్యేతితమాహసోపి
శివాంతికంప్రాప్యతదభ్యవోచత్

దూతేగతేంతర్భవనం సురారిః
ప్రవిశ్య తామాహ కథాం తుళస్యై 326

ఆకర్ణ్య సా భర్తృవియోగదుఃఖా
తుమారురోదార్తిమహావ్యథాయః
అథాసురో విష్ణుపదాబ్జభక్తః
బృందావనే పూర్వమథోక్షజేన 327

భాండీరమూలే తు ముదోపదిష్టం
స్వస్మై యదజ్ఞానవినాశకారి
తజ్జ్ఞానమాత్మేంద్రియదేహతత్త్వ
విశోధనం భక్తికరం రహస్యే 328

ఉపాదిశత్ క్లిష్టహృదే గృహిణ్యై
శ్రుత్వా చ సా స్వస్థమనాభవత్తత్
స్నాత్వా సుసంభావ్య తనుం సువేషై
ర్భుక్త్వా చ పేయం మధురం నిపీయ 329

సుష్వాప పత్యా శయనే మహార్హే
హరిం స్మరన్ శ్రితలోకనాథం
ప్రాతస్సముత్థాయ స శంఖచూడః
కృతాహ్నికో మంత్రివరైస్సమేతః 330

యుద్ధార్థం శంఖచూడప్రయాణం

హితం సమాలోచ్య చ తైః ప్రతస్థే
యుద్ధాయ సైన్యైః పరివీతపార్శ్వః
అశ్వైస్త్రిలక్షైర్గజపంచలక్షైః
రథాయుతేనాపి ధనుర్ధరాణాం 331

త్రికోటిభిశ్చర్మధృతాం చ శూల
భృతాం చ నిర్యాయ స దానవేంద్రః

అక్షౌహిణీభిస్సహితస్త్రిలక్ష
సంఖ్యాభిరారూఢసువర్ణవాహాః 332

సపుష్పభద్రాసరితః ప్రతీర
మాయాద్వటోయత్రవరోక్షయాఖ్యః
పురేవతత్రాగతమిందుచూడం
సాదిత్యవస్వశ్విసురేంద్రముగ్రం 333

ఉమాంచదేవీంగుహమష్టకాష్ఠా
పాలాన్ససైన్యాన్దనుజోదదర్శ
ప్రణమ్యతాంస్తైఃకృతమంగళాశీః
భవోపకంఠేనిషసాదదైత్యః 334

శంఖచూడరుద్రసంవాదమ్.

తమాహసామ్నా మధురంభవానీ
పతిర్దనూజంధురినిర్జరాణాం
రాజ్యంసురాణాంభవతాహృతంత
న్నయుక్తరూపంతవవంశభర్తుః 335

త్వంజన్మసిద్ధాచ్యుతభక్తియుక్తో
మహర్షివంశప్రభవోహిరాజన్
మరీచిరాసీత్తనయోవిరించే
స్తస్యాత్మజఃకశ్యపనామధేయః 336

దన్వాహ్వయాకాశ్యపధర్మపత్నీ
తనూజనింప్రాపహివిప్రచిత్తిం
దంభాహ్వయస్తస్యసుతోమహీయాన్
శుక్రోపదేశాగతకృష్ణమంత్రః 337

జప్త్వాచభక్త్యాకిలపుష్కరేబ్ద
లక్షంమహాభాగవతోబభూవ

త్వంతస్యపుత్రోహరిపాదభక్తో
నపీడయశ్శ్రీపతిపాదభక్తాన్ 338

నజ్ఞాతివైరిత్వమపిప్రశస్తం
శ్రుత్వావచోమేజహిదేవరాజ్యం
అథావదత్తందనుజోపిశర్వం
ప్రణామనమ్రస్స్మృతపూర్వవృత్తః 339

రాజ్యంబలైఃకేనహృతంసురేంద్రైః
నిఘాతితాఃకిందనుజాశ్చనాకే
సురాసురాణాంకిలజన్మసిద్ధో
ద్వేషానివర్త్యోనహకైశ్చిదీశ 340

తస్మిన్ప్రయత్నస్తవనిష్ఫలఃస్యాత్
త్వంతూభయోస్తుల్యముపాశ్రయస్వ
తతశ్శివస్తంసముపాచధృష్టం
జహీహరాజ్యంమృదునాసురాణాం 341

నోచేన్నిహన్మ్యద్యసురేంద్రశత్రుం
తదర్థమేవప్రహితోవిధాత్రా
అథోత్థితోదానవరాట్భవాగ్రే
యుద్ధాయతస్థౌసముపేతయోధః 342

రుద్రశంఖచూడయుద్ధారంభః.

తతఃప్రవృత్తస్సమరస్సురాణాం
భయంకరోదానవవీరవర్యైః
స్కందస్తదాశక్తిధరోరథస్థో
దదాహసర్వాన్దనుజాన్వరాస్త్రైః 343

ద్వంద్వంసమీయుర్దనుజాస్సురేంద్రైః
తత్రాద్భుతేసర్వభయంకరోగ్రే

యుద్ధ్వాచిరంతారకజిచ్చశంఖ
చూడేనశూలేనవిభిన్నవక్షాః 344

విమోహితః పార్శ్వముపేత్యశంభో
ర్విజ్ఞాపయామాసబలంసురారేః
కాళీతతోదానవసన్నిధానం
గత్వాకృతానేకమహాయుధోగ్రా 345

నానాస్త్రజాలైర్దనుజంసుఘోరై
రభ్యర్దయద్దుర్విషహాస్త్రవీర్యం
కాళీవిముక్తంజ్వలనస్యసోఽస్త్రం
పార్జన్యతోఽశీశమయన్నృపేంద్రః 346

మాహేశ్వరంచాపిచవైష్ణవేన
నారాయణాస్త్రంవిముమోచకాళీ
దృష్ట్వాతమస్త్రందనుజోరథాత్ స్వాత్
అథావరూఢఃప్రణనామమూర్ధ్నా 347

శాంతేతదస్త్రేథమహోరుషాఢ్యా
బ్రహ్మాస్త్రమత్యక్షిపదాశరేంద్రే
తేనైవతంరాజవరోజఘాన
తతశ్చకాళీవివిధాస్త్రజాలైః 348

అవధ్యమాబుధ్యతమాశరేంద్రం
ఇచ్ఛద్వరంపాశుపతంప్రయోక్తుం
తదాగిరంవ్యోమభువంనిశమ్య
రణాన్నివృత్తాశివమాజగామ 349

కంఠేస్యవర్తేతహివర్మయావత్
పత్న్యశ్చయావచ్చనదూషితాస్యాత్
తావన్నవధ్యోదనుజేశ్వరోయం
కేనాపిపుంసేత్యవదద్భవానీ 350

తతః ప్రతస్థే గిరిశస్స సైన్య
శ్చకార యుద్ధం దనుజేన సాకం
స చాపి విష్ణోః పదపద్మభక్తో
రథావరూఢో గిరిశం ప్రణమ్య 351

భూయో౽ధిరూఢో వివిధాస్త్రజాలై
ర్నిరంతరం వ్యోమ తదావృతాసీత్ 352

పరాజయో వా౽పి జయో౽పి వా తయో
శ్చిరాయ యుద్ధ్వా కృతశస్త్రఘాతయోః
యదా తు నాసీత్క్రమలాపతిస్తదా
నరేంద్రమాయాత్థ్సవిరద్విజాంగభృత్ 353

కృతప్రణామం దనుజం యయాచే
హరిర్ద్విజస్తస్య గళస్థవర్మ
దత్తం చ తత్ప్రాప్య పురం తదీయం
తద్రూపధారీ తదగారమాప 354

పత్యుస్స్వమానాకృతిమైత్య శంఖ
చూడస్య పత్నీ పతిమేవ మేనే
తయా౽థ రేమే హరిరాశ్రితార్థ
కారీ తులస్యా సహ పూర్వపత్న్యా 355

ఏవం సతీత్వే విహతే తులస్యాః
హృతే చ వర్మణ్యసురోత్తమం తం
మహేశ్వరశ్శూలవరేణ విష్ణు
దత్తేన మృత్యోర్గతిధిం చకార 356

విహాయ తద్రాక్షసరూపమాశు
విమానమారుహ్య రవిప్రభాఢ్యం
లోకాద్ధరేరాగతమాశ్రితస్స్వం
లోకం యయావుచితశాపబంధః 357

భక్తోత్తమైస్సంగతిమాప్యరాధా
కటాక్షపాత్రంచతతస్సదామా
యథాపురంస్వాధికృతింవితన్వ
న్నువాసతత్రైవసపాషణ్డాగ్ర్యః 358

తుళస్యపిస్వప్రియరూపధర్తు
శ్చేష్టాభిరాజ్ఞాయతమన్యమూచే
కస్త్వంకుతోమేవ్రతభంగకారీ
పదాన్యథాచేత్ప్రదదామిశాపం 359

తతస్స్వరూపంధృతవాన్మురారిః
తంవీక్ష్యదేవీకమలాసహాయం
మృతంచవిజ్ఞాయపతింశుచార్తా
శశాపవిష్ణుంపతిమృత్యుహేతుం 360

యతోహిపాషాణసమానచేతా
మమప్రియంప్రాణసమంసురేంద్ర
వ్యనాశయస్తేనవపుస్త్వదీయం
పాషాణరూపంభవతాత్సదైవ 361

శప్త్వైవమాలోచ్యపునశ్చపశ్చా
త్తాపేనదేవీసుభృశంశుశోచ
విజ్ఞాయభావంమధుహాతుళస్యా
ఆశ్వాసయంస్తామవదత్తదానీం 362

త్వయాపురాదేవికృతంతపోహి
పతిర్మమస్త్వితిచక్రపాణిః
తేనాపితప్తంకిలదానవేన
సతీమమస్యాత్తుళసీతిబుద్ధ్యా 362

తపఃఫలంతస్యతుభుక్తమాసీత్
ప్రాప్తంఫలంత్వత్తపసోద్యదేవి

త్వంముక్త్వదేహాద్యగతాస్వలోకం
మమాంతికేస్థాస్యసిపూర్ణకామా 363

తనుస్తవేయంసరిదస్తుగండకీ
కృతావతారోదృషదాత్మనావ్యహం
వసామితస్యాంచిరరాశ్చభూతలే
భవంతువృక్ష్యాతులసీమహీరుహాః 364

సర్వేషువృక్షేషుమహార్చనాయాం
పత్రంతులస్యాఃప్రథమంవదంతి
పాషాణరూపంమమదేవిసాల
గ్రామాభిధంపూజ్యతమంవదంతి 365

ఇత్యాదినాచక్రధరస్తులస్యాః
ప్రకాశ్యదివ్యంమహిమానమీశః
స్వస్యాత్మరూపస్యచచక్రరంధ్ర
భేదేనభిన్నంసుమహాప్రభావం 366

అంతర్హితాత్మాకృతదేవకార్యో
జగామలోకంనిజమృద్ధశోభం
తులస్యపిత్యక్తతనుస్తదైవ
గతాస్వలోకంధృతదివ్యమూర్తిః 367

రాధాకటాక్షార్పణతుష్టచిత్తా
విముక్తశాపావతినానిజేన
సంశ్లాఘితాస్తేపరిభుక్తభోగా
యథాపురాలోకముపేత్యవిష్ణోః 368

బృందేతితస్యాఃప్రవదంతినామ
నంతస్తులస్యాఃకిలయత్రదేవీ
తపోతవత్స్వాతదుశంతిబృందా
వనంపురాణార్థవిదోమునీంద్రాః 369

ఏవం ప్రభావం సమవాప్య బృందా
వనం కుమారౌ వ్రజపాలపుత్రైః
చిక్రీడురుత్రౌ వయసః క్రమేణ
వత్సానుగౌ చాపి ముదం ప్రయాతౌ 370

కృష్ణో వసన్ తత్ర వనే సురమ్యే
రహః కదాచిద్వ్యవహాత్సురూపాం
రాధాభిధానాం వృషభానుగోప
సుతాం కథాం తాం శ్రుణు సావధానః 371

ఇది శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే ఉత్తరభాగే శ్రీకృష్ణావతారాది బృందావనప్రవేశ బృందావనస్య పూర్వవృత్తాంతాది కథనంనామ
పంచమస్సర్గః

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీ శోభనాద్రీ వైభవే మహాకావ్యే.

ఉత్తరభాగే షష్ఠస్సర్గః.

పు రాకిః పితౄణాం మానస్యః కన్యాః రత్నమాలా మేనకా కళావతీతి తిస్రస్సముద్భూతాః 1

తాస్వాద్యా రత్నమాలా విదేహదేశాధిపంజనకమహేంద్రమాతా యయాసుతాత్వేన పరిగృహీతా సీతాజానకేతి నిర్దిష్టా దాశరథిరూపేణావతీర్ణం భగవంతమాశ్రితాభూత్

తృతీయాతు ... మాలయా పత్నీ మహేశ్వర గృహిణీముమాదేవీమసూత 3

తృతీయ్యాతు కళావతీ సునుః వంశసంభవాసు చంద్రాభిధానం మహీపతిమాశ్రితాతేన సాకం నానోద్యానవన గిరిశిఖరేషు నానావిధవిహార సుఖమన్వభూత్ 4

సుచంద్రోరాజవరస్తయాచిర మనుభూత సుఖోవిరక్తి ముపయాతః పరిజ్ఞాతాత్మస్వరూపః పరమాత్మానుభూతిః కామః తత్ప్రీతిహేతుం తపశ్చచార పత్నీచతస్య తపాపరిచారిణ్యభూత్ 5

తపసినిరంతర మభివృద్ధేసు చంద్రస్య శరీరం వల్మీకావృతం నిర్గతమాంసం కేవలాస్థిగత ప్రాణమభూత్ 6

తద్వీక్ష్యపత్నీ రత్నమాలామ తంపతిం నిశ్చిత్య ఘోర తరముచ్చైర్విలలాప తదాగతః కారుణికః సమలంసనః స్వకమండలుజలేనతస్యాస్థిసంప్రోక్ష్యతం జీవమాయాస 7

సచసుచంద్రః కృపయా సమలాసనస్య సముజ్జీవితః సంపుష్టశరీరః వరం దేహీతి బ్రహ్మణా నుగృహీతో ముక్తిమియేష పత్నీచ తస్యాత్మనోపి పత్యా సహముక్తిం యయాచే అన్యథాశపిష్యామీత్యప్యూచత్ తతో బ్రహ్మావాచతాం

నయువయోరనునాముక్తిలక్షణ్యా కించిత్కాలం స్వర్గలోక కృత్వా సాయువాం పుష్పవత్సుంధరాయాం జన్మలబ్ధ్వా తసోమశ్రాభవిష్యతః గర్భేచయువయోరాథాభిరాకృష్ణపత్నీ జనిష్యతితస్యాః కృపయాయువయోరపి ముక్తిస్సిధ్యతీతి 9

తతో బ్రహ్మావచనప్రకారేణ సుచంద్రో మహీంపర్యర్వ్రి జేసురభానుసంజ్ఞికస్య గోపవర్యస్య పత్న్యాః పద్మావతీనామ్న్యాః వృషభానుసంజ్ఞికో గోపవర్యో జజ్ఞే 10

సచవృషభానుర్నందగోపస్యాత్యంత ప్రియబంధురాసీత్ కళావతీచకన్యాకుబ్జనగరే తదధిపతేర్భలందనస్య యజ్ఞకుండాత్ప్రాదుర్భూతా తేన పుత్రీత్వేనపరిగృహీతా తత్పత్న్యా శ్రీమత్యాపరిపుష్టాస్తన్యదానేన ప్రేమణవృద్ధిమాప 11

తస్యాభవనం దనోరాజవరో శగరిణ్యాగిరా కథితాం కళావతీతి సంజ్ఞామతనోత్ 12

తదానందగోపః కదాచిత్ కార్యవశేనకన్యాకుబ్జనగరంగతః తత్రరాజమార్గసంచారిణీం కళావతీంవీక్ష్య ఆశ్చర్యనిర్భరమానసః కేయమితిమార్గచరాన్ పృష్ట్వానందః సుతేతి ఇతితైః ప్రత్యుక్తోభలందన సదనంప్రాప్తస్తేన సాదరమారాధితః గ్వాసనోపవిష్టః భవదీయాంకన్యాం కళావతీం వ్రజాధిపతేస్సురభానోస్సూనోయవృషభానునామ్నో గోపవర్యాయపత్నీత్వేన సంయోజయేత్యవ్యూచత్ 13

భరందనేనచయదాజ్ఞాపయత్యవు కల్పంభవతీతి ప్రత్యుక్తః నందగోపః పున వ్రజమాగత్య సురభానవేత ముదంతమకథయత్

సురభానుశ్చగర్గద్వారా స్వసుతాయవృషభానవే కళావతీంపత్నీత్వేన సంయోజయామాస 14

వృషభానుఃకళావతీం సముద్వాహ్యతయా సహసకలాన్ భోగాన న్వభవత్ తస్యాంచసుదామశాపాత్ రాధావిష్ణుపత్న్యావిరభూత్ శాప శ్చాప్యయమేవమభవత్ 15

యదా భగవాన్ పరమః పురుషో నారాయణః పరమవ్యోమ శబ్దాభిధేయే శ్రీవైకుంఠే లక్ష్మీభూమీ నీళావిరజా తులసీ రాధాదిభిర్దివ్య మహిషీభిరనంత గరుడ విష్వక్సేనాదిభి ర్దివ్యసూరిభిశ్చ నిరంతరపరిచర్యమాణ చరణ నళినయుగళః స్వస్వరూపగుణ విభవ చేష్టితానుభవ తృప్తైస్తైరప్యచింత్య మహిమావర్తతే 16

తథా బ్రహ్మాండాం తర్వర్తినా, ప్రళయావస్థాయునిసత్యోవర్త్తరే వైకుంఠే బ్రహ్మరుద్రేంద్రాది సకలదేవతానుజిఘృక్షయాత్తా దృశసంస్థాన దివ్యవిగ్రహాస్స్వాను రూపదివ్యవిగ్రహాలంభిభిస్తై రేవపత్నీ పరిజనాదిభిస్స సకలాపాకృత భోగాననుభవన్ బ్రహ్మరుద్రాది దేవతానాం సనకసనందనాదివరమహర్షీణాం చసేవాం ప్రయచ్ఛన్ తాననుగృహ్ణన్ అద్యాపివిరాజతీతి శ్రుత్యంతపదవీసహచారిణ స్మృతీతి హాసపురాణాద యోవదంతిఖలు

తత్రవైకుంఠే గోలోకాపరనామధేయే కదాచిద్భగవాన్ రాధాఖ్యయాదివ్యమహిష్యా దివ్యోద్యానవనాంతః కృతకేళీ విలాసస్తయా అదృష్టఏవ తద్వనాన్నిగతో విరజాఖ్య దివ్యమహిష గృహంప్రవిష్టస్తయా సహదివ్యోద్యానేన్యస్మిన్ బృందావనాఖ్యే చిరంరమమాణస్తత్రైవావతస్థే

రాధాతతః పతిమదృష్ట్వా విచిన్వతీసాళీము ఖేనతం విరజోద్యాన వనేవిహరంతం విజ్ఞాయరుషాకులా సాళీగుణా విరజాగేహ మాససాద 19

తదా సుదామనామ్నా భగవత్పార్షద దవరేణ్యతద్వా రాధి కృతేనవివారితాంతః ప్రదేశా స్వాళీభిస్తం నిర్భత్సర్యా నిరుంధ్యాంతః ప్రవేష్టుమయిచ్ఛత్ 20

తంకోలాహలమంతస్థితో భగవానాకర్ణ్యరాధాభయే నాంతర్ధానమవాప విరజాచరాధాభయేనాంతర్హితా దివ్యతనుర్దివ్యనదీత్వమభజత్ 21

తయా దివ్యనద్యా విరజయా గోలోకస్సర్వతో మండలాకారేణ పరిసృతో బభూవ అంతఃప్రవిష్టా రాధా పతిమదృష్ట్వా విరజా చ స్వభయేన నదీరూపాం విజ్ఞాయ స్వగృహమాజగామ 22

తతో భగవాన్ విరజాం నదీరూపాం వీక్ష్య వ్యాకులమనాశ్చిరమరోదీత్ తదను విరజాజలాదుద్గత తనుర్యథాపూర్వరూపవిలాసా భగవతా సహ విజహార 23

భగవానపి తయా చిరం రమమాణస్తస్యాం గర్భమాధత్త కాలే చ విరజా సప్త పుత్రానజీజనత్ 24

కదాచిద్భగవతి విరజయా విహరతి కనిష్ఠః పుత్రో రుదన్ మాతుర్వక్షఃస్థలముపససాద తదా భగవాన్ విరజాం విసృజ్య రాధాగృహమగచ్ఛత్ 25

తతో విరజా పుత్రం రుదంతమాశ్వాస్య పతిమదృష్ట్వా తద్విరహకాతరా చిరం విలలాప 26

భగవద్విశ్లేషకారణభూతాన్ పుత్రానపి సప్తసప్తసముద్రా భవతేతి శశాప కనిష్ఠః పుత్రో మాతుశ్శాపేన లవణాంబుధిరూపమభజత అన్యే చ యథాశాపమవలంబిత సముద్రాకృతయో బభూవుః 27

పునరపి భగవాన్ విరజాగేహమాగమ్య పుత్రత్యాగదుఃఖితాం స్వవిశ్లేషకాతరాం బహుతరమాశ్వాస్య తయా సహ విచిత్రనానారసాద్యం సురతమనుబభూవ 28

తదా రాధా సర్వదా విరజాసాన్నిధ్యవాసినం భగవంతం విజ్ఞాయ రుష్టమనాః కదాచిత్స్వగృహద్వారమాగతం తమాలీభిర్న్యవారయత్ 29

నిర్బంధేనాంతః ప్రవిష్టం భగవంతం మనుజో భవేతి శశాప తతస్సుదామా భగవత్కింకరో రాధావచసమసహమానస్తాం బహుధా వినినింద 30

రాధాథ స్వానాదరకోపితా తమసురో భవేత్యశపత్ సుదామాపి తాం మానుషీం సంభూయ రాపాణపత్నీ భవేతి శశాప భగవతే చ శాప

వృత్తాంతం నివేద్య తేనానుమతశ్శంఖచూడనామా సురస్సమభజత్. 31

భగవాంశ్చ రాధా శాపానుగుణేన భూభార నిబర్హణార్థేన సురవరప్రార్థనాహేతుకేన స్వేనావ్యాహృత సంకల్పేన వసుదేవ గృహేవతతార వవృధే చ నందకులే. 32

రాధాపి వృషభానోః పత్న్యాం కళావత్యామవతతార 33

ఇతి విరచితజన్మన్యచ్యుతే దివ్యబృందా
వనభువి రమమాణే గోపగోపీభిరుక్తే
తదుపచితకటాక్షానుగ్రహోద్వృద్ధభద్రాః
మహతి కృతనిగాహా హర్షసింధౌ వ్రజేశాః 34

తస్మిన్ కృష్ణకటాక్షవైభవసదా
సంపుష్టవీరుల్లతే
శ్రీబృందావనకాననే వ్రజపతి
ర్భాండీరమూలేస్థితః
నందో వత్సగణాన్ సుతేన సహితో
గాశ్చైవ సంచారయన్
శృణ్వన్ గోపకుమారగీతమమలం
పాత్రం యశో మోదతే 35

వర్షా స్తత్ర తపాగతా ఘనరవై
ర్వ్యాప్తం నభో వారిదైః
ఝంఝామారుతకంపితా స్తరుగణా
ధ్వాంతావృతా దిక్తటాః
గోపా జగ్మురతీవ వర్షచకితా
స్సర్వే గృహానేకశో
నందః కృష్ణముపాశ్లిష్య వటతరో
మూలే స గోవత్సకః 36

తస్మాదితి శేషః

రాధావర్షభయేనగృహ్ణాతిగళం
నందస్యకృష్ణేతదా
వత్సత్యాగభియావటద్రుమతలే
నందేసకంపేస్థితే
రాధాఖ్యావృషభానుగోపతనయా
గోపీవర్గైకాపురో
నందస్యావిరభూత్కటాక్షప్రవర్తే
రాస్యాయయంతీవ్రతం 37

తస్యావీక్షణసంప్రసాదమహిమా
సంజాతదివ్యాశాల
జ్ఞానోగగర్గమునీంద్రగీతమతులం
రాధాప్రభావంస్మరన్
మత్వాతాంసహచారిణీంభగవతః
కృష్ణస్యసర్వేశితు
స్తుష్టావాగమసూక్తిభిర్వ్రజపతి
ర్నందోతిపుణ్యాకరః 38

ప్రీతాతేనతతస్తవేనసుభృశం
రాధాపదత్తాదరం
హేగోపాధిపతేక్షితాస్మిభవతా
మత్తోగృహాణేప్సితం
ప్రీతోథవ్రజపాధిపశ్చసుకృతీ
రాధాంయయాచేవరం
శ్రీమద్దివిసదాపదాబ్జయుగళే
భక్తిస్తవస్యాన్మమ 39

భర్తానేమధుసూదనోమమగృహే
భూభారనిర్యాతనం
కర్తుంకృష్ణతనుఃకృపాజలనిధి
ర్దేవ్యావిరాసీదహో

త్వంచానన్యతనుస్సదా భగవతో
రంతుంకృతావిర్భవా
తద్యుష్మత్పదపద్మయుగ్మవిషయా
భక్తిస్సదా మే భవేత్ 40

శ్రుత్వానందవచస్తథేతి విహితాం
గీకారభావాముదా
రాధాకృష్ణమనూహ్య బాహుయుగతో
బృందావనాంతస్థితం
ప్రాప్తా రత్నవినిర్మితం గృహవరం
సంకల్పక్లృప్తం మహ
త్తత్రాలాపసుధారసేన యదుపం
సంమోదయంతీస్థితా 41

తత్రాగత్య తదా విధిర్ధృతతదు
ద్వాహార్హసంభారకః
స్తుత్వా కృష్ణమథ ప్రణమ్య శిరసా
రాధాంచ దేవీం తయోః
నిక్షిప్యాంతరతః కృశానుమపిత
ద్దివ్యాజ్ఞయా వైదికం
చక్రే పాణినిపీడనోత్సవమృషి
స్తోత్రాభివృద్ధాశిషం 42

దివ్యాజ్ఞామనుసృత్య వంకజభవే
యాతే స్వలోకం తతః
రాధాయాః ప్రియకృత్సుందరతనుః
కృష్ణోతిమర్త్యాకృతిః
తద్బృందావనకాననేష్వభిమతాః
క్రీడావితన్వన్తయా
నానావర్షగణాన్నినాయ నిమిషాత్
స్వాధీనకాలో హరిః 43

వర్షేఽశాంతిఃసుపాగతేధసహసో
వత్సోగృహంయావతా
నందఃప్రాపసతావత్త్రైవభగవాన్
నందాలయంరాధయా
నీతోమాతురుపాశ్రితోంకమపిబత్
స్తన్యందదత్సామదం
ఛాయాకృష్ణముదూహ్యాస్వైజభవనే
రాధాపిమోదంగతా 44

వత్సాసురకపిత్థాసురవధః.

వత్సాన్చారయతిప్రమోదభరితే
కృష్ణేసరామేకదా
చిత్రైరేకిలయామునేకుసుమితా
నేకద్రుమాలంకృతే
దైత్యఃకశ్చనవత్సమధ్యమగమ
ద్వత్సాకృతిర్వీక్ష్యతం
వ్యాచిక్షేపవిభుఃకపిత్థవిటపి
న్యంఘ్ర్యోర్గృహీత్వారయాత్ 45

వత్సాధారమహాసురాంగలగుడా
ఘాతేనసద్యఃఫలా
న్యుద్భ్రాంతాన్యపతన్కపిత్థశిఖరా
త్పక్వానిసోపివ్యసుః
యస్తేష్వప్యసురోధితిష్ఠతిఫలే
న్యాత్మాంతజీవోఽభవత్
తద్దృష్ట్వాసవయోగణాభగవతః
ప్రాపుర్ముదంభూయసీం 46

బకాసురసంహారః.

ఏకత్రాహనినందగోపతనయం
రామేణచాన్యార్భకైః

భుక్త్వాపాశితరుపేత్య..ననభువం
సంచారయిత్వాదరాత్
గోవత్సానుపగమ్యవారిసవిధం
సంపాయయిత్వాంబుతాం
శీతాంబుంస్వయమప్యసద్భకతను
ర్దుష్టోసురఃకశ్చన 47

గ్రస్తంవీక్ష్యబకేనదుఃఖితహృదో
రామాదయస్తంతగా
ఛర్దిత్వాతుబకఃపునస్తమభిత
స్తుండేనహంతుంగతః
కృష్ణఃపాణియుగేనతస్యవదనం
ద్వేధావ్యదారీత్త్వరా
ప్రాయంమోదముపాటిధద్దివిషదాం
గోపాలకానామపి 48

వృష్టోదేవగణైఃప్రసూనవికరైః
కృష్ణస్తదాఖేచరైః
భేరీశంఖరవైరభిష్టుతఃసుశా
గోగోపవత్సైర్వృతః
ఘోషంప్రాప్యసువిస్మితైశ్రుతకథై
ర్నందాదిభిర్లాలితః
కౌమారంవిజహౌక్రమేణముదితో
లీలాభిరత్యంతతః 49

గంధర్వోవరగంధమాదనగిరౌ
యోగంధవాహోహ్వయ
శ్చత్వారస్తనయాస్తులస్యనృపతే
శేషాదిమోగాగభృత్
సంప్రావద్వసుదేవనామమహితో
వైకుంఠలోకంహరేః

అన్యేచాచ్యుతపాదపద్మయుగలీ
సంపూజకాస్తైస్త్రయః 50

తేషు త్రాహానివిష్ణుపూజనకృతే
పద్మానినేతుంగతాః
చిత్రంనామసరోవరంగిరిజయా
సంరక్షితాంభోరుహాం
సంగృహ్యాంబురుహాణిజగ్మురథతాన్
వీక్ష్యాథ్వమధ్యేభటా
శ్శంభోరంతికమానయన్కృతకరో
ద్బంధాన్విభో రాజ్ఞయా 51

కేయూయుంచకుతోంబుజానిశివయా
విష్ణ్వర్చనాథన్సదా
గుప్తాన్యద్యహృతానిశంసతయథా
తత్త్వంమమేతిత్రయః
పృష్టాధూర్జటినావదన్నథవయం
గంధర్వపుత్రాస్త్రియ
శ్శ్రీశారాధనహేతవేసరసిజా
న్యస్మాభిరాత్తానివై 52

తానీమాన్యఖిలానిదేవగిరిజా
గృహ్ణాతువిద్మోవయం
నైతాన్యబ్జనుమానిపర్వతసుతా
గుప్తానివిష్ణోఃకృతే
ఇత్యుక్త్వాచ్యుతమస్మరన్పులకితా
గాత్రేక్షుసీలోత్పల
శ్యామంపంకజలోచనంకమలినీ
నాథంసతాంవల్లభం 53

తచ్చేష్టాభిరథేశ్వరోచ్యుతపద
ద్వంద్వారవిందప్రియాన్

జ్ఞాత్వాతానవదత్పురైవగదితం
శాపంభవానీకృతే
యోగ్యేష్టోతిసరస్యుమాభిలషితే
పద్మానితన్వాభవే
దాసుర్యాభువిసద్యఏవసపుమా
నిత్యావిలాత్మాతదా 54

శ్రుత్వాతత్తుతదైవతేహృతనిజా
కారాతనూచాసురీం
పాత్రిపుస్త్రేషుబకాసురస్సమభవ
న్నామ్నాసురాణాంత్రశ్రుతః
దైత్యోప్యభూచ్చసుదర్శనోవృషతనుః
కేశీసుపార్శ్వోసురః
తేకృష్ణేనహతావ్యతాసురవపు
స్సంగాయయుస్స్వాంగతిం 55

కుత్రాప్యహ్నితతఃకుమారభగవా
నుత్థాయకల్యేసఖీన్
గోపాలార్భకగణాన్ప్రబోధ్యమృదునా
వేణుస్వనేనాదరాత్
వత్సైస్తైశ్చపరివృతోవిహరణం
కర్తుంవనేపుష్పితే
శిక్యార్పితభోజనోనిరగమ
ద్ఘోషాలయాద్వ్రతభృత్ 56

లీలాభిర్వివిధాభిరుద్భతనిధి
శ్చక్రీడబృందావనే
తస్మిన్పుష్పఫలాంచితద్రుమగణే
దీవ్యత్తృణాంభోనిధౌ
తత్రస్థోజగరాకృతిఃపృథుతను
ర్వ్యాత్తాననోఘాసురః

కంసాదేశవశోబకానుజననో
మార్గంన్యవారీద్ద్రుహః 57

క్షోణీమేఘవిలంబితోష్ఠయుగళం
తంవీక్ష్యగోపాస్తదా
కింవేదంత్వితిసంశయాకులహృదః
కృష్ణేనసంచోదితాః
వక్త్రేఽతస్యదరీసమేప్రవివిశుః
సర్వేపురస్తాత్తతః
కృష్ణోప్యావిశదంతరంజఠరతః
పశ్యత్సుదేవేషుఖే 58

గ్రస్తుంసోపిచయావతాసపృథుకం
మేనేయశోదాసుతం
తావద్వర్ధితవిగ్రహోగళబిలం
కృష్ణోరురోధాసురం
ఉత్క్రాంతాక్షియుగస్యతస్యసహసా
ప్రాణానిలాశ్లేషతో
నిర్యాతాశ్చతతస్సగోపశిశుకః
కృష్ణోబహిర్నిర్గతః 59

రాహోర్ముక్తమివేందుముజ్జ్వలతనుం
వీక్ష్యాథదైత్యేరుద్గతం
కృచ్ఛ్రాద్దారుణతస్సురేంద్రనివహాః
హృష్టాఃకిరంతస్సుమైః
ఖస్థాస్తుష్టువురప్సరోయువతయో
నాట్యంవితేనుర్ముదా
తచ్ఛ్రుత్వాశువిధిస్స్వధామ్నినిరగా
ద్ద్రష్టుంతమత్యద్భుతమ్ 60

దృష్ట్వావిస్మితమానసోంబుజభవః
కృష్ణంవిముక్తాపదం

ధామస్వంపునరాపగోపతనయైః
కృష్ణోపివన్యాంయయౌతాః
తచ్చర్మాజగరంచిరాయసమభూ
త్క్రీడాగృహాసుందరీ
తేషాంకృష్ణకటాక్షవీక్షణసము
ద్యద్వృద్ధిశ్రియాంనిత్యశః 61

ఏవంచారితవత్సకోవనతలే
కృష్ణస్సగోపార్భకః
తానానీయసరోంతికంసపులినం
సంచారయిత్వావయః
బధ్వాశాద్వలభూతలేస్వసవిధే
తీరేతువాస్సైకతే
శిక్యాబద్ధపృథూదనంసబుభుజే
గోపాలమధ్యంగతః 62

వేణుంకుక్షిపటాంతరేసవిదధత్
వేత్రంసశృంగంతదా
సవ్యేకక్షతలేచపాణికమలే
దధ్యోదనంసప్రభుః
అంగుల్యంతరగైఃఫలానిచహసన్
గోపాంశ్చసంహాసయన్
తైస్సాకంబుభుజేఖిలాధ్వరహవి
ర్భోక్తామరైరీక్షితః 63

భుంజానేమధురైఃకథావిరచనైః
కృష్ణేనగోపాలకే
తత్రస్థానవఘాసలోలుపహృదో
వత్సాస్సుదూరంయయుః
సోదృష్ట్వాథురితాన్విషణ్ణమనస
స్త్యక్తోదనాన్గోపకాన్

మాక్లిష్టాత్తసుఖేనయాంతుపశవో మా
నేష్యామి వత్సానితి 64

ఉక్త్వా తద్వనమావివేశ భగవాన్
వత్సాన్ విచేతుం యదా
తస్యామానుషశక్తి బుభుత్సితుమనాః
కృష్ణస్య వేధాస్తదా
వత్సాన్ దూరమపానయచ్చ భగవాన్
నశ్యన్ సదధ్యోదనం
తానన్విష్య వనేన వేత్స్యచ పునః
ప్రాప్తో భవత్తైకతం 65

వత్సాపహరణమ్.

తాంశ్చాజేసకృతాపిధాన్ సవయసో
నావేక్ష్య తస్మిన్ హరిః
భూయస్తానుభయాన్ విచింత్య బహుశో
దృష్ట్వైవ తాన్ కాననే
యావద్వత్సపవత్సరూపముభయన్
విజ్ఞాయ కృత్యం విధేః
వేణుస్వాననిపూరితాంతరదిశః
ప్రాపద్వ్రజం పూర్వవత్ 66

దృష్ట్వా వత్సపమాతరశ్చ తనయాన్
వత్సాంశ్చ గావో ముదా
పూర్వాదప్యధికం ప్రవృద్ధసుమహా
స్స్నేహా బభూవుః కిల
స్నానోద్వర్తనభోజనాంజనవిధా
కల్పక్రియాద్యైః సదా
తాసాం మోదముపాదధత్సవయాః
కృష్టోపి పిత్రోర్యదా 67

ఏవంపంచషవాసరోనశరదం
గోవత్సగోపాకృతిః
రక్షన్ తాన్ విహరన్ వనేషు ముముదే
కృష్ణః పురస్తాద్యథా
ఏకత్రాహాసితత్రచర్వితతృణో
గోవర్ధనాద్రివ్రజే
గాశ్చావత్సగణాన్నిరీక్ష్యచరతః
ప్రేమకులాదుద్రువుః 68

తతోఽల్లంఘితపాలకాద్రుతతరం
వత్సాన్ సమాలింగ్య తాన్
ఆఘ్రాయాపిచపిత్సురత్పృధుతరా
పీనాయయుఃకృభ్రితః
వృద్ధంప్రేమసుతేషు తేషుచగవాం
గోపీజనస్యాధికం
రామోవీక్ష్యకిమస్యబీజమితిత
చ్చింతాంవితేనేతగా 69

జ్ఞానాత్తిప్రభయాంధతద్విధికృతం
విజ్ఞాయకృష్ణేప్సితం
వత్సాన్ వత్సవతీనపశ్యదఖిలాన్
సశ్రీపతీనేవతాన్
శ్రీవత్సాంకితవక్షసోభుజయుగో
ద్దీప్తాబ్జచక్రాయుధాన్
నీలాంభోధరమేచకాన్ సుతులసీ
శ్రీకౌస్తుభాలంకృతాన్ 70

వత్సాన్ వత్సపతీంశ్చపంకజభవోం
తద్ధాప్యనైజంపునః
స్థానంప్రాప్యచతుర్ముఖాకృతియుజా
సింహాసనస్థాయినా

శ్రీశేనాహితమోహనైశ్శిక్కృతలిర
స్ఫారఃప్రతీహారకైః
బృందారణ్యమగాన్నివృత్త్యచపున
స్త్రుటిత్యాత్మనానేహసా 71

వేధాస్తత్రహరింబలేనసహితం
వత్సైశ్చతత్పాలకైః
క్రీడంతంసముదీక్ష్యవిస్మితమనాః
కింకింకిమేతత్కుతః
సర్వేతేకిలమాయయామమతిరో
ధానంగతావత్సపా
వత్సాశ్చేతివిచింతయన్నపిచిరం
మాయాంనవేదాచ్యుతీం 72

తావద్యోగవిలోచనేననిఖిలాన్
వత్సాంశ్చతత్పాలకాన్
ధాతాపశ్యదుమాసుమాభవపుష
శ్రీవత్సవక్షఃస్థలాన్
నానాభూషణభూషితాన్సుతులసీ
మాలాన్చతుర్బాహుకాన్
చక్రాబ్జాసిగదాధనుర్ధరకరాన్
స్మేరారుణౌష్ఠాననాన్ 73

దృష్ట్వైవంసకృదేవపద్మనయనో
నిష్కంపసర్వేంద్రియః
ధామ్నాతస్యవిమోహితస్సమభవ
త్తూష్ణీంయథాపుత్రికా
ఛన్నాత్మవ్యజయాతతోభగవతా
ధాయఃప్రవృత్తేంద్రియః
నిర్మల్యాక్షియుగందదర్శపురతో
బృందావనంసాశ్రియం 74

తత్రైకంవిచరత్సపాణికబళం
వత్సాంశ్చతత్పాలకాన్
కృష్ణాఖ్యంపరితోవిచిన్వదమలం
ధామాబ్జభూరైక్షత
వాహాత్స్వాదవతీర్యతస్యచరణౌ
స్పృష్ట్వాచతుర్మౌళినా
తుష్టావప్రణతఃక్షితౌనిపతిత
శ్చోత్థాయబద్ధాంజలిః 75

శ్రుత్యంతోదితవర్త్మనాకమలభూ
స్సంస్తూయకృష్ణంముదా
తస్యాజ్ఞామనుసృత్యధామగతవాన్
నైజంకృతప్రక్రమః
కృష్ణస్థాన్పులినంనినీయనిఖిలాన్
వత్సాన్వయస్యైస్సమం
మన్వానస్సక్షణతుల్యమబ్దసమయం
మాయామహత్తైరాత్మనః 76

నైకోగ్రాహిసఖేత్వయాహికబళో
భుంక్ష్వేతిసంప్రార్థితో
భుక్త్వాతైర్విహసన్ముఖోవనభువః
ప్రాప్యవ్రజంగానుగః
దీవ్యద్బర్హిణపింఛధాతుకుసుమా
లంకారధారీముదా
వేణుస్వాననివేదితాత్మగమనో
గోపాలకైస్సంస్తుతః 77

గోపీభిఃకుచకుంకుమాంకవిలస
ద్వక్షాస్తదాలింగితః
ప్రత్యుద్గమ్యతతఃప్రవిశ్యభవనం
మాత్రాకృతాభ్యంజనః

భుక్త్వాన్నం పయసా కదుష్ణమమలం
పీత్వా సరామో హరిః
తల్పే శేతత్ప్రసూననికరే
శ్రాన్తః కథాః కీర్తయన్ 78

గోపాస్నాపితమార్త్యయశ్చ జననీ
దత్తౌదనాస్వాదరం
భుక్త్వా తచ్ఛయితాస్సుఖేన తు దివా
వృత్తం పితృభ్యోవదన్
హే మాతః పితరద్య సర్పభయతః
కృష్ణేన సంరక్షితాః
నష్టాస్స్మోపి విదారితోదరగుహాః
తేనైవ నః పశ్యతాం 79

ఏవం తౌ సహయోగకైః ప్రతిదినం
వత్సావనే దీక్షితౌ
కృష్ణశ్చాపి బలోద్భుతాచరణతో
గోవ్రప్రమోదావహౌ
పౌగండం తు వయః క్రమేణ లలితం
ప్రాప్తౌ గవాం పాలనే
యుక్తౌ తే స్వసహాచరైస్తృణజలైః
పూర్ణేవనే పుష్పితే 80

గర్దభాసురవధః

తత్రాసీత్పరిపక్వరమ్యఫలినీ
తాళాటవీనిర్జనా
దైత్యో ఘోరాసభరూపధృత్సహచరై
స్తాం పాతి తుల్యైస్సదా
శ్రీదామ్నస్సుహృదో గిరాథ ససుహృ
ద్వర్గస్సరామో దిశ

త్తామాసాదితమర్త్యభావపిహిత
స్వాకారభూమాహరిః 81

నామ్నా సాహసికశ్శివురాబలిసుతో
బాణోత్తమోదానవః
స్వర్వేశ్యాంతుతిలోత్తమాంశశధరం
యాంతీంనిరీక్ష్యాకులః
కామేనాంచితగంధమాదనగిరౌ
రేమేతయాతద్గృహే
గర్భేణైకవిధందినానిశిచిరం
తస్యామనస్తోషదం 82

దూర్వాసాస్తుతపశ్చరన్మునివర
స్తత్రావృతోనాకినా
కాంచీనూపురముఖ్యభూషణరవం
తస్యానిశమ్యోల్బణం
క్రీడంతౌచపురోనిమీల్యనయనే
క్రుద్ధోశపత్తౌతదా
తేనాసీద్దనుజఃఖరాకృతిధర
స్సాచాభవద్దానవీ 83

సోషాబాణసుతానిరుద్ధగృహిణీ
పశ్చాత్స్వయోనింగతా
సోభూత్కంససహాయకృత్ఖరతను
స్తాళాటవీమాశ్రితః
రామస్తత్రవనేవికంపితమహా
తాళోభుజాభ్యామభీః
దివ్యామ్రాదిఫలాన్యపాతయదథ
శ్రుత్వాఫలానాంరవం 84

ఆయాతోభిముఖంఖలస్యవినదన్
పదాభ్యాంనిహత్యోరసి

ప్రత్యగ్భాంవరితశ్చరన్ ప్రణుతకే
ఘూయశ్చహంతుంఖరః
రామస్త్వస్యపదా ప్రగృహ్యతరసా
భ్రామయ్యతంపాణినా
చైకేనాక్షిపదుద్గతాసుమసురం
తాళోపరిష్టాద్ద్రుమే 85

తాళస్తేనపపాతకంపితశిరాః
పార్శ్వేస్థితంపాతయన్
తేనాన్యోనిహతఃపపాతవిటపీ
తేనాపరశ్కంపితః
ఏవంతేన్యపతన్ తదావిచలితా
స్సర్వేపితాళద్రుమా
స్త్రాజగ్మురుదీర్ణఘోరనినదా
స్తద్బంధవోదుఃఖితాః 86

సర్వాన్ వీక్ష్యఖరాకృతీన్ దనుజసీన్
కృష్ణస్సరామోరుషా
తాళాగ్రేషుగృహీతపశ్చిమపదాన్
చిక్షేపలీలారసాత్
దృష్ట్వాతత్సురపుంగవాస్సుమముచ
స్తంతుష్టువుస్సాదరం
తస్మిన్ముక్తభియస్తదాదిమనుజా
శ్చేరుశ్చగావోవనే 87

హత్వైవంఖరదానవంసహబలః
కృష్ణస్సగోపస్తుతః
వేణుంనిక్వణయన్ ప్రవిశ్యభవనం
స్నాతోనులిప్తస్సుఖం
భుక్త్వాస్వాదురసాదనంసుఖతమే
తల్పేకథాఃకీర్తయన్

శీతేప్రాంతరుపైతి కాననభువం
గోపాలవర్గైః పునః 88

యాంత్యేవంసమయేకదాచిదహని
ప్రాపద్వినాసోఽగ్రజం
కృష్ణస్తద్యమునాతటంసపశుకో
గోపాలబాలైస్సమం
పీత్వాతత్సలిలంవిషేణకలుషం
గావఃప్రాగ్నిదాఘార్దితాః
గోపాశ్చవ్యసవప్రాపతన్భువితదా
సర్వేహ్రదస్యాంతికే 89

కాళీయదమనం.

తాన్సర్వాన్సమజీవయత్స్వశరణాన్
కృష్ణఃకటాక్షైస్స్వకైః
తేప్యుత్థాయపునఃప్రతీతమనసః
ప్రాపుర్ముదావిస్మయం
హంతుంతంచమనోదధేఫణివరం
దుష్టంహ్రదాంతస్థితం
నద్యాస్స్వృద్ధిమపేత్యతత్తటరుహే
తిష్ఠత్కదంబేతతః 90

ఆస్ఫోట్యాథభుజౌప్రచండనినదో
వేగేనతస్మిన్హ్రదే
వృక్షాగ్రాన్నిపపాతపశ్యతిసుహృ
ద్వర్గేముదావిస్మితే
ప్రోల్లోలాంబువిభిన్నతీరమభితో
విక్షిప్తదోష్ణాతతః
కృష్ణేనాహితరుట్ఫణీనిరగమ
న్నీరాంతరాత్కాళియః 91

దృష్ట్వాతంనవనీరదాభవపుషం
పద్మాంఘ్రిపాణ్యాననం
దష్ట్వామర్మసుకాళియోభుజగరాట్
క్రోధేనచాచ్ఛాదయత్
నిశ్చేష్టంతమహీంద్రభోగపిహితం
చాలక్ష్యగోపావృషా
గావశ్చాపిభయార్దితావిరురుదుః
కృష్ణాహితాత్మేక్షణాః 92

తావద్వీక్ష్యతదుర్నిమిత్తబహుళం
నందాదయస్స్వంవ్రజం
కృష్ణంచాపివినాబలంవనగతం
తస్యాపదంశంకితాః
సస్త్రీబాలగణావ్రజాన్నిరగమన్
ద్రష్టుంకుమారంభియా
తస్యాఘ్ర్యంబుజచిహ్నసూచితపథం
తీరంయయుర్యామునం 93

దృష్ట్వాహీంద్రఫణావృతంసవిధగై
ర్బాలైశ్చచావ్యాకులైః
గోభిస్త్యక్తతృణైర్హ్రదేనిపతితం
నందాదయోదుఃఖితాః
గోప్యశ్చాపియశోదయాసహభయం
శోకంచయాతాముహుః
తల్లీలాస్మరణేనమూర్ఛితహృదః
పేతుఃపరేతాఇవ 94

తాన్వీక్ష్యాథనివిష్టనేత్రమనసా
నందాదిగోపాధిపాన్
కృష్ణేతద్బలవిద్ధ్రదేనిపతితుం
రామోరురోధోత్సుకాన్

ఇత్థంస్వానుగతంనిరీక్ష్యభగవాన్
సర్వంవ్రజందుఃఖితం
కారుణ్యేనమహోరగాంగనిగళా
త్త్రస్తోఽదలిష్టత్క్షణాత్ 95

ముక్త్వాతంఫణిరాట్తదంగధురయా
సంపిష్టభోగశ్శనై
జ్వాలామాలిభిరుద్గతానిలనసా
రంధ్రైరథాభ్యున్నతైః
జిహ్వాస్వాదితసృక్విరుద్గతవిష
స్తంవీక్షమాణోహరిం
తత్స్థానంకుపితశ్చచారవలితః
కృష్ణస్తమాస్కందితుం 96

దృష్ట్వాతంపరితోభ్రమంతమురగా
ధీశఃఖగేంద్రంయథా
ఖఘాఽమావసరంస్వయంచమృగయన్
దష్టంయశోదాసుతం
తస్యారుహ్యఫణేషువిభ్రమణతః
క్షీణౌజసోహీశితుః
కృష్ణఃప్రీతమనాననర్తబహుధా
తద్రత్ననీరాజితః 97

కృష్ణాంఘ్రిద్వయమర్దనక్షరదసృ
క్పూరాననోహీశ్వరః
వాంతక్ష్వేళఫణాసహస్రవిగళ
ద్రత్నోవిచేష్టస్తథా
స్మృత్వాతంపరమంపురాణపురుషం
తస్యాంఘ్రిపద్మద్వయం
కాళీయశ్శరణంజగామమనసా
సంక్షీణసర్వేంద్రియః 98

పత్న్యస్తస్యపతింవిభిన్నశిరసం
కృష్ణాంఘ్రిసంమర్దనైః
దృష్ట్వాశోకయుతావికర్ణకలరీ
నిర్యత్ప్రసూనస్రజః
నత్వాతంభువిదండవత్సహసుతా
బధ్వాంజలీస్సాదరం
భర్తుఃపాపవిమోచనాయశరణం
ప్రాప్తాహరింతుష్టువుః 99

కృష్ణస్తత్స్తుతిసంప్రసన్నహృదయః
కారుణ్యరత్నాకర
స్సంతత్యాజఫణీశ్వరంసచమహా
కష్టాద్వినిర్ముక్తచిత్తః
కృష్ణాల్లబ్ధమతిఃకృతాంజలిపుటో
దీనోపరాధంస్వకం
భూయఃక్షామయితుంప్రసాదసుముఖం
తుష్టావసృష్టాత్మవాక్ 100

హిత్వాతస్మినిదేశతోథఫణిరాట్
క్షాంతాగసస్తద్ధ్రదం
ద్వీపంసానుచరోగమద్రమణకం
రత్నాకరాంతస్థితం
యంత్యక్త్వాయమునాహ్రదంసమగమ
త్పక్షీశ్వరాభిద్రుతో
ప్రాప్యంసౌభరిశాపతోథవశత
స్తస్యాపినిస్సాధ్వసం 101

ద్వీపేతత్రహిమాసిమాసిభుజగా
దత్తంమనుష్యైర్బలిం
స్వీయంనిత్యముపాకయంతివినతా
పుత్రాయభీతాస్తతః

కాళీయో౽నసమపశ్యర్బలమదా
త్తేనాహతోగోషతః
పక్షేణానువిధావితోపిచకితః
ప్రాపహ్రదంయామునం. 102

పూర్వంసౌభరిణాతపోవిదధతా
పుణ్యేహ్రదేయామునే
మత్స్యంస్తేననివారితోపిఖగరాట్
రుష్టస్సతానగ్రహీత్
రుష్టస్స్యాశపదేతదాదిగరుడ
స్థానంవిశేచ్చేదధో
నష్టస్స్యాదితితత్తువేదనపరః
కాళీయఏవాబుధీత్ 103

కృష్ణాంఘ్ర్యంకవియుక్తగారుడభయే
యాతేపునఃకాళియే
తద్దత్తాంచితగంధమాల్యవసనం
మాణిక్యభూషాయుతం
నిష్క్రాంతంయమునాహ్రదాత్కుశలినం
కృష్ణంనిరీక్ష్యాదరాత్
గోప్యోగోపగణాఃపితాచజననీ
ప్రీతింగతాభూయసీం 104

సూర్యేస్తంసముపాగతేథయమునా
కూలేనివాసంవ్యధుః
రాత్ర్యాంతత్రతదృపాత్క్షుధాచనిఖిలా
గోపాలకాఃపీడితాః
నిద్రాణాన్నిశితాన్సముజ్జ్వలశిఖో
దావాగ్నిరాసేదివాన్
భీతాస్తేనవిషాదితాశ్చశరణం
కృష్ణంసరామంయయుః 105

భీతింవీక్ష్యతతఃకృపాళుహృదయ
స్స్వానాంపపౌతందవం
తుష్టైస్తైరథగీయమానమహిమా
సంప్రావిశత్స్వంవ్రజం
గ్రీష్మర్తుస్సమభూత్తతఃకుసుమిత
త్క్ష్మారుడ్లతాసుందరో
గోపాస్తత్రపరస్పరంవ్యరచయ
న్నానావిహారాన్ముదా 106

ప్రలంబవధః.

బిభ్రద్గోపతనుంవ్రజంసముపాగా
ఘోరఃప్రలంబాసురో
హంతుంకృష్ణమవాపకృష్ణసఖతాం
కృష్ణానునేమేచతత్
క్రీడాయాంవిజితస్తయోస్స్వజయినం
దోర్భ్యాంవహేదిత్యమూం
మర్యాదాంవిరచయ్యగోపతరుణాః
క్రీడాంతదాచక్రిరే 107

క్రీడంతోవివిధంవనేషుతరుణా
భాండీరసంజ్ఞంవటం
ప్రాప్తాస్తత్రబలీప్రలంబదనుజః
కృష్ణేనలీలాజితః
మత్వాదుర్భరవిగ్రహంతమవహ
త్కృష్ణాజ్ఞయైవాగ్రజం
త్యక్త్వాచావ్యవరోహణస్థలమగా
దూర్ధ్వంవియద్వర్త్మనా 108

నైజంరూపమథావలంబ్యసుమహ
ద్గచ్ఛంతమభ్రేసురం

దృష్ట్వాకించిదుపేతభీరపిబలా
　　భూయస్స్మృతప్రాభవః
శిష్టేః తస్యరుషాజఘానదృఢయా
　　ముష్ట్యాతతస్సోఽపతత్
వాంతాసృఙ్ముఖతోవ్యసుర్ఘనరవప్రా
　　వజ్రాహతోద్రిర్యథా 109

నాశేనాపాతకౌతుకాన్సురవరా
　　దైత్యస్యతస్యాదరాత్
రామంతుష్టువురాహవానకమహా
　　వాద్యైఃప్రసూనోన్ముచః
భూయస్తత్రవిహారలోలహృదయే
　　ష్వేవంగవాంపాలకే
ష్వావిష్టాస్తృణలోభితాఃపశుగణా
　　దూరంమహత్కాననం 110

గోపాస్తాననిరీక్ష్యభీతహృదయా
　　స్తత్పాదచిహ్నైస్తృణై
రత్తైస్తైరపిసూచితాధ్వగతయ
　　స్తాన్మార్గమాణాయయుః
మార్గంచాప్యనిరీక్ష్యముంజగహనే
　　భ్రష్టంగణంగోధనాః
క్షుత్తృట్పీడనబాధితాస్తతభయా
　　భూయోనివృత్త్యావ్రజం 111

ఆరూఢోన్నతపాదపేనతదను
　　స్వాఖ్యానసంశబ్దనై
రాహూతాహారిణాకృతప్రతిరవా
　　గావోనివృత్తాఃపునః

తత్రాసీదభితఃప్రచండపవనో
ద్ధూతాగ్రజిహ్వోఽనలః
దృష్ట్వాతంశరణంయయుస్సపశవో
గోపాభయార్తాభృశం 112

కృష్ణస్తుస్వగిరానిమీలితదృశాం
గోపాలకానాంమహా
భీమందావమథాపిబత్తదనుతే
ముక్తాపదోహర్షితాః
తైస్సాకంవ్రజమాయయౌవిరణయన్
వేణుంవినోదావహః
గోపీభిశ్చకృతదావమోచనమహా
శ్చర్యైస్సమాలింగితః 113

ఏవంక్రీడతిగోపబాలకగణైః
కృష్ణేసరామేముదా
హేమంతర్తురభూత్కదాచిదభితః
పుష్పైర్నగాలంకృతః
లీలాభిర్హృతచేతసోభగవతః
కృష్ణస్యగోప్యస్తదా
కామార్తాస్సమమంసతాఖిలగురుం
భర్తారమేవాఖిలాః 114

మార్గేమాస్యరుణోదయేకృతహరి
ధ్యానాస్సముత్థాయతాః
స్నాతాఃప్రత్యహమాచరన్భగవతీం
కాత్యాయనీంగోపికాః
కాళిందీసికతామయీంప్రతికృతిం
కృత్వాపతిర్నోభవే
త్కృష్ణస్త్విత్యభిలష్యగుప్తహృదయా
స్సర్వాహవిష్యాశనాః 115

గోపికావస్త్రాపహారః

ఏకస్మిన్నుషసి వ్రతతప్తహృదయా
స్తీరే నివేశ్యాంశుకా
న్యంభస్యుత్సుకమానసా యదుపతౌ
గోప్యో విజహ్రుర్ముదా
తావత్తత్ర సమాగతస్సఖివృతః
కృష్ణోపహృత్యాంశుకా
న్యధ్యారుహ్యకదంబవృక్షమతనో
ద్ధాస్యం తు తాసాం పురః 116

ఉత్తీర్యాత్ర సమాగతాస్సలిలతో
వాసాంసి గృహ్ణీధ్వమి
త్యాకర్ణ్యామృతసేచికర్ణపుటయోః
కృష్ణస్య గోప్యో వచః
పాణిద్వంద్వనిగూఢగుహ్యనిలయా
స్తీరం యయుర్లజ్జితా
భూయస్తా భగవానువాచ మధురం
సంమోహయన్మాయయా 117

నస్నాయాద్విగతాంశుకోప్స్వ్రతి సదా
బ్రూతే శ్రుతిర్యాజుషీ
నగ్నాగ్యః కిలయూయమత్ర రచిత
స్నానాః సముల్లంఘ్య తాం
తత్పాపప్రశమాయ మహ్యమధునా
కృత్వా ప్రణామం ముదా
గృహ్ణీధ్వం వసనాని నో యది తథా
దాస్యామ్యహం నాన్యతః 118

ఏకేనావృతమానయోధవనితా
నేముః కరేణాన్యతః

కృష్ణోప్యాహ కరేణయోః కిలనమే
దేకేనదండ్యస్త్వితి
కృష్ణాపాంగవిలుప్తధైర్యహృదయా
గోప్యః కరద్వంద్వతః
తంనత్వాథయయుర్గృహాణిముదితా
స్తేనప్రదత్తాంశుకాః 119

గోపీష్వాశ్రయమాశ్రితాసు భగవాన్
గాశ్చారయన్ తద్వనే
దీవ్యన్నాత్మతృణాంచితేసహసుహృ
ద్వాగోన్ యయౌదూరతః
క్రీడంతశ్చఫలప్రసూనపదప
చ్ఛాయానివిష్టాస్తతః
ప్రాపుశ్శీతజలాంపునశ్చయమునాం
గోపాస్తృషాపీడితాః 120

పీత్వాస్వాదుజలంప్రహృష్టహృదయా
గాఃపాయయిత్వాచ తే
క్షుత్క్షామా హరిమబ్రువన్ సహబలం
క్షుద్బాధతేనస్సఖే
తచ్ఛాంతింభగవన్ కురుష్వేర్ఘుడితీ
త్యేతాంసుహృత్ప్రార్థనా
మాకర్ణ్యాశ్రితకామపూరణపటు
స్తానాహదీనావితా 121

అత్రాంగీరసనామసత్రమమలం
విప్రోత్తమాస్తన్వతే
గత్వాత్రతగిరామమార్థయంతతాన్
మృష్టౌదనంషడ్రసం
వేదాస్యంతిమయిప్రణీతమనస
స్తద్గచ్ఛతాశుప్రియాః

గత్వా తే ద్విజపుంగవాభిముఖతో
నత్వాథ తానూచిరే 122

వేదోక్తం సవిహారిణాపయమితః
కృష్ణేన సంచోదితాః
శ్రుత్వా మాస్య ముపాగతా దదతనః
కృష్ణాయ చాన్నం హితం
అన్నం భూరి తదీయమానమమలం
సత్రస్య సాద్గుణ్యదం
యుష్మాకం విదితం త్విత్తి ద్విజవరాః
కృష్ణాంఘ్రిసక్తాత్మనాం 123

శ్రుత్వా తద్వచనం ద్విజా భగవతః
స్వేచ్ఛాగృహీతాత్మనః
మూర్ఖాః పండితమానినో ఖిలమఖా
రాధ్యం పుమాంసం పరం
నందాపత్యతయా కృతానుకరణం
కృష్ణం న బుధ్వాతదా
తూష్ణీమాసత తాను పేత్యథ గవ
న్న స్మేత్యగాద్గోపకాః 124

కృష్ణస్యాంతికమాగతాః పునరపి
ప్రోచుశ్చ్యత చ్చేష్టితం
కృష్ణో ప్యాహ సఖీ ద్విజేంద్రగృహిణీ
ర్యాచధ్వమన్నం గుణీ
మాం చోద్ధా హరతాగతం సహబలం
మత్యాపి తాత్కేహంతా
స్తా దాస్యంతి సుమృష్టమన్నముచితం
గోపాః పునర్గచ్ఛత 125

గత్వా గోపగణాః క్షుధాకులహృదః
విప్రేంద్రపత్న్యంతికం

మూర్ధ్నాతాః ప్రణిపత్యకృష్ణవచనం
తాభ్యోర్పయన్ప్రీతిదం
కృష్ణోసౌయమునాతటేసవిధగే
గాశ్చారయన్నస్సఖీన్
ప్రాయుఙ్క్త క్షుధితోధునాభగవత
స్తస్యాదనందీయతాం 126

గోపానాంవచనంనిశమ్యధరణీ
దేవేంద్రపత్న్యస్తతః
ప్రీత్యోత్కంఠితమానసాభగవతి
న్యస్తేక్షణాస్త్వరాః
నానావ్యంజనమిశ్రమన్నమమలం
సంగృహ్యరుద్ధాః ప్రియై
రప్యుల్లంఘితసత్పథాస్స్వపదిత
స్తీరంయయుర్యామునం 127

తత్రాలంకృతవిగ్రహంవనసుమ
స్రగ్బర్హిపింఛాదిభిః
కృష్ణంకృష్ణఘనప్రభంస్మితలస
ద్వక్త్రాంబుజంవీక్ష్యతాః
తస్మిన్న్యస్తహృదోవినాన్యవిషయం
ప్రీత్యాదదుర్భోజనం
తాస్త్వాచేభగవాన్తదీయహృదయం

జ్ఞాత్వాగతీనాంగతిః 128
దేవ్యఃస్వాగతమద్యవోమయికృత
ప్రేమ్ణామమాభ్యంతికం
యాతాస్తృప్తిమదందదాతినితరాం
ధామోగృహాన్గచ్ఛత
యుష్మాభిస్సహితాస్సమాపితసవా
శ్శీఘ్రంద్విజేంద్రాశ్శివం

యాస్యంతిత్వరితామదంఘ్రిశరణా
    స్తేనాభ్యసూయంతువః 129

ఇత్యుక్త్వాహరిణాద్విజేంద్రవనితాః
    కృష్ణేనతస్యాంతికా
న్విప్రాగ్ర్యాంతావనితైకకాభగవతి
    న్యస్తాత్మకాకాంక్షయకా
గాఢంతంపరిరభ్యపశ్యతిజనే
    ప్రాణాన్జహౌచేతసా
సర్వాస్తాఃఖలుధానునీతహృదయాః
    కృష్ణేనగేహంయయుః 130

భుక్త్వావిప్రవధూభిరర్పితమతి
    ప్రేమార్ద్రముద్యద్రసం
గోపైస్సాకమథాయయౌవ్రజభువం
    సాయంపునర్మాధవః
విప్రాశ్చస్మృతకృష్ణవైభవకథా
    జ్ఞాత్వాపుమాంసంపరం
తస్మిన్న్యస్తహృదోపికంసభయతో
    నైవాచలన్స్థానతః 131

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశవైభవమహాకావ్యే ఉత్తరభాగే
బకాసురసంహారాదిగోపీవస్త్రాపహారాంతకథ
నంనామషష్ఠస్సర్గః

శ్రీమతే రామానుజాయనమః.

శ్రీ శోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే.

ఉత్తరభాగే సప్తమస్సర్గః.

గోవర్ధనోద్ధరణఘట్టః.

థేంద్రమారాధయితుం ప్రవృత్తాన్
నిరీక్ష్య గోపాలకులావతంసాన్
జ్ఞాత్వాపి తచ్ఛందము వాచ కృష్ణో
జానన్నివాశ్చర్యనిధిర్మహాత్మా 1

పితః కిమేతత్క్రియతే భవద్భిః
ఫలం కిమస్యాపి సుఖావహం నః
తద్బ్రూహి మహ్యం శ్రవణాదరాయ
నహ్యస్తి గోప్యం మహతాం కదాపి 2

నందస్సమాకర్ణ్య గిరం సుతస్య
ప్రత్యుత్తరం తస్య దదౌ ప్రహృష్టః
వృష్ట్యర్థమింద్రం జలదాధినాథం
త్రిలోకపాలం తు వయం యజామః 3

మేఘాన్నియుక్త్వా భువి దేవరాజ్ఞా
వర్షంత్యదభ్రం జలమాత్మనీనం
తద్వర్ధితైస్సస్యతృణద్రుమాద్యైః
జీవంతి తిర్యఙ్మనుజాః కిలామీ 4

తస్మాద్వయంచేంద్రమఖంవిధాతుం
యతామహేజీవనసౌఖ్యకామాః
శ్రుత్వేతివాచంజనకస్యకృష్ణః
ప్రోవాచరోషంజనయన్సురేశః

జంతుర్హిసర్వోభువికర్మవశ్యః
ప్రాప్నోతిజన్మప్రళయంచసౌఖ్యం
కర్మప్రధానంతువిధాయదైవం
కరోతిసర్వంజగతాంసుఖాది 6

రజస్తమస్సత్వగుణాశ్రయాజా
దైవస్యసృష్టావుపకారిణీస్యాత్
గుణైస్తదీయైర్నిఖిలోనిబద్ధః
కర్మానురూపంఫలమేవభుంక్తే 7

తత్రాయమింద్రోవిదధీతకింవా
నచాపివశ్యఃప్రకృతేర్గుణానాం
వయంచగోరక్షణధర్మనిష్ఠా
వనౌకసోవిప్రపదానురక్తాః ౮

తద్బ్రహ్మగోశైలవరార్హణాయ
విధీయతామాశుమహోద్యమోవః
ఇంద్రార్హణాద్యైరుపచారవర్గై
రారాధ్యతామద్రిరయంమదీయః 9

నిశమ్యవాచంవసుదేవసూనో
ర్గర్వాపనోదాయపురందరస్య
సమీరితాంతచ్ఛుహితంవిదిత్వా
తథైవచక్రుర్వ్రజపాఃప్రహృష్టాః 10

పుణ్యాహంవాచయిత్వాద్విజవరముఖత
స్తోషయిత్వాచతాన్స్వై

ర్ధత్త్వాఘోసంగవాంచప్రముదితహృదయా
సూత్నభూషాంశుకాఢ్యాః
గోపాగోప్యశ్చగోభిస్సహగిరిమభిత
స్తత్రగోవర్ధనాఖ్యం
గాయంతఃకృష్ణచేష్టాఃప్రణిహితబలయ
శ్చేరురారూఢయానాః 11

కృష్ణశ్చవిస్రంభణసంభవాయ
గోపాధిపానాంగిరిమూర్ధ్ని తిష్ఠన్
ఆదత్తదత్తంబలిమృద్ధియుక్తం
సర్వంచభక్తేషుకృతానుకంపః 12

పూజానిరోధాత్కుపితేనపశ్చా
దింద్రేణసాంవర్తకమేఘవారః
సంచోదితోపీడయదుగ్రవర్షై
ర్వ్రజంచగోగోపగణానభీక్ష్ణం 13

ఆరుహ్యైరావతవాహమింద్ర
స్సంచోదయన్తానచరన్నభస్తః
సన్నూర్జధుర్గ్రాపనిపాతభీమా
వృష్టిస్తదాభీతికరీబభూవ 14

ఆసారవృష్ట్యాథశిలాప్రపాతై
ర్నిష్పీడితాగోపగణాస్సుభీతాః
పదాబ్జయుగ్మంశరణంసమాపుః
కృష్ణస్యమాయామనుజస్యరాజన్ 15

అథావలోక్యాశ్రితదుఃఖమింద్ర
కృతంచతత్కర్మముధాచికీర్షుః
ఉన్మూల్యగోవర్ధనశైలమేక
కరేణజగ్రాహయథాశిలీంధ్రం 16

అథాజ్ఞయా లోకపతేర్వ్రజేశా
స్సగోధనాస్తే గిరీంద్రగర్తే
సప్తాహమూషుః పరిభూతశోకాః
కృష్ణేక్షణావాప్తతృషః ప్రహృష్టాః 17

సప్తాహమేకాకృతినా సుదేవే
ధరత్యగేంద్రం శ్రితరక్షణాయ
ముధోద్యమో జిష్ణురవారయత్తాన్
ఘనాననభిజ్ఞాతతదీయశక్తిః 18

ముక్తేథ మేఘైర్గగనే వ్రజేశాః
కృష్ణాజ్ఞయా గోనుచరా నివృత్తాః
నివేశయామాసురథ ప్రదేశం
గిరించ తం నందసుతః ప్రహృష్టః 19

తదాంతరిక్షే న్యనదన్ మృదంగా
భేర్యశ్చ దైవైర్విహతాః ప్రహృష్టైః
జగుశ్చ గంధర్వవరాస్సవీణా
వృష్టిశ్చ పౌష్పీ న్యపతన్నభస్తః 20

వ్రజం ప్రవిష్టే సహగోపవర్గే
కృష్ణే కదాచిద్రహసి ప్రవీణః
సాకం సురభ్యా సురరాట్ పదాబ్జే
ననామ కృష్ణస్య కృతాపరాధః 21

తుష్టావ తం క్షామయితుం స్వకీయం
మహాపరాధం శ్రుతిశీర్షవాద్యైః
స్తవ్యస్స తస్మిన్ కరుణామతానీత్
ప్రదర్శయన్ శ్రీమదమోహదోషం 22

స్తుత్వా తత స్తం సురభిః పయోభిః
స్వీయైశ్చ గాంగై స్సురదంతిధూతైః

ఇంద్రేణసాకంససురేణకృష్ణం
సమభ్యషించద్ధృతమర్త్యభావం 23

అథాహితంతేనజగద్విధర్త్రా
గోవిందనామాధరదుజ్వలాత్మా
ఇంద్రశ్చకృత్వాప్రణతింసభృత్యే
స్తస్మైజగామస్వపురంసభృత్యః 24

ఇంద్రాభిషేకేవసుదేవపుత్రే
లోకాఃపరాంనిర్వృతిమాప్యతుష్టాః
నిర్వైరచిత్తానిఖిలాశ్చభావా
భూమిఃస్త్వకృష్టాఫలతిప్రకామం 25

నందఃకదాచిద్విహితోపవాసో
హరేస్తుధావచింతమాదవాంఘ్రిః
ప్రాతఃపరేద్యుర్యమునామవాప
స్నాతుంవివేశాపిచతీర్థదేశం 26

జగ్రాహగాఢంతముదారసిక్తే
భృత్యోఽసురఃకశ్చనపాశధర్తుః
అవీక్షమాణాస్తముపాత్తశోకాః
కృష్ణంసరామంప్రజపాలిలేపుః 27

వరుణలోకగమనం

అథాగతశ్లోకముదీక్ష్యతేషాం
కృష్ణఃప్రచేతస్సవిధంప్రవిష్టః
దృష్ట్వాతముత్థాయవినమ్రమూర్ధా
ప్రత్యర్పయన్నందమపామధీశః 28

త్వద్దర్శనార్థీపితరంత్వదీయ
మానీతవానస్మివిభోతదాగః

క్షుంతవ్యమిత్యప్పతినాతదానీం
కృష్ణార్థితోగాజ్జనకేనసాకం 29

ఏవంవిచిత్రంమహిమానమైశం
స్వంవీక్ష్యగోపైర్వసుదేవసూనుః
సంప్రార్థితోవిస్మితమానసైస్స్వం
సందర్శయామాసపదంప్రధానం 30

కృష్ణఃకదాచిచ్ఛరదిప్రసన్న
జ్యోత్స్నోల్లసద్యామునసైకతాంతః
స్థితోముఖాంభోరుహాపూరితశ్రీ
వేణుర్జగౌదూరవిసారినాదం 31

రాసక్రీడాఘట్టః.

శ్రుత్వాతద్గీతశబ్దంశ్రుతిమధురతరం
 గోపికాఘూషసంస్థాః
హిత్వాతాస్తాఃక్రియాస్స్వాఃపతిగురుతనయై
 ర్వారితాస్సా విలంఘ్య
ప్రాప్తాస్తద్యామునేయంపులినమతిమనో
 జన్మలీలంసవేణుం
దృష్ట్వాకృష్ణంప్రమోదప్రశిథిలహృదయా
 స్సస్వజుర్గాఢబంధం 32

తాసాంప్రేమాత్మగాఢందృఢతరమతులం
 జ్ఞాతుకామఃకుమారః
సాధ్వీనాంధర్మమాసాంపతిగురుతనయా
 ద్వ్యాశ్రయంజ్ఞాపయిత్వా
బంధూనస్సర్వథాత్వంత్వయిగతహృదయా
 స్త్యక్తగేహావయంభోః

ప్రాప్తా స్త్వత్సన్నిధానంతవపదశరణా
స్త్రాతుమర్హోఽద్యనాథ 33

ఇత్యేవంజ్ఞాపితార్థః ప్రముదితహృదయో
వాసుదేవస్త్రియామాం
గోపీస్తాస్సైకతాంతర్వ్యరమయత తదా
రాసలీలావిధానైః
సర్వాస్తద్గాత్రసంగాహితపులకయుతా
గోపికాస్సర్వరాత్రం
క్రీడంతో మన్యమానా నిమిషమివ జగుః
కృష్ణలీలానికామం 34

తాసాంప్రేమాతిగాఢంవ్రజపతితనయో
వీక్ష్యతత్సాత్మ్యకామ
స్సద్యోఽంతర్ధానమాపత్ పులినతలగతో
వీక్షమాణశ్చ తాభిః
తాస్తత్రాన్వేషమాణాః ప్రియమథవిపినే
యామునే నందసూనుం
విభ్రాంతాః కృష్ణచేష్టావిలులితహృదయా
శ్చేరురున్మత్తతుల్యాః 35

వనాద్వనంతాః పరితో భ్రమంత్యః
పప్రచ్ఛురద్రిద్రుమవీరుదాదీన్
దృష్టః ప్రియో నః క్వనునందసూనుః
యుష్మాభిరద్ధా వదతేతి దీనాః 36

అథాప్యదృష్టప్రియదర్శనాస్తాః
తచ్చేష్టితానుక్రియయా వనాంతే
మనోవిధత్తుం కృతశేముషీకాః
లీలాస్తదీయా హ్యనుచక్రురిత్థం 37

కాప్యన్యకాపీత్కిలపూతనాత్వం
అన్యాపిబత్తత్స్తనజంచకాచిత్
కృష్ణానుకారేణతదైవచాన్యా
కాళీయభావాతమువాహమూర్ధ్నా 38

కృష్ణస్యలీలానిఖిలాఇతీవ
గోప్యోనుకారేణనిదర్శయంత్యః
వనాంతరీశస్యపదాంకితాని
దృష్ట్వావిలేపుర్విరహాతిరేకాత్ 39

గోప్యాశ్చకస్యాశ్చిదుదారపాద
చిహ్నానువృత్తంపదయోఃప్రియస్య
చిహ్నానివజ్రాంకుశపద్మరేఖా
విభూషితాన్యీక్ష్యవిలేపురార్తాః 40

ఊచుర్మిథస్తావిరహేణతప్త్యా
ర్విభ్రాంతచిత్తాశ్చరితేనచాస్య
అహోనుధన్యాకిలయాముహాహ
విహాయనఃప్రేమరసేననాథః 41

ధన్యాకిలేషాత్రభువిశ్యపుష్పై
రలంకృతాయాయదువల్లభేన
సత్వంబతైషాభగవంతమన్య
భవేచయామాంశతదేతదాప్తం 42

ఏవంకృష్ణపదాంకితానివిపినే
వీక్ష్యాధ్వనాతేనతాః
గత్వాతత్రనిరీక్ష్యగోపతనయాం
కాంచిత్తథైవాకులాం
త్యక్తానంబదమాభవేఃచపతే
నానాంనుగేనాతురాః

గాయన్త్యః కిలతద్గుణాన్ కృతివచో
లీలావ్యస్తైషు నిశాం 43

గోపికాగీతాప్రారంభః

తమస్యపారే వితతే వనాంతా
న్నివృత్య గోప్యః పులినం పునశ్చ
సంప్రాప్య సంస్మృత్య చ తస్య లీలా
తదాగమోత్కా జగురేకభావాః 44

జయతి జయతి ఘోషే జన్మనా తే నితాంతం
శ్రయత ఇహ చ దేవీ తేనపాయిన్యధీశ
దయిత విపినమధ్యే త్వద్వియోగాప్తశోకా
వయమిహ విచరామః ప్రేమతో వీక్షయాస్మాన్ 45

నిజర్ధావివక్షా

శరదివికసదంభోజన్మగర్భోదరమిశ్రీ
నయనయుగళదూరాః సర్వతో నః ఫలం తే
కిమిహ సముపలబ్ధం నాథ కిం త్వేష ధర్మో
వధ ఇతి నిగదామః పశ్య నస్త్వత్కటాక్షైః 46

విషజలఫణిరక్షోవైద్యుతోద్వాతముఖ్యా
తతవిపదురుబంధాన్మోచితాః ప్రాణనాథ
వయమిహ భవతా వై పుత్రమిత్రాదిబంధూన్
అపి సపది విహాయ త్వత్పదాబ్జం ప్రపన్నాః 47

అయి నిఖిలజనానామంతరాత్మా భవాన్నో
హృదయనయనహారీ యాచితో విశ్వకర్త్రా
సకలభువనరక్షాకృద్యదూనాం కులేస్మిన్
సఖ ఉపగత జన్మా పాహి నో పాంగభంగైః 48

భవజలనిధితారోపాయమంఘ్రిద్వయం తే
శరణముపగతానాం దర్శితాస్తీతిముద్రం
కరసరసిజమస్మాన్మాత్రధికలక్ష్మీకరాగ్ర
గ్రహణరచితచిహ్నంస్థాపయామోపాయనం నః 49

వ్రజపయువతిమానధ్వంసదక్షుస్మితం తే
వదనసరసిజం నో దర్శయాః కర్శితానాం
వినతజనశరణ్యం త్వత్పదాంభోరుహం నః
కురుకుచకృతకీలం నాథ సాధారణం నః 50

మధుమధురగిరా నస్సాంత్వయః కాంతదీనాః
అధరమధురసం చాప్యాయితం పాయయంశ్చ
స్మితలసితకటాక్షైః ప్రేమగర్భోపచారై
ర్విరహజనితతాపం వారయాస్మాకమీశ 51

భవజలనిధితప్తోజ్జీవనం తే పదానాం
కవిభిరుపనిబద్ధం గద్యతః పద్యతశ్చ
నిఖిలభువనగీతం కీర్త్తయంతో నిశం యే
ననునపిబత తేషాం కల్మషం ప్రాణనాథ 52

తవ విరహజతాపాత్ నాథ నోల్పోపి కాలః
యుగశతమివ గచ్ఛత్యప్యదృష్టోపదానాం
కుటిలచికురరమ్యం త్వన్ముఖాంభోరుహం నః
నయనమధుకరాణాం ప్రీతిదం నాథ కుర్యాః 53

ఇతి వివిధముదారం కృష్ణదివ్యాపదానం
మధురమనుగిరంత్యః కౌతుకోద్విగ్నచిత్తాః
రురుధురపరిలంఘ్యాత్త్తస్యగోప్యో నితాంతం
పులినభువి తటిన్యాస్సంగతాస్తై మిథస్తాః 54

తత్రావిరాస భగవాన్స్మితశోభిరమ్య
వక్త్రారవిందపరిలంబ్యలకాళికాంతః

స్వాశ్లేషలోలుపవధూముఖపీయమాన
దివ్యాంగకాంతిలహరిర్జగతామధీశః 55

తద్దర్శనాగతమహాప్రమదాబ్ధిమగ్నా
గోప్యోతివిస్మృతవియోగశుచస్తదానీం
ఆలింగితాయదుభువాకుచకుంకుమాంకైః
వక్షస్తదీయ్యముపసంపిదధుర్వినోదాత్ 56

ప్రేమాతిరేకాదథలోకనాథ
స్తాభిర్వితేనేసహరాసలీలామ్
సర్వాస్సమీపస్థమమంస్యతస్వం
యథాతథైవాశ్రితనైకరూపః 57

ఇత్థం

అంగనాయుగళమధ్యసంస్థిత
స్తత్రరాసమతనోత్సమాధవః
యత్రసర్వవనితాఅపిప్రియం
స్వాంతికస్థితమమంస్యతేశ్వరం 58

తత్క్రీడితంద్రష్టుమనంతమధ్యే
దేవ్యస్థితాఃకామహతానిదధ్యుః
తారాధిపశ్చాపిసువిస్మితాత్మా
గతింవిసస్మారనిజాంసతారః 59

క్రీడాశ్రమాకులపరిప్లుతఘర్మబిందు
విద్యోతితానిపనితాముఖపంకజాని
పాణ్యబ్జతఃపరిమృజన్మృదుశీతలేన
భూయోవిహారరసికోముదమాతతాన 60

తాసామథశ్రమమపోహితుమంబుజాక్షః
తాభిస్సహాంజనివివేశవిహర్తుకామః

వ్యోమస్థితైరనిమిషైస్సముదీక్ష్యమాణ
స్సమ్యగ్వినోదమతనోత్సలిలేతటిన్యాః 61

ఉత్తీర్యతస్మాదథనందసూను
గోపీభిరున్మస్తకకామితాభిః
ఆవిశ్యరమ్యాణివనానికృష్ణో
రేమేయథేభఃకిలవాశితాభిః 62

విహృత్యసర్వాంరజనీమథైవం
గోప్యోయయుస్స్వానిగృహాణిసర్వాః
తాస్స్వాంతికస్థాఃకిలమన్యమానా
గోపానకుప్యంతిచకృష్ణభగ్నాః 63

ప్రస్థాప్యకృష్ణోపిచతాముహూర్తే
బ్రాహ్మేస్వయంచాప్యగమన్నిశాంతం
ఆవిశ్యగేహాన్యపికృష్ణచేష్టాః
పునఃపునస్సస్మరురుద్గతాశాః 64

అథోత్సవేభూతపతేఃకదాచిత్
గోపాయయుఃకాననమంబికాయాః
నందస్సనూనుస్సహతైశ్చతత్ర
గత్వాంబికారాధనమాతతాన 65

రాత్రౌశయానంజగృహేభుజంగో
నందంహఠాత్కశ్చనభీమరూపః
చక్రందనందోదదహుశ్చగోపా
స్సమాగతాస్తంజ్వలదుల్ముకాగ్రైః 66

తథాపినాముంచదహిస్తునందం
కృష్ణస్తతస్తంపదతోజఘాన
ఉత్సృష్టనాగాకృతిరాహహృష్టః
కృష్ణేనవృత్తాంతమథస్వకీయం 67

సుదర్శనాఖ్యోహముదగ్రమానో
విద్యాధరఃకశ్చనకామచారీ
దృష్ట్వామునీనంగిరసోవిరూపాన్
జహాసరూపేణనిరూఢమానః 68

అథాపమానాత్కుపితామునీంద్రా
శ్శాపందదుర్మహ్యముదారబోధాః
తతోవిరూపామగమంతుయోనిం
త్వదంఘ్రిసంస్పర్శనిమిత్తభూతాం 69

నిర్ముక్తశాపస్తవపాదపద్మ
సంపర్కతోలోకపతేమహాత్మన్
అనుజ్ఞయాతేనిజమేవలోక
మిచ్ఛామిగంతుంకరుణాసముద్ర 70

తథేతిచోక్తోయదునందనేన
సుదర్శనస్తంప్రణిపత్యమూర్ధ్నా
జగామలోకంస్వకమృద్ధియుక్తం
గోపాస్తముద్వీక్ష్యతువిస్మితాస్తే 71

సమాపితేతత్రమహాంబికాయా
వనాత్సగోపాలగణోయదూనాం
పతిర్వ్రజంప్రాప్యనిజంపురేవ
రేమేగుణైరంతతసర్వలోకః 72

తతఃకదాచిద్విపినేసుపుష్పితే
నిశాముఖేప్రోదితతారకాకులే
హరిశ్చరామస్సహగోపబాలకై
ర్వ్రజప్రహృష్టస్త్రీజనమధ్యసంస్థితౌ 73

అగాయతాంతత్రచవేణునాతౌ
సమస్తభూతశ్రుతిమోదకారి

గోప్యస్తథాతచ్ఛ్రవణోత్థఘూర్ణాః
విదుర్ణనైజంవపురావిలాసాః 74

తత్రాగతఃకశ్చనశంఖచూడ
నామాకుబేరానుచరస్సమేత్య
వధూజనంతందిశిచోత్తరాయాం
నిస్సార్యసూనామసతయోస్సమక్షం 75

విక్రోశతస్తస్యవధూజనస్య
నిశమ్యరావంయదువంశవీరౌ
ఉదీర్యమాభైరితిసాలహస్తౌ
తముద్యతౌహంతుముదారవీర్యౌ 76

అనుద్రుతౌతావథవీక్ష్యయక్షో
భీతోవిసృజ్యాద్రవదంగనాస్తాః
తమన్వధావద్యదువంశవీరో
రామస్తురక్షన్నబలావ్యతిష్ఠే 77

అథావిదూరేధనదానుగేన
సమేత్యకృష్ణోవినిహత్యముష్ట్యా
తన్మూర్ధ్నిరత్నంస్థమణింగృహీత్వా
దదేశరామాయవధూసమక్షం 78

ఏవంనిశానుహరిణానియతంచరంత్యో
గోప్యోదివావ్రజతివశ్వవనాయకృష్ణే
రమ్యంవనంవిరహవేదనయాకులాస్తాః
స్మృత్వాతదీయచరిత నిదినానినిన్యుః 79

కృష్ణస్థితోవనతలేపరితఃపశూన్ స్వాన్
సంచారయన్కుసుమబర్హవిభూషితాంగః
వేణుస్వనేనసకలశ్రుతిమోదనేన
గోపీమనాంసిలులితాన్యకరోన్నితాంతం 80

వృషభాసురవధః

తత్రాగతో వృషభరూపధరః కదాచిత్
దైత్యో మహావపురుదగ్రకకుద్విషాణం
తం వీక్ష్య దుద్రువుర పారభియా చ గావో
గోపాశ్చ కృష్ణమగమన్ శరణం సుభీతాః 81

స్వానాం భయం సమవలోక్య యదూద్వహోఽథ
తస్యాభ్యుపేత్య సమరాయ తమాజుహావ
ఉత్పుచ్ఛశృంగతల దారితమేఘరాజి
సోఽప్యద్రవద్దుమవతిం ఖురభగ్నభూమిః 82

తమగ్రవిన్యస్తవిషాణయుగ్మం
సమాపతంతం సముదీక్ష్య శౌరిః
పదాన్యథాష్టాదశ బద్ధశృంగః
పశ్చాదపాసర్పయదద్రిరూపం 83

గృహీతశృంగం వినిపాత్య భూమౌ
పదా సమాక్రమ్య చ నిష్పిపీడ
యథార్ద్రవస్త్రం త్వథ తద్విషాణ
ముత్కృత్య తం తేన జఘాన రుష్టః 84

తస్మిన్ హతే వృషభరూపధరే సురేతు
గోష్ఠం సమస్తమభవన్ముదితం విశోకం
కృష్ణశ్చ తత్ర సఖాభిస్సహితస్సుఖభి
లీలాభిరాస్త గమయన్ దివసాన్ సరామః 85

ఏవం గోపీభిరీశః కృతవివిధరతిః
ప్రీణయన్ తా నితాంతం
త్యక్త్వా తా వై కదాచిత్ భువి సకలవనో
ద్యానగిర్యగ్రచారీ

రాధాంకృత్వాసహాయాంవివిధసుమఫలో
ద్యానగర్భేషుతస్యాః
ప్రీతింకుర్వన్ విజహ్రేవివిధరసయుతం
నందసూనుఃప్రకామం 86

రాధాసహాయోథహరిఃకదాచిత్
ప్రాప్తోతిరమ్యంమలయాచలేంద్రం
తత్రస్థితంధ్యానపరంవటస్య
మూలేవసంతంమునిమన్వపశ్యత్ 87

సర్వాంగవక్రస్సతమైత్యచాష్టా
వక్రాభిధానోమునిరంబుజాక్షం
సంత్యక్తయోగఃప్రణతిస్తదైవ
తత్యాజదేహంచరణోపకంఠే 88

అసప్తతాళంవపుషస్తదీయా
దూర్ధ్వంవినిర్గత్యమహత్సుతేజః
అధఃపతిత్వాచపునఃపరీత్య
కృష్ణంతదంఘ్ర్యోర్విలయంజగామ 89

అష్టాంగవక్రచరిత్ర.

రాధాథకృష్ణంపప్రచ్ఛమునివైభవవిస్మితా
కోయమత్రమునిశ్శ్రీమన్ స్థితస్త్వత్పదసేవకః 90

ప్రచేతసోధాతృతనూభవస్య
పుత్రోసితోనామమునిర్బభూవ
కృత్వాతపఃపుత్రకృతేసదీర్ఘం
అలబ్ధపుత్రస్సుభృశంవిషణ్ణః 91

సత్వాత్తరామోవపురంతరిక్షు
వాణ్యానిరుద్ధోపిచతన్నివృత్తః

తత్ప్రేరణాదేవ తదా శివస్య
లోకం యయౌ తత్కరుణోపకాంక్షీ 92

తతః ప్రసన్నేన మహేశ్వరేణ
మనుం త్వదీయం సమవాప్య దత్తం
ద్వ్యష్టాక్షరం తేన భవత్ప్రసాదం
సంపాద్య లేభే హి తనూజమగ్ర్యం 93

స దేవలో నామ మునిస్స్వయాజ్ఞ
మహీంభృతః ప్రాప్య సతీం తనూజాం
తయా సహానేక విహారదేశే
ష్వనేకధా సంవిజహార దేవి 94

కదాచిదద్రౌ స తు గంధమాదనే
తయా సహాయం విహరన్ముదా మునిః
విరక్తచిత్తో నిశితాం విహాయ వై
తపోవిధాతుం గతవాన్ గిరేర్గుహాం 95

పత్నీ చ తస్య విరహాకులమానసా సా
తత్యాజ దేహముపలబ్ధమతిర్వినిద్రా
సోప్యద్రిగహ్వరనివాసవినిశ్చితాత్మా
మత్పాదపద్మశరణో వితతాన యోగం 96

రంభా తదాగత్య గురోపదేశా
త్తం కామయామాస సురమ్యకాయం
తాం దేవలో ధర్మపరో మునీంద్రో
న్యషేధ దూరీకృతసత్ప్రచారః 97

సోద్దిష్టరోధాగతరోషవశ్యా
రంభాశపత్తం మునిమాత్తసత్వం

యథాహి మోహిన్యశపద్విరించిం
పురాత్మకామోపనిరోధహేతుం 98

స్ఫోటాంగశీర్ణోసితదేహవర్ణో
విభ్రష్టకేశోవిగతప్రభావః
శాపేనతస్యావిమనామునీంద్రో
మత్పాదయుగ్మంహృదినోదదర్శ 99

మయాథసాంత్వైర్వ్యపనీతశోకః
పునశ్చతేనైవతపసాపరేణ
మయాద్యదేవ్యాశ్రితవత్సలేన
విమోచితోయంవిషమాద్దురంతాత్
సంసారసింధోర్మమభక్తవర్యో
మత్పాదపద్మాంతికమాజగామ 100

విరించేర్మోహినీశాపః.

అథాహపృష్టోవసుదేవసూను
స్సరాధయాశాపమజస్యరాజన్
యేనాత్రలోకేకమలాసనోయం
నపూజ్యతేసద్భిరుదారశీలైః 101

మన్వంతరేరైవతనామ్నిరాజా
సుచంద్రనామాఖిలధర్మవేత్తా
మనోస్తనూజఃకిలరైవతస్య
తపశ్చరచ్ఛ్రీశపదాభిలాషః 102

తపశ్చరంతంమలయాద్రిదర్యాం
వల్మీకసంఛన్నముదగ్రవేషం
నిర్మాంసచర్మాణముదీక్ష్యవేధా
కృపావశస్తన్నికటంజగామ 103

కమండలుస్థేనజలేనవేద
మంత్రానుసంధానపవిత్రితేన
సంప్రోక్ష్యవాల్మీకమథోత్థితంతం
ప్రణమ్యమూర్ధ్నానృపమాహవేధాః 104

తుష్టోహమాసన్నృపవర్యతుభ్యం
తపఃఫలందాతుముపాగతోద్య
వరంవృణీష్వాభిమతంమహాత్మన్
యత్త్వ్యయాఘోరతపోహ్యకార్షీః 105

తతస్సచంద్రః పరితుష్టచేతా
విజ్ఞాపయామాసవిధింవరార్థం
సదాహరేఃపాదసరోజయుగ్మే
భక్తిర్మమాస్త్విదితిదాస్యపూర్వం 106

తథేతివేధావచనేసమాప్తే
విమానమారుహ్యసురోపనీతం
గతస్స్వచంద్రోనృపతిఃపరంత
ద్విష్ణోఃపదంప్రాప్యతుతోషభూయః 107

తస్యాశ్రమాత్స్వంభవనంప్రయాంతం
మధ్యేపథవ్యందుహిణాంనమీక్ష్య
మోహిన్యభిఖ్యాసురవారయోషా
కామాంధచిత్తాపితరంస్వకీయం 108

యయాచభోగంప్రవిహాయలజ్జాం
విదర్శయంతీబహుశోవిలాసాన్
తతోనిషిద్ధాసురపుంగవేన
కామాతురాదుఃఖపరాచచార 109

రంభోపదేశాదథమీనకేతు
మారాధ్యకృత్వాసమధుంసహాయం

తమేవ మోహాన్వ్యజసన్నిధానం
గత్వాపునస్తంచకమేరతాయ 110

విధిశ్చచిత్తేవినివేశ్యభక్త్యా
పాదారవిందేవరమస్యపుంసః
చచాలధర్మాన్నచకించిదేతాం
న్యషేధదద్వైర్వచనైర్దృఢాత్మా 111

తదావిధిః కామవిదీపకాని
దృష్ట్వానిమిత్తానిమధుంచమారం
చుకోపతంచాత్మభువంశశాప
దగ్ధాంగయష్టిర్భవితేతిశీఘ్రం 112

తాపేనభిన్నే నమధోమనోజే
తద్దైవయోశేసురవారయోషా
ఘూరోపిఘూరోరతిమాచకాంక్షే
కామార్దితాపద్మజముత్కకంఠా 113

తథాపివేధానచచాలధర్మాత్
అథాశపత్తంకుపితాసురస్త్రీ
యస్మాన్నకామంవ్యతనోర్మమాద్య
తత్త్వంనపూజాంహిలభస్వలోకే 114

శప్త్వేతితస్యాంస్వరతింగతాయాం
శాపార్దితఃపద్మభవస్స్వవృత్తైః
సనందనాద్యైఃపరమర్షివర్యై
స్సంచోదితోధామజగామవిష్ణోః 115

ప్రణమ్యదేవంసరసీరుహాక్షం
మహైవమూర్త్యంతరమాదిదేవం
రహస్యవాదీద్విమనాస్స్వశాపం
హిరణ్యగర్భఃకమలాసఖాయ 116

సంబోధ్యధర్మంబహుశోవిరించిం
స్వయంసమేతావసితాకదాచిత్
త్యాజ్యానచేత్యాదిసమాప్తసారం
తంసాంత్వయామాసవిధింశుచార్తం 117

స్వామ్యాజ్ఞయాతత్రవసన్విరించి
స్తత్రాగతానందపతీన్విరించీన్
దశాననంచాపిశతాస్యయుక్తం
సహస్రవక్త్రంచతథాహ్యనేకాన్ 118

నిరీక్ష్యతేష్వల్పతరాంస్వకీయాం
శక్తింవినిశ్చిత్యవిసిస్మయేసః
తేచాభివంద్యాంఘ్రియుగంవిభోస్త
త్తైనానుశిష్టాస్వపదాన్యవాపుః 119

అథాగతస్తత్రవృషాధిరూఢః
జటావనోద్దీప్రసుధాంశురేఖః
ఉమాపతిర్మత్వాదభక్తినమ్రః
జగౌగుణాన్మేకమలేవిపంచ్యా 120

తదావిరించిర్మమశాసనేన
గంగాజలేధూర్జటిశీర్షమధ్యాత్
సర్వత్రపూర్ణేపరమేపవిత్రే
స్నాత్వావిముక్తింగతవాన్హిశాపాత్ 121

పురావిధాతాసనకాదిపుత్రై
స్సుతాంభసృష్ట్వారతినామధేయాం
తదీయరూపాభినివిష్టచేతా
రంతుంతయాసాకమియేషమూఢః 122

పిత్రాగృహీతాసురతాయభీతా
రతిర్యయావగ్రజసన్నిధానం

అనుద్రుతస్తాంవిధిరేత్యపుత్రీం
విబోధితస్సన్ స్త్రుపయాంబులోభాత్ 123

బుద్ధ్వావినిర్ధార్యవిధేయతత్త్వం
పాపానుగంస్వంవిజహౌశరీరం
రతిశ్చనాశంజనకస్యదృష్ట్వా
తత్యాజదేహంవిరహేణఖిన్నా 124

పితుర్భగిన్యాశ్చవియోగతప్తై
స్సనందనాద్యైస్తనయైర్విరించేః
సంప్రార్థితోహంశరణంశ్రితానా
మజీవయంతౌచపునఃప్రసాదాత్ 125

అథోత్థితోలోకపతిర్విరించి
ర్విజ్ఞానవిజ్ఞాతపరాపరార్థః
తదాదివైరాగ్యనిధిర్విరేజే
వ్యక్తేషుసాక్షాద్విషయేషుధీరః 126

తాదృగ్విరక్తేరపిమోహినీంతాం
తత్యాజధాతాస్వయమాగతాంచ
అండాధిపత్యేనచతస్యగర్వః
విజ్ఞానవద్బుద్ధ్యాచబభూవభూయాన్ 127

మద్దేహరోమ్ణాంగణనాపియత్స్యాత్
అథాపినైషాంగణనావిధీనాం
స్వోత్సృష్టవిజ్ఞాననిధీన్విధాత్రూన్
సహస్రపత్త్రప్రముఖాననేకాన్ 128

ప్రదర్శయిత్వాచతురాననస్య
గర్వస్యభంగోవిహితోమయాసీత్
సరస్వతీప్రీతియుజశ్చతస్య
వైరాగ్యభంగశ్చకృతోహిదేవి 129

రుద్రగర్వభంగః.

ఏవంత్రినేత్రస్యచగర్వభంగః
కృతోమయాతత్కథయామిరాధే
తథైవసూర్యస్యధనంజయస్య
గర్వ్యావిధోశ్చాపివదామిదేవి 130

శంభుర్యుగైష్షష్టిసహస్రసంఖ్యై
రారాధ్యమాంతేనచమత్ప్రసాదాత్
సర్వామరాధిక్యమవాప్యతేన
సర్వాభివంద్యోభవదుత్థగర్వః 131

వృషాభిధానశ్శకునేస్తనూజః
దైత్యఃకదాచిద్గిరిశంస్వమాసైః
క్షేత్రేతుకేదారపదేసమర్చ్య
వవ్రేవరంస్వాభిమతందురాపం 132

యన్మస్తకేపాణిమహంనిదధ్యాం
సభస్మరూపాభవితేతిమూఢః
తథేతిచోక్తంత్రిశితపక్షపాతాత్
శివేనతత్రాభిమతింవినాపి 133

పరీక్షితుంతంతువరంతదైవ
శీర్షేశివస్యైవకరంనిధాతుం
ఇయేషదైత్యస్తదనుత్రిణేత్రః
భయాత్ప్రదుద్రావశరణ్యకామః 134

తమన్వధావద్దితిజోపిదేవం
సచాగతస్త్రాణపరోమదీయం
వైకుంఠలోకంసనకాదిసేవ్యం
యత్రస్థితోహంత్రిశతరక్షణార్థీ 135

తథావిషణ్ణాందితిజోపసృష్టాం
దృష్ట్వాగిరీశందితిజంచదేవి
దండోపవీతాజినచిహ్నదీప్తం
మాయావటుత్వంపరిగృహ్యదూరాత్ 136

ప్రత్యుద్గతోహంకుశవ్రాతపాణి
స్తమాశిషావర్ధయమాశరేంద్రం
సాంత్వేనసృష్టస్సమువాచసోపి
ప్రయోజనంస్వాగమనస్యదేవి 137

శ్రుత్వావచస్తస్యపునస్తమాహ
విమోదయన్గీర్భిరహంతదానీం
దత్తస్యశాంత్యాకిలయాఃపిశాచ
శ్చిద్ధాకథంతద్వచనేసురేంద్ర 138

యదిప్రమాణంతవతస్యవాక్యం
కథంవిషణ్ణోసిపరీక్షితుంతత్
కరంనిధేహిస్వశిరస్యధాత
న్నిధ్యాతిదైత్యేంద్రతస్స్ఫుటంస్యాత్ 139

ఇత్థంప్రకారైర్మధురైర్వచోభిః
విమోహితోదైత్యవరస్వమూర్ధ్ని
కరంనిచిక్షేపతదావినష్టో
భస్మీకృతిత్వంసమవాపరాధే 140

తతోవిగర్వోవ్యసనేనముక్త
స్తుష్టావమాంభూతపతిఃప్రహృష్టః
అన్యాంచతద్గర్వవినాశగాథాం
వదామిరాధేశృణుసావధానా 141

పురాతుహంతుంత్రిపురంప్రయాతో
దత్తంమయాశూలవరంవిహాయ

శంభుస్స్వశక్తింపరమాంవిజానన్
చకారయుద్ధందితిజైరపారం 142

తదాత్రినేత్రేణహతస్సురారి
శ్శరైర్విసంజ్ఞస్సరథఃపపాత
సంజ్ఞాంపునఃప్రాప్యమృడంరథస్థం
నిపాతయామాసరథేనసాకం 143

కృతప్రతీకారవిముగ్ధచిత్తే
తస్మిన్విచేష్టేపతితేగిరీశే
కృపావశోహంవృషరూపధారీ
శృంగద్వయేతస్యరథంనిధాయ 144

ఉత్థాప్యతంచాపితథావిసంజ్ఞం
శూలంసమాదాయకరేదదంతం
తతస్సశూలేనజఘానశత్రుం
మయ్యేవదత్తేనపురాపురారిః 145

ఏవంతుభగ్నోగిరిశస్యగర్వః
యేనావృతోమామపివేదనేశం
యోయోభిమానీస్వబలేనదేవి
భగ్నోభవేదేవమిహైవలోకే 146

శ్రుత్వేతివాణీంవసుదేవసూనోః
రాధాపునఃప్రాహపతింసురేశం
శివస్యభస్మాస్థిధృతేర్నిమిత్తం
పంచాస్యతాదిగ్వసనత్వహేతుం 147

శంభుఃపురాషష్టిసహస్రసంఖ్యై
రారాధ్యమాందేవియుగైఃప్రసన్నం
మాంస్తోతుమాస్యేనసచైకకేన
తృప్తశ్చతుర్వక్త్రమకత్థతాంతః 148

తదా ప్రసారాన్మమతస్య ఖావ
విదో భవన్ పంచముఖాని శంభోః
ఏకైకశోక్షిత్రయదీపితాని
దేవ్యః చ్యుతేపంచముఖస్తతోయం 149

సతీయదా నష్టతనుస్స్వపత్నీ
దాక్షాయణీ తేనహరో దధార
తదంగభస్మాషితదస్థిమాలాం
తత్ప్రేమతస్త్యక్తసుగంధమాల్యః 150

వైయాఘ్రిమస్యాజినమిష్టమాసీత్
యోగానుకూల్యేనన లేందుమాళేః
శ్మశానమాసీదపి నిర్జనత్వా
ద్వాసార్హమాన్న సమదంగదృష్టేః 151

భీతాస్సుపర్ణాద్విహగాధిరాజాత్
నాగాగిరీశంశరణంప్రపన్నాః
దత్తే తతస్తానిపభూషణాని
దత్వాభయంకారుణికోనిజాంగే 152

సతీవియోగేన విషణ్ణచిత్తః
భ్రమన్ జగత్యాంగిరిశోనితాంతం
రుదన్ వపాత ప్రణయేనసిద్ధి
క్షేత్రే తతో మత్ప్రితిభోధితోభూత్ 153

జ్ఞానాసినామాత్ప్రిహితేనశోక
తరుంతదోచ్ఛిద్య మయి ప్రణీయ
భక్తింవరాం దేవిమదీయభక్తో
స్త్వామేవపత్నింజగృహేన్యరూపాం 154

రుద్రసపార్వతీశాపః.

భక్తోత్తమస్యాపిమహాద్యశంభోః
ఉచ్ఛిష్టమాసీదపవిత్రభూతం
శాపేనగౌర్యాఃతదిదంవదామి
రాధేసమాకర్ణయసావిధానా 155

సనత్కుమారస్తుపురామహర్షిః
వైకుంఠలోకంసమవాప్యతత్ర
సంసేవ్యభక్త్యామమపాదయుగ్మం
తుష్టావమాంభక్తివినమ్రమూర్ధా 156

మద్భక్తశిష్టంసమవాప్యభక్తం
భుక్త్వాస్వయంతత్రచశిష్టమల్పం
దదౌస్వయంబంధుజనాయతుష్టః
ప్రసాదమాహాత్మ్యమథోద్గృణానః 157

శివస్తుశిష్టంమమదేవిసిద్ధి
క్షేత్రేప్రసాదంసమవాప్యభక్త్యా
జగ్రాహతుష్టస్స్వయమేవపశ్చాత్
ననర్తగాయన్మమదివ్యకీర్తిం 158

భుక్తంకుమారాత్ అథమత్ప్రసాదం
శ్రుత్వాభవానిత్రిజగత్సుపూతం
స్వానాదరాద్దోషయుతాశశాప
దుష్టంశివోచ్ఛిష్టమభోజ్యభూతం 159

సంశ్లాఘితాహైమవతీశివేన
ప్రసన్నచిత్తాథబభూవతస్మిన్
స్నాత్వావిపక్వాన్నమథాపణాయిత్వా
మహ్యంప్రహృష్టాసధవాన్వభుజ్య 160

అతోపవిత్రంశివభుక్తశిష్ట
మదంనుయేతేశ్వసుజన్మభాజః

మదీయముచ్ఛిష్టమనర్ఘ్యమార్యై
సంప్రాప్యతేపుణ్యవశేనసర్వైః 161

శివప్రసాదంచమమప్రసాద
మిశ్రంచపూతంభవతీతిగౌరీ
ఉవాచభర్త్రాబహుశస్తుతాసా
తథైవకేచిత్ ప్రచరంతిదేవి 162

ఇత్యాదికృష్ణైశ్శివగర్వభంగ
కథాముదీర్యాథగిరీంద్రపుత్ర్యై
పురందరస్యాపిచగర్వభంగ
వృత్తాంతమూచేప్రథితంత్రిలోక్యాం 163

గౌరీస్వసౌందర్యకృతాభిమానా
పతింప్రణానాథవమేవతుల్యం
విధాయమారంసమధుంసహాయం
తపోవనేపర్యచరత్తమీశం 164

దృష్ట్వావకాశంగిరిశస్యమారః
ప్రసూనబాణంప్రముమోచతస్మిన్
దగ్ధస్తతోరోషయుతేనకామ
శ్శివేనగర్వశ్చహతోద్రిజాయాః 165

పురందరస్యార్జితపుణ్యసిద్ధం
ప్రాప్యత్రిలోకేవిభుతాంమదాంధః
గురోరవాప్యాంగిరిసాచ్ఛసిద్ధ
మంత్రంసగర్వఃప్రకృతింవవంచ 166

తస్యాశ్చశాపేనవిమూఢచిత్తః
గృహాగతంజిష్ణురథావమన్య
బృహస్పతింతేనచదత్తశాపః
వినష్టసంపత్సుచిరంబభూవ 167

సంత్యజ్య జిష్ణుం ధిషణే ప్రయాతే
సంప్రాధన్త స్తేన సహారిర్దయాళుః
పురోహితం తస్య దిదేశ విశ్వ
రూపం త్రిలోకీహితకారణాయ 168

తస్మిన్ సుతే త్వష్టురథాసురాణాం
భాగం పరోక్షం వదతి క్రియాసు
రుష్టామఘత్వాన్ కులిశేన తస్య
చిచ్ఛేద శీర్షన్ త్రయముజ్వలాభం 169

త్వష్టాథ పుత్రవ్యసనేన తప్తః
వీంద్రం తు సోమం సముపాజహార
స్వాహేంద్రశత్రుర్జని కేతి తస్మిన్
జుహావ వృత్రస్సమభూదధారిః 170

తమాహ వైవృత్రమథాభియాంతం
జఘాన జిష్ణుః కులిశేన వీరం
తం బ్రహ్మహత్యావనితా శరీరం
ధృత్వా సుభీమాభిగతాతిరుష్టా 171

తయానుయాతో మఘవా సుభీతః
విభ్రష్టసంపద్గురుశాపతశ్చ
చరన్ త్రిలోకం స్వగతిం న పశ్యన్
సమానసాఖ్యాం సరసీం వివేశ 172

పద్మస్య నాళే వసతి స్వరీశే
సా బ్రహ్మహత్యా సరసీతటస్థా
తదాధితస్థా నహుషస్సురేంద్ర
రాజ్యం తతో గర్వమధాద్దురంతం 173

శచ్యర్థినా తేన తదాసురేంద్ర
పత్నీ భయార్తా శరణం ప్రయాతా

తాం కాంతతస్సాగురవేసమూచే
దుష్టాంప్రవృత్తింనహుషస్యరాజ్ఞః 174

ప్రసన్నచిత్తోథగురుస్స్వశిష్యే
జిష్ణౌసరోమానసమాజగామ
అసాంత్వయచ్చాపితమప్రసన్నం
తేనాశుసాకంనిరగాత్సరోజాత్ 175

హుంకారతోథస్కవిధాయతీరే
తాంబ్రహ్మహత్యాంత్రిదివంసురేంద్రం
ఆనీయభూయస్స్వపదేగురుస్తం
సంస్థాప్యతుష్టోహంతపూరాంతతాన 176

తతోవినష్టద్యుతిమబ్దవాహనః
పురీంనవీనామమరావతీంస్వకాం
ప్రకారయత్ శిల్పివరేణవత్సరైః
శతేనహృష్టఃకిలవిశ్వకర్మణా 177

యత్నతోథవిహితేసుకర్మ్యహే
వాసవోనుముముదేస్వశిల్పినా
లోకమబ్జభవనస్యశిల్పిరాట్
ప్రాప్యవాసవమనోవ్యజిజ్ఞపత్ 178

శ్వస్తుకర్మభవతఃక్షయంవ్రజేత్
స్వాస్థ్యమద్యముపయాహపుత్రక
ఇత్యుపాహితమతిర్విరించినా
శిల్పిరాట్సవిధమాయయౌహరేః 179

ప్రాప్యవిష్ణునిలయంవిరించనః
ప్రోచ్యతచ్చహృదయేమనీషితం
తస్యచానుమతిమాప్యసాదరాం
ధామనైజమగమత్ముదావిభుః 180

బాలమాణవకవేషముజ్జ్వలం
ధారయన్ హరిరథాంతికం హరేః
ప్రాప్య తేన మధుపర్కపూజితః
తస్య మంగళకరాశిషం వ్యధాత్ 181

అస్తు వచ్ఛపురుహూత మంతికే
సంస్థితం పురుషపుంగవ స్తదా
ధామ నిర్మిత మతీవ రాజతే
దృష్టమేవ తదిదం సమాగతః 182

కేనచాపి హరిణైవ ముజ్జ్వలం
కారితం గృహవరం యథాత్వయా
తన్నిశమ్య గదితం రమాపతేః
విస్మితో హరిరువాచ కంపితః 183

దృశ్యసే హి భగవన్ సుబాలకః
వేత్సి సర్వమివ భాసి సాంప్రతం
వాసవాః కతిపయే పురాగతాః
తాన్ కథం త్వమనువేత్సి తద్వద 184

అథవిప్రవటుస్సురేశ్వరం
సమువాచాస్య మనోవికంపయన్
యదయం త్రిదివాధిపత్యతః
కుమతిమార్గనమహారమాశ్రితః 185

పురందరాన్ వేద్మి తవ ప్రపూర్వాన్
తథైవ ధాత్రానపి వేద్మి నైకాన్
సర్వస్య లోకస్య సుఖస్య హేతుం
బ్రహ్మాపి వేద్మ్యక్షరమాది దేవం 186

యదృచ్ఛయా తత్ర గతాం పిపీలికా
వళీం నిరీక్ష్యాహహా రింరమాపతిః

అమూశ్శివప్రాశక్రతనుం సమాస్థితాః
పునస్త్రివిదాసీంగమితాః పుజన్మతాం 187

సర్వోహిజంతుః కిలకర్మపశ్యః
ప్రాప్నోతి దేహాంశుభమేవవాన్యం
పురందరాశ్చస్వకృతానుసారాత్
పిపీలికాజన్మసమాపురేవం 188

తత్రాగతో రోమశనామధేయ
శ్శిష్యోమహర్షిర్వృషభధ్వజస్య
వక్షస్థలేమండితరోమచక్ర
స్తమచరాయాం మానహారింప్రహృష్టః 189

రోమ్ణామిదం తేకథమస్తిచక్రిం
వక్షోంతరేవిప్రపరేతిదిష్ణం
వదంతమాహాశివరో విహస్య
స్వసంపదాగర్వితమానసంతం 190

అహంతు శిష్యోవృషభధ్వజస్య
కల్పాంతజీవీహరిపాదభక్తః
హితంప్రదాతుంతవసన్నిధానం
సమాగతస్తచ్ఛృణుకథ్యమానం 191

ద్విసప్తమన్వంతరకాలమాహు
దినంవిధేస్తాదృశమేవరాత్రిం
మన్వంతరేష్టౌపబలారి రేవ
ద్విసప్తశక్రాస్స్యురహన్యజస్య 192

ఏవంప్రకారేణశతాబ్దకాల
మాయుర్విరించి కథితంపురాణే
ఏకైకరోమ్ణఃపతనమ్మమైత
దింద్రస్యచైకస్యనిపాతహేతుః 193

శీర్ణానిరోమాణితుయాన్యరస్తో
మమాద్యశక్రాగణితాస్తథైవ
భ్రష్టాభవిష్యాఽపిరోమసంఖ్యా
బ్రహ్మాయురంతేఖిలరోమపాతః 194

అహంతులబ్ధ్వాపరమంరహస్యం
త్రయంతవేద్యంగురుతస్త్రినేత్రాత్
బ్రహ్మాయురంతేసహతేనలబ్ధ్వా
లోకంపరంప్రాకృతదుర్విలంఘ్యం 195

ఆకర్ణ్యరోమశవచస్సురపుంగవోఽపి
తత్త్యాజమానమతిలంఘితసర్వలోకం
తస్మిన్స్వమాశ్రమముపేయుషిబాలకోఽపి
తత్రైవపశ్యతిహరావగమత్తిరోధిం 196

సూర్యగర్వభంగః

ఏవంమఘోనోవిహితోఽభిమాన
భంగోమయాదేవిబహుప్రకారైః
గర్వోఽపిభగ్నస్తపనస్యచాగ్నేః
ఏవంతదేతచ్ఛృణుపూర్వవృత్తః 197

కదాచిదస్తంతపనేప్రయాతే
మాలీసుమాలీచసురారివర్యౌ
స్వతేజసాకర్తుమహాశ్శివస్య
ప్రసాదలబ్ధేనకృతప్రయత్నౌ 198

తత్తేజసావీక్ష్యనిశాందినాభాం
శూలేనతావభ్యవధీద్వివస్వాన్
భక్తావమానంతునిరీక్ష్యరుద్ర
స్తమభ్యధావత్తపనంనిహంతుం 199

అనుద్రుతస్తేన రవిశ్రవేన
త్రాణం న పశ్యన్ భువి కించనాపి
వివేశ లోకం ద్రుహిణస్య దీనః
శిఖ్యాపిత త్రానుగతోద్యరత్నం 200

సుతోథ శంభుః కమలాసనేన
ప్రసన్నచేతా విరరామ కోపాత్
సూర్యోపి మున్త్రాపదగచ్ఛదబ్జ
వాసేన లోకం ప్రణత స్తదంఘ్యోః 201

అగ్నిగర్వభంగః.

వక్ష్యామి రాఘేజ్వలనస్య గర్వ
భంగో యధాభూత్ శ్రుణుతత్ ప్రసన్నా
అగ్నిర్మహా భూతతృతీయ భూతః
ముఖాన్మమాజాయత సృష్టికాలె 202

మద్దత్త తేజాస్స చ సేషు హవ్యం
వహన్ సురాణాం జనయన్ ప్రమోదం
విప్రోత్తమారాధ్యతనుర్జగత్యాం
వ్యరాజ తాగ్నిస్స మదీయమూర్తిః 203

భృగో స్తుశాపేన పురా మహర్షే
స్సనర్వభక్షత్వముపేత్య వహ్నిః
తేనైవరోషం న మితస్త్రిలోకం
దగ్ధుం కదాచిచ్చకమే సమస్తాం 204

శిఖాభిరాత త్యజగత్సమస్తం
తం దగ్ధుకామం సముదీక్ష్య వహ్నిం
నారాయణో బాలకరూపధారీ
తస్యాంతికం ప్రాప్య తదంతరస్థః .05

ఆకర్ణ్య తాం దానవశక్తిమాశు
స్మయంతమాచే ప్రణతశ్చ మూర్ధ్నా
రుష్టస్త్రిలోకీం న హి దగ్ధుమర్హః
యేనైవశప్తోఽసురకులంవినష్టం 206

కించాస్యస్రష్టా జగతో విధాతా
హర్తా చ రుద్రో భగవన్స్వయుక్తో
త్వంచైకథంశక్ష్యసి లోకదాహే
వృథాకిమర్థం కురుషే ప్రయత్నం 207

ఇత్యుక్త్వా తేన దత్తం శరదళమనలో
నతు మోఘస్స కర్తుం
లజ్జానమ్రస్తదానీం స్వయమపి జగతో
దాహాయ త్వద్విషక్తః
బాలశ్చాంతర్దధే తద్దురితమథహరిం
గర్వనిర్వాపణార్థం
నిశ్చిత్యాగ్నిః ప్రయాతం భగవతి నియతాం
విస్మితోఽపీక్ష్య శక్తిం 208

ధన్వంతరిగర్వభంగః.

అథ క్రీడాంతరే రాధాపృష్టస్తుష్టో జగత్పతిః
ధన్వంతరేర్దర్పభంగకథామూచే పురాతనీం 209

ధన్వంతరిర్నామ భిషగ్వరేణ్యో
జాతోఽపి దుగ్ధాంబుధిమంథకాలే
శిష్యస్సుపర్ణస్య శివస్య చాపి
శిష్యోభవల్లోకగణేషు పూజ్యః 210

సశిష్యసాహస్రయుతః కదాచిత్
కైలాసమద్రిం ప్రయయాసురేంద్రః

పథాంతరేలక్షఫణీంద్రయుక్తే
మహేశ్వరంతక్షకనామధేయం 211

తంవీక్ష్యదష్టంవిహితప్రయత్నాః
డింభ్యాహ్వయోవైద్యవరేణ్యశిష్యాః
మంత్రిప్రభావేణనిరుధ్యతస్య
జహారశీర్షస్థమణింమహార్ఘ్యం 212

అథనిష్క్రాసితేతస్మిన్ తక్షకేన్యత్రతపక్షకైః
భిషగ్వరేణతచ్ఛ్రుత్వా వాసుకిఃకోపమాగతః 213

వాసుకిప్రేరితాః పంచసర్వాధీశాస్సమాగతాః
ద్రోణఃకాళీయకర్కోటపుండరీకధనంజయాః 214

తేరిష్యాన్ సురవైద్యస్యవృత్తాకల్పానశాయయన్
సఫూత్కారవిషజ్వాలాదిగ్ధాంగాన్ కాతరాన్ తదా 215

ధన్వంతరిశ్శిష్యగణానమృతాంధఃకల్పైస్తతః
ఆప్యాయయన్ సముత్థాప్యస్మృత్వామంత్రంగురుంనిజం 216

మంత్రేణస్తంభయామాససర్పసంఘంసనాయకం
ధన్వంతరేఃప్రతీకారంకర్తుంకోప్యక్షమోభవత్ 217

తదను శ్రుతవృత్తాంతేన వాసుకినా ప్రేరితా తత్పద్మగిరిమనసాభిధా
నా సువర్ణశిష్యా సవిషాననల్పానా ధన్వంతరి మభ్యాయయౌ 218

శిష్యాంశ్చ ధన్వంతరేః మంత్రశక్త్యాన్యపాతయత్ తాంచనిపాతితాన్
ధన్వంతరిః స్వశక్తి సర్వేస్తైనాప్య తాపయితుంనశశాక 219

తస్యాధిక్షేపంమనసాప్రదత్తం మంత్రాభిమంత్రి తంకించనపద్మం ధ
న్వంతరినిశాన్తస్తైః భస్మసాచ్చకార 220

తతః

మనసా ప్రేరితాంశక్తిందృష్ట్వాదుర్విషహాంపరైః
శూలేనః ష్ముక్తేనబభంజరఘుసత్తమః 221

నాగపాశమథక్షిప్తంనాగాయుతవిసర్పకం
వీక్ష్యధన్వంతరిస్తూర్ణంసస్మారగరుడంగురుం 222

ఆగతస్తత్రగరుడఃనాగపాశవినిస్సృతాః
త్రోట్యావలంబ్యసంహృష్టాజఘాసస్పశీనస్తదా 223

అథాక్షిపద్భుస్కమష్టింమనసామంత్రసంస్కృతాం
వ్యధునాత్తాంపక్షతస్తైర్గరుడశ్శిష్యవత్సలః 224

తదనుమనసా శివద త్తం శూలంజగ్రాహ తదాతస్యా నివార్యతాంవ
శ్యంతే బ్రహ్మశంభుశ్చత్రాగతే ధన్వంతరిముబోధయతాం 225

దేవీయంశూలహస్తాతు లోకానాశయితుం క్షమా
నైకోపికశ్చిల్లోకేషుతు లపతత్క్షమోవిభో 226

ఆరాధయైనాంమనసాజరత్కారుసతీంసుదా
ఏతత్తవహితంమన్యేనాన్యత్తేసాంప్రతంక్షమం 227

తతోధన్వంతరిస్సుపర్ణస్య స్వగురోశ్చానుమత్యావినష్టాభిమానో
మనసామభివంద్యారాధయామాస 228

సాపి మనసా ధన్వంతరిణారాధితాతస్యా శిషంప్రయయుజ్యస్వాలయ
ముపసగార 229

బ్రహ్మశివస్సుపర్ణశ్చనాగాశ్చస్వాంగృహాన్యయుః
ధన్వంతరిశ్చశిష్యైస్స్వైస్సాకంధామనిజంయయౌ 230

ఏవంధన్వంతరేర్దేవభిషజోపిపురాప్రియే
గర్వోవిభగ్నః కించాన్యత్ శ్రీతుమిచ్ఛసితద్వద 231

పృష్టాథరాధయాదేవః కథామన్యాంమనోరమాం
దూర్వాససోగర్వభంగకథామాచెపురాతనీం 232

అంబరీషాపదానస్యవర్ణనేకథితోహ్యసః
దుర్వాససోదర్పభంగవృత్తాంతశ్శ్రీతిరంజకః 233

ఇది శ్రీశోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే ఉత్తరభాగే

సప్తస్సర్గః

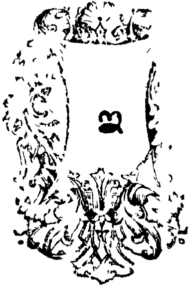

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీశోభనాద్రీశవైభవే మహాకావ్యే

ఉత్తరభాగే అష్టమస్సర్గః.

తివివిధకథాభిరంజయన్ కుంజగర్భే
ష్వతిమధురతరాభీరాధికాంనందసూనుః
వ్రజభువముపయాతఃప్రీణయామాసగోపీః
పునరపినిజనాథాశ్చారుహాసావలోకైః 1

కంసోఽథనారదగిరావసుదేవసూనుం
నందస్యవేశ్మనిసిరావదివర్ధమానం
శ్రుత్వావిదష్టరదనచ్ఛదనోరుషార్తః
పాశైర్బబంధవసుదేవముపేతదారం 2

హంతుంప్రవృత్తోఽపిచనారదేన
దేవర్షిణాభోజపతిర్నిషిద్ధః
కృపాణముత్క్షిప్యరుషాపరీతః
బబంధతౌనారదగౌరవేణ 3

చాణూరముష్టికముఖానథమల్లవర్గాన్
ఆహూయహస్తిపవరంచరుషాజ్వలాంగః
స్వీయేషుబంధుషుయదుష్వథతత్తదానీం
విద్వేషకారణమితిప్రకటంసురారిః 4

మాతాకదాచిన్మమనిష్కుటేస్వే
చరంత్యృతుస్నానవిశుద్ధదేహా

ఏకాకినీకామశరాభితప్తా
సస్మారభర్తారముదారశీలా 5

గంధర్వవర్యోద్రమిళాభిధాన
స్తాంవీక్ష్యకామేషువశోనితాంతం
బిభ్రద్వపుర్మేపితురుత్స్రుతాక్షీ
మాసాద్యరేమేసుచిరంయథేచ్ఛం 6

జ్ఞాత్వారతాంతేర   ణౌతరంసా
దుఃఖావిలాస్మానుభృశంజగర్హే
ఆశ్వాస్యతాంచద్రమిళోథశాప
భీతోవదత్ప్రీతికరంసురుష్టాం 7

భద్రేరతిర్మత్సదృశైరలభ్యా
భవాదృశీనాంకిలకింతులభ్యా
పుత్రస్త్వరనంత్రైజఃహితశ్చచంతే
గుణోత్తరస్సానురుదేతువీరః 8

భవేత్సశత్రుస్స్వజనస్యనిత్య
మిత్యాపసోంతర్హితమ్థైవముక్త్వా
పరైరవిజ్ఞాతగతిస్తతస్సా
ప్రవిశ్యగేహంకిలమామసూత 9

జన్మాదివిద్వేషపరస్స్వబంధు
ష్వహంకదాచిన్నహిశర్మలేభే
దేవైర్మదర్థేవిహితశ్చమృత్యు
ర్నివర్త్యతేచాపిమయాబలేన 10

ఇత్యుదీర్యనృపతిర్నికేతనం
ప్రాప్యమంచతలమాస్థితస్సుఖం
వీక్ష్యనశ్యతిభయంకరంసదు
స్స్వప్నముచ్ఛుగుమసిప్రబోధితః 11

సఖామధాస్థాయవిఖాతకాలె
పురోహితంసత్యకమాహకంసః
దుస్వప్నరీతిర్నిశియాదృగాసీత్
సోప్యాహకంసంభ్రమాకులాత్మా 12

యదత్రభవతోగృహేబహుభిరచితంసజ్జనైః
భవస్యశివదంసదాంపరశురామదత్తంతవ
తదద్యధనురుత్తమంకరసహస్రదీఘణాంవిభో
విధాతృహరిశంకరైరధిగతాదిమధ్యాంతిమం 13

పురాత్రిపురసంహృతౌపరికరోయమీశస్యవై
ప్రదిష్టమథనందినేపురహరేణతేనాపిచ
అదాయితదనుప్రభోప్రబలబాణదైత్యాయవై
సచాప్యదదదుజ్వలంపరశురామహస్తేపునః 14

ఆరాధ్యేదంస్వేప్సితంప్రాపబాణః
భగ్నోప్యేతత్పూజనాత్సిద్ధకామః
రాజన్త్వంచారాధ్యకోదండమేతం
శంభోఃప్రీత్యాశత్రువర్గంజహీహి 15

నశ్యేద్దుస్వప్నభీతిఃత్రిపురహరధనుః
పూజనాత్తేనరేంద్ర
శ్రీతశ్చాభీష్టదాయీభవతితవహర
శ్శత్రవోయాంతినాశం
యాగంద్రష్టుంతమేతందిశిదిశిమహిపా
స్సానుగాశ్చర్షిముఖ్యా
రాహూయంతాంచకృష్ణస్సహజనిసహితో
నోయతాంసన్నిధింతే 16

ఇతిసత్యకవాక్యచోదితః
నృపతిస్స్వస్థమతిఃప్రహర్షితః

వసుదేవముఖాచ్ఛ్రావుకం
పృథసంకల్పితకార్ముకాధ్వరః 17

సంప్రాప్యనందభవనంత్వరయాధునాత్వం
భావత్కమానయసుతంసహాశేనసాకం
ద్రష్టుంమదీయమిమమద్భుతమధ్వరాగ్ర్యం
యత్రాగమిష్యతిమహర్షినరేంద్రసంఘః 18

విజ్ఞాయభావందుష్టస్యశౌరిఃకంసస్యశంకితః
గంతుంనందవ్రజంనైచ్ఛత్కారణంతత్రచాపదత్ 19

యద్యానయేయమిహమత్తనయంమహాత్మన్
తస్యాపితేచకలహస్యపదిప్రభూతః
స్యాదేవతత్రతవవామరణందురంతం
తస్యైవవాతదపవాదపదంభవామి 20

రుష్టోథకంసోవసుదేవమిత్థం
బ్రువాణముద్బధ్యచపాశబంధైః
అక్రూరమాజ్ఞాపయదంతికస్థం
విచార్యకృష్ణానయనేదురాత్మా 21

ఆకారితాఃకార్ముకయాగసేవాం
కర్తుంమహీపాఃఖలకంసదూతైః
మహర్షయశ్చాపిసమీయురిద్ధాం
పురీంపురాణీంమధురాంతదానీం 22

తేషాంమునీనాంనామానిరాజ్ఞాంచశృణుభూపతే
యేత్రతమిళితాఃకంసధనుర్యాగోత్సవేద్భుతే 23

సనత్కుమారసనకసనందనసనాతనాః
వోఢుపంచశిఖాచ్చైవబ్రహ్మణోమానసాస్సుతాః 24

కపిలాసురిస్పైలాశ్చసుమంతుపులహక్రతుః
పులస్త్యభృగుదక్షాత్రిచ్యవనాఃకశ్యపోంగిరాః 25

మరీచివ్యాససంవర్తాఃభరద్వాజపరాశరౌ
ప్రచేతాగౌతమోదంకవసిష్ఠాశ్చబృహస్పతిః 26

కాత్యాయనోయాజ్ఞవల్క్యఃపర్వతస్సౌభరిఃకవిః
జాబాలిదేవలౌస్తైకజైగీషవ్యాశ్చజైమినిః
విశ్వామిత్రోవామదేవఃపిప్పలశ్శాకటాయనః
దుర్వాసాజాంగలిఃకౌత్సఃజరత్కారుశిలాలికౌ
అఘమర్షణవాల్మీకిపథికల్యాణమిత్రకాః
విభాండకకణాదౌచకౌశికఃపాణినిస్తథా 27

ఋశ్యశృంగమృకండూచమార్కండేయశ్చసాంకృతిః
మునిఃపరశురామాఖ్యఃవాంత్యాగస్త్యౌతథాపరే
గోమహర్షణముఖ్యాస్తేసమాజగ్ముర్మునీశ్వరాః 28

తథాతతాగతానాంచరాజ్ఞాంనామానిభూపతే
విశ్రుతానిపురాణేషువక్ష్యామిశృణుసాదరం 29

దంతవక్త్రజరాసంధశిశుపాలాశ్చభీష్మకః
దాంభికోభగదత్తశ్చశల్యశ్శంబరముద్గలాః 30

ధృతరాష్ట్రోధూమ్రకేతుశ్శంకుసత్రాజితావపి
ధూమకేశకృపద్రోణభీష్మాశ్వత్థామకేకయాః 31

భూరిశ్రవాఃకోసలశ్చసాల్వశ్చేతిమహీశ్వరాః
అన్యేచబహవోభూపామధురామాగతాస్త 32

ఆగతేషుమహీభృత్సుకంసోఘోరమువాచహ
వాణినాపాణిమాలభ్యప్రశస్యబహుధామతిః 33

భో భో దానవ తే భవంతమతుల
ప్రజ్ఞానిధిసంశ్రితః
మిత్రత్వేన యథా హరిం సురపతిః
తత్త్వం గతిశ్చాధునా
గత్వా శీఘ్రమితో వ్రజం నిపుణధీ
స్తత్రస్థితా దేవకీ
పుత్రావానయ మత్పురీం సులలితౌ
మారోప్య చైతం రథం
మృత్యుస్త్వేవ మద్వైరిణోర్మతిభి
స్సృష్టా హితా దేవకీ 34

సూనూ విష్ణుసమాశ్రయే స్వపదితౌ
హంతుం మనీషా మమ
ఆసీతౌ భవతా ప్రతీతౌ కువలయా
పీడేన మల్లైశ్చ వా
లోకం పాలయితాపరం తదనుత
ద్బంధూంశ్చ హన్మ్యుద్భటాన్ 35

ఏతే మయ్యనురాగరంజితహృదో
బాణాసురశ్శంబరః
మిత్రం మే ద్వివిదః కపిశ్చ నరక
స్తైస్సాకముద్యద్బలైః
హత్వా శత్రుగణాన్ సమస్తభువనం
భోక్ష్యామి తుష్టస్సుఖే
తస్మాదానయ తౌ చ బాలిశవరౌ
ద్రష్టుం ధనుర్వైభవం 36

తతస్తదేతి ప్రతిగృహ్య తద్వచః
వ్రజం యయౌ దానపతిప్రమోదితః
నవాంబుదశ్యామలకృష్ణవిగ్రహా
నుభావలోలాశయ దత్తతద్గుణః 37

రుదంతశేకశ్చనకేశినామా
హయాకృతిర్దైత్యవరోదురాత్మా
భయానకాస్యోద్గతదీప్తజిహ్వః
కంసేరితోనందపదంప్రయాతః 38

తమాగతంవీక్ష్యహయాసురంరుషా
చలత్పదాఘాతనిపీడితక్షితిం
ఆవిధ్యబాహూపరిగృహ్యమాధవః
న్యపాతయద్భ్రామితవేయధోరగం 39

అధోత్థితస్యాస్యముఖాంతరశ్శః
ప్రావేశయద్బాహుముదగ్రరూపం
తేనాభివృద్ధేనవిదారితాస్యః
మృతోపతత్తార్క్ష్యహతోయథాహిః 40

అథదుందుభిరాహతోనద
ద్దివిదైవైఃకుసుమప్రవర్షిభిః
పరిముక్తవిపద్వ్రజోవ్యథాత్
ప్రశశంసుర్వ్రజపాహరింముదా 41

తతోదేవర్షిరాగత్యవాసుదేవస్యసన్నిధిం
ప్రణతఃపాదయోస్తస్యరహస్యేవమువాచహ 42

స్వామిన్నపరేశపురుషోత్తమవాసుదేవ
దిష్ట్యాహతోయమసురోహయరూపధారీ
భూభారనిస్తరణకామనయాసురేంద్రై
రభ్యర్థితోహిభగవన్త్వమిహావతీర్ణః 43

త్వామక్షరంపరముశంతిగిరఃపురాణాః
స్త్వామేవసత్త్వనిలయంప్రకృతింజగత్యాః
సాధూత్తమావనకృతేవిహితావతారః
దృష్టోఽసిహంసిహిభవద్విముఖాన్దురంతాన్ 44

దుష్టంచదంతినమతిప్రబలాంశ్చమల్లాన్
చాణూరముష్టికముఖానధిపంచకంసం
ద్రష్టా భవద్వినిహతాన్ ముదితఃపరశ్వః
దృష్టాంశ్చబాణయవనప్రముఖాన్ తథాన్యాన్ 45

అన్యచ్చనాథతవదివ్యచరిత్రమీడ్యం
ద్రక్ష్యామిపౌండ్రకవధాదిసురర్షిగేయం
త్వాముత్తమంపురుషమాశ్రితవానహంతే
పాదారవిందభజనైకరసోభవాని 46

ఇతిసంస్తూయదేవర్షిఃకృష్ణంతత్పదపద్మయోః
ప్రణతశ్చపునఃప్రీత్యామధురామగమత్పురీం 47

హత్వాహయాసురంప్రాతఃదృష్ట్వానారదమాగతం
గతేతస్మిన్ పునఃకృష్ణోముముదేసహగోపకః 48

అథచిక్రీడగోపాలైఃచోరత్వాలవేషిభిః
మేషవేషైశ్చభగవాన్ నిలాయనరతోవిభుః 49

వ్యోమాభిధోసురఃకశ్చిత్ మయపుత్రస్సదుర్మతిః
చోరగోపాలవేషేణగోపైఃక్రీడామథాతనోత్ 50

మేషవేషధరాగోపాన్ అసురోనీఃకృతిప్రియః
అపోహ్యదూరమేకైకంగుహాయాంపిదధేశ్మనా 51

చతుఃపంచావశేషాంస్తాన్ దృష్ట్వాతంచాసురంహరిః
యథాహిమోతుజన్ గ్రాహసచన్నైజంవపురదధే 52

నిపీడ్యబాహుమధ్యస్థమసురంయదుపుంగవః
వ్యాఘ్రఃపశుమివాసాధ్వనిపాత్యవ్యసుమాతనోత్ 58

భిత్త్వాపిధానపాషాణంగోపాన్నిస్సారయన్బహిః
స్తుతస్తైర్దివిచాద్భిత్త్యైఃవిశేషముదితోవ్రజం 54

అక్రూరోపిచకంసశాసనవశః
ప్రాతఃప్రయాణోద్యతః
ప్రాతిష్ఠద్రథమాస్థితోమధుపురా
న్నందవ్రజంశర్మదం
మధ్యేమార్గమచింతయద్ధృదిహరిం
కృష్ణంసరోజేక్షణం
యోభూభారనిబర్హణాయభువనే
స్వాంశేనజాతోముదా 55

ధన్యోహంనిఖిలామరేంద్రమకుటో
దీవ్యన్మణీంద్రప్రభా
దీపోద్భాసితమంఘ్రిపంకజయుగం
ద్రష్టాస్మియస్యాధునా
యంచాద్యాపిసనందనాదిమునయో
దేవాశ్చవేధోముఖా
నేక్షంతేసపరఃపుమాన్మమదృశోః
పాత్రంభవేద్వాధునా 56

వజ్రాబ్జధ్వజశంఖమత్స్యకలశీ
రేఖావలీభూషితం
సద్యఃపుల్లసరోరుహద్యుతిముషం
దీవ్యన్నఖాలంకృతం
ధృత్వామూర్ధ్నియదంఘ్రిమద్యతృషిత
స్తృప్తోభవిష్యామ్యహం
సోయంనందసుతోమయిప్రణయతః
కింవాకటాక్షంన్యసేత్ 57

ఇత్యాదిచింతయన్ప్రీతోహ్యదాక్రూరోమహామతిః
విలంఘితాధ్వాసంప్రాపవ్రజంగోగణభూషితం 58

వ్రజోపకంఠేథనిరీక్ష్యకృష్ణ
పదబ్జచిహ్నానిసలక్షణాని
రథాదవప్లుత్యహఠాత్సతేషు
లులుంఠభక్త్యావిలహృద్విముగ్ధః 59

ఇమానిభర్తుఃకిమునందసూనోః
పదానిసర్వామరవందితాని
యాన్యద్యపశ్యామిచిరాదహంతత్
ధన్యోయశస్వీచభవామిలోకే 60

ఇతీరయన్బాష్పపరిప్లుతాక్షః
చిరాత్సముత్థాయరథాధిరూఢః
సూర్యేస్తమాగచ్ఛతినందగోష్ఠం
వివేశతందానపతిఃప్రహృష్టః 61

విజ్ఞాయగోదోహనకర్మనిష్ఠౌ
సరామకృష్ణౌవ్రజపాలపుత్రైః
పృచ్ఛన్క్వకృష్ణోగ్రజయుక్క్వవేతి
తదంతికంప్రాపవివృద్ధభక్తిః 62

దృష్ట్వాదూరతఏవకృష్ణమతసీ
సచ్ఛాయకాయంబలం
రామంచావహితోవరుహ్యరథత
స్తస్యాంఘ్రిమూలేపతత్
అశ్రూరోథహరిర్బలశ్చసుచిరా
ద్దృష్టంతముత్థాప్యతౌ
ప్రీత్యావేదితకౌశలౌస్వభవనం
పాణింగృహీత్వాగతౌ 63

నిరీక్ష్యనందస్సుచిరాదుపాగతం
ముదాచయామాసయథార్హమాదరాత్

పృష్టశ్శివం తేనసమస్తబంధుషు
ప్రసన్నచిత్తస్సమువాచభావుకం 64

కృష్ణేనాగమనస్య హేతుమఖిలం
పృష్టోరహస్యబ్రవీత్
అక్రూరోధనుర్మిషేణానుగర్జితం
కంసస్యజన్మాదికం
శ్రుత్వాబంధుషు వైరితాంతదమరే
ష్వంత్యంతభీతింస్వసుః
ప్రీతాతద్వధమార్గచింతనవిధిం
దైత్యాధమప్రేషణం 65

కోదండోత్సవదర్శనచ్ఛలపథా
నేతుంచకృష్ణంబలం
కంసస్యాశుపురీంపురాణమహితాం
కంసాజ్ఞయావార్యయా
ఉక్త్వాస్యాగమనంత్వితీవసరతే
క్రూరేహసన్ సాగ్రజం
కృష్ణస్స్వజనకాయగోపపతయే
ప్రోవాచహృష్టస్తదా 66

కంసఃకరోతిరాజానోధనుర్యాగమహోత్సవం
తద్దర్శనాయనాక్రూరో నేతుంతస్యాజ్ఞయాగతః 67

నందోధచోదయామాసగోపాన్గంతుంపురీంప్రభోః
గోరసైరఖిలైస్సాకం తేప్రతస్థుశ్చహర్షితాః 68

శ్రుత్వాగోప్యోధకృష్ణం వ్రజతిమధుపురీ
మిత్యుదగ్రాత్మదుఃఖాః
విశ్లేష్టుంతంతునార్హాస్స్వపదిహతధియో
గోపికాస్తావిలేపుః

అక్రూరోయం కథంనః ప్రియసఖమధునా
నేతుమత్రాగతోహా
కృష్ణో వా నః ప్రియాస్స్వాః త్యజతి కథమహో
స్వాంగసంసర్గభాజః 69

ఇత్యాదిదైన్యవచనైర్వ్రజసుందరీషు
తాం రాత్రిమేవ సకలాం విరహాతురాసు
ప్రాతశ్శ్రితాంగమధిరుహ్య బలేనసాకం
కృష్ణేన దానపతిరభ్యగమత్పురీం తాం 70

గోపాశ్చనంద ప్రముఖాస్సమేతాః
సంగృహ్య దధ్యాజ్యపయోముఖాని
తమన్వగచ్ఛన్ రథినం సకృష్ణ
మక్రూరముద్యన్ముఖవీక్షణోత్కాః 71

గోప్యస్తు లజ్జాం ప్రవిహాయ కృష్ణే
బద్ధానురాగా రురుదుర్నితాంతం
యావత్స దృశ్యో రథరేణుకేతూ
తావత్తమన్వీక్ష్య తతో నివృత్తాః 72

ఇత్థం చవిలేపుః

అక్రూరోయం క్రూరచిత్తాద్య జాతః
యోనః ప్రాణప్రాయనందనూనుం
ఆరోప్యస్వం స్యందనం శీఘ్రమస్మాన్
హిత్వాస్మాకం యత్ప్రేరయత్యద్యధాతః 73

ధాతః కిమేతత్తవనిఘృణత్వం
యన్నః ప్రదాయ ప్రియమద్య కృష్ణం
తదంగసంపర్క సుఖాబ్ధిమగ్నా
పునశ్చ సంక్లేశయసీతినాథ 74

ఇతిగోపీజనేకృష్ణవిశ్లేషవ్యసనాతురే
విలపత్యేవయమునామక్రూరః పాపసాధకః 75

ఆరుహ్య రథ్యాద్రామకృష్ణౌ తద్యమునాజలం
ఉపస్పృశ్యవినీతాధ్వశ్రమంపునరధిష్ఠితౌ 76

అథదానపతిః కర్తుంసంధ్యాస్నానకవిధింపునః
స్నాతుంతస్మిన్ జలేశుద్ధేనిమమజ్జస్మరన్హరిం 77

నిమజ్జ్యాంతర్జలేరామకృష్ణౌ తావేవపశ్యతి
తీరమారుహ్యతావేవరథస్థౌవీక్ష్యవిస్మితః 78

భూయోమమజ్జసలిలేయామునేవృష్ణివర్ధనః
పునర్దదర్శ తావేవ రామకృష్ణౌరథస్థితౌ 79

ఫణాసహస్రోజ్జ్వలదివ్యరత్నైః
విదీపితాశంధృతనీలవాసం
దదర్శతత్రాహిగణైః ప్రసేవితం
జలాంతరే సంతమహీశ్వరంతదా 80

తస్యోపకంఠేసరసీరుహాక్షం
పీతాంబరంనీలతటిత్ప్రదాభం
కృష్ణంచవీక్ష్యాశ్రితపార్శ్వయుగ్మం
భక్తైరనంతైః కిలవిస్మితోభూత్ 81

వేదాంతవేద్యంపురుషంపురాణం
విజ్ఞాయతందానపతిఃప్రహృష్టః
తుష్టావవేదాంతవచోనుసారీ
హరేఃకృపాలంబితతత్త్వదృష్టిః 82

ముహూర్తకాలంభగవాననంతః
ప్రదర్శయిత్వానిజరూపమస్మై

అంతర్దధే సోప్యథతీర్థమధ్యా
దుత్క్రమ్యతీరంసముపాజగామ 83

ఆదుహ్యశీఘ్రంరథముద్యతాశ్వం
యయౌసబాలోమధురాంపురీంసః
కృష్ణస్సరామోమధురోపకంఠే
వనేనివస్తుంచకమేనిశాంతాం 84

సంవాదయోగోపగణాశ్చతత్ర
సమాగతావాసముపేత్యతస్థుః
కృష్ణాజ్ఞయాతంచబలంవిసృజ్య
తత్రైవయాతోమధురాంసచైకః 85

నివేద్యకంసాయపురీంప్రవిష్ట
శ్శ్వఫల్కసూనుస్స్వకృతంయథాసీత్
గృహంప్రవిశ్యప్రణయేనకృష్ణే
సంచింతయన్నాస్తతమేవరాత్రిం 86

కృష్ణోపినందముఖగోపగణైఃప్రహృష్టః
నీత్వానిశాంపురసమీపవనేసరామః
శ్వఃప్రస్థితోమధుపురీంసగణోపరాహ్ణే
బద్ధధ్వజాంవిమలసౌధవిమానరమ్యాం 87

నానాలంకృతిరమ్యచత్వరగృహాం
పుష్పప్రదీపావళీం
హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనైర్నరవరైః
కేళీపరైరాస్థితాం
దివ్యాంతాంనగరీంప్రవిశ్యభగవాన్
రామేణసాకంతదా
ద్రష్టౄణాంముదమావహత్స్వలలితైః
ఆకృష్యహృచ్చక్షుషీ 88

ప్రాసాదశృంగాణ్యధిరుహ్యపౌర
స్త్రీయస్తదా తౌసముదీక్ష్యహృష్టాః
అవాకిరన్ దివ్యసుగంధిపుష్పైః
కృష్ణంసరామంపురవీధికాసు 89

కంసాయవస్త్రాణితదాహరంతం
నిరీక్ష్యకృష్ణోరజకంయయాచే
వాసాంసిదేహ్యద్యమమోత్తమాని
ధాతానియైస్తుష్యతినాయకస్తే ౯0

అథాధిచిక్షేపవిమూఢబుద్ధిః
కారుహారింతద్విభవానభిజ్ఞః
తతఃకరాగ్రేణశిరస్తదీయం
జఘానకృష్ణఃకుపితోబలాఢ్యః 91

భృత్యేషుతస్యచవిహాయభయాత్పటౌఘాన్
నిర్యాత్సుతత్రముదితోహరిరుత్స్మితాస్యః
ధృత్వాబలేనసహితోవిమలానివస్త్రా
ణ్యన్యాన్యదాద్వ్రజపమిత్రకుమారకేభ్యః 92

కశ్చిత్తతస్తంతువాయశ్చిత్రవస్త్రైర్మనోహరైః
అలంచకారతౌప్రీతస్తస్యముక్తిమదాద్ధరిః 93

సుదామనామ్నోఽథహరిఃప్రవిష్టః
గృహంముదామాల్యకృతఃసరామః
సంసేవ్యతేసోపివినమ్రమూర్ధా
ముదాసమానర్చవరోపచారైః 94

తద్వీక్షణానుగ్రహలబ్ధబోధ
స్తతస్సుదామాజగతామధీశం

విజ్ఞాయతంవేదశిరస్తవాగ్ర్యైః
స్తుష్టావహృష్టోనియతేంద్రియాత్మా 95

కరోమికింతేభగవన్నితీవ
పృచ్ఛంతమూచేభగవాన్ హరిస్తం
యాజీవికాతేనియతాతయామాం
సంతోషయాద్యాగ్రజమప్యభీక్ష్ణం 96

ధన్యోహమస్మీతివదన్సుదామా
సమర్పయామాససుమానితస్మై
అలంకృతౌతావథదివ్యమాల్యైః
స్సహానుగామోదముపేత్యతస్మిన్ 97

భక్తాయతస్మైభగవాన్ అనేకాన్
దదావరాన్భక్తవశీకృతాత్మా
భక్తింతుసోప్యచ్యుతపాదపద్మే
తద్భక్తవర్గేషుచయాచతేస్మ 98

తథేతితస్యాభిమతంప్రదాయ
శ్రియంచవంశానుగతాంమహాత్మా
ప్రస్థాయమాలాకృదగారగర్భాత్
యథోదయాద్రేస్సవితావిరాజన్ 99

అథాగతోరాజపథంసురమ్యం
దదర్శకాంచిత్ప్రమదాంరమేశః
యాంతీంగృహీతోత్తమచందనస్య
పాత్రీంమనోజ్ఞాంయువతీంచకుబ్జాం 100

పృష్టాతుసాతేనవిహస్యకించిత్
కాత్వంచకస్యేదృశమంగరాగం
దేహ్యావయోరప్యనుకూలమంగ
రాగంతవస్యాదచిరాచ్ఛుభద్రం 101

అథ సా కృష్ణనేత్రాంతవీక్షణాధీనచేతనా
కుబ్జాంతః ప్రవహన్మోదా ప్రోవాచ యదునందనం 102

కంసస్య దాస్యహం దేవ త్రివక్రాఖ్యానులేపనం
తదర్థమేతద్గచ్ఛామి గృహీత్వా తస్య సన్నిధిం 103

మయా భావితమేతత్తత్ ప్రియకృత్ భోజభూపతేః
తేనాద్య త్వామలంకృత్య ప్రీణయిష్యే సురూపిణా 104

ఇత్యుక్త్వా రూపలావణ్యమోహితాంతః సదాసికా
కుబ్జా తయోరంగరాగం మహార్ఘం ప్రాదిశత్స్వయం 105

కుబ్జాదత్తవరాంగరాగలలితం
కృత్వా వపుస్స్వాగ్రజః
కర్తుం తామృజుదేహినీం సురుచిరాం
నామ్నా త్రివక్రాం హరిః

పద్భ్యామగ్రపదం నిపీడ్య చిబుకం
సంగృహ్య చోత్తానినా
హృష్టో ద్వ్యంగుళపాణినా హ్యనమయ
త్తద్దేహమత్యుజ్జ్వలం 105

తతః కృష్ణకరస్పర్శగతకౌటిల్యభాస్వరా
కుబ్జా తత్కరమాకృష్య గృహమేహీత్యభాషత 107

తాం వీక్ష్య మారశరపీడితచిత్తశోభాం
కృష్ణస్స్మితోజ్జ్వలరదచ్ఛదనో బభాషే
సంసాధ్య కార్యమిహ సుభ్రు తతో గృహాంతే
యాస్యామి పాంథశరణం సుఖముఖ్యవాసం 108

ఇత్యుక్త్వా తాం విహాయ వ్రజపతితనయౌ
స్సంచరంరాజవీథ్యాం

పౌరైఃఅభ్యర్చితస్స్వఫలకుసుమభరై
ర్మోదమానస్సరామః
పృచ్ఛన్కుత్రాస్తిదివ్యంధనురితిమనుజాన్
వాసుదేవఃక్రమేణ
ప్రాప్తశ్శాలామపశ్యద్ధనురతిసుషమాం
పూజితంగంధమాల్యైః 109

తత్ప్రగృహ్యాథనురద్రిదుర్భరం
వామపాణికమలేనమాధవః
సజ్యమేవవిరచయ్యాలీలయా
వారితోపిధనురీశ్వరైర్జనైః 110

పశ్యతామథనృణాంబభంజత
న్మధ్యతోమదకరీయథేక్షుపం
దండముత్ప్రహసితాననోజ్జ్వలః
తద్ధ్వనిఃఖదరణీసమావృణోత్ 111

తద్ధ్వానశ్రవణేనకంసనృపతే
త్రస్తేధనూరక్షిణః
క్రోధాత్కృష్ణమభిద్రుతాస్సహగణాః
బద్ధుంగృహీతుంచతం
తాన్వీక్ష్యాభిగతాన్విహస్యబలినా
కృష్ణశ్చరామోధనుః
ఖండాభ్యామహతాంచసైన్యమితర
త్కంసేనసంప్రేషితం 112

తౌసంచరంతావథరాజవీథ్యాం
హృష్టౌనగర్యాఃశ్రియమీక్షమాణౌ
సూర్యేస్తశృంగాభరణాయితాంగే
పునఃప్రయాతౌపనసాంనివాసం 113

ప్రక్షాళ్యపాదయుగళంమధుదుగ్ధమిశ్రం
భుక్త్వోదనంసుఖము వాసహరిస్సరామః
తాంరాత్రిమాత్మనివిచింతితకంసహత్యో
పాయోజగద్భరనిబర్హణదత్తదృష్టిః 114

కంసోనిశమ్యాద్భుతవీర్యసింధో
హరేర్ధనుర్భంగముఖాంప్రవృత్తిం
భీతోధతన్నిశ్యపివీక్ష్యదుఃఖాత్
దుస్స్వప్నజాలంవిముమోహభూయః 115

ప్రాతస్సత్థాయన్నృపోస్త్రయుక్త్యా
హృష్టా యదామల్లవిహారలీలాం
తదాజ్ఞయారంగతలంక్షణేన
క్లృప్తాసనంభూషితమాస్తరాజన్ 116

మల్లోత్సవంవీక్షితుమద్భుతంత
మాకారితాజానపదాశ్చపౌరాః
భేరీమృదంగాదిరవైఃప్రయాతా
యథాసనంరంగపదేవ్యతిష్ఠన్ 117

సస్త్రీజరద్బాలమునేషుపారే
ష్వాఖ్యాగతేష్వాత్మనిదూయమానః
కంసస్సమంత్రీనరపాలమధ్యే
మంచంస్వమధ్యాస్తతదాదురాత్మా 118

చాణూరకూటశలతోసలముష్టికాఖ్యాః
మల్లా స్తతోభ్యుపగతాఃకిలరంగశాలాం
నందాదయశ్చనృపశాసనతోనివిష్టా
మంచేషుతత్ప్రతినివేదితసూపహారాః 119

కృష్ణస్సరామోపినిశమ్యఘోషం
ప్రాతఃకృతస్నానవిధిస్సతోషః

మల్లానకానామభితఃప్రతస్థే
రంగంమహోల్లసమిద్ధమధ్యం 120

రంగద్వారిస్థితమథగజం
వీక్ష్యసాధోరణంతం
హృష్టఃకృష్ణోబతకువలయా
పీడసంజ్ఞంమదాంధం
మత్వావిఘ్నంకుటిలచికురా
న్వ్యూహ్యబద్ధ్వాచమధ్యం
ప్రోవాచేదంమదకరిపతిం
మేఘగంభీరవాణ్యా 121

దేహిరంగంప్రవేష్టుంమేమార్గంహస్తిపసంక్రమ
నచైవంసగజంత్వాంవైనయామ్యద్యైవనారకం 122

ఇతిభర్త్సనయావారేస్తదా
సతురోషంగతవాన్గజాధిపః
వసుదేవసుతాయసాగ్రహం
గజమప్రేరయదుద్యతాంకుశం 123

కరీహరిమభిధృత్యకరేణాతరసాగ్రహీత్
మోచయిత్వాథతంగ్రాహాన్నిలిల్యేంఘ్రిషుదంతినః 124

తుండేనఘూర్ణోగ్రహణాయనాగ
మన్వేషమాణంస్వముదీక్ష్యకృష్ణః
హోరాద్వినిర్గత్యపదాంతరాళాత్
పుచ్ఛంప్రగృహ్యావ్యచకర్షదాశు 125

పంచవింశతిధనూంషిదూరత
స్తంవికృష్యమదదంతినంహరిః
భ్రామయన్సపదిసవ్యదక్షిణం
లీలయాభ్రమదదభ్రవిక్రమః 126

అథాభిత స్తస్య సమేత్య పాణినా
నిహత్య తం ప్రాద్రవ బాహుమాధవః
తమస్స్పృశన్నాగవరో ప్యనుద్రవ
న్నపంచ తం చాపి హరిః పతన్ పునః 127

ప్రత్యస్తవీర్యోద్ధకరీగజేంద్ర
సంచోదితో రోషయుతో భ్యయాత్తం
హరింస చానాద్య కరేణ తుండ
మపాతయ త్తస్య భువి ప్రరుష్టః 128

ఉత్పాట్య దంతం పతితస్య భూమా
తస్యాహన త్తేన నిషాదినాథం
మృతే చ నాగే కరిదంతపాణి
ర్వివేశ రంగం హరిరుద్ధఘర్మః 129

అంసన్య స్తవిషాణయుగ్మలలితౌ
రక్తాంబుబింద్వంకితౌ
ఘర్మాంభఃకణచిత్రితాననరమౌ
సంతర్పితస్త్రీజనౌ
గోపాలాధ్యైః పరీతపార్శ్వయుగళౌ
రంగం ప్రవిష్టౌ తదా
మల్లేంద్రద్విరదేంద్రమర్దనకృతే
సింహార్భకౌ తావివ 130

కంసేః శమ్య నిహతం మదహస్తినం తం
భీతే విచింతయతి చాత్మవధస్య హేతుం
తౌ చిత్రవేషలలితౌ వరరంగమధ్యం
ప్రాప్తౌ విలిప్తశశిభాసిజదేహభాసా 131

మంచస్థితా నగరరాష్ట్రజనాన్నృపాలా
స్సర్వేపి వీక్ష్య బలరామజనార్దనౌ తౌ

హర్షాంబువేగసమలంకృతనేత్రపాత్రైః
పీత్వాతదంగసుషమాంసవితృప్తిపూర్వాః 132

తస్మాత్త్రిసేవాస్మృతతత్సఖావా
తాతుష్టువుర్మంచగతాః ప్రజాస్తాః
దృష్టంయథాచశ్రుతమేవపూర్వ
మానందపాథోనిధిమగ్నచిత్తాః 133

అయంకిలేశోజగతాంరమేశః
కృతావతారోవసుదేవపత్న్యాం
భూభారనిస్తారకృతేవ్రజంచ
నీతోరహస్యంవవృధేచిరాయుః 134

ఏతేనార్జునధేనుకాచనిహతాః
కేశీబలీపూతనా
దావాగ్నేరపిమోచితాఃపశుగణాః
కాళీయదర్పోహృతః
సప్తాహంధరతాద్రిమేకకకరే
ణేంద్రస్యభగ్నోమదః
గోప్యశ్చాస్యవిలాసచేష్టితవశాః
గార్హ్యాణినాన్యాసతే 135

రామోయమస్యాగ్రజనిబలాఢ్యః
ప్రలంబముఖ్యాసురవీరహంతా
ఏతత్సహాయోభగవాన్యశోదా
సూనుర్వ్రజప్రేహయమునాతిటేషు 136

ఇతీవతేషుప్రమదాజనేషు
సంశ్లాఘమానేషుహరింసరామం
వదత్సురాద్యేషుచమల్లవీరా
రణాయతంప్రాపురదీనచిత్తాః 137

హేకృష్ణ హే రామ నియుద్ధదక్షౌ
వితిశ్రుతిర్వాంతదిహాక్షితీశా
ఆకారితౌ తత్కురుతం ప్రహృష్టౌ
నియుద్ధమస్మాభిరిహైవ రంగే 138

తతో ముష్టిక చాణూర వచసా సంప్రహర్షితౌ
అభినంజహృదాయుద్ధమ్ బ్రూతాంతౌ మహాబలౌ 139

బాలావావాం బాలిశైర్మత్స్వదృష్టే
ర్యుద్ధ్యామో త్రతక్షోణేనాక్షాభిముఖ్యే
నోనః కార్యం బాహు యుద్ధం భవద్భిః
ధర్మోనస్యాదన్యథా లోకవిత్తౌ 140

తతః

న బాలిశ స్త్వంచ బలః కిశోరః
యేనేభవర్యో నిహతో ద్రిసారః
తత్త్వం మయా యుధ్యస ముష్టికేన
రామేణ సాకం నరమేన్యథాహం 141

ఇతి చాణూర మల్లేన నిశమ్య గదితం హరిః
తథైవ హృన్నిశ్చిత్య సబల స్తం సమాపతత్ 142

నియుద్ధమార్గైర్వివిధై స్తదానీం
చాణూర మల్లేన హరిస్స రామః
సముష్టికేన వ్యతనోన్ని యుద్ధం
ద్రష్ట్రృప్రియం తత్సదసి ప్రహృష్టౌ 143

తదా బలా వీక్ష్య హరిం సు బాలం
అబాలిశేనాహితసంప్రహారం
తతోనుమార్యప్రవిముగ్ధచిత్తా
మిథో జజల్పుస్సదయానురాగాః 144

ఆఖ్యేతికృష్ణస్సనువారమూర్తి
ర్వజ్రాంగమేతంయుధిమల్లవీరం
ఆహానుసంపశ్యతధర్మమేతం
నసంతి కింత్వత్రసతస్సుధీరాః 145

సంపశ్యతాననసరోజమముష్యఘర్మ
బింద్వంకితంవిపులనిశ్వసితారుణాక్షం
నస్థేయమత్రసదసత్పరిబోధశూన్యే
రాజ్ఞస్సదస్యనయతత్పరసభ్యపుంసి 146

రామోయమాళిముఖమస్యవిలోకనీయ
మాతామ్రలోచనమురుస్మితశోభిరమ్యం
చాణూరముష్టికపదానపిపశ్యతైతౌ
మల్లాగిరీంద్రవపుషౌధృతయుద్ధవేషౌ 147

ఇత్యాదిభిఃప్రీతివచోభిరార్ద్రైః
స్ఫుటీకృతప్రేమరసానుకృష్ణే
రూషిత్సుమల్లావపికృష్ణరామౌ
మిథోనియుద్ధంవిదధుస్సుధీరాః 148

వజ్రప్రహారోపమకృష్ణబాహు
విఘాతభిన్నక్షరదస్రగాత్రః
తదావతత్ శ్యేనవదుద్ధుతఃఖం
మల్లోహరింవక్షసిముష్టిఘాతైః 149

తతోహతఃస్రగ్భిరిపద్విపేంద్రః
నచింతయన్ ముష్టికృతంప్రహారం
చాణూరముద్గృహ్యహరిస్తుబాహ్వో
ర్విభ్రామ్యభూమావపిపేషభూయః 150

రామేణముష్ట్యాభిహతేనపూర్వం
తలాహతాంగస్సచముష్టికోపి

ముఖాద్వమఞ్శోణితముష్ణమాశు
వ్యసుఃపపాతప్రవికంపితాంగః 151

కూటోధరామేణహతశ్శలోపి
సతోసలఃకృష్ణముపేత్యభగ్నః
శేషాస్తదాదుద్రువురాత్తచిత్తా
మల్లాఃపరిత్రాణపరాయణాస్తే 152

నిహత్యమల్లానితికృష్ణరామౌ
గోపాలబాలైస్సహితౌవయస్యైః
అవాపతుస్తోషముదీర్ణవేగా
యథేభపోతౌకలభైరివస్వైః 153

హతేషుమల్లేషునివార్యవాద్య
రవంసురారిఃస్వజనానువాచ
నిష్కాస్యతామేషహరిర్దురాత్మా
నందశ్చబధ్యోహృతబంధువిత్తః 154

పితోగ్రసేనోమమసానుగోపి
నిహన్యతామానకదుందుభిశ్చ
యథాతథావాపినిహత్యకృష్ణం
సుఖీభవిష్యామిరిపుంసరామం 155

ఇత్యేవంకత్థమానేభృశమతిచకితే
వాసుదేవస్సకంసె
మంచంతస్యోత్ప్లుతోభూత్తదనుసురరిపు
స్సాసిరుత్థాయమంచాత్
ఖేలిష్టత్తంచరంతంసపదిఖగమివ్రా
ద్గృహ్యాకేశేషుకృష్ణో
మంచాదాకృష్యనిర్యన్మ్రకుటముపరిత
స్తస్యశీఘ్రంపపాత 156

వికృష్యమాణోఽపిమృతోఽథకంసః
తమేవభీతోమనసావిచింత్య
తదాపరంరూపమవాపయోగై
రవాప్యమాసాదితవిష్ణులోకః 157

కంసంపితృవ్యంమృతంతతస్తదనుజాః
కంకాదయోఽష్టౌక్రుధా
యుద్ధాయాభిగతాబలేనపరిఘా
ఘాతేననీతామృతిం
నేదుర్దుందుభయోంతరేసుమనసాం
వృష్టిశ్చముక్తాతదా
మల్లానాంవనితాశ్చశోకవివశాః
శోచంతిసాస్రేక్షణాః 158

విమోచయిత్వాపితరావథప్రభుః
తదంఘ్రిపద్మేషుననామసాగ్రజః
నిరీక్ష్యతౌతౌజగతామధీశ్వరా
విబుధ్యభక్త్యాపరిషస్వజాతే 159

తదైవమాతాపితరౌసమాయయా
విమోహయిత్వాజగతామధీశ్వరః
ఉభౌసమాశ్వాసయదాప్తభాషితైః
వినాశయన్కంసకృతావసాదనం 160

కృష్ణాశ్వాసనతోఽపితావథహృత
జ్ఞానౌహరేర్మాయయా
తావారోప్యముదాంకదేశమనఘం
గాఢంసమాలింగ్యచ
కించిన్నోచతురశ్రుపూరితముఖా
విశ్లేషభీతౌతతః

కృష్ణఃప్రీతహృదుగ్రసేనమధిపం
చక్రేయదూనాంగురుం 161

తదోగ్రసేనోభగవన్నిదేశాత్
శశాసవృష్ణ్యంధకభోజరాష్ట్రం
నిష్కాసితాయేగృహమాగతాస్తే
కంసేనభోగాన్‌బుభుజుఃప్రహృష్టాః 162

కృష్ణేననందఃపరిసాంత్వితోథ
నియుజ్యమానోగమనాయతస్య
విశ్లేషభీతోశ్రుసమావిలాక్షః
యయౌవ్రజంసాదరమీడ్యమానః 268

యాఃప్రీతస్సురభీర్దేశమనసా
పుత్రోత్సవేమంగళాః
ప్రాదాదానకదుందుభిస్స్వదితాః
స్వర్ణాంబరాలంకృతాః
గర్గేణనాథపురోధసాయదుమహీ
పానాంముదాలంభితౌ
గాయత్రీముపనీయతౌహరిబలా
వాద్యాశ్రమంప్రాపతుః 164

కాశ్యాదవంతీపురవాసినస్తౌ
సాందీపనాఖ్యాద్ద్విజవర్యపూజ్యాత్
వేదాన్‌సహాంగోపనిషద్రహస్యాన్
అన్యానిశాస్త్రాణిధనుశ్రుతించ 165

సర్వాచతుష్షష్టికళాశ్చతావ
ద్దినైర్గృహీత్వాసకృదేవచోక్తాః
కృష్ణస్సరామోగురుమాహతుష్టం
దేయంకిమిష్టంత్వితిదక్షిణార్థం 166

శక్తింవీక్ష్యేతిదాతయోద్విజవర
స్సాందీపనోత్యద్భుతాం
బాలంపూర్వమృతంయయాచజలధౌ
మగ్నంప్రభాసేవరం
ఊరీకృత్యతతస్తథేతిసరథా
రూఢస్సరామోంబుధేః
కూలంప్రాప్యసమర్చితోర్హణయుజా
ప్రీతింపరాంప్రాపితః 167

తతోనియుక్తోగురుపుత్రబాల
మానేతుమబ్ధిఃహరిణాబ్రవీత్తం
తంనాహరంకింత్వసురోమదంబు
స్థితోహరత్పంచజనాభిధానః 168

నిశమ్యవాచంజలదేర్హరిస్తం
ప్రవిశ్యతంచాప్యసురంనిహత్య
బాలంనదృష్ట్వాచతదంగజన్య
మాదాయశంఖంరథమారురోహ 169

తతఃపురీంసంయమనీంప్రయాతః
దధ్మౌహరిశ్శంఖముదగ్రనాదం
యమస్తతోభిప్రసృతఃప్రహృష్ట
స్సమార్చయత్తౌపురుషౌపురాణౌ 170

విజ్ఞాయభావంయదునందనస్య
సమర్పయామాసగురోస్తనూజం
తతఃకృతార్థోహరిరాప్తగేహ
స్తంప్రీణయామాసగురుంసదారం 171

కృష్ణోధస్వసఖాయముజ్జ్వలగుణైః
శ్రేష్ఠంయదూనాంవ్రజం

గోప్యాశ్వాసనకామ్యయాసమదిశత్
గంతుంముదాహ్యుద్ధవం
సోప్యాదేశవశోహాశేరథమధి
ష్ఠాయప్రయాతస్తదా
సూర్యేస్తంవ్రజతివ్రజంసమవిశ
ద్గోధూళినీరంధ్రితం 172

నందఃకృష్ణసఖంప్రియంగృహాగతం
ప్రీతోర్చయిత్వాచ్యుతం
మత్వార్ఘ్యాసనభోజనైరనుపమై
ర్దివ్యైర్వచారైస్తతః
శ్రీకృష్ణాననపంకజేక్షణకృతే
స్వాశాంవివృణ్వన్పరాం
తస్యామానుషచేష్టితాన్యనుజగౌ
ప్రీత్యాయశోదాగ్రతః 173

శ్రీకృష్ణదివ్యచరితస్మృతినిర్యదశ్రు
పూర్ణేక్షణేవ్రజపతావథమానమాస్తే
ప్రేమస్నుతస్తనయుగాకృపణాయశోదా
తస్థౌతతస్సమవదత్తమిదంమహాత్మా 174

ధన్యౌయువాంభువియదచ్యుతజన్మభూమి
భావంగతౌతదనురాగరసార్ద్రచిత్తౌ
సోయంసమేత్యసవిధంత్వరయైవతంశ్రీ
కృష్ణోముదంజనయితా కిలకంసఘాతీ 175

గోప్యస్తముద్వీక్ష్యనవాంబుజాక్షం
విజ్ఞాయకృష్ణప్రియమిత్రమాప్తం
సత్కృత్యభక్త్యోపనివేశ్యపీఠే
రహస్యపృచ్ఛన్నిదముత్కచిత్తాః 176

మన్యామహేత్వాంపితృసాంత్వనార్థం
సంప్రేషితంభక్తవరాయణేన
నాథేననోచేదిహతస్యభర్తుః
కిమస్త్యవాప్యంజగతామధీశః 177

ఇత్యుదీర్యోద్ధవంగోప్యస్సమక్షంతస్యసాదరం
గాయంత్యఃకృష్ణలీలాస్తాఃప్రేమస్వంసముదైరయన్ 178

తాసాంకృష్ణరతింనిరీక్ష్యమహతీం
తత్రోద్ధవోవిస్మితః
తాశ్చాశ్వాస్యహరేఃకృపారసయుతైః
స్సందేశవాక్యైఃభృశం
ప్రీతాభిఃప్రతిపూజితఃపునరుపా
వృత్తఃపురీమాగతః
కృష్ణాయాహతదైవగోపజనతా
ప్రేమోపహారంముదా 179

కుబ్జాగృహంసమనువిశ్యతతఃకదాచిత్
ప్రీత్యోద్ధవేనసహితస్స్వకదాక్షపూతం
అర్ఘ్యంజనాశనముఖైరుపచారవర్గై
స్సంతర్పితస్సుఖమువాసగృహేతదీయె 180

కుబ్జాచిరాత్సమభివాంఛితమాప్యభర్తు
స్సర్వాంగసంగమురుమంగళహేతుభూతః
కార్తార్థ్యమాపభగవానథసోద్ధవోగా
దక్రూరవేశ్మసబలఃప్రియమస్యకర్తుం 181

తాన్వీక్ష్యప్రణతశ్శ్వఫల్కతనయః
ప్రత్యుద్గతస్సాదరం
స్వాస్తీర్ణాసనసంస్థితాన్ అవహిత
స్సంమానయిత్వార్హణైః

ధృత్వా తత్పదతీర్థమార్తిశమనం
మూర్ధ్న్యంకగాత్పదా
భక్త్యుద్రిక్తమనాస్స్పృశన్మృదుహరిం
ప్రాహేదముద్యత్స్మితః 182

త్వం హే భవాంయుజగతాఖిలవిశ్వమూర్తే
కారుణ్యతోద్య వసుదేవగృహేవతీర్ణః
కంసంజగద్రిపుముదగ్రమవధ్యమన్యైః
హత్వాశుభంసమతనోర్యదునాధభూయః 183

త్వంపూరుషోస్యజగతః ప్రధమంనిదానం
త్వయ్యేవచాస్తమితమేతదనంతరూపె
రత్యుంత్వయైవబహిరంతరిదంనివిష్టో
వ్యాప్నోషిశక్తిభిరపారగుణాహరేత్వం 184

యోగేశ్వరైరపిదురంతతపోమహిమ్నా
ద్రష్టుంనశక్యమితిబాహురిదంవపుస్తే
త్రయ్యంతతద్విపుణాస్తదిదంవయం తే
దృష్ట్వావపుః కరుణయాముదితాంతరంగాః 185

ఇత్యేవమక్రూరసమర్చితస్స
స్తుతశ్చకృష్ణస్సమువాచతుష్టః
త్వంనఃపితృవ్యోబంధురతస్త్వయేదం
వక్ష్యామితత్త్వేనవిధేహిసర్వం 186

పైతృవ్వసేయాన్మమపాండుపుత్రాన్
విబాధతేదుర్మతిరంధదృష్టిః
పుత్రాంబికాయాఇతివిశ్రుతంమే
జానీహితత్త్వేనసఖతదేతత్ 187

ఇత్యాదిష్టఃశ్వఫల్కస్యసూనుఃకృష్ణేనధార్మికః
జగామహస్తినపురంపురారాతిపురోపమం 188

తత్రాంబికాయాస్తనయంసభీష్మం
ద్రోణంకృపంద్రోణసుతంచకర్ణం
పాండోస్తనూజాన్విదురంపృథాంచ
దృష్ట్వావ్యయంప్రాహశివంససర్వం 189

తైఃపూజితస్తత్రచకారవాసం
మాసాంస్తుకాంశ్చిత్ దురనుష్ఠితస్య
రాజ్ఞస్తనూజాశ్రయలుప్తబుద్ధేః
బుభుత్సయావృష్ణివరోనగర్యాం 190

తదారహస్యేవిదురశ్చకుంతీ
ప్రోవాచపాండోస్తనయేషుభావం
దుష్టంనృపస్యాసహనప్రధాన
మక్రూరముద్యచ్ఛుగుదస్రదృష్టిః 191.

భ్రాతుస్సుతోమేకుశలీయదూనాం
పతిస్సరామఃకమనియమూర్తిః
అపిస్మరత్యాప్తజనాన్శరణ్యః
విమోచయిష్యత్యపినోద్యదుఃఖాత్ 192

శ్రుత్వేతిసఃఖాకులితంపృథాయా
శ్వఫల్కసూనుఃభృశమాకులాత్మా
రాజానమాసాద్యసుతానువిద్ధం
హితంసమాహేహపరత్రభవ్యం 193

విచిత్రవీర్యాత్మజధర్మ్యమేవ
పంథానమాదృత్యచరన్నృపాల
శ్రేయఃపరంప్రాప్స్యతిధర్మలభ్యం
అతోన్యథానారకమేవలబ్ధాం 194

అతస్త్వమాత్మీయతుతేషుపాండో
స్సుతేషుతుల్యంచరధర్మవశ్యః

నోచేద్ధురంతావయశోనిధానం
భవిష్యసిశ్రీరపిహాస్యతిత్వాం 195

ఇత్యాద్యుదీర్యవాచంనృపతిరిహపర
త్రాఖిలక్షేమహేతుం
శ్రుత్వామత్వాచతథ్యంతనయవరతయా
చంచలాత్మా బభూవ
బుద్ధ్వాభిప్రాయమేషాంపునరపిమధురాం
ప్రాప్యమిత్రానుశిష్టః
శ్వాఫల్కిఃతచ్చవృత్తంసకలమపిజగా
వాసుదేవాయకంఠే 196

కంసస్యపత్న్యౌవధదుఃఖితేస్తః
ప్రాపశ్చగేహంపితురాప్యభర్తుః
వధంసుఘోరంమగధేశ్వరాయ
పిత్రేజరాసంధనృపాయకృష్ణాత్ 197

నివేదయాంచక్రతురప్రియంత
దాకర్ణ్యరాజాశుచయాకులాత్మా
అయాదవాంకర్తుమియేషపృథ్వీం
రురోధరుష్టేమధురాంబలైస్స్వైః 198

అక్షౌహిణీభిస్స్వపురంనిరుద్ధం
దృష్ట్వాత్రయోవింశతిభిఃపరేషాం
సైన్యంజరాసంధవశంజగత్యాః
పతిస్తదాచింతయదాత్మకృత్యం 199

అహంధరాయాభరమాపనేతుం
కృతావతారోస్మియదోఃకులేస్మిన్
తదేతదుద్యద్భటభీమరూపం
సైన్యంహనిష్యామిసమాగధేంద్రం 200

ఇతిచింతయతిశ్రీశేవియతస్స్యందనద్వయం
దివ్యాయుధసమాకీర్ణమాపపాతమనోజవం 201

ధృష్ట్వారథద్వయముదగ్రశరావక్లృప్తం
సంకర్షణేనసహితోభగవాన్విచింత్య
తత్రాధిరుహ్యపురతోల్పబలోపగూఢః
నిర్గత్యశంఖముగునాదమపూరయత్సః 202

బాలందారుకసారథింయదుపతిం
దృష్ట్వారిపుర్మాగధః
శాల్వేనాస్యవిలజ్జితోరణకృతే
రామేణయోద్ధుంమనః
చక్రేతత్రహరిర్వికత్థనయుజ
స్తస్యాభితస్స్యందనా
హృష్టాచోదయదుద్యతాయుధకరః
హంతుంకృతాత్మారిపుం 203

తతోరథావీక్ష్యసువర్ణతాలక
ధ్వజావక్లృప్తౌమగధేశ్వరోబలీ
అబోధయత్సైన్యజమనీకముద్యతం
రథద్విపాశ్వోగ్రమహావరాయుధం 204

తతస్సరామోహరిరుగ్రతేజాః
సైన్యంపరేషాంవిశిఖైర్జ్వలద్భిః
కృతప్రపాతంసముదీక్ష్యరుష్టః
శార్ఙ్గంధనుఃశ్రీమదుపాదదత్స్వం 205

శ్రీశాజ్ఞనిర్ముక్తమహేషువర్షై
స్సంఛిన్నబాహూరుశిరఃకరేషు
సైన్యేషుసర్వేషువినాశితేషు
జగ్రాహరామోయుధిమాగధేంద్రం 206

అవారయత్తం విరథం గృహీతం
రామేణ పాశైశ్శ్చ నిబధ్యమానం
కృష్ణస్తతోవీక్ష్య బలం బలాఢ్యం
తస్యాఖిలానీకనిబర్హణేచ్ఛుః 207

కృష్ణేన రామేణచ మోచితస్స
హ్రియాతవస్తప్తముదూఢబావః
నివారితో రాజభిరథ్యమధ్యే
పురం స్వమేవా విశదుద్గతాశః 208

కృష్ణోథ దేవైః దివివృష్టపుష్పై
స్సంమానితో నాదితదివ్యవాద్యైః
సంశ్లాఘ్యమానో మధురాం వివేశ
పౌరైస్స్వముజ్జృంభితతోరణాఢ్యాం 209

యద్ద్రివ్యపూయోథ నలబ్ధమృద్ధం
తదుగ్రసేనాయ సమర్ప్య కృష్ణః
సంవర్ధయన్ ప్రీతిముదారవీరై
ర్నాథోయదూనాం న్యవసన్నగర్యాం 210

పునర్జరాసంధనృపోబలాఢ్య
స్తావచ్చమూభిస్సహితః ప్రయాతః
హరేః పురీం యుద్ధసముత్సుకో భూత్
తథైవ భగ్నో ద్రవ దేవదే [illegible] 211

ఏవం బలీ మగధరాట్ దశసప్తవారం
యుద్ధ్వాయదూత్తమచమూభిరుదూఢసైన్యైః
భగ్నః పరాజయముపేత్య పరైర్విముక్తః
దుఃఖం వివేశ బహుళం హతభూరిమానః 212

భావిన్యష్టాదశయుధితతో
నారదాజ్ఞానుసారీ

మ్లేచ్ఛిస్తాన్ప్రకంతిసృభిరుపయుః
కోటిభిఃక్రోధదీప్తాః
వీరఃకశ్చిద్వ్యవనఇతితా
మావృణోద్యాదవానాం
బుద్ధిద్యాంవాపురమివరవే
రాహురుగ్రాంమగీచిం 213

రుద్ధ్వానిరీక్ష్యనగరంహరిరాప్తకామ
స్సంకర్షణేనసహచింతనమాత్రతాన
సంన్నేబలీతుయవనోద్వ్యపురంసచాద్య
శ్వోఽగాగమిష్యతిజరాతనయోపిభూయః 214

యుద్ధ్వావ్రాయద్యనేనప్రతిభయపృతనో
మాగధోయద్యుపేయాత్
బంధూన్నోహంతివీరఃపురమపిచనయే
న్నైజముద్ఘోషితశ్రీః
తస్మాదద్యైవదుర్గంకమపిదృఢపదం
సంవిధాయాత్రబంధూన్
సంస్థాప్యాద్యైనముగ్రంయవనమురుబలం
నాశయావఃప్రహర్షాత్ 215

ఇత్థంసమాలోచ్యహరిర్బలేన
మధ్యేసముద్రంవితతానరమ్యం
పురంపరంద్వాదశయోజనోద్యత్
దుర్గంవిచిత్రాఖిలవస్తుజాతం 216

స్వర్ణకుంభసమలంకృతైర్గృహై
ర్రూప్యపిత్తళవినిర్మితైశ్శుభైః
రత్నకూటపరిమండితైస్తదా
రుక్మగేహానిచయైశ్చశోభితం 217

దేవతాగృహగణైస్సుశోభితం
విప్రరాజముఖవర్ణపూరితం
పారిజాతమపి తత్ర దేవరాట్
పాలిహీణోత్పరిషదా సుధర్మయా 218

యాదసాంపతిరుపాహరద్ధయాన్
శ్యామలైకరుచిరశ్రుతీన్ శుచీన్
యక్షరాడపి నిధీన్న వాహరత్
స్వాం సమృద్ధిమదదుః పరే సురాః 219

తత్ర యోగమహిమానుభావితః
యాదవానధసి వేశ్య మాధవః
ద్వారకాపురి పువః ప్రభుర్వ్యధే
నిజగామ మధురాం తతో బలీ 220

తం నిరాయుధముదీక్ష్య నిర్గతం
శ్యామముజ్జ్వలసుపీతవాససం
కౌస్తుభోల్లసితవక్షసం చతు
ర్బాహుమంబుజవిలోచనద్వయం 221

లక్షణైః పరమపుంస్త్వసూచకై
ర్లక్షితం విధితసూజశబ్దితైః
ఏష ను దేవ ఇతి నిశ్చయంగతో
మోదమాప యవనో రణోత్సుకం 222

ప్రద్రవంతమథ తం పరాఙ్ముఖం
చాన్వధావదసురో నిరాయుధం
సోఽపి దూరమగమత్పరః పుమాన్
దృశ్యమాన ఇవ సన్పదే పదే 223

నోచితం యదుకులోద్భవస్య తే
ధావనం త్వితి తిరస్కృతోఽపి సన్

తేనయాదవవిభుర్గిరేర్గుహాం
ప్రావివేశ ముచికుందసంశ్రయాం 224

సోపిమాధవమనుద్రుతోగుహాం
ప్రావ్యవీక్ష్యయవనోనరోత్తమం
తంత్వమన్యతశయానమద్భుతం
తేజసాసపదితస్య మోహితః 225

తాడితాథయవనేనదుర్ధియా
సోంఘ్రిణానరపతిస్స్మృతింగతః
ఉత్థితశ్చశయనాదవస్థితం
తందదర్శయవనంస్వపార్శ్వతః 226

తస్యవీక్షణసముద్ధితోద్భట
జ్వాలపావకవిదగ్ధవిగ్రహః
భస్మసాత్సబభూవతత్క్షణాత్
రుద్రదగ్ధఇవమీనకేతనః 227

మాంధాతృరాజతనయోముచికుందనామా
దేవైస్ససంయతిసహాయతయావృతోభూత్
సంరక్షితాయుధిసురాశ్చిరమాహవేధ
త్యక్త్వాసురంభయమపారముదంప్రయాతాః 228

సంచోదితస్సోథవరాయ దేవై
నిద్రామయాచత్ శ్రమఖాక్పరాయ
శేతేత్రనాయంముచికుందరాజా
నిద్రావశఃకృష్ణనిరీక్షణాంతం 229

నిద్రాణముత్థాపయతిస్మయస్త్వాం
సభస్మతాంయాతుతవాగ్నిక్ష్ణోనాః
ఇత్థంసురైస్తస్యవరశ్చదత్తో
భస్మాభవత్తద్యవనోక్షివహ్నెః 230

తతోముకుందోముచికుందదృష్టః
పృష్టశ్చకస్త్వంత్వితి తేనరాజ్ఞా
చిరాయనిద్రావివశేనలింగై
ర్నిశ్చిన్వతాతంపరమంపుమాంసం 231

అథాహరాజానముదారవాక్యో
హరిర్జగద్ధారనిబర్హణాయ
ఆత్మానముర్వ్యాంవసుదేవగేహే
కృతావతారంపరమర్షిసేవ్యం 232

తతఃప్రణామప్రవణేనధీమతా
స్తుతోహరిర్ముక్తికృతేఖిలేశ్వరః
అనంతరేజన్మనివిప్రభావిన
స్తవాశుసిధ్యేదితిముక్తిరాహతం 233

ఇత్యాజ్ఞామనుసృత్యభూపతివరః
తస్మైకృతప్రాంజలిః
నిష్క్రాంతోగిరికందరాత్కలిమితం
మత్వాతదంకైస్తదా
శైలంప్రాప్యచగంధమాదనవరం
నారాయణస్యాశ్రమే
దేవంశ్రీపతిమర్చయన్ధృతమనా
స్తస్థౌబదర్యాశ్రమే 284

గత్వామ్లేచ్ఛగణావృతాంతుమధురాం
హత్వాచతాన్మాధవః
నిన్యేతద్ధనమాశుసైవపురుషై
స్తాంద్వారకాంశ్రీమతీం

ఆగాతోప్యపిజరాయుతోరిపువర
స్తావచ్చమూభిర్వృతః
తంవీక్ష్యాతిబలంబలేనసహితో
దుద్రావభీతోయథా 235

అనుద్రుతస్తేనహరిస్సరామః
చచారదూరంమగధాధిపేన
శ్రాంతింగతస్తుంగమధాధిరూఢః
ప్రవర్షణాద్రింకృతనిత్యవర్షణం 236

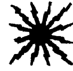
మత్వానిలీనౌగిరిమూర్ధ్నిభీతౌ
దదాహశైలంపరితోనరేంద్రః
అలక్షితౌతేనగిరేర్విదగ్ధాత్
ఉత్ప్లుత్యతౌస్వాంపురమభ్యుపేతాం 237

తావేకాదశయోజనాయతగిరే
స్తస్యాగ్రకూటాద్భువం
ప్రాప్తావేకనిపాతనేననగరీం
ప్రాప్తౌసముద్రావృతాం
దగ్ధ్వావిత్యమతిర్నృపోయదుసుతౌ
మత్వాముదానీకపై
స్స్వకంస్వామగమత్పురీంవిరచయన్
ఘోషంజయోద్భాసురం 238

ఆనర్తాధిపరైవతాహ్వయమహీ
నాథస్యకన్యాంతతో
భార్యామాపబలోనిదేశవశతో
రేవత్యభిఖ్యాంవిధేః

దత్తాంభీష్మకపుత్రికాంచభగవాం
  రుక్మిణ్యభిఖ్యాంముదా
హత్వాచైద్యనరేంద్రసంశ్రయనృపాన్
  సాల్వాదిమాన్మాధవః 2౬9

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే
ఉత్తరభాగే అష్టమస్సర్గః.

శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీ శోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే

ఉత్తరభాగే నవమస్సర్గః.

ద్వ్యాహామంగళమిదంమధుసూదనస్య
వక్ష్యామిభాగవతదివ్యపురాణగీతం
భారాయితాబహునృపాఃకిలయత్ప్రసంగాత్
భూమేర్హతాఃభగవతాయదునందనేన 1

రాజేంద్రదస్యవిదర్భదేశనృపతేః
పుత్రీంవరాంరుక్మిణీ
నామ్నాంభీష్మకనామకస్యగృహిణీ
మైచ్ఛద్యదూనాంపతిః
శ్రుత్వాసాపివపుశ్శ్రియంభగవతో
మేనతమేవప్రియం
బంధూనాంచతదేవవాంఛితమభూత్
సద్వృత్తవంశాధినాం 2

రుక్మీతస్యసుతోవిదర్భనృపతేః
కృష్ణద్విడాద్యోనుజాం
బంధూనామమతేచకారకుమతిః
చేద్యాయదాతుంమతిం
శ్రుత్వాతన్మనసాకులేనచకితా
విప్రంతదారుక్మిణీ

కృష్ణాయప్రణిపాయకంచనరహ
స్యాసన్నపాణిగ్రహః 3

విప్రః ప్రాప్తపురీంతతో భగవత
స్తాంద్వారకాంశ్రీమతీం
ఆసీనంకనకాసనేయదుపతిం
సంసేవ్యతేనార్చితః
స్వాసీనశ్చగతశ్రమస్సమధురం
భక్త్తంచసంప్రాసితః
పృష్టస్స్వేష్టపదద్వయోభగవతా
ప్రాహేదమవ్యాకులం 4
రుక్మిణ్యాప్రేషితోహంయదువరభవత
స్సన్నిధింవక్తుమశ్యా
స్సందేశంతచ్చపత్రేలిఖితమిదమదః
పశ్యహృష్టోగృహీత్వా
ఆదాయాథస్మితశ్రీవిలసితరదనో
వాచయామాసపత్రం
తస్యాస్సోద్వాహవాంఛాంస్ఫుటతరవిదితం
తత్రహృష్టోబభాష 5

దేవత్వద్గుణరూపశీలసువయో
విద్యాధనాఢ్యశ్రియా
ముగ్ధేహంకులజాభవంతమతులం
వాంఛామినాథంప్రియం
చైద్యోమాందమఘోషసూనుదమర
ప్రస్పర్ధివీర్యోబలిం
సింహస్యేవచజంబుకోయదుపతే
మాంహర్తుమాలోకతే 6

త్వత్పాణిగ్రహణాయదత్తమతులం
వృత్తంతథేష్టంతపః

విప్రాచార్యసురాచనంచభగవాన్
చక్రేత్వదారాధనం
శ్రోత్వాపీలిచనిశ్చితిపరిణయః
చైద్యశ్చసైన్యావృతః
ప్రాప్యాత్యేవవిదర్భరాజనగరీం
భ్రాతుర్మమేష్టావిధా 7

యన్మయ్యస్తిఘృణారుదాబ్జనయన
ప్రాప్తఃపురీంమేపితుః
జిత్వామాగధచైద్యరాజపృతనా
మాముద్వహాత్మాశ్రయాం
దేవక్యాత్మజరాక్షసేనవిధినా
గంతుంబహిర్నిగతాం
పూర్వేద్యుర్గిరిజాంకులానుసరణాత్
అంతఃపురాదుజ్వలాత్ 8

యస్యాంఘ్ర్యంబుజధూళిధూసరశిరో
మాణిక్యభాభిస్సురాః
స్రష్టృశ్రీగళశక్రవిత్తపముఖాః
కుర్వంతినీరాజనం
తస్యానుగ్రహమాత్మనీనమధునా
వాంఛామ్యహంశ్రీపతే
నప్రాప్స్యమితవప్రసాదమధునా
త్యక్ష్యామ్యసూన్ కశిలాక్ 9

ఇతిసందేశవచసారుక్మిణ్యాయదునందనః
ప్రవహస్యగృహ్ణాతత్పాణింప్రోవాచస్మితసుందరం 10

యద్రుక్మిణీవినుతకేమయిసానురాగం
తాంచింతయన్నపితథాహమహర్నిశాను

నిద్రాం లభేన చ భునక్తి తదేకచిత్త
స్తత్యం బ్రవీమి విదితో ఽహ మ చాపి రుక్మీ 11

రాజన్యసైన్యమధునైవ నిహత్య వీర్యాత్
తామానయే నిజపురీం మయి సానురాగాం
ఉక్త్వేతి విప్రవరమాహ ముదా రథో మే
సంయుజ్యతామితి తతో రథినం మురారిః 12

సూతేనాథ సమానీతం దారుకాఖ్యేన మాధవః
తురంగైః శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకైః
యుక్తం రథం సవిప్రేండస్సమారుహ్యైకరాత్రతః
ఆనర్తేభ్యో విదర్భేంద్రపురీం కుండినమాయయా 13

తదా కుమారీకరపీడనోచితాః
శుభాః క్రియాః భీష్మకభూపతిర్ముదా
విధాయ కన్యాం చ విభూష్య భూషణైః
గ్రహోపశాంతిం చ చకార మంగళాం 14

తథైవ రాజా దమఘోషనామక
స్సుతస్య కృత్వా నిఖిలాశ్శుభాః క్రియాః
పురాన్నిజాత్కుండినపట్టణం యయౌ
గజాశ్వపాదాంతరథోపగైర్బలైః 15

సాల్వో జరాసంధవిదూరథౌ చ
సమాగతాః పౌండ్రకదంతవక్త్రౌ
అన్యే చ చైద్యస్య సఖిత్వమాప్తాః
తమన్వగచ్ఛన్దమఘోషపుత్రం 16

ప్రత్యుద్గతస్తాన్ సబలో విదర్భ-
రాజార్చయామాస గృహాన్నివేద్య

తేచాపిసన్నద్ధబలారణాయ
సహాయతాంచైద్యపతేఃప్రయాతాః 17

నిశమ్యరామోఽపిరిపూద్యమంతం
కృష్ణంచకన్యాహరణాయవీరః
ఏకంప్రయాతంకలహావశంకీ
గతోవిదర్భాంత్వరయా బలౌఘైః 18

ఆసన్నపాణిగ్రహణోత్సవాసా
హ్యద్యాతమేవానువిచింతయంతీ
ఆకర్ణ్యవిప్రాన్ముముదేయదూనాం
పతింపురాసన్నగతంసరామం 19

విదర్భరాజోఽపినిశమ్యకృష్ణం
సరామముద్వాహనిరీక్షణాయ
మత్వాగతంమంగళతూర్యఘోషైః
ప్రత్యుద్గతోభ్యర్హణమాతతాన 20

నిదర్శితే వేనగృహేసురమ్యే
సుఖంప్రవిష్టేయదువంశరత్నే
దుర్గాంప్రణంతుంనృపయోధగుప్తా
కన్యావరోధాద్బహిరాజగామ 21

పదారవిందంయదునందనస్య
విచింతయంతీశుభవాద్యఘోషైః
సమాగధైర్వందిగణైశ్చనారీ
గణైస్తదానేకవరోపహారైః 22

విభూషితాసాలలితంపదాభ్యాం
దేవ్యంతికంప్రాప్యకృతప్రణామా
పుష్పోపహారైర్బలిభిశ్చనైకై
రపూజయద్విప్రవధూసమక్షం 23

స్నాత్వా చ తాం తద్ధృతశిష్టపుష్పా
క్షతాదికం సా శిరసా గృహీత్వా
విప్రాంగనాభిః ప్రణయేన దత్తం
హృష్టా శనై రాయతనం ముమోచ 24

తత్రాగతాశ్చైద్యముఖా నరేంద్రాః
కృష్ణస్సరామోఽపి నిరీక్షితుం తాం
తాం పీనతుంగాం కుటిలాలకాగ్రాం
సమూహ్య వైదర్భసుతాం తదానీం 25

వ్యచింతయంతీ రథమారురుక్షుః
కదా ను మాం ప్రాప్స్యతి చేతి కృష్ణః
వినిష్ఠితా తత్ర విలోకమానా
నృపాలవర్యాన్ యదునందనం చ 26

పశ్యత్సు సర్వేషు నరోత్తమేషు
తదా సమారోప్య రథం యదూనాం
పతిర్విదర్భేంద్రసుతాం సువర్ణ
ధ్వజం యయౌ స్వైస్సైన్యగణైస్సమేతః 27

తతో జరాసంధముఖా నరేంద్రాః
పరాభవం తం యదునాథక్లృప్తం
అమృష్యమాణా హ్యధిరూఢవాహాః
రణోద్యమం చక్రురుదాత్తచాపాః 28

ఽథ ప్రవృత్తం యదునాథచమ్వా
చైదీంద్రసైన్యస్య చ భీమయుద్ధం
తత్రాహరద్వీరశిరాంసి కృష్ణ
శ్శితైశ్శరైః భీమధనుః ప్రముక్తైః 29

నిహన్యమానే నిఖిలే చ సైన్యే
తదాతురం తం దమఘోషసూనుం

నివారయామాసరణాత్ జరాయా
స్సుతోబలంవీక్ష్యయదూత్తమస్య 30

చైద్యేప్రయాతేస్వపురంససైన్యే
రుక్మిస్వసుస్తంత్వసహన్ వివాహం
అక్షౌహిణీసైన్యవృతోన్వగచ్ఛత్
కృష్ణంప్రతిజ్ఞాతవధోతిరుష్టః 31

కృష్ణంనిహత్యైవపురీంవిశామీ
త్యుక్త్వాసమక్షంధరణీపతీనాం
రథంసమారుహ్యవికృష్టచాపో
జఘానకృష్ణంత్రిభిరేవబాణైః 32

తతఃస్మయన్ తస్యధనుఃకరస్థం
విచ్ఛిద్యవిద్ధ్యాథచషడ్భిరీశః
అష్టాభిరశ్వాన్ వినిహత్యసూతం
ద్వాభ్యాంత్రిభిఃకేతుమథోజ్జహార 33

ఆదాయచాపమపరంస్వచపంచబాణైః
విద్ధ్వాథభీష్మకసుతోయదువంశదీపం
చిచ్ఛేదతచ్ఛుభగవాన్ పునరేవసోస్య
కాదత్తతచ్ఛుభగవానలునాత్ ఖలేన 34

పరిఘపట్టసశూలపరశ్వధ
ప్రముఖమాయుధజాలమథాచ్ఛినత్
యదుపతిర్ద్విషతస్సతతోరథాత్
భువినిపత్యరుషాసిముపాదదే 35

రుక్మిణోథపరిధావహారి
స్సాసిచర్మతిలశోచ్ఛినత్ఖడ్గః
హంతుముద్యతమనారుషాతతః
ఖడ్గమాయుధమధత్తపాణినా 36

భ్రాతృమారణకృతోద్యమం హరిం
వీక్ష్య భీతహృదయాథ రుక్మిణీ
పాదయోః ప్రపతితా జగత్పతేః
దీనమార్తతరమాతనోద్వచం 37

ప్రార్థితస్స కరుణం తయా హరిః
తం నిబధ్య వసనేన రుక్మిణం
శ్మశ్రుకేశమవపద్విరూపిత
స్సోఽభవన్మృత ఇవ ప్రలజ్జితః 38

తతో బలేన ప్రతిబోధితో హరి
ర్విమోచయామాస రిపుం తు బంధనాత్
జహౌ శుచం భ్రాతృవధేన రుక్మిణీ
సుసాంత్వితా తేన జితోగ్రవైరిణా 39

రుక్మీ విసృష్టో హరిణా హ్రియైవ
సంధానిరోధేన పురీం న చాప
కృత్వా పురం భోజకటాభిధానం
తత్రైవ తస్థౌ హతసైన్యతేజాః 40

తతస్స్వమానీయ పురం మురారిః
వైదర్భకాపుత్రం విధినోపయేమే
గృహే గృహే తత్ర పురే బభూవు
ర్మహోత్సవా మంగళవాద్యయుక్తాః 41

తయా స రేమే పురుషః పురాణో
యథైవ లక్ష్మ్యా జగతాం జనన్యా
కామః పురా రుద్రముఖాగ్నిదగ్ధ
స్తస్యావివేశోదరముద్భవార్థం 42

తతః ప్రసూతం తనయం మురారేః
హృత్వాసురశ్శంబరనామధేయః

అనిర్దశంప్రాప్తఃసదబ్ధిమధ్యే
జగారతంచాపిబలీవిసారః 43

ఝషః గృహీతస్సచధీవరైర్
దైత్యాయనీతస్సచసూదహస్తే
దదౌసచిచ్ఛేదచతస్యకుక్షే
శ్శిశుఃకుమారోనిరగాన్మహౌజాః 44

మాయావతీశంబరదైత్యదాసీ
సూదోపనీతంపృథుకంసమీక్ష్య
సురర్షిణావేదితబాలతత్త్వా
పుపోషతంసర్వవిధోపచారైః 45

సాకామదేవస్యరతిఃద్వితీయా
మాయావతీనామ్న్యసురస్యభృత్యా
జాతాశిశుంతంపతిమేవబుద్ధ్వా
చకారతస్మిన్బహుళంప్రమోదం 46

సవర్ధమానశ్శిశురూఢయౌవనః
విమోహయన్సర్వవధూమనాంసి
తయాపిమోహాదధయాచితోభవత్
రతాయమత్వాజననీంనచాగ్రహీత్ 47

తతః

నారాయణస్యాత్మజనిస్మరస్త్వం
జాతోహృతశ్శంబరదైత్యకేన
అహంరతిఃకామసతీభవంతం
మమైవభర్తారముపోపపన్నా 48

త్వాంజాతమాత్రంకిలశంబరోయం
హృత్వాక్షిపత్సింధుజలేకుబుద్ధిః

మీనేనగీర్ణస్సముభూత్సచాపి
దాశైర్గృహీతోఽన్నగృహంచనీతః 49

సూదచ్ఛిన్నాత్తస్యకుక్షేఃకుమారః
త్వంమేప్రాప్తఃపోషితశ్చాపివృద్ధః
హత్వాశత్రుంశంబరంమాంస్వపత్నీం
ప్రేష్ణాపశ్యన్మాతరంతోషయస్వాం 50

మాయావతీత్థంసముదీర్యవాచం
దదౌచతస్మైనిఖిలాంస్వవిద్యాం
గృహీతమాయస్సహరిఃకుమారః
సమాహ్వాయత్ శంబరమాహవాయ 51

ఆక్షేపవాక్యైరవిషహ్యరూపైః
కార్ష్ణేన్సృష్టోభిగతారణాయ
దైత్యోగదాపాణిరుపేత్యశత్రుం
తయావధీన్ముక్తమహోగ్రనాదః 52

నిరస్యతాంకార్ష్ణిరపారవీర్యః
తస్మైముమోచస్వగదాంవిదీప్రాం
మాయాంససంశ్రిత్యమయేనదత్తాం
పాషాణవర్షంవిముమోచతస్మిన్ 53

విబాధ్యమానోహరిసూనురుగ్రైః
పాషాణవర్షైర్మహతీంస్వమాయాం
ప్రయుజ్యభఙ్క్త్వాచతదీయమాయాః
తతోఽసినాతస్యశిరోజహార 54

శంబరాసురవధః

తతోభివృష్టఃకుసుమైస్సుపర్వభిః
పురంచనీతోగగనేనభార్యయా

ప్రవిశ్యచాంతఃపురమృద్ధిమన్మహాత్
వినోదయామాసమనాంసియోషితాం 55

నిరీక్ష్యతంపద్మదళాయతేక్షణం
తమస్మరన్నష్టసుతంతురుక్మిణీ
వ్యచింతయత్కోఽయముదారలోచనః
కుతోఽత్రమేహర్షముపైతిమానసం 56

వైదర్భ్యాన్యంచింతయంత్యామితిసహజనకో
వాసుదేవ్రాజనన్యా
సాకంతత్రోపయాతస్స్వసదృశవపుషం
వీక్ష్యతంసద్వితీయం
విజ్ఞాతార్థోపితూష్ణీమభవదథముని
స్తత్రదేవర్షిరేత్య
ప్రావాదీత్తస్యసర్వంచరితమథముదం
తత్రసర్వేసమాపుః 57

అథసత్రాజితఃపుత్రీంకృష్ణోవిరచితాగసః
స్యమంతకేనమణినాదత్తాముదవహత్స్వయం 58

స్యమంతకోపాఖ్యానం.

సత్రాజితస్సూర్యముపాస్యభక్త్యా
స్యమంతకాఖ్యంమణిమాపతస్మాత్
విభ్రాజమానోరవితుల్యతేజాః
వివేశకృష్ణస్యపురీమలక్ష్యః 59

తంవీక్ష్యసర్వేరవిమేవమత్వా
తత్తేజసానష్టదృశోమురారేః
ప్రాప్యోపకంఠంభయకంపిచిత్తాః
ప్రోచూరవేరాగమనందిదృక్షోః 60

ప్రహస్యశౌరిర్వచసాయదూనాం
నైవాయమర్కఃరవిదత్తమాప్య
మణింతుసత్రాజితఏషదీప్ర
ఇత్యేవమూచేవచనంతదాసీం 61

ప్రవిష్టగేహోథముదాసరత్న
స్సత్రాజితఃతంమణిమగ్రజాతైః
అభ్యర్చయామాసదినేదినేస్ణా
సువర్ణభారాన్దదతంవరేణ్యం 62

కృష్ణేనయాచితస్సత్రాజిత స్తంమణిమాదరాత్
నదదౌపూర్ణకామేనతన్మాహాత్మ్యంనచింతయన్ 63

ధృత్వాప్రసేనోమణిమేకదాతం
హయంసమారుహ్యావనంవినేశ
నిహత్యతంరత్నమపాజహార
సింహశ్చకశ్చిత్గహానంప్రవిష్టః 64

తంనిహత్యసమణింమృగాధిపం
జాంబవాన్గిరిగుహాశ్రయస్తతః
క్రీడనాయవిదధేమణింశిశోః
సంప్రదీపితమహీధ్రగహ్వరం 65

సత్రాజితోథసమణిర్వనగంప్రసేనం
నోదీక్ష్యతప్తహృదయఃపునరాప్తగేహః
కృష్ణేనరత్నచపలేనహతోమమాను
జన్మేత్యతప్యతజనశ్చతథేత్యువాచ 66

శోకేనేతిశేషః

తద్దుర్యశస్స్వంపరిహర్తుకామః
ప్రసేనమార్గంహరిరన్వగచ్ఛత్

దృష్ట్వాప్రసేనంహతమద్రిపృష్ఠే
సింహేనతంచర్క్షహతందదర్శ 67

బహిర్నివర్త్యస్వజనాననుద్రుతాన్
హరిర్వివేశర్క్షబిలంభయానకం
నిరీక్ష్యచర్క్షార్భకసన్నిధానతో
మణింతమాహర్తుమతిష్ఠదుత్సుకః 68

అపూర్వసందర్శనభీతధాత్రీ
విక్రుష్టనాదశ్రవణేనరుష్టః
సజాంబవాన్నేత్యయదూత్తమేన
చక్రేరణంతన్మహిమానభిజ్ఞః 69

ద్వంద్వప్రవృత్తైర్భుజవృక్షశస్త్రైః
శిలాహతాంగౌహరిభల్లుకేంద్రౌ
ముష్టిప్రహారైర్ద్విచతుర్దశాహ
మహర్నిశంజఘ్నతురాహవోత్కౌ 70

అష్టావింశదినేతుముష్టినిహతః
కృష్ణస్యపిష్టాస్థికః
జ్ఞాత్వాతంపురుషోత్తమంయదుపతిం
స్తుత్వాముహుర్జాంబవాన్
లంకారాక్షసమర్దనాదిచరితం
పూర్వావతారేకృతం
స్మృత్వాతంప్రణనామభక్తివివశః
పాదారవిందద్వయే 71

కృష్ణస్తముత్థాప్యకరాంబుజేన
స్పృష్ట్వేదమూచేముదితస్స్వభక్తం
మిథ్యాపవాదప్రశమాయరత్న
మాహర్తుమత్రాగమనంమమేతి 72

ఇత్యుక్తో యమునందనేన ముదితో
భల్లూకరాజస్స్వకాం
కన్యాం జాంబవతీం మణిం చ హరయే
దత్త్వా హర్షార్ద్రితతః
ప్రాప్తాం తేన తద్దైవముక్తిమతులా
మావృత్తిశూన్యాం పునః
ప్రాప్తా ధామ్ని హరేః పరే విరురుచే
సంగత్య నిత్యాత్మభిః 73

జాంబవద్గిరిగుహాబిలం యదా
ప్రావిశద్ధరిరుదగ్రపౌరుషః
స్థాపితా బిలముఖే తదా జనాః
ద్వాదశాహమనిరీక్ష్య నిర్గమం 74

దుఃఖితా హరిమృతే పురం గతా
స్సన్నిశమ్య కథితం జనైస్తతః
దేవకీ సహ పతిశ్చ రుక్మిణీ
బాంధవాశ్చ సుహృదశ్శుచం యయుః 75

కృష్ణాదర్శనహేతుభూతమఖిలా
స్సత్రాజితం దుఃఖితాః
నిందంతశ్చ తదీక్షణాయ గిరిజా
మారాధయన్ భక్తితః
తత్రాగత్య సతీయుతో యదుపతిః
కుర్వన్ జనానాం ముదం
చాహూయ ప్రదదౌ మణిం పరిషది
ప్రఖ్యాయ సత్రాజితం 76

వ్రీడానమ్రముఖస్తదా మణివరం
సంగృహ్య సత్రాజితః
మిథ్యాదోషనిరూపణస్య భగవ
త్యాలోచయన్ నిష్కృతిం

సాకంతన్మణినాపహృత్యతత్స్వతనయాం
కృష్ణాయసోపిప్రభుః
కాంధర్మేణముదోదువాహబహుభి
స్సంప్రాధితాంరాజభిః 77

సత్రాజితస్యతనయాకిలసత్యభామా
కృష్ణేనభోగరసమన్వభవన్నితాంతం
దత్తోభవన్మణిరుదారహృదాచ్యుతేన
సత్రాజితేపునరహోఫలమాత్రబుద్ధ్యా 78

దగ్ధాన్నిశమ్యజతువేశ్మనిపాండుపుత్రాన్
దుర్యోధనేనదురసూష్మితలోలుపేన
కృష్ణోజగామసబలఃకురురాజధానీ
మాశ్వాసనాయనిజబంధుజనస్యరాజన్ 79

సత్రాజితఃపురాపుత్రీమక్రూరకృతవర్మణోః
శతధన్వాభిధాయాపిదాస్యామీత్యుక్తవాన్ముదా 80

యదాత్వతిక్రమ్యకృతాంప్రతిజ్ఞాం
కృష్ణాయపుత్రీమదిశత్తదాది
సత్రాజితిద్వేషయుతాస్త్రయోపి
హర్తుంమణింతంవిదధుఃప్రయత్నం 81

హరేస్తదంతరంవీక్ష్యశతధన్వామురాత్మవాన్
అక్రూరకృతపర్మభ్యాంహర్తుంసంచోదితోమణిం 82

భిన్నబుద్ధిశ్శయానంతంహత్వాసత్రాజితంనిశి
విక్రోశతివధూవర్గేమణిమాదాయనిర్యయా 83

నిరీక్ష్యసత్యాపితరంగతాసుం
నిక్షిప్యతైలేశుచయాకటాహే

గత్వాపురంకౌరవమాచచక్షే
పితుర్వధంఘోరతరంస్వభర్త్రే 84

నిశమ్యనాశంశ్వశురస్యకృష్ణా
మనుష్యభావంసబలోనుకుర్వన్
విలప్యతస్మాన్నగరాత్సభార్య
స్స్వకంపురంప్రాపసహాగ్రజన్మా 85

శతధన్వానిశమ్యాథహరేరాత్మవదోధ్యమం
అక్రూరకృతవర్మాణౌస్వప్రాణపరిరక్షణే
సహాయభూతౌయాచిత్వాప్రత్యాఖ్యాతోభయాకులః
విన్యస్యమణిమక్రూరేద్రుదావాశ్వమధిష్ఠితః 86

కృష్ణస్సాగ్రజనిస్తతోరథమధి
ష్ఠాయాశుగాత్వాన్వితం
శత్రుంతంశతయోజనాధ్వగహయం
చానుద్రుతఃపృష్ఠతః 87

త్యక్త్వాతంమిథిలోపకంఠవిపినే
సంక్షీణశక్తింతతః
పద్భ్యామేవయయాద్రుతంసచరిపుః
కృష్ణశ్చతంచాన్వగాత్ 88

పదాతిరనుధావన్తంతచ్ఛిరశ్చక్రధారయా
భిత్త్వావిచిత్యవాసస్సునదదర్శమణింప్రభుః 89

ఆగత్యాగ్రజసన్నిధింయదుపతి
ర్విజ్ఞాప్యశత్రుంహతం
రత్నంచానుపలబ్ధమేవమిథిలా
నాథంప్రియంవీక్షితుం
రామేతత్పురసమ్ముఖేతుతదను
జ్ఞాతోహరిర్ద్వారకాం

హారిష్యేచేశతధన్వనఃప్రమదనం
తంచాప్యలాభంమణేః 90

రామఃప్రవిశ్యమిథిలామధిపేనతస్యాః
ప్రత్యుద్గతోవిధివదర్హణమాప్యతుష్టః
కాంశ్చిన్ననీయదివసాన్తదనుజ్ఞయాస్వాం
ప్రాప్తఃపురీంసబహుమానమథానుయాతః 91

కృష్ణశ్చద్వారకాపుర్యాంసుహృద్భిస్సహదుఃఖితః
సత్రాజితఃప్రియాస్సర్వాఃకారయామాసవైదికీః 92

శ్రుత్వావైశతధన్వనఃప్రమథనం
భీతశ్శ్వఫల్కాత్మజః
సంత్యక్త్వాకృతవర్మణాసహపురీం
దేశాంతరంజగ్మివాన్
ఆధివ్యాధిముఖంబభూవసుమహా
ద్దుఃఖంతతోద్వారకే
హారిరోయత్రసుఖంసమస్తముదభూ
దిత్యాహురార్యాజనాః 93

శ్రుత్వాతద్ద్విజభాషితంయదుపతి
స్స్వీయప్రభావాభి
జ్ఞానేనాభివిజృంభితంస్వయమపి
ప్రఖ్యాపయంస్తత్తతః
అక్రూరాంతికసంస్థితంమణిమపి
జ్ఞాత్వాత్మనాత్మేశ్వరః
దూతైస్సంపురమానినాయభగవాన్
ఇత్యాహసంపూజ్యతం 94

శ్రీమాన్దానపతేస్స్యమంతకమణి
ర్న్యస్తస్త్వయీతిశ్రుతః

హత్వాపైశతధన్వనామణికృతే
సత్రాజితంమేగురుం
తస్యాపుత్రతయాతదీయమఖిలం
ద్రవ్యంనుతాసూనవా
గృహ్ణీయామిహవిధాయవేదవిహితం
కర్మౌర్ధ్వలౌకికోచితం 95

త్వయ్యేవాస్తామయమిహమణి
స్సాధువృత్తేస్తథాపి
జ్యాయానేతంమణిమహరమి
త్యేవసందిగ్ధచిత్తః
తస్మాదేనంమణిమురుధనం
దర్శయిత్వాఖిలానాం
బంధూనాంత్వంమనసికలిలం
నాశయప్రీతికారీ 96

ఇత్యాదిసామవచనైఃపరితోషితాత్మా
ధీరశ్శ్వఫల్కతనయోఽచ్యుతవందనేన
వస్త్రీకృతంమణిమురుప్రభమచ్యుతస్య
హస్తేదదౌసచముదాపరిగృహ్యదృష్ట్వా 97

సందర్శయిత్వాఖిలబాంధవానాం
స్వీయంచదోషంపరిమృజ్యభూయః
శ్వఫల్కపుత్రాయపునస్సమర్ప్య
సంశ్లాఘితస్తత్రసుఖంన్యవాత్సీత్ 98

ఇత్యాదిదివ్యబలశక్తిసమీక్షణేన
కృష్ణస్యపాండుతనయాధరణనయాద్భుతాభః
తేషామకారయదనన్యనికాంతమింద్ర
ప్రస్థాభిధంత్రిదశశిల్పివరేణవాసం 99

తస్మిన్ సుహృద్గణరహితో నివసన్ పురే శ్రీ
కృష్ణోర్జునస్య రథినస్స్వమభూన్నియంతా
దగ్ధుం తు ఖాండవవనం క్షుధిత స్తదాగ్ని
స్తృప్తోర్జునాయ రథచాపహయాన్ దిదేశ 100

మయ స్తదా ఖాండవకాననస్థః
విమోచితో వహ్నిభయాత్ ప్రహృష్టః
వినిర్మమే దివ్యసభా ముదారాం
సర్వ్యంత దేతద్ధరి వైః వేన 101

తతోనుజ్ఞాప్య సుహృదః ద్వారకాం పునరాయయౌ
కుర్వన్న మానుషీః లీలా విజహ్రే హరిరద్భుతం 102

గత్వా పశ్చాత్ యదుకులపతిః
విశ్రుతాన్ నాశమాప్తాన్
భూమౌ దృష్ట్వా ద్రుపదభవనే
బంధుభిః ద్రష్టుకామః
ఇంద్రప్రస్థం సహపరిజనః
పాండవాన్ ఆప్తబంధూన్
ప్రత్యుద్యద్భ్యో వ్యాహరణముపగత
స్తత్కృతం సానురాగం 103

పీత్వా కృత్వా ప్రణమనమథో
ధర్మభీమాంఘ్రియుగ్మే
పార్థం స్నిగ్ధప్రణయమధురం
గాఢమాలింగ్య శౌరిః
భుక్త్వా పాదాంబుజకృతనతిః
ప్రీణితాభ్యాం యమాభ్యాం
అధ్యాసీనః కనకరుచిరం
భాసురం చాసనాగ్ర్యం 104

నూత్నోద్వాహత్రపితముఖ్రియా
కృష్ణయా వందితాంఘ్రిః
దృష్ట్వా కుంతీం జనకభగినీం
సస్నుషాం భవ్యవాదం
నానాక్లేశస్మరణవికలం
తత్రవిజ్ఞాపితావత్
ప్రావృణ్మాసాన్ సుఖితహృదయః
ప్రార్థితస్తైర్వ్యవాత్సీత్ 105

ధనంజయస్తత్ర సుదూద్వాహేన
రథం సమారుహ్య కపీంద్రకేతుం
గాండీవమాదాయ ధనుస్స తూణం
విహర్తుమాగాద్విజనం వనాంతం 106

ఆవిధ్యత్ తత్ర సుబహూన్ విజయో మృగౌఘాన్
సంప్రేష్య రాజనికటం చ తత్ప్రాపరీతః
ఖిన్నః క్షుధా చ యమునాముపగమ్య తత్ర
స్నాత్వా నిపీయ సలిలం ముముదే ససౌరిః 107

దృష్ట్వా తత్ర వనే సుచారువదనాం
కన్యాం చరంతీం తతః
పార్థో మాధవబోధనేన ముదితః
పప్రచ్ఛ తాం కాన్వితి
కాళిందీ సవితుస్సుతాహమఖిలే
శానం పతిం శ్రీపతిం
వాంఛంతీ యమునాజలేఽత్ర తపసా
తిష్ఠామి చేత్యాహ సా 108

శ్రుత్వా తద్ధరిరర్జునేన కథితా
మారోప్య తాం స్యందనం
సాకం తేన పునః పురం ప్రతిగతః
కాలిందియుంతం నయన్

సాకంసాత్యకిముఖ్యబంధునివహై-
 ర్హరిః ప్రాప పునర్ద్వారకాం
కాళిందీకరమగ్రహీచ్ఛుభదినే
 పుణ్యార్కతనయాం ముదా 109

రాజాధిదేవ్యాంస్వపితుర్భగిన్యాం
 స్సుతాముపాఢచమిత్రవిందాం
ప్రసహ్యపశ్యత్సునరోత్తమేషు
 తాన్ వంచయిత్వానిజకౌశలేన
తతోహరిర్నగ్నజితస్సుతాయాః
 సాకేతనాథస్యచనాగ్నజిత్యాః
చకారపాణిగ్రహణంవిజిత్య
 సప్తోక్షకాన్ శుల్కతయానిబద్ధాన్ 110

పితృష్వసుశ్శ్రుతకీర్తినామ్నా
భద్రాభిధానాంతనయాముపాహ
సంతర్దనాద్యైస్సహజైఃప్రదత్తాం
హరిర్నరాకారవిడంబిమూర్తిః 111

మద్రాధిపస్యతనయామపిలక్ష్మణాఖ్యాం
హృత్వాస్వయంవరవృతాంవిధినోపయేమే
ఇత్యేవమష్టమహిషీపరివీతపార్శ్వో
రేజేహరిర్విధురివర్క్షగణేనదీప్తః 112

అథనివసతికృష్ణేసత్యభామానికేతే
సురపతిరుపయాతోభౌమజాం స్వైజపీడాం
అకథయదథశౌరిస్సత్యభామాసమేతః
ఖగపతిమధిరూఢోనిర్యయౌద్వారవత్యాః 113

శస్త్రాద్రివహ్ని జలమారుతదుర్గభీమం
ప్రాకారముర సృచద్రశ్చై శిపరితోనిబద్ధం
ప్రాగ్జోతిషంపురముపేత్యరిపోఃతతస్స
చిచ్ఛేదతానిశరచక్రగదాభిరీశః 114

దుర్గంశస్త్రమయంశరైశ్చగదయా
శైలంజలాగ్నాన్యపాయుం
చక్రేణాపివిభిద్యఖడ్గశిఖయా
పాశాన్మురస్యాచ్ఛినత్
అపూర్యాపిచపాంచజన్యమభితః
ప్రాకారమార్యాతతః
కృష్ణస్తుమనానిపాత్యగదయా
ద్వారంపురస్యాయయా 115

శుత్వాశంఖరవంయుగాంతదహన
జ్వాలారవ్రాద్భీషణం
దైత్యఃపంచశిరామురస్సురరిపుః
క్రుద్ధశ్చయానోజలాత్
ఉత్థాయాద్రిసిభోజ్వలన్నివరవి
ద్ధంత్వాత్రిశూలాయుధం
పంకాస్యైర్గ్రసన్నివపురో
దుడారివతార్క్ష్యాత్మజం 116

శూలంప్రయుజ్యగరుడాయమురోవ్యనాదీ
త్సంనాదయన్ఖమపిభూమిమథాఖిలాశాః
తచ్చత్రిధాశరయుగేనవిభిద్యశౌరి
ర్వాస్యేర్ముఖేషునిజఘానమురంశతాగ్నైః 117

మురప్రయుక్తాంగదయాగదాంతత
స్సహస్రధావిధ్యహరీరుపాతలః

భుజౌ సముద్ధృత్య శిరాంసి ధావతో
జహార వక్రేణ మురస్య వైరిణః 118

హతేత్థమ్మృతే మురాసురే
తనయాస్తస్య పితుర్వ్యథాతురాః
వివిధాయుధధారిణోఽసహా
హరిమభ్యాయయురుగ్రరోషయా 119

తే భౌమనిర్దేశవశా మురస్య
సుతాస్తదా సప్తరణం వితేనుః
తామ్రోంతరిక్షశ్రవణారుణౌ చ
విభావసుశ్చాపి వసుర్నభస్వాన్ 120

పీఠాఖ్యసేనాపతిగుప్తసైన్యాః
శరాసిశూలాని గదాశ్చ కృష్ణే
ఉత్సృజ్య చక్రేశశరైః సకృత్త
భుజోరుశీర్షా వ్యసవో నిపేతుః 121

తతోఽధిరుహ్యాద్విరదేంద్రముచ్ఛ్రితం
మతంగజారూఢభటైః పరీవృతః
అభిద్రుతస్తం నరకాహారిం రిపుం
యథా మృగేంద్రః కరిణం రుషాకులః 122

స్వయం శతఘ్న్యా నరకో జఘాన
యోధాశ్చ సర్వే యుగపన్నిజఘ్నుః
చకర్త తేషాం హరిరూరుశీర్ష
భుజాన్ తదైవోగ్రముఖైః పృషత్కైః 123

తార్క్ష్యేంద్రపక్షాహతివిద్రుతేషు
గజేషు సర్వేషు గజాధిరూఢః
రణే ప్రలంబీ నరకస్తు శక్త్యా
వధీత్సువర్ణం హతవజ్రకోట్యా 124

తయాతివిద్ధేప్యచలేఖగేంద్రే
జగ్రాహశూలంనరకాతిభీమం
హరిస్తదుత్సర్జనతఃపురైవః
శిరోహరత్తస్యసుదర్శనేన 125

తదాదివిష్టామునయస్సురేంద్రా
ముకుందమూర్ధ్న్యవ్యసృజన్సుమాని
భూరభ్యుపేత్యాదితికుండలాది
సంగృహ్యభక్త్యాప్రణనామకృష్ణం 126

స్తుత్వాథభూఃకృష్ణముదారరూపం
విజ్ఞాపయామాసచదేవమేవం
క్రోడావతారేథగర్భత్వదంగ
స్పర్శేనమత్తోజనిభౌమఏషః 127

అగస్త్యతస్త్వైతదుదారబంధో
క్షమస్వతస్యాత్మజఏషనీతః
కురుప్రసాదంభగదత్తసంజ్ఞే
త్వదంఘ్రిపద్మప్రణతేకృపాళో 128

భామాహృతంకుండలయుగ్మమేతత్
సురేంద్రమాతుర్మణిహేమబద్ధం
ఛత్రంతదేతన్మణిపర్వతోయ
మియంచమాలాకిలవైజయంతీ 129

ప్రత్యర్పణీయానిసురేశ్వరాణాం
త్యజక్రుధంతావకబంధువర్గే
ఇత్యేవముర్వీస్తవసుప్రసన్నః
వివేశశౌరిర్నరకస్యగేహం 130

తత్రషోడశసహస్రకన్యకా
వీక్ష్యభామభుజవిక్రమాహృతాః

సంవిజిత్యయుధిబాహుజోత్తమాన్
విస్మయంహరిరవాపతద్బలే 131

తావీక్ష్యకృష్ణంస్మితచారువక్త్రం
తమేవసర్వావ్యాదిచక్రకురీశం
విజ్ఞాయతద్భావముదారభావః
నిజాంపురీంతాఃవ్యనయత్సురూపాః 132

రథాన్మహార్ఘ్యాన్ ద్రవిణంసమృద్ధం
సితాన్చతుష్షష్టిమిభాంశ్చశౌరిః
చతూరదానింద్రగజాన్వయాయ
జన్యార్థవ్యసైషీన్నగరీంప్రహృష్టః 133

తతస్సభార్యోగరుడాధిరూఢః
పురీంప్రవిష్టస్త్రిదశేశ్వరస్య
అభ్యర్చితస్తేనముదాదిత్యై,
ప్రత్యర్పయత్కుండలయుగ్మమస్యై 134

తదాశచీగర్వయుతామరేంద్ర
పత్నీతిమత్వాచముకుందపత్నీం
మర్త్యాంనపుష్పైఃకిలపారిజాతైః
అభ్యర్చయామాససఖీసమక్షం 135

తదనుసురనగర్యానిర్గతశ్శౌరిరాగాత్
నయనసుభగవేషంనందనోద్యానమృద్ధం
తరువరమథసత్యాపారిజాతంనిరీక్ష్య
స్వభవనవనసంస్థంతస్యకర్తుంవవాంఛ 136

సురేంద్రపత్నీవిహితావమాన
రుష్టాత్మనాశౌరిరథస్వపత్న్యై
సంచోదితస్తంసురవృక్షరాజ
ముత్పాట్యతార్క్ష్యంసముపానినాయ 137

నివార్యమాణైవనరక్షిసంఘైః
కృష్ణేశచీందేవవరంచసత్యా
అధ్యక్షివత్తత్తునిశమ్యపాలాః
శచ్యైసమాచఖ్యుర్హరణంసురద్రోః 138

శచ్యాప్రస్థాపితాధత్రిదశపతిరగా
ద్యోద్ధుమాదిత్యసంఘై
స్సాకంకృష్ణేనరుష్టోదిశివిదిశితిర
స్కృత్యఖానోమరీచీః
ధూళీభిస్స్యందనానాంతదనుదివిషదో
వీక్ష్యతార్క్ష్యాదిరూఢం
కృష్ణంశస్త్రైరపారైర్య్యగపదభిముఖం
వివ్యధుస్తీక్ష్ణధారైః 139

స్వస్వాయుధానిముంచంతస్త్రిదశామధుసూదనం
విస్మృత్యతంజగన్నాథంనిజఘ్నుఃక్రోధమూర్ఛితాః 140

పాశప్రాచేతసేభిన్నేతార్క్ష్యతుండేనకేశవః
దండంయమస్యగదయాపాతయామాసఖండితం 141

భగ్నేషుసర్వేషుచదైవతేషు
శక్రస్తదైరావతమూర్ధసంస్థః
నానాస్త్రజాలైస్సయుయోధతార్క్ష్య
రూఢేనకృష్ణేనతమోవిమూఢః 142

శరేషుసర్వేషులయంగతేషు
జగ్రాహవజ్రంత్రిదశాధిరాజః
తంవీక్ష్యచక్రంవసుదేవసూనుః
హాహాకృతంతత్రబభూవసర్వం 143

వజ్రంవిముక్తంత్రిదశేశ్వరేణ
జగ్రాహశౌరిర్నముమోచచక్రం

నిరాయుధస్తార్క్ష్యాహతేభరాజః
పలాయనాయత్వరితో బభూవ 144

స త్వా వచోభిః పరిముక్తరోషః
పునర్నివృత్తః పరమం పుమాంసం
విజ్ఞాయ కృష్ణం వసుదేవసూనుం
క్షంతుం నిజాగః స్తుతిమాతతాన 145

స్తుత్వానుతుష్టేన తతోచ్యుతేన
వజ్రం గృహీత్వా పునరేవ దత్తం
విజ్ఞాపయామాస హరిం సురేశః
నేయః పురీమేష హి పారిజాతః 146

దత్త్వాభ్యనుజ్ఞాం కృతవందనాయ
గంతుం దివం శౌరిరమర్త్యరాజ్ఞే
సంస్తూయమానస్సురసిద్ధసంఘైః
జగామ భూమిం గరుడాధిరూఢః 147

ద్వారకాపురసమీపమాగతః
శంఖరాజరవసూచితాగమః
వాహనాత్సమవతీర్య భామయా
పారిజాతమథ నిష్కుటే దధౌ 148

అథాహృతానాం నరకస్య పట్టణాత్
కరాన్ గృహీత్వా సకృదేవ మాధవః
వధూవరాణాం బహువిగ్రహాన్వితః
గృహేషు తాసాం విజహార నైకధా 149

అష్టౌ మహిష్యః కృష్ణస్య రుక్మిణ్యాద్యాస్సుతాన్వరాన్
లేభిరే దశసంఖ్యాకాన్ ప్రత్యేకం పితృసన్నిభాన్ 150

ప్రద్యుమ్నః చారుదేష్ణః సుదేష్ణః చారుదేహః సుచారుః చారుగుప్తః
భద్రచారుః చారుచంద్రః అతిచారుః చారుమాన్ 151

రుక్మిణ్యాస్తనయా హ్యేతే గుణై రనవమాః పితుః

భానుః స్వభానుః స్వర్భానుః ప్రభానుః భానుమాన్ చంద్రభానుః
బృహద్భానుః అరిభానుః ప్రభానుః ప్రతిభానుః

సత్యభామాసుతానేతానసూతసదృశాన్ పితుః 152
సాంబఃసుమిత్రః పురుచిత్ శతజిత్ సహస్రజిత్ విజయః చిత్రకేతుః
వసుమాన్ ద్రమిణః క్రతుః ఎతె జాంబవతీపుత్రాః పితృతుల్యా వపుర్గుణైః

భానుః చంద్రః హససేనః చిత్రగుః వేగవాన్ వృషః ఆమః శంకుః

ధృతిః సుతానగ్న జితామూతవసుః సుతానేతాన్ పితుస్సమాన్

శ్రుతిః కవిః వృషః వీరః సుబాహుః భద్రః శాంతిః దశరిః పూర్ణమా
సః నామః కాళిందీతనయానేతాన్ సుషువేజనకోపమాన్ 155

ప్రఘోషః గాత్రవాన్ సింహః బలః ప్రబలః ఊర్ధ్వగః మహాశక్తిః
సహఃఓజః అపరాజితః లక్ష్మణాయాస్సుతా హ్యేతేజజ్ఞిరేజనకానుగాః 156

వృకః అర్కః అనిలః గృధ్రః బహ్వన్నః అన్నాధః మహాశః పవనః
వహ్నిః క్షుధిః ఎతె వై తనయా మిత్రవిందాయాః పితృరూపిణః 157

సంగ్రామజిత్ బృహత్సేనః శూరః ప్రహరణః అరిజిత్ జయః సు
భద్రః వామః ఆయః సత్యకః భద్రాసూత సుతానేతాన్ ప్రతిబింబో ప
మాన్ హరేః 158
షోడశస్త్రీసహస్రాణ్యాప్యేవందశదశాత్మజాన్
ఏకైకమలభంతశ్రీద్యుతికీర్తిసమన్వితాన్ 159

హృత్వాస్వయంవరే రుక్మిపుత్రీం రుక్మవతీంబలాత్
ప్రద్యుమ్నోవ్యవహత్సీ్రత్యా రుక్మిణోనుమతంచతత్ 160

రుక్మిణీతనయాచారుమతీనామ్నీ సురూపిణీ
కృతవర్మతనూజాయవిశాలాక్షాయకల్పితా 161

ప్రద్యుమ్నస్యానురుద్ధోభూద్రుక్మవత్యాంస్మరోపమః
సరుక్మిపౌత్రీంవ్యవహద్రోచనాంరుక్మిసమ్మతే 162

తత్రోత్సవేరామకృష్ణప్రద్యుమ్నాద్యాప్తబంధవః
రాజానోన్యేచముదితాఃపురంభోజకటంయయుః 163

నిర్వృత్తపాణిగ్రహణేనిరుద్ధే
కళింగరాజాదినృపప్రణీతః
రుక్మ్యక్షలీలామతనోద్భ[illegible]న
స్వయంతమాహూయసుదుష్టబుద్ధిః 164

పూర్వంజిగాయశతమప్యయుతంసహస్రం
రుక్మీబలేననిహితంపణమాదరేణ
తత్రాహసద్బలమలబ్ధజయంకళింగః
తద్వీక్ష్యనాసహితదష్టరదోబలోపి 165

తతోజయద్రుక్మినిబద్ధమేవ
లక్షంపణంధర్మపథైవరామః
జితంమయేత్యేవపదంస్తురుక్మి
రుషాపునస్తంపణమాతతాన 166

తంచాపిరామోజయదాజవేన
రుక్మీతుదంభేనజితంమయేతి
ఉక్త్వాకళింగాదినృపాంశ్చసాక్షీ
భావేకరోత్తేపితథాజజల్పుః 167

బలోజిగాయైవమృషైవరుక్మీ
బ్రవీతివాణీమితిఖాదుపేతాం
శ్రుత్వాపిదుష్టక్షితిపాలనున్నః
తదాధిచిక్షేపబలంసరుక్మీ 168

నవృత్తిగోపాలజనోక్షవిద్యాం
ఖాణాక్షవేత్తావిదితోహిరాజా

ఇత్యాద్యధిక్షేపగిరాచ రాజ్ఞాం
హాసేనరోషంగమితోబలోభూత్ 169

జఘానరామఃపరిఘేణరుక్మిణం
కళింగరాజస్యరదానపాతయత్
పరేచభూపాఃపరిఘేణపీడితాః
విభిన్నమూర్ధోరుభుజావిదుద్రువుః 170

కించిన్నచోవాచహరిస్తదానీం
పత్న్యగ్రజప్రీతివిలోపభీత్యా
తతోనిరుద్ధేనసజానినైవ
రామాదయోభోజకటాన్నివృత్తాః 171

పుత్రపౌత్రాదిసహితఃప్రవిష్టోద్వారకాపురీం
హరిర్వినోదయన్స్వీయానాస్తేదివియథావృషా 172

బాణాసురవృత్తాంతం

తద్దైవబాణశ్శివభక్తితత్పరః
చకారరాజ్యంకిలశోణితేపురే
శివప్రసాదేనసహస్రబాహుకః
స్సురానశేషానతనోద్భయాకులాన్ 173

తస్యతాండవనుతోషితోవరం
దాతుమైచ్ఛదసురస్యధూర్జటిః
తంప్రణమ్యశిరసాభివాంఛితం
సంవ్యజిజ్ఞపదపేతచేతనః 174

భవప్రసాదేనభుజాస్సహస్రం
లబ్ధామయాకేవలభారభూతాః
కండూతిమేషాంనసహేచనాథ
నహ్యస్తియోద్ధాత్రమయాత్వదన్యః 175

మద్దోర్విఘూర్ణైర్గిరయో గతేంద్రా
స్సంచూర్ణితా నైవ మృధే భ్యతిష్ఠన్
సురాన్ సహేంద్రానపి వీర్యతోహం
నచైవ మన్యే కిము చాత్ర భావ్యం 176

అథాహ రుద్రః కుపితో యదా తే
కేతుర్విభగ్నో నిపతేత్ పృథివ్యాం
తదా వినశ్యేత్తవ బాహుకండూ
రిత్యాదిశత్సోపి గృహం ప్రహృష్టః 177

విచింతయన్స్వభుజావమర్దం
బాణః పురే తిష్ఠతి శోణితాఖ్యే
ఉషాహ్వయా తద్దుహితా సురూపా
స్వప్నే నిరుద్ధేన పతిం ను లేభే 178

ప్రాగప్యదృష్టశ్రుతకాంతసంగా
స్వప్నే విబుద్ధాంత దదర్శ నేన
క్వ కాంత కాం తేతి చ భాషమాణా
ప్రితోదతిష్ఠత్ శయనాదుషా సా 179

కుంభాండనామా కిల బాణమంత్రీ
తస్యాత్మజా కాచన చిత్రలేఖా
సఖ్యా తయా పృష్టమనోరథా సా
స్వప్నే కృతం సంగమువాచ పుంసా 180

తతశ్చ చిహ్నాని నిశమ్య పుంస
స్స్వప్నోపలబ్ధస్య గిరైవ తస్యాః
దుఃఖం తదీయం పరిమార్జయంతీ
తాం చిత్రలేఖా ముదితాభ్యవాదీత్ 181

లోకేషు దైత్యామరసిద్ధయక్ష
గంధర్వవిద్యాధరమానవాదీన్

విలిఖ్య దేవ్యంతికమానయిష్యే
తేష్వాదిశేష్టం తవ వీక్ష్య నాథం 182

ఇత్యుక్త్వాప్యమరదైత్యయక్షదనుజాన్
గంధర్వవిద్యాధరాన్
సిద్ధాన్ కిన్నరమానుషాంశ్చ నిఖిలాన్
సా సంప్రలేఖత్తతః
పశ్యంతీ నిఖిలాన్ పటే విలిఖితాన్
దృష్ట్వాతు రామం హరిం
ప్రద్యుమ్నంచ విలజ్జితా ప్రియముషా
నప్తారినాతిత్యుతం 183

సోసౌ యస్తు మయాన్వభావి శయనే
త్రైవాస్తి చిత్తం మమే
త్యుక్త్వాషా విరరామ బాణతనయా
యోగప్రభావాత్తతః
గత్వా ద్వారవతీం నిరీక్ష్య చ హరేః
పౌత్రం ప్రసుప్తం ముదా
సంగృహ్యాశు వినిర్గతా స్వనగరీం
సఖ్యైతమాలోకయత్ 184

సా వీక్ష్య పత్రిం మధుసూదనస్య
సుసుందరాంగం విజహార తేన
హృష్టా నిగూఢేన గృహే స్వకీయె
స్రగ్గంధవస్త్రాభరణాదిభాగ్యైః 185

తతో భటానాం వచనేన బాణో
విజ్ఞాయ పుత్ర్యాః పురుషావభోగం
హేతూపలబ్ధం త్వరయా కులాత్మా
కన్యావరోధం ప్రయయౌ సయోధః 186

దదర్శతత్రాత్తవినోదకారిణం
తనూజయాసాకముదారలోచనం
సుమల్లికామాల్యలసద్భుజాంతరం
బలేస్తనూజోరుషితశ్చవిస్మితః 187

తదానిరుద్ధోపినిరీక్ష్యబాణం
వధోద్యతంసాయుధయోధగుప్తం
రుష్టాగృహీత్వాపరిఘుంజఘాన
ఖేటాన్భయాత్తేపరిదుద్రువుశ్చ 188

బబంధబాణస్తమహీంద్రపాశైః
హతస్వసైన్యంకుపితోథవీరః
ఉషాసమాకర్ణ్యపతింనిబద్ధం
రురోదభీతాస్రవదశ్రుపూరా 189

యదానిరుద్ధోపహృతోనదృష్టః
తథాదిమాసాన్చతురాన్వ్యశోచన్
రామాదయోప్యవన్నిరుద్ధమార్గా
కృష్ణోపితానన్వసరస్మహోత్రా 190

నిశమ్యతన్నారదభాషితేన
పౌత్రాపహారంచనిబంధనంచ
జగామబాణస్యపురీంనిరోద్ధుం
సరామసాంబాదిమవృష్ణివీరః 191

అత్రాపినైభిస్సహితాంద్విషద్భిః
నిరీక్ష్యసేనాంమధుసూదనస్య
తద్భగ్నవప్రాట్టవిమానహర్మ్యైః
తత్తుల్యసైన్యోనిరగాచ్చబాణః 192

బాణావనార్థంత్రిపురారిరాగా
దారుహ్యవాహంవృషభంసపుత్రః

తదాద్భుతంసంకులమాసయుద్ధం
సంపశ్యతాంఖేసురచారణానాం 193

కృష్ణస్తురుద్రేణగుహేనకార్ష్ణిః
సంగత్యబాణస్యసుతేనసాంబః
సహూపకర్ణేన బలోపిచక్రే
కుంభాండనామ్నాసమరంసుభీమం 194

శ్రీశార్ఙ్గవిసృష్టశరైస్తదానీం
నిరస్యరుద్రానుచరాన్గదాభృత్
అస్త్రాణిశంభోఃవివిధానిశార్ఙ్గీ
పాణిఃచకారప్రతివేగితాని 195

బ్రహ్మాస్త్రమాహత్యచ తేనకృష్ణః
వాయవ్యమస్త్రంచహిపార్వతేన
పార్జన్యరుద్ధేచధనంజయాస్త్రే
నారాయణాస్త్రేణజఘానశైవం 196

జృంభణాస్త్రవరవాహితేశివే
బాణసైన్యమదహద్గదేషుభిః
కార్ష్ణిబాణగణపీడితోగుహః
వాహనేనసహవిద్రుతోరణాత్ 197

మంత్రిణాచముసలేనబాధితా
వీక్ష్యరోషితముఖో బలేనసః
త్యక్తసాత్యకిరభిత్వరన్మృధే
భృత్యవద్యదుపతింరణోత్సుకం 198

తదోద్ధృతంపంచధనుశ్శతంసకృ
త్సమార్గణంబాణభుజైస్సమచ్ఛినత్
హరిస్తతస్స్యందనవాజిసారధీ
న్నిహత్యశంఖంసమపూరయన్ముదా 199

పుత్రస్యరథోధ్వజమధ్యాగ్రసంస్థా
మాతాతదీయాంకిలకోటరాఖ్యా
తిర్యఙ్ముఖస్తామనిరీక్ష్యనగ్నాం
బాణశ్చభగ్నోనగరంవివేశ 200

తతః ప్రయుక్తశ్శశిభూషణేన
జ్వరః పురస్తాద్దదృశేచ్యుతస్య
భగ్నశ్చయుద్ధేసహి వైష్ణవేన
జ్వరేణతుష్టావహరింశరణ్యం 201

గతేజ్వరేస్యందనేనబాణః
ప్రత్యుద్గతోనేకవిధాయుధాఢ్యః
భుజైస్సహస్రేణరుషావ్యముంచత్
జ్వలన్మరీచాపరిఘుంరమేశే 202

తంచేతరాస్త్రాణిభుజాంశ్చకృష్ణ
శ్చిచ్ఛేదచక్రేణసకృచ్చతస్య
ప్రసాదితోగోపతినాతదైవ
బాణంచతుర్బాహుయుతంచకార 203

లబ్ధాభయః ప్రీతియుతోథబాణో
నిరుద్ధమారోప్యరథంససూనుం
సాక్షౌహిణీసైన్యవృతంసమర్ప్య
కృష్ణాయభక్త్యాన్వగమత్పురీంచ 204

తతస్ససైన్యః ప్రతివేశశౌరిః
పౌత్రేణసాకంపురముత్పతాకం
రామస్తతోవీక్షితుమాత్మబంధూ
నందవ్రజంప్రాపరథాధిరూఢః 205

దృష్ట్వాబంధుజనాన్ సుహృత్స్వవయసః
పృష్టశ్చతైఃఖాణపురం

గాఢోత్కంఠితమానసైఃకృతనమ
స్కారంపితృభ్యాంబలః
ఆశీర్భిర్జయవర్ధనీభిరధికం
సంమానితోగోపికా
సంపృష్టానుజభవ్యవాదముదితః
నిన్యేముదంతాఃప్రభుః 206

సందేశైర్మధుమాదనస్యమధురై
స్సంప్రీణయన్నద్భుతైః
గోపీస్త్రిత్రబలోనినాయసమయం
చైత్రంచరాధంముదా
పూర్ణేంద్వంశువిదీపితేషుయమునో
ద్యానేసఖీభిర్వృతః
సంక్రీడన్ముముదేవికస్వరపిక
స్వానేసుపుష్పాంచితే 207

గోపీభిస్సహితోనిపీయమదిరాం
రామస్తదావారుణీం
నిర్యాంతంవరుణాజ్ఞయాతరుతటాత్
ఆఘ్రాయగంధంతతః
ఉద్గాయన్విపినేషుఖేచరగణైః
వృష్టఃప్రసూనైఃస్తుతః
క్రీడాయాససముత్థఘర్మపృషత
వ్యాప్తాననోభ్రాజత 208

ఆహూతాయమునాతదాబలవతా
క్రీడార్థినానాదరా

న్నాగచ్ఛత్కుపిత స్తతో హలముఖే
నాకృష్టవాన్ తాంబలః
భీతాంతాంసముపాగతాంస్వసవిధం
సంపార్థయంతీంకృపాం
ముక్త్వాతత్రవిగాహ్యగోపయువతీః
క్రీడాపయన్ మోదకే 209

చిరంవిహృత్యాంజనియామునేయే
తటాధిరూఢాయబలాయహృష్టా
నీలాంబరేదివ్యవిభూషణాని
రౌక్మంస్రజంచాపిదదౌనదీసా 210

హలాయుధస్తత్పరిధాయవాసః
నిక్షిప్యకంఠేస్రజముజ్జ్వలాంచ
అలంకృత స్తత్రచిరంన్యవాత్సీత్
సంప్రీణయన్ బంధుగణాన్ సఖీంశ్చ 211

తదాబలాఢ్యోద్వివిదఃకపీంద్ర
స్సుగ్రీవమంత్రీనరకస్యమిత్రం
సఖ్యుఃప్రతీకారవిధానకామః
విబాధతేసర్వజనానవధ్యః 212

క్షిపంశ్చవహ్నింనగరాశ్రమేషు
సంచూర్ణయన్నద్రిభిరద్రిసారః
ఆనర్తదేశానధికంకపీంద్రః
విబాధతేమిత్రహితార్జనేచ్ఛః 213

విబాధమానోవివిధైరుపాయైః
వ్రజాన్సనాగాయుతవీర్యశాలీ
కదాచిదాగాద్యమునాతటస్థం
రమ్యంగిరింరైవతకాభిధానం 214

సఘోషితోగీతముదారనాదం
నిశమ్యరామస్యతతఃకపీంద్రః
అధర్షయత్త్వావిటపాగ్రసంస్థః
దుర్వృత్తిభిఃవానరచేష్టితైశ్చ 215

దృష్టస్తదాసీద్బలినోపరేవ
హతశ్చహృత్వామదిరాంసపాత్రం
తంవంచయామాసతతస్సరుష్టో
జగ్రాహరామోముసలంహలంచ 216

ఆభ్యేత్యసారేనహతోత్తమాంగ
శ్శాఖామృగేశేనబలోదరుష్టః
సునందనామ్నాముసలేనమూర్ధ్ని
జఘానసోప్యస్రవదస్రపూరం 217

అన్యేనసారేనవిప్రతితేన
నిహత్యరామంద్వివిదఃకపీంద్రః
భిన్నేచతస్మిన్‌శతధాన్యవృక్షు
ముత్పాట్యజఘ్నేసచతాదృగాసీత్ 218

ఏవంచసర్వేషుమహీరుహేషు
భగ్నేషురామేణకపిప్రవీరః
పాషాణవర్షంవిముమోచతస్మిన్
అచూర్ణయత్తంముసలేనరామః 219

తాళోపమంబాహుయుగంప్రసార్య
ముష్టిద్వయేనోరసికామపాలం
నిహత్యదార్భ్యాంనిహతోబలేన
జత్రౌకపీంద్రోపతదుద్గతాసుః 220

హాతేకపీంద్రేదివిసాధువాదా
బభూవభేరీరవశంఖమిశ్రః

వృష్టిస్సుమానామపతన్నభస్తః
రామోపిహృష్టోనగరీంవివేశ 221

అథాన్యదపిరామస్యచరితంజగతిశ్రుతం
వక్ష్యామిముదితోరాజన్ నిశామయసముత్సుకః 222

సాంబఃకృష్ణసుతస్స్వయంవరమహే
దుర్యోధనస్యాత్మజాం
ఏకోపాహరదాశ్రితోనిజబలం
సర్వాన్నృపాన్ వంచయన్
క్రుద్ధాస్తేనచకౌరవాస్సమతయా
సంమత్యైబద్ధుంహరే
స్సూనుంమానవిమోహితాఃనిరగమన్
యుద్ధాతురాస్సాయుధాః 223

సుయోధనఃకర్ణశ్శవౌచభూరి
ర్యజ్ఞశ్చకేతుష్షడమీబలాఢ్యాః
సాంబాభిముఖ్యేనయయూరణాయ
సాంబోపితాన్వీక్ష్యదధారచాపం 224

ఆవిద్ధగాత్రోవిశిఖైస్సృషడ్భిః
పృథక్స్వకృత్తాన్నిజఘానసాంబః
చతుర్భిరాహత్యచతుస్తురంగా
నేకేనసూతాన్ మహితోబభూవ 225

మహారథాస్తేషడుపేత్యసాంబం
బబాధిరేబాణవరైశ్శితాగ్రైః
చతుర్భిరశ్వానిహతాశ్చసూత
మేకావధీంచ్చాపమథేతరోపి 226

బద్ధ్వాకృచ్ఛ్రేణసాంబంవిరథమథపురం
ప్రాదిశన్ తేనసాకం

శ్రుత్వాతన్నారదోక్త్యా యదుకులదుహితాః
క్రోధమాపుర్దురంతం
రామస్తాన్ సాంత్వయిత్వా కురువరహననే
సోద్యమానుగ్రసేన
హిత్వా తత్సఖ్యకామో యదుకురుసుహృదా
హాస్తినం ప్రాపసద్యః 227

గత్వా రథేన కులవృద్ధకులానుయాతః
రామః పురోపవనమభ్యసహైవయాతం
సంప్రాహిణోత్సుహృదముద్ధవమాశయంతు
జ్ఞాతుం పురం కురుకులేంద్రమహీపతీనాం 228

ఆజ్ఞయా బలభద్రస్య గత్వా నగరముద్ధవః
దృతరాష్ట్రాదిమాన్ దృష్ట్వా ప్రణనామ కృతాంజలిః 229

శ్రుత్వోద్ధవస్య వచసా బలదేవమాప్తం
ప్రీతాస్సుహృద్వరమథాంతికమేత్య తస్య
సంగత్య తేన సదృశం కృతభవ్యవాదా
భీష్మాంబికాసుతముఖాః విధినార్చయన్తం 230

రామః కుశలమాపృచ్ఛ్య దృష్ట్వా బంధూన్ సుహృత్తమాన్
ఉగ్రసేన సమాదిష్టమిత్యూచే ధైర్యబంధురం 231

యత్వాంబమేకం బహవోఽపి యూయం
మృష్టైవ జిత్వా స్వవశేవితేన
తదద్య సోఢం బలినా మయాపి
బంధైక్యకామేన విరుద్ధధర్మః 232

శ్రుత్వా బలస్య వచనం కౌరవాః కోపదీపితాః
తత్ర జజల్పుర్దుర్భాష్యం రామస్య ప్రముఖే బహు 233

కృచాగ్రసేనఃకురుభూపతీనాం
నఖాగ్రకోట్యోపమితోజగత్యాం
శిరఃకిరీటోజ్జ్వలమారురుక్షు
త్యపానదిత్యద్భుతమేవభాతి 234

కురుక్షితీశాపిహితరాజ్యతంత్ర
స్త్రానద్యమూఢోమనుతేనియామ్యాః
పక్షోవిషంస్యాత్తుయథాహిదత్తం
తదైవజాతంకృతముగ్రసేనే 235

ఇత్యాదిదుర్వచనజాలముదీర్యరుష్టాః
సద్యోవిశీర్ణకురువరాఃపురమున్మదాంధాః
రామోనిశమ్యకురుదుర్వచనంతదైవ
క్రుద్ధోధృతప్రహరణోభవదంతకాభః 236

హలాగ్రేణసమాకృష్యహాస్తినంపురముజ్జ్వలం
గంగయాంపాతయామాసబలభద్రఃకృతాగ్రహః 237

తత్ప్లుతమివగంగాయాంకుల్లవద్వీక్ష్య
కౌరవాభీతిమాపన్నాఃపాహిత్యావనపరాయణాః 238

సమర్ప్యలక్ష్మణాంసాంబంరామాయాంజలిమాచరన్
తుష్టువుస్తంబలాభిజ్ఞాఃక్షంతుమాగస్స్వకంతతః 239
ప్రసన్నఃపాహిభీతోరామఃకౌరవైఃపాహిపీతోభయః
అర్చితస్తైర్యథాన్యాయ్యమచలంపురమాతనోత్ 240

దుర్యోధనసమాదిష్టపారిబర్హప్రతోషితః
సాంబేనసహితోరామఃసస్నుషోద్వారకాంయయౌ 241

గజాన్ద్వాదశసాహస్రాన్యయుతాన్యర్వతస్తథా
సహస్రాణిచషట్రౌక్మ్యరథానాంకౌరవాధిపః

దాసీసహస్రంచదదౌసుతాయాయౌతకంతదా
సుయోధనఃప్రీతమనాఃదుహితృప్రీణనేచ్ఛయా 242

రామఃప్రవిశ్యనగరీంసమేతాబంధుభిర్ముదా
కథయామాసతత్సర్వంకురుదౌష్ట్యంస్వవిక్రమం 248

యదాబలోనందపురంజగామ
కరూషరాట్ పౌండ్రకనామధేయః
చిహ్నానిబిభ్రద్వసుదేవసూనోః
తమన్వకారీజ్జగతామధీశం 244

అహంహివిష్ణుర్జగతామధీశః
వదంతిమామేవచవాసుదేవం
త్రిలోకరక్షార్థమిహావతీర్ణం
ఇత్యాదిశద్దూతమథాచ్యుతాయ 24 5

దూతస్తతఃపౌండ్రకశాసనేన
పురీంప్రవిష్టోవసుదేవసూనోః
అన్యూనమాచష్టవచస్తదీయం
ప్రణమ్యకృష్ణాయసభాస్థితాయ 246

అహంకిలేశోజగతోవతీర్ణః
సవాసుదేవోభువనావనార్థం
మిథ్యాభిధానంత్యజకృష్ణసద్య
శ్చిహ్నానిచప్రేషయమామకాని 247

నిశమ్యతద్దూతవచోవహాస్యం
వికత్థనాత్తస్యచవిస్మితాత్మా
తమాహదూతంపునరేవశౌరి
ర్హాసత్సుసభ్యేషువిహాసపూర్వం 248

త్యజామిచిహ్నానివచానుసారీ
తవాథభూమౌపతితస్యమూర్ధ

ముఖంవికర్షంత్యశివాశ్శివౌఘాః
గచ్ఛంతుతృప్తింవళగృధ్రకంకాః 249

ఇతికృష్ణవచాదూతస్సాక్షేపంపునరాగతః
పౌండ్రకాయసమాచష్టసచయుద్ధోద్యమంవ్యధాత్ 250

రథంసమాస్థాయఖగేంద్రకేతుం
శౌరిఃకరూషానగమజ్జయేచ్ఛుః
అక్షౌహిణీభిస్త్రిసృభిఃపరీతః
కరూషనాథోనిరగన్నగార్యాః 251

స్నిగ్ధేనకాశీపతినానుయాతం
నిరీక్ష్యతంపౌండ్రకమాత్మలింగైః
చక్రాబ్జశార్ఙ్గాసిగదాభిరుద్య
త్తనుంతథాన్యైర్విజహాసశౌరిః 252

గదాశరప్రాసకృపాణముఖ్యై
స్తదాయుధైర్భీమమభూత్సమీకం
తయోర్యథాకేసరిదంతిరాజ్ఞో
ర్జయోత్కయోఃపౌండ్రకశౌరిసూన్వోః 253

నిహత్యకాశీపతిపౌండ్రకేశ
బలంశరౌఘైశ్శితపుంఖదీప్తైః
నిపాత్యచస్యందనకుంజరాశ్వాన్
హసన్నిదంపౌండ్రకమాహశౌరిః 254

దూతేనయత్సమదిశోమహతాబలేన
తద్దృష్టమేవహిఖలంతవపౌండ్రకాద్య
ఏతత్త్యజామివచనాత్తవమామకీనం
చిహ్నంచనామతుభవాంస్త్యజతాంమదీయం 255

ఇత్యుక్త్వా విశిఖైర్విభిద్య భగవాన్
సోపస్కారంస్యందనం
కారూషస్యశిరోవిశీర్ణమకుటం
చక్రేణహృత్వాహరిః
కాశీరాజశిరశ్చరైశ్చమహితః
ఖస్థైస్తదాశ్రీమతీం
ప్రాయాద్భూషితహర్మ్యగోపురగృహాం
కృష్ణోముదాద్వారకాం 256

కాశీనాథశిరస్తదానిపతితం
కాశీపురద్వారిత
ద్దృష్ట్వాతన్మహిషీగణాస్సతనయా
రోదీత్సబంధుప్రజాః
పుత్రస్తస్యసుదక్షిణఃపితృవిధిం
కృత్వాపితృద్వేషిణం
హన్యామిత్యుపధాయశూలినమను
ధ్యాయన్సమాధింవ్యధాత్ 257

ప్రీతస్యానైజతపసాశశిభూషణస్యా
దేశేనతుష్టహృదయస్సతుదక్షిణాగ్నిం
ఆరాధయద్రిపువినాశకృతేభిచార
మార్గేణశక్తిమనవేక్ష్యఖగేంద్రకేతోః 258

కుండాదథాగ్నిఃపురుషాకృతిస్స
ముత్థాయదిగ్వ్యాపిసిఖస్సుభీమః
తాళప్రమాణాంఘ్రియుగారుణాక్షః
తదాభ్యయాద్ద్వారవతీంసభూతః 259

దృష్ట్వావహ్నింపురుషవపుషం
జిహ్వయాలేలిహానం

స్పృష్ట్వాద్వంద్వంప్రళయసదృశం
ద్వారకామావిశంతం
భీతాస్సర్వేచలితమనసో
దివ్యకేతైర్యదూనాం
ప్రత్యేప్రోచుఃపురమిదమహో
వహ్నిరేణోభ్యుపైతి 260

శ్రుత్వాశౌరిస్తదనుభగవాన్
పౌరవిక్రుష్టవాణీం
బుద్ధ్వాసర్వంకుమతివిహితం
కర్మకాశీశసూనోః
స్మృత్వాచక్రంజ్వలితవపుషం
శత్రువిధ్వంసిదక్షం
జ్వాలామాలిప్రకటితయశః
ప్రేషయామాసతస్మై 261

తచ్చక్రంవిదిశోదిశశ్చమహసా
స్వేనాప్నువానంతదా
నిర్గత్యాచ్యుతపార్శ్వతఃప్రతియయౌ
కృత్యాంవశూనాంపతేః
కృత్యాగ్నిస్సతతఃసుదర్శనమహా
జ్వాలార్ధితాభ్యుద్గతాః
కాశీమేవసుదక్షిణంసమదహ
త్సర్వాక్స్వయంప్రాపితః 262

చక్రాగ్నిస్తమనుద్రవన్పరమపి
ప్రాప్తశ్చవారాణసీం
సాట్టద్వారగృహాంసనాగతురగాం
దగ్ధ్వాపునఃపార్శ్వతం
శౌరేఃప్రాపతతఃప్రహృష్టహృదయాః
పౌరావితున్నాపదః

దృష్ట్వాప్రాభవమాత్రిహారిజగతాం
సంప్రాణమన్ మూర్ధభిః 263

హత్వాభూమిసుతంయుధాతునరకం
కృష్ణఃకృతార్థోగ్రహీత్
నారీద్వ్యష్టసహస్రపాణికమలా
న్యవ్యాజబంధుస్సతాం
ఏకేనైవకృతందిదృక్షురుదగాత్
శ్రుత్వాద్భుతంనారదః
మాయామానుషరూపిణోభగవతః
భక్తాగ్రణీర్ద్వారకాం 264

కల్హారాంబుజమండితైశ్చవిమలై
ర్వాపీసరోభిర్వృతం
నారీద్వ్యష్టసహస్రగేహవలయం
సౌధాట్టవిద్యోతితం
కృష్ణస్యాజసుతఃప్రవిశ్యభవనే
ష్వేకత్రతత్రాచ్యుతం
పత్న్యాచామరహస్తయైక్షతముదా
సంవీజ్యమానంహరిం 265

దృష్ట్వానారదముత్థితస్సభగవాన్
పర్యంకతోధార్మికః
మూర్ధ్నానమ్యమునేఃపదాంబుజయుగం
భక్త్యావనిజ్యప్రభుః
ధృత్వామూర్ధ్నిచసర్వతీర్థచరణః
పృష్ట్వాచకృత్యంతత
స్తేనోక్తఃపదపంకజేక్షణకృతే
ప్రాపోద్యభక్త్యావిభో 266

గత్వాన్యద్భవనంతతోయదుపతేః
దీవ్యంతమక్షైర్హరిం

దృగ్వాతత్రచజాయయోద్ధవసఖం
భక్త్యార్చితానారదః
అన్యస్మిన్ భవనేశిశూన్ తనుజనీన్
సంప్రీణయంతంపరే
గేహేమజ్జనలాలసంహరిమథా
న్యస్మిన్ యజంతంమఖైః 267

భుంజానంక్వచనాగ్రజన్యవృషభై
ర్భుక్త్వావశిష్టంముదా
సంధ్యాంక్వాపినిషేవమాణమపరే
బ్రహ్మానుసంధ్యాయినం
అన్యత్రాసివిహారశీలమపరే
కృష్ణంచరంతంరథై
ర్దంత్యశ్వైశ్చశయానమన్యభవనే
మంచేస్తుతంవందిభిః 268

కస్మింశ్చిద్దదతంచగాస్స్వపయసీ
ర్విప్రోత్తమేభ్యఃపదే
దృష్ట్వావారివిహారబద్ధహృదయం
వారాంగనాభిర్వృతం
శృణ్వంతంచకథాఃపురాణకథితాః
పుణ్యాఃపరస్మిన్ క్వచి
ద్ధర్మంక్వాపిసకామమర్థమపరే
సంసేవమానంమునిః 169

అన్యేష్వేవమనేకవేషలలితం
దృష్ట్వాగృహేష్వద్భుతా
కారంశౌరిమజాత్మజోమునివర
శ్శ్రుత్వాహరేర్విస్మితః
స్తుత్వావేదశిరోభిరూర్జితయశ
స్తైజఃప్రభుఃత్యుత్తమాన్

దివ్యాచింత్యగుణాన్ముహుః ప్రవణధీ
హృష్టోయయా స్వాంగతిః 270

ఏకస్మిన్దివసేవిబుధ్యభగవాన్
బ్రాహ్మేముహూర్తేవరం
బ్రహ్మాత్మానమనుస్మరన్కృతవయు
స్స్వర్ణాశ్శుచిశ్చాప్లుతః
దీర్ఘపుణ్యతమేక హ్నికృవిధిః
ధృత్వాచవాసోయుగం
సంధ్యాహోమజపాన్యథావిధిహరిః
కృత్వాతథాన్యాః క్రియాః 271

సంభూష్యోత్తమభూషణైర్వపురను
స్యూతైరివోద్భాసురైః
సూతానీతమథాధిరుహ్యచరథం
సైన్యాదివాహాన్వితం
సాత్యక్యుద్ధవసంయుతః పరిషదం
గత్వాదిశోరాజయన్
భాసానేకవిధాద్భుతాత్తమకథా
సంహర్షితావందిభిః 272

విప్రక్షత్రియవీతపార్శ్వయుగళో
వీణామృదంగాదిభిః
వాద్యైః కర్ణరసాయనధ్వనియుతై
ర్నాట్యైశ్చగీతైః ప్రభుః
అధ్యాస్తాసనమాగతానరవర
స్సంప్రేషితారాజభిః
తత్రాపూర్వవపుఃకృతాంజలిపుటః
కృష్ణాయభక్త్యాబ్రవీత్ 273

రుద్ధాదిగ్విజయేహరేచ్యుతజరా
సంధేనయేభూమిపాః

యుద్ధాద్వాపివిహారాద్గిరివ్రజపురే
కేద్వేయాతేసాంప్రతం
త్వామాపృచ్ఛ్యరణంశరణ్యమఖిల
క్ష్మాపాలనోత్కంవిభు
తాన్ పాహ్యద్యభవత్పదాబ్జశరణాన్
తద్యాచితంచేదృశం 274

శ్రీమన్నందసుతత్వమస్యజగతా
రక్షార్థమాత్మేచ్ఛయా
జాతానందకులేవిపన్నజనతా
భాగ్యావతారోవిభో
రుద్ధామాగధభూమిపేనవయము
త్కృష్టానుభావాభవ
త్పాదాంభోరుహయుగ్మమధ్యశరణం
ప్రాప్తాస్మతత్పాహినః 275

ఏవందూతేబ్రువతినిభృతే
భూమిపానాంసురర్షి
ర్వీణాపాణిర్మధురవచసా
గీయమానస్వకీర్తిః
ఆవిర్భూతోధురియదుపతే
స్తంనమస్కృత్యభక్త్యా
ప్రత్యుద్ధాయప్రగుణితయశాః
ప్రాహసత్కృత్యభూయః 276

త్వంవైలోకాంశ్చరసిభగవన్
నిస్పృహోజ్ఞానసీమా
భూమిలోకేష్వవిదితమహో
నాస్తితేసర్వవేత్తుః
పాండోఃపుత్రామమచసుహృదః
కించికీర్షంతితన్మే

బ్రూహీత్యుక్తేపునరపిమునిః
కృష్ణమేవంబభాషే. 277

సర్వజ్ఞస్త్వంజగదసదృశం
దైవతంవేదవేద్యం
సర్వేష్వంతశ్చరసిభగవన్
భస్మగూఢోయథాగ్నిః
విజ్ఞాయత్వాంభవజలనిధౌ
మజ్జతాంస్యాద్విముక్తిః
తత్త్వాందేవంశరణమగతి
ర్యామిపర్యావృత్తకామం 278

రాజాపైతృష్వసేయస్తవజితనృపతీ
రాజసూయేనయష్టుం
వాంఛన్వైపారమేష్ఠ్యంనిఖిలసురవరా
రాధ్యరూపంభవంతం
పాండోస్సూనుఃకృతాత్మాతదిమమనుమత
స్తేననిర్వర్తయాద్య .
శ్రీమన్విజ్ఞప్తమేతత్తవసవిధమహం
ప్రాప్తవానాప్తబంధోః 279

శ్రుత్వానారదరాజదూతవచనం
సఖ్యేస్వపక్షేజనే
యోద్ధుంమాగధమేవగంతుముచితం
హ్యేతద్బ్రువత్యాధృతే
పృష్టఃప్రేమపురస్సరంభగవతా
ప్రాహోద్ధవశ్రీపతే
రాదేశంశిరసావహన్నిజమతం
దేవర్షిరామార్చితం 280

ఉక్తంయచ్చసురర్షిణాభగవతే
పైతృష్వసేయాధ్వరే

సాచివ్యంతువిధేయమిత్యవనిరాట్
దూతేనయచ్చోదితం
హత్వామాగధభూమిపంక్షితిభృతః
పాల్యాఇతీవద్వయోః
స్వామిన్ వచ్మ్యవరోధమధ్యభగవన్
కర్తవ్యమాత్మోచితం 281

కర్తవ్యంఖలురాజసూయమఖరాట్
జిత్వాఖిలాన్ భూపతీన్
పాండోస్సూనువరేణతత్రభవతా
గంతవ్యమగ్రేపురం
ఇంద్రప్రస్థసమాహ్వయంయదుపతే
ధర్మాత్మనుమత్యావిభో
రాజ్ఞోమోచయబంధనాద్బలవతో
హత్వాజరాయాస్సుతం 282

దుర్జేయోయుధిసోయుతద్విపబలః
భీమందినాత్మ్రవమం
తంభీమోజయతాత్ విభోసమబలః
నూనంరణేద్వైరథే
తంత్రత్వంభవహేతుమాత్రమఖిలో
త్పత్త్యాదిలీలాశ్రయ
స్వామిన్ త్వచ్చరణాశ్రయేణమునయో
ధన్యాపయంచానుగైః 283

ఇత్యుద్ధవేనకథితంమధుసూదనస్య
ఛందోనుగంహాలధృతోపిమతంబభూవ
ఆజ్ఞాపయత్తదనుదారుకజైత్రముఖ్యాన్
భృత్యాన్ హరిఃసపదియానకృతేధ్వరాయ 284

ప్రయాణసాముఖ్యముదీక్ష్యశౌరేః
మునిస్వధామాగమదీహితార్థః

దూతశ్చ రాజ్ఞాయదునందనేన
దత్తాథ యోగాత్సవిధం నృపాణాం 285

తదనుతనుజదారాన్నిర్గమయ్యావరోధాత్
పితృముఖగురుసంఘానుజ్ఞయా యాదవేంద్రః
రథవరమధిరూఢః పక్షిరాజాంకరమ్యం
గజతురగపదాతిస్యందనవ్యాప్తపార్శ్వః 286

వివిధపటహభేరీముఖ్యగంభీరవాద్య
ధ్వనివితతదిశాళిః పుత్రపత్నీసమేతః
పురవరగిరిరమ్యానర్తసౌవీరదేశాన్
వినశనమపి తీర్త్వా మత్స్యపాంచాలదేశాన్ 287

ఇంద్రప్రస్థముపాగతో౽థ భగవాన్
ప్రత్యుద్గతో మంగళై
ర్వాద్యైః పాండుసుతేన సర్త్వగనుజై
రామ్నాయఘోషైస్సమం
గాఢాలింగితవిగ్రహః ప్రణయుతః
పైతృష్వసేయైనసౌ
సత్కృత్వా విప్రగణాయువందినివహై
స్సంస్తూయమానో౽యయౌ 288

పశ్యన్ రాజపథం సుగంధహిమవా
స్సిక్తం చ సంధూపితం
దివ్యస్రగ్వసనానులేపలలితై
ర్నారీనరైశ్శోభితం
చిత్రద్వారగృహావళిం యదుపతిః
ప్రీతః ప్రవిష్టః పురీం
ప్రాప్తః కౌరవధామ హర్మ్యమహితం
శ్వేతాభ్రబృందోజ్జ్వలం 289

కుంతీ ఖాంతిత్వృతనూభవం త్రిజగతీ
నాథం నిరీక్ష్యాచ్యుతం

పార్ష్ణాలింగితవత్యభీక్ష్ణమథ సా
కృష్ణానుభద్రాన్వితా
కృష్ణాయ ప్రణనామ శాసనవశాత్
శ్వశ్ర్వాః తతః ప్రీతతః
పత్నీ స్రగ్వసనాదిభిర్యదుపతే
రానర్చ మానాన్వితా 290

తత్రార్చితో యదుపతిర్వివిధోపచారైః
పాండోస్సుతేన విహరన్ విజయేన సాకం
మాసాంస్తు కాంశ్చిదనయన్నగరే కురూణాం
ఆకృష్టలోచనమనాస్స్వగుణైః ప్రజానాం 291

ఏకదా సదసి సంస్థితం హరిం
ప్రాహ విప్రసవిధే యుధిష్ఠిరః
రాజసూయమహమధ్వరం విభో
కర్తుమద్య చకమే త్వదాజ్ఞయా 292

యష్టుం విభూతిభిర్వతోఽభివాంఛా
మ్యానేన శక్రాదిసురాన్ మహేశ
ప్రసాదపాత్రం తవ తత్కృతేఽహం
విభో భవిష్యామి నతార్తిహారిన్ 293

యుధిష్ఠిరమథాహేదం భగవాన్ దేవకీసుతః
స్తువన్ సఖాయం ప్రఖ్యాయ రాజసూయస్య వైభవం 294

ఏషాధ్వరః పితృసురర్షిమనఃప్రమోద
దాయీ నమస్తు నరపాలజయోపపాద్యః
భక్త్యైనమాం జితవతా భవతానుజాస్తే
భూపాలధీర విజయేద్య సఖానియోజ్యాః 295

శ్రుత్వా వచో యదుపతేర్ముదితో నరేంద్రః
ఖాతౄన్ స్వయుక్త నరపాలజయే బలాఢ్యాన్

రాజ్ఞోనిదేశమవలంబ్యదిశానుగత్వా
జిత్వానృపాన్విజయభీమయమాః కృతార్థాః 296

భీమః ప్రాచీంగతో వీరో మత్స్యకేకయమద్రకైః సహాయైస్స్వహ
తత్రత్యాన్ అజయత్ వృధివీపతీన్ 297

సహాయైస్సృంజయైస్సాకంసహదేవోపిదక్షిణాం
గత్వాజయత్పార్థివేంద్రాన్ భ్రాతుఃకీర్తిముపాహరన్ 297

ప్రతీచ్యాంనకులో భూపాన్ అజయన్నయకోవిదః
దిశ్యుత్తరస్యాంవిజయఃభూపతీనజయత్పునః 298

అనీతమాశావిజయేనభూరి
ధనంగృహీత్వానృపతిఃప్రతీతః
తమేకమాకర్ణజరాతనూజ
మజయ్యమాజ్ఞావిదధేధచింతాం 299

రాజ్ఞిచింతయతిదేవకీసుతః
సంస్మరన్శరణముద్ధవోదితం
విప్రవేషసహితోయయాజతా
సంధ్ధపట్టణముదగ్రపాలితం 300

ఆలంబ్యవిప్రాకృతిమర్జునోపి
భీమశ్చకృష్ణానుగతస్తదానీం
గిరివ్రజంతేయుగపత్సమేత్య
భిక్షామయాచంతజరాతనూజం 301

తాన్దృష్టపూర్వాన్స్వరరూపచిహ్నైః
జ్ఞాత్వాపిరాజన్యవరాన్నరేంద్రః
విప్రాకృతిచ్ఛన్నతనూన్ఉవాచ
కోవోద్యకామస్తమహందదామి 302

అథాహ శౌరిర్మగధాధిపంతం
యుద్ధార్థినో విద్ధినస్సోన్న కామాః
భీమః పృథాసూనురసావసౌతు
ఖ్యాతా ర్జునౌ ముష్యజఘన్యజన్మా 303

జానీహి కృష్ణంభవతో రిపుంమాం
సహాయభావాదనయోరిహాప్తం
శ్రుత్వేతి వాణీం విహితావహాసః
జరాతనూజో హరిమాహరుష్టః 304

యతోమదిత్రిస్త్వశ్శరణముగమ
స్త్వంజలనిధిం
విసృజ్యస్వాం వృద్ధాంసపదిమధురాం
తేనభవతా
నయో త్స్యేయం పార్థో మమతువయసా
చంస్ప్రవిణతః
నతుల్యోభీమోయంసదృశ
ఇతిమన్యేహ మధునా 305

ఇత్యుక్త్వామహతీంగదాంమగధరాట్
భీమాయదత్వాస్వకాం
అన్యాం భీమతరాంస్వయంచధృతవాన్
క్షిద్ధః పురాన్నిర్య యౌ
కృత్వోభావిరముద్ధతౌ నరవరౌ
భీమంగదాయోధనం
ముష్ట్యాఘాతవిశీర్ణమాయుధయుగం
సంచక్రతూరోషితౌ 306
శతోపిజన్మమృతీజరా బలకృత
ప్రాణస్థితించప్రభు
ర్విద్వాన్ స్వేనచ తేజసానుపథినా
భీమంతదాప్యాయయన్

కృష్ణో మోఘమతిర్విచింతితవధోపాయో రిపోస్సంజ్ఞయా
పత్రంకంచనపాటయ న్నివహసన్ భీమాయచావేదయత్ 307

తద్విజ్ఞాయ వృకోదరోతి బలవాన్ సంగృహ్యశత్రుంపదోః
భూమ్యాంతంసమపాతయత్పదమథాక్రమ్యైవచైకాంఘ్రిణా
దోర్భ్యా మన్యందంచ తస్యగుదతశ్శాఖాంమతంగోయథా
వీరఃపాటితవాన్ తదాస్యశకలే ద్వేరూపమాసీదహో 308

ఏకైకాంఘ్రికరోరుపృష్ఠవృషణభ్రూకర్ణదృగ్బాహుకే
దృష్ట్వా తే శకలే ప్రజాః ప్రతిభయం హాహారవం చక్రిరే
ఏవం తత్ర హతే రిపౌ ప్రముదితౌ కృష్ణార్జునౌ మాగధే
భీమం తం సహసా లిలింగతు రభూద్భీమ స్తతో నీరుజః 309

భగవానథ భూతభావనస్సహదేవం మగధేశనందనం
అభిషిచ్య నృపానమోచయత్ కృపయా తేన నిరూఢశృంఖలాన్ 310

భూపా స్సైష్టశతాధికద్వయుతసంఖ్యాకా స్తదీయాత్పురాత్
నిర్గత్యాబ్జదృశం హరిం ప్రముదితాస్సంసేవ్యభక్త్యాయుతాః
స్తుత్వా స్వాపదమచ్యుతస్యకరుణాప్రాప్తుంచ తేనాదరా
దృష్టాస్సన్ముఖోపచారరచితానందాయయుః స్వాఃపురీః 311

పార్థాభ్యాం సహ కేశవోథ మగధాధీశేన సంపూజితః
శంఖధ్వానవితానితారివిజయః సంతోషయన్ స్వాఃప్రజాః
ఇంద్రప్రస్థముపేత్య ధర్మతనయం దృష్ట్వా బ్రవీత్తాం కథాం
శ్రుత్వా సోపి భృశం ప్రతీతహృదయో స్తోషీత్తమబ్జేక్షణం 312

కాలేథక్రతుసమ్మతే భగవతా దత్తానుమోదో నృపః
వవ్రే బ్రాహ్మణపుంగవాన్ తదను తే వ్యాసోవసిష్ఠోసితః
మైత్రేయశ్చ్యవనశ్చ పైలసుమతీద్రోణశ్చ పారాశరో
విశ్వామిత్రసుమంతుగౌతమకృపాగస్త్యా స్తథా జైమినిః 313

ధౌమ్యశ్చ కశ్యపో ధర్వాభరద్వాజ స్తథాసురిః
భార్గవో వీతిహోత్రశ్చ వీరసేనో కృతప్రణః 314

ఏతే మహర్షిప్రవరాశ్చ భీష్మ।ద్రోణౌకృపఃపుత్రయుతోంబికాయాః
సూనుశ్చరాజావిదురోపిసర్వే।తత్రాయయుఃబ్రహ్మనృపాలవైశ్యాః 315

ఆగతేషు నిఖిలేషు ధార్మికః। ప్రాప్య దేవయజనం మహీపతిః
స్వర్ణలాంగలవికృష్టమేదినీం। దీక్షితోఽభజ దుపాత్తసాధనః 316

ఇంద్రాదిలోకపతి శర్వ విరించి ముఖ్యా
స్తత్రాయయుః సహ మహోరగసిద్ధయక్షైః
దృష్ట్వాచ పాండుతనయాధ్వరవర్యవృద్ధిం
ప్రాప్తా ముదం నరపతిం ప్రశశం సురేవం 317

ధన్యోఽధ్వరః కురుపతేః నిఖిలార్థహేతుః
యస్యానుగో నిఖిలలోకపతీ రమేశః
యస్యప్రసాద ముపలభ్యవయంచ సర్వే
ప్రాప్తా స్థితిం త్రిజగతీపరిపాలనాఢ్యా 318

సా త్యేహ్ని రాజార్చయితుం సదస్యాన్
ఋత్విగ్వరేణార్యముఖాన్ ప్రవృత్తః
అగ్ర్యార్హణా యోఽర్హతి కోఽత్ర చేతి
విమృశ్య సభ్యేషు ససైక్షతాగ్ర్యం 319

తదా సదస్యా స్సహదేవవాక్యా। దగ్ర్యార్హణార్హం వసుదేవసూనుం
శ్రుత్వార్చయన్ తద్వచనం ప్రహృష్టాః। సమస్తవేదాంతవచోఽనుగామి 320

భ్రాతు ర్వచోఽను ద్రవదగ్రజాగ్ర్యా। వాణ్యా ముదం ప్రాప్య స ధర్మరాజః
కృష్ణాంఘ్రిపద్మావవనిజ్యభక్త్యా। దధార తద్వారి శుభం స్వశీర్షే 321

పీతాంబరాభరణ మాల్య సుగంధసారై
రభ్యర్చ్య కౌతుకయుతో వసుదేవసూనుం
మగ్నః ప్రమోదజలధౌ నృపతి స్తతోఽభూత్
స్వామిన్ జయేతి నినద స్సహ పుష్పవృష్ట్యా 322

దృష్ట్వా హరే స్సదసి పూజన మగ్రిమాగ్రి
శ్రుత్వా చ తద్గుణగణం కథితం సదస్యైః
అక్షాంతిసారజననో దమఘోషసూనుః
నిందన్ త మాహ సదసీద ముపేతమృత్యుః 323

"కాలోదురత్యయ"ఇతిశ్రుతి రద్యసత్యా
వృద్ధాశ్చ ముగ్ధమతయ శ్శిశువాక్యజాలైః

యస్మా త్తపోవ్రతపరాన్ పరమర్షివర్యాన్
త్యక్త్వా చిరాత్త్వోద్య పశుపాగ్ర్య సమర్హణేన 324
కాకో హవిస్సురవరార్హ మివాయమేత
దగ్ర్యార్హణాం నహి లభేత కులేన హీనః
బ్రహ్మర్షిసేవ్యవిషయాన్ పరిహాయ యోబ్ధి
మస్పృశ్య మార్యనివహై ర్జగృహే నివాసం 325

ఇత్యాద్యమంగళగిరో దమఘోషసూనోః
శ్రుత్వా నకించి దవదత్ వసుదేవసూనుః
నిందాం తదా భగవతస్తు నిశమ్య సభ్యాః
కర్ణా పిధాయ నిరగుఃతమధో శపంతః 326

పాండోస్సుతా స్తదను సృంజయ కేకయాద్యా
హంతుం ధృతప్రహరణా దమఘోషపుత్రం
యత్త స్థురేవ స చ ఖడ్గధరో నరేంద్రాన్
కృష్ణానుగాన్ సదసి తత్తమువాచ నింద్యం 327

తావన్నివార్య భగవాన్ సకలాన్నరేంద్రా
నుత్థాయ రోషిత మనాద మఘోషసూనోః
ఆగచ్ఛతో యుధి శిరోచ్ఛిన దుజ్జ్వలేన
చక్రేణ దైత్యగళభేదనకౌతుకేన 328

దృష్ట్వా హతాసుం శిశుపాలముగ్రం।తస్యానుగా దుద్రువురేవభూపాః
చైద్యస్య దేహాత్థితమావివేశ। తేజస్తదైవాచ్యుత మక్షిగమ్యం 329

తతశ్చ సర్వా నభిపూజ్య సభ్యాన్। యథార్హమర్హ త్తమ శాసనేన
హృష్టో విధాయావభృథం వివేశ।పురీం సబంధు స్సహ కేశవేన 330

సముష్యమాసాన్ కతిచిత్ సురేంద్ర।ప్రస్థేసుహృత్ప్రార్థనయాససైన్యః
హరి స్తతో ధామ జగామ నైజం।ప్రశస్యమాన స్సురసిద్ధసంఘైః 331

దుర్యోధనో వీక్ష్య యుధిష్ఠిరస్య।క్రతోస్సమృద్ధిం మనుజై రలభ్యాం
హరే ర్మహిమ్నా జనితాం దురాత్మా।సేహేనదుశ్శాసనముఖ్యవర్గైః 33[illegible]

సా రాజసూయస్య సమృద్ధిరాద్యైః।భూపై శ్చకైశ్చిన్నృపతే నలబ్ధా
యత్రాగతార్హ త్తనుపాదయుగ్మా।వనేజనార్థంభగవాన్నియుక్తః 332

గంగోదకే విరచితావభృథో నరేంద్రః
సంమాన్యసభ్యనివహాన్ ముదితాంతరాత్మా
సూతాభినందితయశా స్సమధిష్ఠిశోభూ
దాస్థాన మచ్యుతనిదేశవశో మహార్హం 334

మయసదసి నరేంద్రాధిష్ఠితే దివ్యసింహా
సనవరమథ రాజా స్వావిశ ద్ధార్తరాష్ట్రః
మకుటలసితశీర్షః స్తత్ర దుశ్శాసనాద్యైః
కరధృతకరవాలో భూమిపాలాన్ వినిందన్ 335

సదస్థల వినిర్మాణ|శ్రియా మోహితచేతనః
స్థలభ్రాంతిం జలేకార్షీ|జ్జలేచ స్థలవిభ్రమం 336

స్థలే చోద్ధృతవస్త్రాంతం|జలభ్రాంత్యా సుయోధనం
జలేచ స్థలవిభ్రాంత్యా|పతితం వీక్ష్య మారుతిః 337

జహాసాన్యేచ భూపాలా| స్త్రియశ్చాథ సుయోధనః
విమనా వ్రీడిత స్తూష్ణీం నిష్క్రాంత స్స్వపురం యయౌ 338

రాజసూయశ్రియం వీక్ష్య|పురైవాంతర్గత క్రుధః
అమునా కారణేనాపి|కుపితో భూ త్సుయోధనః 339

కృష్ణానుమోదితాన్ భీమ|ప్రముఖాన్ హసత స్తదా
నిరీక్ష్య ధర్మరాజాపి|వైమనస్యం చకారహ 340

నిర్వర్త్య యుధిష్ఠిర రాజసూయం|కృష్ణస్తు తత్పుర్యవస త్ప్రహృష్టః
సాల్వాభిధ శ్చైద్యసభోమరాత్మా|కృష్ణంవిపక్షే తత్ర జగామ యోద్ధుం 341

పురా సరుక్మిణ్యుపయామకాలే|తత్రాగతో యాదవవీర సైన్యైః
నివారితః క్రోధయుతః ప్రతిజ్ఞా|మయాదవా మేవ కరోమి భూమిం 342

చకారేతి శేషః

తేనాథ పాంసూన్ గ్రసతాచరేణోమా|పతిః ప్రసన్న శ్శ్వరదాక్షిగమ్యః
స దేవదైత్యోరగరాక్షసాద్యా|వధ్యాంతు యానం తమయాచతేశం 343

తతో గిరీశానుమతేన తస్మై|యానం వినిర్మాయ దదౌమయోపి
అమోఘమయం కామగమం విమానం|మాస్థాయ సాల్వోథ జగామమానీ 344

స్మరన్ విరోధం యదుభిః కృతం పురా
ససైన్యసౌభో ద్వారవతీం పురీం యయౌ
నిమథ్య తాం గోపురహర్మ్యతోళికా
బభంజ నానాయుధజాల ముద్గిరన్ 345

పాషాణవృక్షాశనిశర్కరాస్త్రైశ్శస్త్రైః ప్రవిన్యైః పురమేత్య భగ్నం
పౌరా భయార్తాస్తమదీక్ష్య కార్ష్ణిః । మా భైష్ట హన్యామితి తానువాచ 346

అథాధిరూఢో రథమచ్యుతస్య । సూనుస్స సాంబాదిమయోధవీరః
సాల్వాభిముఖ్యేన జగామ యోద్ధుం । రథైస్తురంగైస్సపదాతినాగైః 347

సాల్వస్య మాయాం వినిహత్య నైజా । దివ్యాస్త్రశక్త్యా యదువీరసూనుః
సేనాపతిం తస్య తు పంచవింశ । బాణై రుదగ్రై రవధీత్తథైవ 348

సాల్వం శతేన విశిఖై ర్వినిహత్య యోధా
స్త్వేకైకశ శ్శరవరై ర్నిజఘాన వీరః
హత్వా త్రిభి స్త్రిభి రనేకపవాహముఖ్యా
న్నేత్యాం స్తతశ్చ దశభి ర్దశభి ర్జఘాన 349

ప్రద్యుమ్నేన కృతం తదద్భుతతమం దృష్ట్వాచర్యం స్వాపరే
సైన్యా స్తత్పురసన్నిభే మయకృతే సౌభే విమానే తదా
భూమౌ వ్యోమ్ని గిరౌ జలేచ నిమిషాత్సందృశ్యమానేస్థిత
స్సాల్వో ముంచ దుదగ్రశస్త్రవిశిఖాన్ శత్రుక్షయ [illegible]ః 350

సాల్వాస్త్రాగ్నివిదీపితా అపి తదా వృష్ణిప్రవీరా
నత్యక్త్వాజిమహోత్సవా యదువరప్రోత్సాహితా స్సాదరం
అత్యర్కానలదీప్తిభి శ్శరవరై స్సాల్వస్య యానోత్తమం
భంక్త్వా ప్రీతిమకుర్వతో ధసచివ స్సాల్వస్య యాంతో రణం 351

ప్రద్యుమ్నా స్త్రనిపీడితస్సమతిమాన్ సాల్వస్య మంత్రీ ద్యుమాన్
రుష్టో హేమమయయా నిహత్య గదయా వక్షస్యముంచద్ద్రవం
శీఘ్రం దారుకనందనేన సమరాత్ ప్రోద్వాహితో మూర్ఛిత
స్సంజ్ఞాం ప్రాప్య పునః ప్రహృష్టహృదయః ప్రాపద్ద్యుమత్సన్నిధిం 352

ఘ్నంతం స్వాః పృతనా ద్యుమంత మసకృత్ దృష్ట్వాచ్యుతస్యాత్మజః
రుద్ధ్వా పత్రిభి రష్టభి స్తమభితో హత్వా చతుర్భిర్హయాన్

సూతం చైకశరేణ కార్ముకమథోద్వాభ్యాం పరేణ ధ్వజం
చిచ్ఛేద ద్యుమత శ్శిరోన్యవిశిఖేనాగ్న్యంతకాభౌజసా 353

సాంబాద్యై ర్యదువీరసైన్యపవరై స్సాల్వస్యసైన్యాధిపా
శ్ఛిన్నోర్వ్యంఘ్రికరా రసోజలనిధౌ భగ్నానిపేతు స్తదా
తేషా మేవమభూ న్నృధోజయకృతేసంనిఘ్న తాందారుణం
యుద్ధం తత్త్రిసృషుకుపాసుమిషతాం ప్రీత్యామరాణామపి 354

తావత్ శౌరిరుపాగతః కురుపురాద్వృద్ధాజ్ఞయా ద్వారకాం
సాల్వంచాపి నిరీక్ష్య సౌభనిలయం యుద్ధంచ తద్దారుణం
ఆరూఢో గరుడధ్వజం రథవరం సాల్వాభిముఖ్యం గతః
సాల్వ స్తంచ నిరీక్ష్య శక్తిమతులాం సూతాయ సంప్రాహిణోత్ 355

భిత్వా తాం శతధా శరై ర్యదుపతిః సౌభం చ సాల్వాశ్రయం
విధ్వాషోడశభి శ్శరై ర్దివి ముహు స్తంభ్రామయామాస తత్
శౌరే స్సవ్యభుజం సశార్ఙ్గధనుషం సాల్వో బిభేదాశుగై
స్త ద్భూభువా నిపపాత తేన జగతామాశ్చర్య మాపాదితం 356

హృష్టః ప్రహస్యనినదన్ తదనుప్రమత్త
స్సాల్వో హరిం బహువి గర్హ్యన్ మువాచ తత్తత్
తస్మిన్ వృథైవ పరిజల్పతి జత్రుదేశే.
శౌరి ర్జఘాన గదయాభిముఖస్య యుద్ధే 357

తస్మి న్నసృగ్వమతి కంపతి తాడితాంగే
వ్యృధేచ తత్ప్రహరణేసతి రోహితోభూత్
తత్రా హ కశ్చనపుమాన్ పురతోచ్యుతస్య
భక్త్యా ప్రణమ్య విరుదన్ ఉపగత్యదీనః 358

స్వామిన్ పితా తేనిహతోపనీతః।నిబధ్య సాల్వేన, విమోహితేన
వక్తుం తదేవతత్ జననీ తవాగ్రే।మాం ప్రాహిణో త్తత్ప్రతికారకామా359

శ్రుత్వా తద్వచనం హరిః ప్రకటయన్ మానుష్యభావం ఘృణీ
స్మృత్వా తాతమువోచ దేవమసకృత్ దైన్యంవహాన్నాత్మనా
హాకష్టం మమజాతమధ్వని హతోయస్తాత్వితాహా!కథం
జిత్వారామ మజయ్య ముగ్రతరసం సాల్వోవధీన్మాసహః 360

వదత్యేవం కృష్ణే లులితహృదయే సౌభనిలయః
పురస్థిత్వా సాల్వఃత మిదమవదత్ గర్వసహితం
పితా తేయం నీతస్సపది వసుదేవో యదిబలీ
భవాన్ శక్తఃపాతు ప్రకటయ బలం మూఢసఖహన్ 361
మాయావా నితి భర్సయన్ యదుపతింసాల్వశ్శితేనాసినా
ఛిత్వా శౌరిశిరో హరేర్నిమిషతః ఖస్థం విమానం గతః
కించిన్మానుష భావభావితమనాఃకృష్ణ స్తతో మూర్ఛితః
మాయాం సాల్వకృతాం విబుధ్యచ పునస్స్వస్థో భవత్తాంవిదన్ 362
ఖస్థం తమాలోక్యరిపుంశర ౯ ఙ్గిః ఘ్నంతంహరిహంతుమితప్రయత్నః
భిత్వాధనుర్వర్మకిరీటరత్నంసాల్వస్య సౌభం గదయా జఘాన 363
సౌభే గదాఘాతవిచూర్ణితాంగేసాల్వ స్తదుత్సృజ్య భువం జగామ
ధృత్వా గదా మభ్యగమద్రుషా ర్తంహరిం నిహంతుంకృతధీర్విమూఢః36
ధావంతం త ముదీక్ష్య సాంగదభుజం భ ల్లేన శౌరి స్తదా
భిత్వా బిభ్ర దపారదీధితిగణం చక్రం ద్విషచ్చక్రహం
చిచ్ఛే దామల మౌళికుండలయుతం సాల్వస్య శీర్షం యధా
జిష్ణు ర్వృత్రశిరోజగంతి నిసయన్ ప్రీతిం పరాం శాశ్వతీం 365
సాల్వే హ తే పాపతమే ససౌభేముదావ్యముంచన్ కుసుమాని దేవాః
ప్రశస్య మాన స్సఖిభి ర్ముకుందఃముదం జగామా ప్రతిమ ప్రభావః 366
ఆగత్య తత్ర శిశుపాలజఘన్యజాతః
రుష్టో గదాయుధధరోధ స దంతవక్త్రః
ఏకః పదాతిరభితో మధుసూదనస్య
తస్థా హరి స్త మభివీక్ష్య జగామ హర్షం ॥ 367
రథా దధావప్లుత మైక్ష్య కృష్ణంరూక్షై స్తుదం వాక్యగణై దురాత్మా
నిహత్య శీర్షే గదయావ్యనాదీత్ యద్వైవసింహోహతదంతిరాజః368
హతోపి కించిత్ వ్యథితో నకృష్ణకౌమోదకీం వక్షసి తస్య రుష్టః
అపాతయ త్సోధతయా నిపిష్టఃవ్యసుర్ధరణ్యా మపత ద్దురాత్మా ॥ 369
తద్దేహ తస్సూక్ష్మతరం వివేశజ్యోతి ర్వినిగత్య హరిం తదానీం
విదూరథో భ్రాతృశుచా విమూఢఃచర్మాసియుక్తో భ్యపతచ్చ పశ్చాత్ 370

ఆగచ్ఛ త స్తస్య శిరోజహార। హరిః క్షురాంతేన సుదర్శనేన।
తతో మునీంద్రై రమరై స్సదైత్యై। ర్గంధర్వ విద్యాధర సిద్ధ యక్షైః॥
గాయద్భి రాత్మీయజయం ముకుందః। స్తుతః ప్రసూనై రభివృష్టమూర్ధా
అలంకృతాం ద్వారవతీం వివేశ। కృష్ణః ప్రవీరై ర్జితకాశిభి స్స్వాం॥ 371

కాలే గతే కతిపయే థ నిరీక్ష్య రామః
యుద్ధోద్యమంతు కురుపాండవభూపతీనాం
మాధ్యస్థ్య మాత్మనివహన్ ప్రయయౌ నగర్యాః
తీర్థాభిషేకవిధికైతవతో మహాత్మా 372

ప్రభాసాఖ్యే పుణ్యే పయసి విహితస్నానవిమలః
సరస్వత్యాం పశ్చాత్ ద్విజవరవృత స్తర్పితసురః
పృథూదాఖ్యం తీర్థం తదను మహితాం బిందుసరసీం
విశాలం బ్రహ్మాఖ్యం జగతి మహితం చక్రమపి చ 373

త్రివేణీంచ శ్రీమా నను యమసుతాం పుణ్యాసరసీః
నిరీక్ష్య ప్రీతాత్మా సగణమనుగంగాం హలధరః
జగామ క్షేత్రం తజ్జగతి విదితం నైమిశపదం
మునీంద్రా స్సత్రాఖ్యం మఖ మనుచరంతి వ్రతకృశాః 374

తత్రస్థై ర్మునిభిః ప్రణమ్య శిరసా రామోర్చిత స్సాదరం
దృష్ట్వా సూత మథా సనస్థ మకృత ప్రత్యుత్థితిం చోచ్చకైః
శిష్యం వ్యాసమునే రుపాగత రుషా దీప్తాననస్తం తదా
హస్తస్థేన కుశేన తస్య దురితం మత్వా జఘాన ప్రభుః 375

మునిభి రథ పురాణాచార్యహత్యావిషణ్ణైః
ద్విజవధసదృశీయం సూతహత్యా భవేత్తే
అయ మఖిలమునీనాం పూజ్యతాం యాతి యస్మాత్
ఇతి గదిత మువాచాకర్ణ్య రామోపి విజ్ఞః 376

ఆయు ర్వ్యదస్యాహితమాత్మనద్భి। ర్దీర్ఘం భవద్భి ర్మునయో ధునా తత్
సంసాధయిత్వా వధనిష్కృతించ। చరామి యుష్మాక మనుజ్ఞయాహం 377

త త్సర్వశక్తే ర్వచనం నిశమ్య। భూయ స్త మాహు ర్మునయో వరేణ్యాః
శస్త్రైంచ మృత్యు స్తవవిక్రమోస్మ। ద్వచశ్చసత్యంతుయథాతథాస్యాత్

రామః పునః ప్రాహ మునీన్ మహాత్మా।పుత్రోఽస్య దీర్ఘాయురను ప్రపన్నః
పురాణవక్తా భవతాం భవేద్య।దాత్మాహి పుత్రీ స్త్వితి వక్తి వేదః 379

కామోఽపి కోవా భవతాం మయాద్య
కార్యో భవేత్ బ్రూత మహర్షయ స్తం
అజానతో నిష్కృతి మప్యుదారా
మథాహు రార్యా ముదితా మునీంద్రాః 380

పల్వలవధః

ఇల్వలస్య తనుజో మహాబలః।పల్వలో దనుజపుంగవోఽధునా
సత్రమేత దనుపర్వబాధతే।దూషయన్ రుధిరపూయ విస్రవైః 381

జహితం దనుజాధమం విభో।మదయ న్నో హృదయాన్యథా దరాత్
చర భారతవర్ష మాత్మవాన్।శరదం తీర్థనిషేవణం కురు 382

బలరామ తీర్థయాత్రా

అథ తథేతి కృతే శపథే సురః।హలధరేణ విఘూర్ణరజోఽనిలః
సవనపర్వణి తత్ర గతో సృజా।మఖభువం మహతా పరిదూషయన్ 383

ఖచరం త ముదీక్ష్య దానవం।బృహదాకార ముదగ్రలోచనం
ముసలం హల మస్మర త్తదా।వినిహంతుం మునివర్యకంటకం 384

ఆకృష్యతం హలముఖేన బలోంతరిక్షాత్
రోషాత్ జఘాన ముసలేన శిరోంతరాళే
దీర్ణల్లలాటఫలకస్స్రవదస్రపూరః
ముక్తారవో పతదసూన్ ప్రవిహాయ భూమౌ ॥ 385

స్తుత్వా ముదా మునివరా విహితాభిషేకా
రామాయ మాల్య మదిశ న్నధవైజయంతీం
వాసోయుగంచ పరిమండనజాతమిద్ధం
ధృత్వా సతాని ముదితః ప్రియయా కృతాశీః ॥ 386

కౌశిక్యాంచ కృతావగాహనశుచిః గత్వా ప్రయాగాభిధం
క్షేత్రం తత్రచ తర్పితామరమునిః స్నాతో ద్విజాగ్ర్యై ర్బలః
సాలగ్రామముపేత్య లోకమహితం గత్వా తతో గోమతీం
గండక్యంబుని చాప్లుతః కృతవిధిః ప్రాప ద్విపాశాం నదీం 387

శోణే పుణ్యనదే కృతాభిషవణో గత్వా గయాం శ్రీమతః
పాదే తత్ర పితౄన్ సమర్చ్య ముదితః గంగాబ్ధిసంగం తతః
గత్వా తత్ర కృతాహ్నిక స్సముపయన్ అద్రిం మహేంద్రం గతః
దృష్ట్వా భార్గవరామ మాహితనమస్కారో యయౌ తత్పరం 388

నీలాద్రించ నిషేవ్య కూర్మవపుషం క్షేత్రేచ కూర్మాహ్వయే
సింహాద్రౌచ వరాహరూపమహితంసంసేవ్య గోదావరీం
సప్తాకారవిజృంభితాం బహుజలాం కృష్ణాంచ పంపానదీం
గత్వా భీమరథీం చతుష్టహృదయః శ్రీశైలమాగాద్ధరితం 389

దృష్ట్వా ద్రావిడదేశభాగ్యవపుషం।శ్రీవెంకటాద్రింతతః
కాంచీం ప్రాప్య నిషేవ్య తత్ర వరదం దేవం విరించ్యర్చితం
కావేర్యంతరమండనం భగవతో వాసం చ రంగాహ్వయం
సంప్రాప్తో వృషబాచలంచ మధురాం ప్రీతో యయౌ దక్షిణాం 390

సేతుం ప్రాప్య మహాఘనాశనకరం దత్వా యుతం గోధనం
పాండ్యేషూ త్తమపూజితా ముపగతః శ్రీతామ్రపర్ణీం నదీం
సంప్రాప్తో మలయాచలం మునివరం కుంభోద్భవం వీక్ష్య త
ద్వాసం దక్షిణ మబ్ధి మేత్య తదను ప్రాప్తో విభుఃఫల్గునం 391

పుణ్యాం పంచాప్సరస మతులం తీర్థ మేత్యాథరామః
విష్ణు ర్యత్ర స్థితి ముపగత స్సర్వదా స్పృష్టధేనుః
దేశాన్ సర్వాన్ తదను మహితాన్ కేరళాదీనతీతో
గోకర్ణాఖ్యం గిరిశనిలయం క్షేత్ర మాసాద్య హృష్టః 392

తత్ర ద్వీపే మహితనిలయాం వీక్ష్య దేవీం భవానీం
క్షేత్రం పుణ్యం జగతి విదితం ప్రాప్య శూర్పారకాఖ్యం
తాపీం గత్వా మునిజనమనస్తోమదాత్రీం పయోష్ణీం
నిర్వింధ్యాఖ్యా మపి కృతవిధి స్తాసు భక్త్యా త్యగచ్ఛత్ 393

మధ్యే పుణ్యం భవుకనిలయం వీక్ష్య నారాయణాద్రిం
తస్యారూఢ శ్శిఖరధరణిం పుణ్యకళ్యాణతీర్థే
స్నాత్వా దేవం నయనసుఖగం శౌరివేషం రమేశం
దృష్ట్వా భేజే చరణకమలే తస్య వేదాంతగమ్యే 394

పశ్చా ద్రామో మునివరపదం దండకారణ్యమార్యః
రేవాం తీర్త్వా మునివధకృతే పుణ్యతీర్థే నిమగ్నః
భూయః ప్రాప్తో ద్విజవరగణై స్సేవ్యమానః ప్రభాసం
సూతాఘాతప్రణిహితమఖం త్యక్తవాన్ హృష్టచేతాః 395
శ్రుత్వా తత్రద్విజవరగణైః పాండవానాం కురూణాం
యుద్ధే సర్వక్షితిపతివధం కథ్యమానం సుఘోరం
భారః పృథ్వ్యా హృతఇతిహృదా మన్యమానఃప్రహృష్టః
శిష్టం యుద్ధంశమయితు మనా స్తత్కురుక్షేత్రమాగాత్ 396
దృష్ట్వా హృష్టో బల ముపగతం భక్తినమ్రేణ మూర్ధ్నా
రాజా కృష్ణో విజయసహితః ప్రాణమత్ తత్పదాబ్జే
సోప్యారబ్ధం సమరమభితో భీమదుర్యోధనాభ్యాం
కృష్ణస్యోచే సమరశమనం కామయానో గదాభ్యాం॥విశ్లేష్యేతి శేషః 397
తుల్యౌ మన్యే సమరవిషయే భీమరాజన్మహాంవాం
ఏకః ప్రాణాధికఇతి పరస్మిత్కృయాచేతిహేతోః
తస్మాత్ దృశ్యో నహి యుధి జయో భూయసా నేహసావాం
వ్యర్థ స్తస్మా ద్విరమతు రణస్సాధ్విదం శ్రూయతాంమే 398
తాభ్యా మసంగీకృతసాధువాక్యః।దిష్టానుభావం మనసా నుపశ్యన్
నిజాం పురీం ద్వారవతీ ముపేత।స్సమేతబంధు ర్ముదితో థరామః 399
నైమిశం పునరుపేత్య తాపసా।న్సంప్రసేవ్య కృతమంగళో బలః
శ్రీపతిం క్రతుభి రర్చయన్ ముదా।తత్త్వబోధ మదిశ న్మహాత్మనాం 400
పత్న్యా సాకం విభు రవభృథే బంధుభి ర్మిత్రవర్గైః
స్నాత్వా నూత్నాభరణవసనాలంకృత శ్శుచి తాంగః
కుర్వ న్స్వైరా న్యఖిలమనుజానందనీయానిరామః
భూమేర్భారం వ్యనుదదమరాజ్ఞావశో నంతరూపః 401
అథాన్యదాఖ్యాన ముదారకీర్తేః।ర్వక్ష్యామి గీతం మునిభిః పురాణైః
శ్రుత్వా యదుచ్ఛిద్య వికర్మపాశా।నమాహితాత్మా పురుషోరమేశే

ఇతి శ్రీ శోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే
ఉత్తరభాగే నవమస్సర్గః

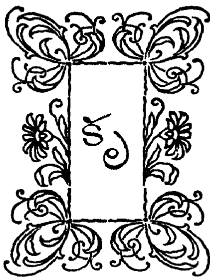
శ్రీమతేరామానుజాయనమః.

శ్రీశోభనాద్రీశవైభవమహాకావ్యే

ఉత్తరభాగే దశమస్సర్గః.

కుచేలవృత్తాంతః

కృష్ణస్య కశ్చిత్సవయాః కుచేలా।
భిధోగ్రజో బ్రహ్మవి దాత్తశాంతిః
యాదృచ్ఛికార్థేహిత దేహయాత్రః।
గార్హస్థ్య మాతిష్ఠ దపేతదోషః 1

స కర్హిచిత్ క్షుత్తపితాంగయష్ట్యా
దారిద్ర్యసంపీడితబాలపుత్ర్యా
సాధ్వ్యా గృహిణ్యా పరిచోదితోభూత్
సంసేవితుం కృష్ణ ముదారశీలం 2

శ్రియఃపతి స్తే సుహృదస్తి కృష్ణః। తం పశ్య సర్వే హితదానశక్తం
యదంఘ్రిపద్మస్మరణేన నౄణాం। ముక్తిః కరే తిష్ఠతి యోగలభ్యా 3

ఇతీవ పత్న్యా బహుశోర్థ్యమానః
కృష్ణస్య సేవాం పురుషార్థసీమాం
మత్వా చతుర్ముష్టిమితాన్ కుచేలః
పత్న్యా ప్రదత్తాన్ పృథుకా నగృహ్ణాత్ 4

తాన్ వస్త్రఖండేవినిబధ్య విప్రస్సం ప్రస్థితోద్వారవతీంప్రవిష్టః
కృష్ణస్యసేవాం ప్రతి కాంక్షమాణః।తిస్రో త్యగచ్ఛ ద్ధరిగేహకక్ష్యాః 5

నివేశనం ద్వ్యష్టసహస్రగేహే ష్వేకం ప్రవిష్టో మధుసూదనస్య
సమీక్ష్య దూరాత్త మథాసనస్థః కృష్ణ స్సముత్థాయ ముదాభ్యుపేతః 6

ఆలింగ్య దోర్భ్యాం సుహృదం సుగాఢ మానందబాష్పావిలనేత్రయుగ్మః
ఆస్థాప్య పర్యంకతలే ద్విజేంద్రం స్వయం తదభ్యర్హణ మాజహార 7

తత్పాదపద్మావననిజ్య భక్త్యా దధార మూర్ధ్నా సలిలం సుతీర్థం
దివ్యాంగరాగేణ తదంగ మీశః విలిప్య ధూపం వ్యసృజ త్సుగంధం 8

దీపై స్సుమైః పూర్ణ మరందసారై రభ్యర్చ్య తాంబూలమపి ప్రహృష్టః
నివేద్య పప్రచ్ఛ హరి ర్ద్విజేంద్రం శ్వశ్శ్రేయసం దారకళత్రవర్గే 9

తం రుక్మిణీవీజితచామరాంత మందానిలాపాస్తపథిప్రయాసం
స్మయన్నిదం ప్రాహ కరం గృహీత్వా ముహుః పరిష్వజ్య యదుప్రవీరః 10

కశ్చిత్కులీనా భవతా ద్వితీయా వివాహితా స్వర్జితదక్షిణేన
గురౌ మహాస్నానవిధానపూర్వం గార్హస్థ్యధర్మః క్రియతే చ విద్వన్ 11

నాస్తీతి మన్యే తవ కామకామః ధర్మే తదర్థేషు యథా మదంఘ్రౌ
మతిస్స్థిరా తత్పరమం పవిత్రం నిశ్శ్రేయసం దాస్యతి తే మహీయః 12

ప్రాగ్వ్యా సమాసాద్య గురో ర్నిశాంతే
శుశ్రూషణాసక్తహృదాం ద్విజేంద్ర
అస్మాక మాచార్యసతీనిదేశా
ద్వనే యదాప్తం ద్విజ తత్స్మృతం కిం 13

ఏధ స్సమాహారణకర్మణి నన్వరణ్యాం
భీమం ప్రవిశ్య చరతాకి మకాలవర్షః
వాతోద్ధతో భవదగా ద్రివిర స్తమాశా
స్సంఛాదితాశ్చ తమసాసమ మంబుభూశ్చ 14

తత్రస్థితావయ ముదగ్రమహానిలాంబు
ధారా నిపాతనజ కంప విబాధితాంగాః
అన్యోన్య హస్త పరిబంధ నిబద్ధపాద
న్యాసా విభీత మనసః పరితో భ్రమామ 15

విజ్ఞాయ నో గురు రరణ్యగతాన్ కృపాళుః
సాందీపని ర్వనముపేత్య దదర్శ ఖిన్నాన్

ప్రాతః ప్రచండ పవనాంబువిభగ్న దేహా
నాశ్వాసయచ్ఛ పరమాం కరుణాం వితన్వన్ 16

ఇత్యా ద్యనేకచరితాని గురో ర్నివాసే
స్మాభి స్సఖే విరచితానిహి విప్రవర్య
తత్ర త్వమార్యకరుణా పరిపూర్ణపాత్ర
మాసః కిలాగమశిరోర్థవిచారశీలః 17

శ్రుత్వా వచో యదుపతేః మృదులం కుచేలః
ప్రోవాచ తం ప్రణత రక్షణజాగరూకం
నావాప్యతే కిమఖిలేశ తవప్రసాదా
దస్మాభి రార్యకరుణపరిపుష్టధీభిః 18

యస్త్వం సమ స్తనిగమాంచలవేద్యరూప
స్తస్యా ర్యగేహవసతిర్హి విడంబనైవ
తం చానురుధ్య భగవన్ భువనేవతీర్య
సౌలభ్య ముజ్జ్వలయసి ప్రథితం స్వవృత్తైః 19

సఖ్యు ర్నిశమ్య వచనం తమువాచ భూయః
కృష్ణ స్తదాగమన మర్థయుతం వితన్వన్
ఆనీత మద్య కిముపాయన మస్మదర్థం
తద్దేహి భక్తిచపలస్య మమాద్యవిద్వన్ 20

భక్త్యార్పితంతు మహాదేవ భవేస్మదర్థం
అణ్వప్య భక్తివిహితం బహుచాప్యణీయః
పత్రం ఫలంచ కుసుమం జలమేవ భక్త్యా
దత్తం ముదానుభవితా నియతేన పుంసా 21

వేదైర్నచ ప్రవచనై ర్నమఖక్రియాభిః
తుష్యామ్యహం నచ తపోభి రుదాత్తచర్యైః
భక్త్యా యదైవతమహం వృణుయాం వరేణ్యం
తస్యాత్మదానమపి సాధుహితం దదామి 22

ఆకర్ణ్య ద్విజపుంగవో హరివచోహ్రీతశ్చపత్న్యై శ్రియః
దాతుం నాశక దేవతాన్ చిపిటకాన్ తస్థావవాగాననః

విజ్ఞాయాగమనస్య కారణమథో తస్యాఖిలాత్మాహరిః
నాయం కేవల మర్థకామచపలో మాం ప్రాప్తవాన్ కింత్వహో
పత్నీకామచికీర్షయా తదధునా దాస్యామ్యముష్మై శ్రియం 23

యోఽయం మత్పదపద్మభక్తిభరితో మద్దేహమాయాత్పదా
ఇత్యేవం మనసా విచింత్య పృథుకాన్ వస్త్రాంతబద్ధాన్ స్వయం
హృత్వా కిన్విదమాహృతం ప్రియసఖే ప్రీత్యర్థమిత్యుచ్చరన్
ఏకాం ముష్టిమథోపభుజ్య భగవాన్ ఆదత్తముష్టిం పరాం
తావచ్ఛ్రీరుపగత్య తస్య జగృహే పాణిం పుమర్థప్రదం 24

రాత్రిం తాం భవనేచ్యుతస్యరచితావాసః కుచేలో ముదా
స్నాత్వా ప్రాశ్యసుమృష్ట మన్న మతులం సుప్త్వా సుఖంస్వాస్తరే
శ్వోభూతే సుహృదాచ్యుతేన విహితానుజ్ఞోయయౌ స్వాన్ గృహాన్
ప్రాతః కించి దలబ్ధవానపి ధనం తత్సేవయా నిర్వృతః 25

క్వాహం పాపతమఃక్వ చాబ్జనయనః కృష్ణో య దద్యామునా
లక్ష్మ్యాశ్లి లింగితవక్షసా హ మసకృద్గాఢం సమాలింగితః
కింవా మేసుకృతం పురాస్తివిహితం యద్ద్విజతస్సాదరం
రుక్మిణ్యా హరిణాచ పాదయుగళీసంవాహ నాద్యై ర్ముదా 26

స్వామీ సర్వపుమర్థదాననిపుణో హ్యైశ్వర్యసారంవిదన్
నాదాన్మహ్యమథోనిజాంఘ్రికమలధ్యానాంతరాయం హరిః
ఇత్యర్థాన్యనుచింతయన్ నిజగృహాభ్యర్ణం గతోత్యద్భుతై
రత్యర్కానలభాసురై ర్మణిమయై ర్దీప్తం విమానోత్తమైః 27

దృష్ట్వా తద్ద్విజకూజితాకులవనం ప్రోత్ఫుల్లపద్మాకరం
పుంభి స్త్రీభి రలంకృతై రనుపమై ర్భూషాంబరై ర్భాసితం
కిన్వేతత్కథ మిత్థమా స్తభవనం కస్యేతిమీమాంసయా
స్తబ్ధాంగం తముదారగీతనిపుణాః ప్రత్యగ్రహీషు స్త్రియః 28

పత్నీ తస్యరమాపరేవ తదను ప్రత్యుద్గతా వల్లభం
ప్రేమోత్కంఠితమానసాధవిసరద్బాష్పావిలాక్షీ పతిం
బుద్ధ్యా నమ్య సమాలిలింగచ సతాం వీక్ష్యాద్భుతాభాం సఖీ
మధ్యస్థాం ముదితో వివేశ భవనం సుతామసాధోపమం 29

దృష్ట్వా తత్ర సువర్ణదండవిలసత్పర్యంకరత్నాస్తృతాః
శయ్యాః చందనపుష్పచామరముఖై ర్భోగానుకూలై ర్యుతాః
రత్నస్వర్ణకృతాసనానిచ చతుష్పాదీశ్చ కుడ్యాంతరే
ష్వచ్ఛస్ఫాటికనిర్మితేషు ముముదే రత్నప్రదీపానపి 30

పశ్యన్ మర్త్యసుదుర్లభా మసదృశీం సంపత్సమృద్ధిం నిజే
గేహే భక్తపరాయణస్య జగతాం పత్యుశ్శ్రియశ్చ ప్రభోః
మత్వా తాంవిపులా మపాంగలహరీవిక్షేపసంపాదితాం
తత్పాదాంబురుహస్మృతిప్రవణధీః పత్న్యాన్వభూత్తాం శ్రియం 31

ఇష్ట్వా తం పరమం పుమాంస మనఘై ర్యజ్ఞై ర్విధూతాంహసా
ధ్యాయన్ సంతతమాత్మనా త్మనిలయం సంఛిన్నమోహాంకురః
భేజేతత్పద మచ్యుతాత్మనివహై స్సంసేవ్యమానం సదా
యత్ప్రాప్త్యర్థ ముపాసతేమునిగణా స్త్యక్తార్థకామా హరిం 32

సూ ర్యో ప రా గః

ఏకస్మిన్ సమయే తతో నివసతో రాసీన్మహాన్ ద్వారకా
పుర్యాం శౌరితనూజయో ర్భగవతో స్సూర్యగ్రహోభీషణః
తత్రాగుస్సకలాః ప్రజానృపతయ శ్శ్రేయోర్థినస్సానుగా
స్తీర్థం పుణ్యతమం మహర్షినివహా శ్చాన్యేచ భాగ్యాధికాః 33

రామో భార్గవనందనోఖిలనృపాన్ హత్వా పురా క్షత్రియాన్
తద్రక్తాంబుహ్రదై శ్చకార మహతః పుణ్యాహ్రదాన్ పావనాన్
యత్రాత్మాఘవినాశనాయ పురుషం దివ్యం సమీజేమఖైః
క్షేత్రం తద్భగవాన్ సబంధురగమత్ మానుష్యలీలానుగః 34

స్నాత్వా పుణ్యతమేషు వృష్ణివృషభాశామహ్రదేష్వాదరాత్
దత్వా కాంచనగోధనాని ముదితా భక్త్యా ద్విజేభ్యో బహు
భుక్త్వామృష్టమదభ్రభక్ష్యసహితం కృష్ణేన సాకం తత
స్స్నిగ్ధానాతపపాదపాంఘ్రిషు కృతావాసాః వితేనుః కథాః 35

మత్స్యోశీనరకోసలేంద్రకురవః కాంభోజమద్రాధిపాః
కుంత్యారట్టవిదర్భసృంజయనృపాః తత్రాగతాః కేరళాః
నందాద్యావ్రజపాస్సదార శిశవః కృష్ణేక్షణోత్కంఠితాః
తేన్యోన్యంపరిరేభిరేపులకితాః ప్రేమాశ్రుపూర్ణేక్షణాః 36

కుంతీతత్రిసనూను రేత్య సహజం దృష్ట్వా సపత్నీసుతం
తుష్టాసోఽపి ముదా నిరీక్ష్య భగినీం కష్టం స్వమూచే పురా
భీష్మద్రోణకృపాంబికాసుతముఖాః పాండో స్తనూజా స్తదా
ప్రేమ్ణా వీక్ష్య హరిం సమిత్రగృహిణీపుత్రాయయు ర్నిర్వృతిం 37

శౌరి ర్నంద మథో నిరీక్ష్య సుహృదం గాఢం కృతాలింగనః
పుత్రౌ వీక్ష్య చిరేక్షితౌ ప్రముదితో నందాయశోదాపిచ
గాఢాలింగనపీడితావతనుతా ముత్సంగమారోపితౌ
గోప్య శ్చేక్షణసంపుటైః భగవతః సౌందర్యపూరం పపుః॥ 38

ఏకాం తేథకిలోపవిశ్య భగవానాహూయ గోపీ ర్నిజాః
పృష్ట్వా నామయ మాలిలింగ కథయన్ వాచః ప్రియాశ్వాసనీః
భక్తిం స్వాంఘ్రియుగాంబుజే నిజ పదప్రాప్తే ర్నిమిత్తం పరం
గృహ్ణన్ విశ్వ జగద్భవాది పురుషం చాత్మా నమూచేతతః॥ 39

గోప్యశ్చా ధ్యాత్మశిక్షావికలుషహృదయాః వాసుదేవోపదేశాత్
మత్వా తం దేవదేవం గతవిషయతృషా యోగశుద్ధాత్మవృత్త్యా
ధ్వస్తాంతర్ధ్వాంతమోహాః ప్రవచనభజనై స్తస్య కాలం నయంత్యః
ప్రాప్తా స్తద్ధామ నిత్యం పరిణత తదనుధ్యానసంతానభూమ్నా॥ 40

కంచిత్కాలం కథాభి స్సరసిజనయనో రంజయన్ ఆత్మబంధూన్
క్షేత్రే తత్రైవతస్థాజిగమిషురథతాం ద్వారకాం వారితారిః
ఆపృచ్ఛ్య ధర్మరాజప్రముఖసఖివరాన్ తేపి తత్పాదసేవా
ధూతాఘాః ప్రీతచిత్తాః ప్రణయపరవశా స్తుష్టువు ర్నష్టశోకాః॥ 41

శ్రుత్వా కృష్ణ మథ ప్రయాణసుముఖం ద్రౌపద్యభిఖ్యాభిరా
హూయాపారముదా సతీ ర్యదుపతేః ప్రోవాచ భైష్మీముఖాః
నిత్యశ్రీ ర్యదువాహ వ్రా వదత తద్వృత్తాంత మత్యద్భుతం
త్విత్యూచుః ప్రణయేన తాశ్చ తదను స్వోద్వాహవార్తాః ప్రియాః॥ 42

తత్రాగతాన్ వ్యాసముఖాన్ మునీంద్రాన్
ప్రణమ్య కృష్ణ స్సహబంధువర్గః
ఆనర్చ్య పాద్యార్ఘ్యముఖోపచారై
స్తుష్టావ సర్వక్షితిపాలమధ్యే॥ 43

విశ్వప్రజారాధ్యపదాంబుజేన।విపశ్చితస్తేన నుతామునీంద్రాః
లోకావనాయాహితమర్త్యమూర్తిం।తం తుష్టువుర్వేదశిరోవచోభిః॥ 44

మహర్షయస్తే వసుదేవ మూచుః శ్రేయోర్థినం పాదకృతప్రణామం
ఆరాధ్య కృష్ణం జగతామధీశం।యజ్ఞైః కృతార్థో భవితేతి ముక్తః॥ 45

తానేవ వృత్వాథమఖాయ శౌరిః।ఋత్విగ్వరేణ్యాన్ ముదితాంతరంగః
తత్రైవ దీక్షామకరోత్సబంధుః।క్షేత్రే ఖిలాఘక్షయదే మహాత్మా॥ 46

ఆరాధ్య నారాయణమృద్ధనానా।యజ్ఞై రథాభ్యర్చ్య చ విప్రవర్యాన్
గోభూహిరణ్యాదిభి రీహితార్థైః।కృతార్థతా మాప యదుప్రవీరః॥ 47

కృష్ణో ధ బంధూన్ అఖిలాన్ విసృజ్య
స్వవిప్రయోగాకులితాన్ క్రమేణ
అన్వీయమానో యదుభిః ప్రహృష్టైః
ప్రాప్తః పున ర్ద్వారవతీం సుశోభాం 48

అథైకదాకర్ణ్య గురో స్తనూజ।మానీత మద్ధా కిల నష్టరూపం
నిజాత్మజాభ్యాం వసుదేవపత్నీ।సువిస్మితోవాచ సుతౌ కృపాళుః 49

హేరామ హేకృష్ణ యువాం విజానే।భూభారనిస్తారకృతేవతీర్ణౌ
జగత్ప్రధానౌ పురుషౌ పురాణౌ।మమాద్యగర్భే కిల సర్వశక్తీ 50

యువాం పురాసాగరవేగనష్ట।మానీతవంతౌ కిల గుర్వపత్యం
లోకాత్పితౄణాం గురుదక్షిణార్థ।మితి శ్రుతం మే కథితం వయస్యైః 51

పూర్వోపజాతాః తనయా మదీయాః।కంసేన పాపేన హతాః పురాతాన్
ద్రష్టుం షడిచ్ఛా మ్యధునా భవద్భ్యాం।పునస్సమానీయ సమర్పితాన్ మే

మాతు ర్నిశమ్య వచనం భగవాన్ సహాగ్ర
జన్మా రసాతల మగావాత సంస్మృతాత్మా
తత్ర స్థితేన బలినా రచితప్రణామః
పృష్టస్తు తశ్చ త మువాచ హరిస్స్వకార్యం 53

పుత్రా మరీచేః ప్రథమేంతరేషట్।పర్ణాఖ్యపత్న్యా మభవన్ మహాత్మన్
పుత్రీకృతాశం ద్రుహిణం నిరీక్ష్య।కృతాపహాసాః ఖలు తేన శప్తాః 54

తేనాసురీం జని ముపేత్య విరించిశాపాత్।
జాతాహిరణ్యకశిపో స్తనయ త్వమాప్తాః
భూయోపి మాతు రుదరే మమ జన్మలబ్ధ్వా
కంసాహతా స్తవ వసంతి కిలోపకంఠే 55

మాతు శ్శోకనివారణాయ తదిమాన్నేష్యా మ్యహం ద్వారకాం
యాస్యంతి క్షపితాం హసోమమపదం యోగీంద్రగమ్యంచ తే
ఇత్యుక్త్వా బలిమాదృతో యదుపతిః దివ్యోపచారై ర్ముదా
తా నాదాయ యయౌ పురీం సహబలః మాత్రే దిశ చ్చార్భకాన్ 56

తాన్ దృష్ట్వా తనుజాన్ యథా జనితాన్ దేవీ సుతస్నేహతః
ప్రస్కన్న స్తనపాయినః ప్రముదితా గాఢం నిపీడ్యోరసా
ఆరోప్యాంక మజిఘ్రి దాత్రిశమసం మూర్ధస్వధోపశ్యతాం
సర్వేషాం వివిశుః పదం తదమలం వ్యోమాధ్వనా తేర్భకాః 57

కృష్ణాపీతపయశ్శేష।పాననిర్ధూతకల్మషాః
షడర్భకా స్తే దేవక్యాః।ప్రాపు ర్ధామ తమః పరం 58

కృష్ణస్య మనుజాతీతం।ప్రభావం వీక్ష్య దేవకీ
విస్మయావిష్ట హృదయా।తుతోషచ ముహు ర్ముహుః 59

అథాన్యదపి కృష్ణస్య।చరితం శ్రుణు భూపతే
యత్త స్యా శ్రితవాత్సల్యం।ప్రకాశయతి విష్టపే 60

సు భ ద్రా ప రి ణ య క థా.

పార్థః పురా తీర్థనిషేవణార్థీ।చరన్ పృథివ్యా మగమత్ ప్రభాసం
తత్రాశ్రుణోన్మాతులకన్యకాం స్వాం।దుర్యోధనాయైవ సమర్ప్యమాణాం.
సావై సుభద్రా వసుదేవపుత్రీ।స్వసాహరే స్తాం ముసలీ ప్రదాతుం
దుర్యోధనాయైచ్ఛదథార్జున స్తాం।జిఘృక్షురాసీ దనురూపరూపాం 62

యతివేషధర స్త్రిదండధృ।త్సమగా ద్ద్వారవతీం తతోర్జునః
అవస చ్చతురశ్చ వార్షికా।నథమాసాన్ నిజకార్యసాధకః 63

అజానతాచ స్వాకారం।రామేణా భ్యర్చితో ర్జునః
పౌరైశ్చ స్వార్థనిర్వాహం।కర్తు ముద్యోగ మాతనోత్ 64

భిక్షార్థ మేకదా గేహ। మాసీత్సో హరిణార్జునః
దృష్ట్వా సుభద్రాం తత్రస్థాం। మన స్తస్యాం సమాదధే 65

అథ పరిణయకాలే దేవయాత్రార్థముద్య
న్నవవసనపరీతాం వీక్ష్య పార్థస్సుభద్రాం
నగరబహిరుపేతాం స్యందనస్థాం సఖీభిః
పరివృతచతురంతాం హర్తు మాశా మతానీత్ 66

సచాప మాదాయ తతో రథస్థః।విద్రావ్య సేనాం మహతీం శరౌఘైః
జహార తాం పాండుసుతానుమత్యా।కృష్ణస్య।పిత్రోశ్చ బలా త్సుభద్రాం 67

రామ స్తదాకర్ణ్య సురుష్టచిత్తః।కృష్ణేన భూయః ప్రగృహీతపాదః
తయోర్యథా విధ్యకరోద్వివాహం।దదౌచ నానావసుపారిబర్హం 68

కశ్చిత్ప్రకాశాత్ శ్రుతదేవనామా।విప్రోత్తమో వేదశిరోర్థవిజ్ఞః
కృష్ణస్య కుర్వ౯ మిథిలానగర్యాం।వాసం విరాగో విషయేషు పూర్ణః 69

తద్దేశపాలో బహులాశ్వనామా।రాజ్యం ప్రశాస న్మిథిలానగర్యాం
కృష్ణాంఘ్రిభక్త్యా పరిపూర్ణకామః।చక్రే తదారాధన మేవనిత్యం 70

తయోః ప్రసన్నో భగవా౯ తదానీం।తౌ వీక్షితుం స్వాంఘ్రిసరోజభక్తౌ
రథం సమారుహ్య మహర్షిసంఘైః।సాకంవిదేహా నగమత్కృపాళుః 71

వ్యాసాసితౌ నారద వామదేవా।వత్రి శ్శుకః కణ్వ ముఖామునీంద్రాః
కృష్ణేన సాకం ప్రయయు ర్విదేహా౯।తద్భక్తిభూమే క్షణజాతమోదాః 72

ఆనర్త ముఖ్య మధు కేకయ కోసలా౯ తా౯
దేశానతీత్య శనకైః ప్రదద౯ జనానాం
సేవాం హరి స్స్వవపుషార్థదృశేక్షమాణ
స్తా నప్యవాప మిథిలాం మథితాఘసంఘాం 73

అభ్యుద్గతో హార్ణకరైః శ్రుతదేవముఖ్యై
ర్విప్రోత్తమై ర్యదుపతి ర్బహులాశ్వనామ్నా
రాజ్ఞాచ వందితపదాబ్జయుగో మునీంద్రైః
గేహం తయోరవిశ దేవసమం ద్విమూర్తిః 74

తా వప్యుభౌ యదుపతే శ్చరణాబ్జయుగ్మ
ప్రక్షాళనోదకపవిత్రిత ముత్తమాంగం

సంయోజ్య తత్పదయుగే బహుజన్మసేవ్యే
ప్రీతిం పరాం వ్యతనుతాం విధుతార్తివేశౌ 75

తాభ్యాం స్తుతః ఫలసుమాంబుభి రర్చితాంఘ్రిః
కృష్ణః ప్రసన్నహృదయో మునిభి ర్వరేణ్యైః
వేదాంతవేద్య మతులం ప్రవిబోధయిత్వా
తత్వం పునశ్చ నగరీ మగమ త్కృతార్థః 76

విప్రోత్తమ స్సచ నృపశ్చ హితోపదేశాత్
వ్యాసాదిభిః క్షపితమానసదోషలేశః
ఆరాధ్య కృష్ణ మఖిలేశ్వర మాప భక్త్యా
తద్ధామ యద్దివ ముశంతి సదానుభావ్యం 77

అథైకదా ద్వారవతీ నగర్యాం
విప్రార్భకః కశ్చన జాతమాత్రః
మృత స్త మాదాయ పితా నరేంద్ర
ద్వారం సమాసాద్య శుశోచ భూయః 78

రాజ్ఞో యమద్యాపతితోవికర్మ।పాకో మయి క్షత్రియపాంసనస్య
నోచే త్కుమారో మమ నమ్రియేత।నాధర్మనిష్ఠస్య చిరేణ లబ్ధః 79

వైదికపుత్రానయనం

ఇత్యష్టవారం పృదుకా న్గతాసూన్
విప్రో నృపద్వారి నిధాయ భూయః
శుశోచ దీనోవిలప న్మహాత్మా
పార్థో శృణో త్తత్ హరిసన్నిధానే 80

మృతే కుమారే నవమేథపార్థః
ద్విజేంద్ర మూచే విరచయ్య సాంత్వం
బ్రహ్మ న్నిత స్త్వత్తనయం కుమారం
రక్షామి మృత్యోర్జహి శోక మేతం 81

యద్యప్యశక్తః ప్రవిశేయ మగ్నిం
సంపశ్యత స్తే ద్విజవర్య సత్యం

ఇత్యర్జునోక్తంతు నిశమ్య విప్రో
భూయ స్తమాహేద ముదారబోధః 82

న వాసుదేవో నచ రేవతీశః।కార్ష్ణిర్నశక్తః కిల నానిరుద్ధః
త్రాతుంమదీయాన్ తనయాన్ గతాసూన్।త్వం వైకథంశక్ష్యసి బాహుజేతి

అథార్జునో వాచ మువాచ దృప్తం।ప్రకాశయన్ విక్రమ మాత్మలబ్ధం
న రామకృష్ణాదిభి రద్యతుల్యం।మన్యస్వమాం కిం త్వధికం బలేన 84

యస్య త్రినేత్రః పరితోషితో భూత్
వీర్యేణ యస్యాస్తి ధనుర్బలాఢ్యం
గాండీవసంజ్ఞం విదితం త్రిలోక్యాం
ఏషోర్జునోహం రణచండవీర్యః 85

మృత్యుం విజిత్య ప్రధనే త్వదీయం।సుతం భవిష్యం పరిపాలయామి
శ్రద్ధత్స్వవిప్రేంద్రవచోమదీయం।జహీహి శోకం విశ గేహ మాశు 86

ఇతి విశ్వాసితో విప్రః।పార్థేన గృహమాగతః
తుష్ట స్తద్వీర్యబద్ధాశః।పుత్రోత్పత్తిం నిరీక్షతే 87

ప్రసూతిసమయే పత్న్యాః।ప్రాప్తే థ ద్విజసత్తమః
ఆజుహావార్జునం త్రాతుం।శిశుం మృత్యోర్భయాతురః 88

ఆచమ్యాథ పృథాసూనుః।ధ్యాత్వా ఫాలవిలోచనం
స్మరన్ దివ్యాస్త్రనిచయం।గాండీవం ధనురాదదే 89

ప్రసూతిగేహం ద్విజవర్యపత్న్యాః
సమావృణో త్సర్వత ఏవబాణైః
జాతః కుమారోథ రుదన్ మృతోభూత్
సద్యో నదృష్ట స్సతను శ్చ రాజన్ 90

ఆగత్య విప్రోథ రుదన్ సమక్షం కృష్ణస్య పార్థం బహుధా నినింద
తతోర్జున స్సంయమనీం జగామ।పురీం యమస్యార్భకమానినీషుః 91

బాలం నపశ్యన్ పురి తత్రపార్థః యయావథేంద్రస్య పురీం తతోగ్నేః
క్రమేణ దిక్పాలపురీరశేషాః।రసాతలం చ త్రిదివం జగామ 92

కుత్రాప్యదృష్ట్వా ద్విజవర్యబాలం।వివిక్షురగ్నిం హరిణా నిషిద్ధః
ప్రదర్శయిష్యామి తవాద్య విప్ర।పుత్రానితి స్వస్థ మనాబభూవ 93

పార్థేనాథ సహ్యోత్తమేన భగవా న్నారుహ్య దివ్యం రథం
ప్రత్యంచం దిశ మభ్యగా దథ మహాద్వీపాంశ్చ సప్తాంబుధీన్
లోకాలోక ముదీక్ష్య గాఢతమసి ప్రధ్వస్త వేగే ష్వహో
సుగ్రీవాదిహయేషు చక్రమహినోత్ కోట్యర్కతుల్యప్రభం 94

చక్రస్య తేజోభి రపాస్తగాఢ।తమిస్ర ముల్లంఘ్య మహాధ్వపారం
నభస్వదుద్ధూత తరంగభీమం। వివేశ పాథ స్సరథో థ కృష్ణః 95

తత్రాద్భుతే ధామ్ని సురత్నబద్ధ।స్థూణాసహస్రే నివసంత మీశం
ఫణా సహస్రోజ్జ్వలభోగిభోగే।దదర్శ కృష్ణః పరవాసుదేవం 96

ఆజానుబాహ్వష్టకశోభమానం।శంఖారి శార్ఙ్గాసిముఖాయుధాఢ్యం
ఘనాఘనాభం నళినాయతాక్షం।పీతాంబరో ద్దీప్రకటింర మేశం 97

పార్థేన సాకం యదురా డ్వవందే।స్వమేవ రూపాంతరమాస్థితం తం
తం వాసుదేవః పరమో భ్యవాదీత్।ప్రసన్నగంభీరగిరా థ హృష్టః 98

యువాం జగద్భారనివారణార్థం।కృతావతారౌ ధరణౌ మదంశౌ
ద్రష్టుంయువాంవిప్రసుతానిమాంస్తు।సమానయంధామమదీయమేతత్ 99

హత్వా సురాన్ భారకరాన్ పృథివ్యాః
శీఘ్రం యువాం మత్సవిధం సమేతం
సంస్థాప్య ధర్మంచ భువి ప్రతిష్ఠం
తిష్ఠామి యత్రాహ ముదారసేవ్యః 100

ఇత్యేవం పరవాసుదేవవచసా దిష్టౌ హరిః ఫల్గునః
తం నత్వా దశవిప్రపుంగవశిశూ నాదాయ ధామ్న స్తతః
ప్రాప్తౌ ద్వారవతీం పునః ప్రముదితౌ తానర్భకాన్ భాసురాన్
విప్రాయా దిశతాం యథా తనురుచీన్ సోప్యాపతుష్టిం పరాం 101

దృష్ట్వా ధామ మహర్షి దుర్గమపథం విష్ణో స్తదా విస్మితః
మేనే పౌరుష మాత్మనో భగవతః శక్త్యబ్ధిలేశాయితం
ఇత్యేవం చరిత్రై రుదారమహిమై రానందయ న్నాశ్రితాన్
భుంజానో విషయా నమానుషపరీసేవ్యాన్ హరీ రాజతే 102

కురుపాండవయుద్ధప్రారంభః.

అథ కౌరవపాండవేంద్రయోః। కలహే రాజ్యకృతే సముత్థితే
తమధర్మ మవేత్య మాధవ।స్సమభూ త్పాండవపక్షసంశ్రయః 103

కృపభీష్మముఖేషు కౌరవా।ననుసృత్యైవవదత్సు తన్మతం
విధివిక్రమమూఢబుద్ధయో ముహు రక్షై ర్దిదివుః పృథాసుతాః 104

క్రమశః పణబంధనేన తే। ద్విషదాసాదితరాజ్యసంపదః
గృహిణీంచ పణేన పాండవాః। సమనీయంత సపత్నవశ్యతాం 105

విజితేషు ధవేషు మాయయా। ధృతరాష్ట్రాత్మభవై ర్దురాత్మభిః
ద్రుపదస్యసుతా శుచాకులా। శరణం ప్రాప హరిం పరాయణం 106

ఋతుమత్యథసా మహాసద।స్యపి దుశ్శాసనకృష్టమూర్ధజా
స్మృతపూర్వవసిష్ఠభారతీ। హరి మేవాత్మగతిం వ్యచింతయత్ 107

ద్వారకాపురివసన్ తదా హరిః। ద్రౌపదీ శరణవాగ్విబోధితః
అక్షదేవనపరో క్షయం భవే దిత్యువాచ శరణాగతప్రియః 108

ఆకృష్టవస్త్రాపి పునఃపున స్సా।దుశ్శాసనేన స్మృతవాసుదేవా
తి దక్షయవ్యాహృతివృద్ధవస్త్రా। మేనే తిమే వ్రోత్తమబంధుభూతం 109

నిర్యాతనాయ మహతః పణబంధనస్య
పార్థేషు కానననివాసవిధిం విధాయ
యుద్ధోన్ముఖేషు కురుభిః కృపభీష్మకర్ణ
ద్రోణాదివీర . పురుషాహితమాధ్యమానైః 110

విద్యోతయన్ హరిరథాశ్రితవత్సలత్వం
పార్థస్య సారథి రభూ త్స్వయమేవ ధీమాన్
యుద్ధే జగత్ప్రతిభయే వినిహత్య భూమే
ర్భారాయమాణ జననాన్ నృపతీన్ అనేకాన్ 111

పాండోస్సుతాన్ ద్రుపదసూనుకృతే వశిష్టాన్
కృత్వా నిజావతరణం సఫలం విధాయ
సంస్థాప్య వంశమపి పూర్ణమనాయదూనాం
నాథో వసజ్జలధి దుర్గపురే సబంధుః 112

కృష్ణస్య షోడశసహస్రసతీషు చాష్ట
పత్నీషు పుత్రదశకం సమభూ ద్బలాఢ్యం
ప్రత్యేక మేషు దశచాష్టసుతాః ప్రధానాః
ధామ్నా బలేన గుణతశ్చ పితుస్సమానాః 113

ప్రద్యుమ్న సాంబ మధు భాన్వ నిరుద్ధ చిత్ర
భాన్వాఖ్య పుష్కర సునందన దీప్తిమంతః
న్యగ్రోధ చిత్ర భుజ దేవభుజావిరూప
నామావృకారుణక విశ్రుతదేవసంజ్ఞాః 114

అన్యో బృహద్భానుసమాహ్వయో భూత్
తేషాం ప్రధానః ఖలు రుక్మిణీజః
ప్రద్యుమ్న నామా తనయోనిరుద్ధ
స్తస్యాస్త నాగాయుతవీర్యశాలీ 115

అనిరుద్ధో రుక్మిపౌత్ర్యాం।వజ్రం సుత మజీజనత్
నాభః కీరశ్చ తనయో।వజ్రస్యాభవతాం ప్రియా 116

ఝూరిజో యదుబాణశ్చ।కీరస్యతనయా వుభౌ
ప్రతిబాహుస్తు నాభస్య।జజ్ఞే బాహుబల స్తతః 117

పత్నీ బాహుబలస్యాసీత్।విఖ్యాతా కమలావతీ
బాహు స్తస్యా మభూ త్పుత్ర।స్సుబాహు స్తస్య చాత్మజః 118

ధర్మసేనాహ్వయ స్తస్య।తనయో వినయోజ్వలః
శుభాంగసుందరీ తస్మాత్।శ్రుతసేన మసూత వై 119

ఇత్యేతే యదురాజానః।కృష్ణవంశ్యా మహాబలాః
ఏతచ్చరిత్రం విపుల।ముపరిష్టాత్ ప్రవక్ష్యతే 120

దివ్యం చరిత్ర మమలం యదునందనస్య
క్షీరాబ్ధినాథ మకుటోద్వహనం వదామి
అద్యాపి య ద్యదుగిరీశ్వర శీర్షభూషా
విద్యోతతే మకుట ముజ్జ్వలరత్నబద్ధం 121

శ్రీమద్ద్వారవతీపురే సహబలః కృష్ణో వసన్ రంజయన్
చేష్టాభి ర్వివిధాభి రాశ్రితగణాన్ కృత్వా జగద్రక్షణం

గోమంతాఖ్యగిరిం కదా చిదగమ త్పుణ్యై స్సరోభి ర్యుతం
దివ్యజ్ఞానవిరాగతాదిసుగుణైః పూర్ణం మహాయోగిభిః 122

క్రీడిత్వా సుచిరం తదీయవిపినే ష్వచ్ఛోదకే ష్వద్భుతే
ష్వాద్యత్పుష్పరజో మరందచపలేందిందిరాడంబరైః
తద్రామణ్యక వీక్షణప్రముదితః తత్రైవ వస్తుం హరి
ర్మేనే విస్మృత దుగ్ధసింధు పరమాకాశార్కబింబాదికః 123

నానాపుణ్యభువశ్చ తీర్థసరసీః విస్మృత్య పుణ్యాహరా
తత్రైవాహితసన్నిధౌ విహరతి ప్రీత్యా కదాచిత్ మునిః
వైకుంఠం గతవాన్ నిరీక్షితు మనాశ్శ్రీశం పురా నారదః
తత్రా దృష్ట్వా హరి ర్విషణ్ణహృదయ స్సూర్యాంతికం ప్రాప్తవాన్ 124
రవిమండలేపి న నిరీక్ష్య కేశవం।స జగామ దుగ్ధజలధిం మునీశ్వరః
అనిరీక్ష్య తత్రచహరింపరాయణం।వ్యసనం జగామమహదాకులాంతరః 125
అథాకాశగిరా శ్రుత్వా।గోమంతగిరి మూర్ధని
ఆస్తే హరి రితి శ్రీమా।నితి తత్రాగమ ద్ద్రుతం 126

సంసేవ్య తత్ర స్థిత మంబుజాక్షం
కృష్ణం సరామం పరమేష్ఠిసూనుః
ప్రణమ్య మూర్ధ్నా పదయో ర్నిపత్య
తుష్టావ హృష్ట శ్శ్రుతితత్వగీతైః 127

సేవాం ప్రదాయ హరి రంబుజనందనస్య
స్తుత్యా ప్రసన్నహృదయో వద దేవ మీశః
త్వా మత్ర నేతుమహమాగతవాన్ మునీంద్ర
చాత్రైవ వస్తుమపి మే చిరమస్తి వాంఛా 128

ద్వీపం సితంచ మకుటం నవరత్నబద్ధం
క్షీరాబ్ధి మత్రచ సమానయత ప్ప్రియం మే
శ్రుత్వా నిశమ్య వచనం ముని రచ్యుతస్య
ప్రీత్యాతథేతిస భయేన హృదా జగాద 129

దేవం ప్రణమ్య తదను ప్రహితశ్చ తేన
లోకం జగామ సుతలంచ బలే ర్నివాసం

అభ్యర్చితశ్చ బలినా ముని రాన తేన
ప్రోవాచ తం మధురయా థ గిరా ప్రహృష్టః 130

ధామాని సర్వా ణ్యహమీక్షమాణః
పయః పయోధిం గతవాన్ కదాచిత్
క్షీరాబ్ధినాథస్య పదారవిందే
ప్రణమ్య హర్షాకులితాంతరాత్మా 131

దివ్యన్ను వాత్యద్భుతరత్నబద్ధం। విరాజతే తస్య కిరీటరత్నం
తద్దర్శనాహ్లాదపయోధిమగ్నః। స్మరామి నిత్యంచ త మేవ రాజన్ 132

తద్వాసుదేవస్య శిరోవిభూషా। కథంభవే దిత్యనుచింతయామి
భవాంశ్చ భక్తో మధుసూదనస్య। విచింత్యతాన్మాశుయథాగమస్స్యాత్ 133

ఇతినిశమ్య మునీంద్రవచోబలి। ర్మకుటదర్శనలాలసమానసః
అనుమతశ్చ పితామహవాక్యత। స్సమగమత్పయసాంనిధి మంబుధిం 134

సంసేవ్య తత్ర ఫణిభోగతలేశయానం
భక్త్యాస్తు వ చ్చరణయోః ప్రణతాంగయష్టిః
స్తుత్వా ప్రసన్నమథ దుగ్ధపయోధినాథం
దివ్యం యయాచ మకుటం బలిరాత్మభర్త్రి 135

మల్లోకనాథాయ గదాధరాయ। యాచే విభో రత్నకిరీట మేతత్
తతః కిరీటం భగవత్ప్రదత్త। మాదాయ తుష్టో నిరగాత్ బలిస్సః 136

తతో గరుత్మాన్ మకుటేన హీనం। నిరీక్ష్య దేవం కుపితో విధూన్వన్
పక్షౌచ కిం కిన్విద మిత్యుదీర్య। ఖముత్పపాతానయనాయ తస్య 137
ఆనీయమానం బలినా బలేన। విమాన మారోప్య కిరీటరత్నం
దృష్ట్వాంతికం ప్రాప్యచ తస్యతార్క్ష్యః। యుధ్వాజయత్తం జగృహేకిరీటం 138
గచ్ఛన్ తతః పక్షివరః ప్రహృష్టో
మధ్యే పదవ్యాం విహరంత మీశం
గోమంత మూర్ధ్నన్ స్థితమైక్ష్య కృష్ణం
తదంతికం ప్రాప మహర్షిజుష్టం 139

ప్రణమ్య మూర్ధ్నా చరణారవిందే
కృష్ణస్య తన్మూర్ధ్ని కిరీటరత్నం

సమర్ప్య తుష్టావ సురేంద్రవర్గై
స్సాకం త్రయీశీర్ష-వచోభిరగ్ర్యైః 140

స్తుత్వా ప్రసన్నో వినతాసుతస్య।కృష్ణ స్తమూచే జగతాం హితేచ్ఛుః
అత్రైవ వత్స్యామి చిరం గిరీంద్రే।త్వం గచ్ఛ దుగ్ధాంబునిధిం మదీయం 141

యత్క్షీరసాగరం నామ।తత్రత్యం తీర్థముత్తమం
శ్వేతాచ మృత్తికామోక్ష।ప్రదాతద్వ్యయ మాహర 142

ధృతాహి మృత్తికా శ్వేతా।ముముక్షుభి రతంద్రితైః
ముక్తిం దదాతి పరమాం సర్వేషామపి జన్మనాం 143

ఇత్యాదిష్టశ్చ గరుడః।గతవాన్ క్షీరసాగరం
ఉపాహర ద్యథోక్తం తత్।దృష్ట్వా తద్విస్మితా జనాః 144

అథాద్రికుంజే సుచిరం విహృత్య
సంపశ్య తా మేవచ సర్వపుంసాం
అర్చాత్మనా పర్వతమూర్ధ్ని రేజే
రూపాంతరేణ స్వపురీం ప్రయాతః 145

తదాదిశైల స్సతుయాదవాద్రి
రిత్యాఖ్యయా విశ్రుతిమాప భూమ్యాం
అద్యాపి తన్మూర్ధ్ని-వసన్ దదాతి
సంపత్కు-మారో హరి రాశ్రితేష్టాన్ 146

ద్వారావతీం ప్రాపసవాసుదేవో
గోమంత ముత్సృజ్య పున గిరీంద్రం
రామః కదాచిత్ కృతతీర్థయాత్రః
ప్రాప్తః పురీం కృష్ణ మిదం సమూచే 147

అస్త్యద్రిరాజో దిశి దక్షిణస్యాం
నారాయణస్యావసథం మనోజ్ఞః
నారాయణాద్రి ర్మునిభి స్సురేంద్రై
స్సంసేవ్యతే సర్వఫలప్రదాయీ 148

కళ్యాణనామాస్తి హితస్య మూర్ధ్ని।పుణ్యం సరః।ఫుల్లసరోజజుష్టం
యస్యప్రతీరే కృతసన్నిధానో।నారాయణో రాజతి దేవరాజః 149

యదూప్రశాలీ భగవానసత్యాద్గ్రాహో మదీయోఽపి విభుః కులస్వం
మిథ స్తయోః కశ్చిదహో విశేషః।నాస్తీతి మన్యే సకలేంగసామ్యే 150

శ్రుత్వాగ్రజోక్తం వసుదేవసూనుః।త మాహ భూయో నిజదేవభక్త్యా
కశ్చిన్న మత్స్వామిసమోఽస్తి లోకే।సత్యంచ నైతత్ నవ ముచ్యతేహి 151

రామః పునశ్చాహ తదేతదద్ధా।తుల్యం తయో రూప ముదీక్ష్య తేహి
ఏవం మిథ స్తౌ కలహం విధాయ।తత్రైవ గంతుం విహితప్రయత్నౌ 152

ప్రతిష్ఠాప్య దేవం పురతః కులేశం
సంపత్కుమారం రఘురాజభాగ్యం
నారాయణాద్రిం భగవాన్ స రామో
జగామ మోదం జనయన్ జనానాం 153

సంసేవ్య నారాయణ మాదిదేవం।నిరీక్ష్య తౌల్యంచ తయోః ప్రహృష్టః
భ్రాత్రాచ సాకం కలహం తదర్థే।తత్యాజ కృష్ణో నిజహారచాత్రి 154

సంస్థాప్య నారాయణసన్నిధానే।సంపత్కుమారాభిధ మాత్మదైవం
నిత్యోత్సవాదీన్ ముదితో విధాయ।కృష్ణః పున ర్ద్వారవతీ ముపేతః 155

హత్వా కౌరవపాండవేంద్రసమరే దైత్యాన్ నృపచ్ఛద్మనః
భూభారాయితజన్మనో యదుపతిః హృత్వా భువశ్చ జ్వరం
మత్వా స్వానపి యాదవా నతిబలాన్ అన్యై రవిధ్యాన్ భువః
పీడాకారిబలాన్ నిహంతు మపి తాన్ మేనే జగద్వల్లభః 156

శాపవ్యాజేన విప్రాణాం।సర్వయాదవసంతతేః
అన్వామన్యత దైత్యారిః।నాశం లోకోపకారకం 157

పిండారకాఖ్యానరపుణ్యసగః ప్రతీరే
బాలాః కదాచిదుపగత్య ముదా యదూనాం
క్రీడాపరా మునివరాన్ వనస్థాన్ విమూఢాః
సాంబం విధాయ వనితావపుషం ప్రణమ్య 158

పప్రచ్ఛురేవమియ మార్యజనామహాంతః
గుర్విణ్యపత్య మిహ కిం జనయేద్వదంతు
ఏవం నిశమ్య పరిహాసవచ స్సురుష్టా
స్తే ప్యూచురేవ ముసలం జనయే త్కులఘ్నం 159

మునీనాంకోపవచన।శ్రవణా ద్భీతిమాగతాః
సాంబోదరవినిష్క్రాంతం।ముసలం వీక్ష్య దుఃఖితాః 160

ఆదాయ తం పురీం గత్వా।దీనవక్త్రామహీపతేః
ఆచఖ్యు స్స్వాపరాధం తం।యాదవా మాధవాశ్రయాః 161

ఉగ్రసేన స్తదాకర్ణ్య।ముసలం తదపేషయత్
లోహస్య శేషం చిక్షేప।సింధోరంబు నిసంభ్రమాత్ 162

మత్స్యస్తు కశ్చిత్ జగ్రాస।తల్లోహశకలం సచ
మత్స్యఘ్నేన గృహీతో భూత్।ఛిన్న శ్చాహారకాంక్షిణా 163

మత్స్యోదరగతం లోహ।శకలం వీక్ష్యలుబ్ధకః
బాణాగ్రే స్థాపయామాస।జ్ఞాత్వా తత్తీక్ష్ణతాం తదా 164

భగవానపి బంధూనా।మాపదం తాం సుదుస్తరాం
జానన్నపి భువో భార।హర్తుం తూష్ణీంవ్యతిష్ఠత 165

తతః కతిపయాహస్సు।గతేషు భగవాన్ విభుః
సంహర్తు మైచ్ఛత్ స్వకులం।గంతుంచాపి పదం నిజం 166

ఉపదిశ్యోద్ధవాయాత్మ।పదపంకజసేవినే
ధర్మాన్ భాగవతాన్ సర్వాన్।ప్రేషయామాస తం వనం 167

తపోవనగతే తస్మిన్।ద్వారవత్యాం సముద్బభౌ
మహోత్పాతగణో భీమో।యథాలోకస్య సంక్షయే 168

దృష్ట్వోత్పాతాన్ భగవతా।నిర్దిష్టా స్సర్వయాదవాః
త్యక్త్వా ద్వారవతీం భీతాః ప్రభాసక్షేత్ర మాయయుః 169

స్నాత్వా భగవతా సార్ధం।తత్ర సంతర్ప్య దేవతాః
భక్త్యా పరమయా చక్రు।శ్శ్రేయస్సాధన ముత్తమం 170

విహృత్య తద్వనే రమ్యే।యాదవామోదసంయుతాః
పీత్వా మధు మదోన్మత్తాః।విభ్రంశితధియో భవన్ 171

తే మిథో యుయుధు స్తత్ర।శ్శస్త్రై రస్త్రై రనేకశః
గజాశ్వరథపాదాత।చమూభి స్సహ రోషితాః 172

ద్వంద్వం సమీయు స్తే సర్వే।వృష్ణిభోజాంధకాదయః
విసృజ్య సౌహృదం మూఢా।వాసుదేవేన వంచితాః 173

ప్రద్యుమ్నశ్చాపి సాంబేనా।నిరుద్ధేనచ సాత్యకిః
అక్రూరశ్చాపి భోజేన।సుమిత్ర స్సరథేనచ 174

సంగ్రామజిత్ సుభద్రేణ।తథా న్యైర్న్యై ర్మహాబలైః
అన్యోన్యం వివ్యథు ర్బాణై।ర్ఘోరైః ప్రాణహరై ర్భృశం 175

అపక్షీణేషు సర్వేషు।శస్త్రే ష్వస్త్రేషుచ యాదవాః
అయుధ్య న్నేరకాభి స్తే।పరస్పరజిఘాంసవః 176

తా వజ్రతుల్యసంస్పర్శా।ఏరకా స్సారసంభృతాః
అనూన చ్చాపవయర్ తేషాం।భగవ ద్బలబృంహితాః 177

వారితా అపి కృష్ణేన।రామేణచ తదా యుధః
తావప్యఘ్నన్ రిపూన్ మత్వా।యాదవా శ్శాపమోహితాః 178

మాయయా వాసుదేవస్య।విజ్ఞాత స్వపరా స్తదా
స్వధర్మా క్రోధపరాస్సర్వే।యయు ర్వైవస్వతక్షయం 179

వృష్ణ్యంధకాదిషు స్వేషు।కులేష్వేవం జగత్పతిః
నష్టేషు ధరణీభారో।హృతో భూ దిత్య మన్యత 180

రామోథ సింధువేలాయాం।ఆసీనో యోగసంశ్రయః
ధ్యాయన్ బ్రహ్మపరం దేహం।మానుషం విజహావీక్షణాత్ 181

సహస్రఫణవిద్యోత।దనంతాకృతి ధామని
మూర్ధ్నో వినిర్గతే తస్య।త ద్దదర్శ జనార్దనః 182

అశ్వత్థమూల మాసాద్య।నిషసాద తతః ప్రభుః
పద్మాసనస్థో భగవాన్।దధ్యా వాత్మాన మాత్మనా 183

త మాసీనం చతుర్బాహుం।దృష్ట్వా కశ్చన లుబ్ధకః
జరకాఖ్యోవ ధీత్వాదే।మృగవక్త్రోపమే హరేః 184

మత్స్యోదరోద్య న్ముసల।ఖండశల్యేన పత్రిణా
నిహతం హరి మాలోక్య।మృగయు ర్భీతిమాగతః 185

ప్రణతః పదయో స్తస్యా।స్స్వాపరాధం క్షమాపయన్
అజానతాకృతం తేన।క్షాంత మంతు ర్విలోకితః 186

కృపయా ధ్వస్తకలుషో।నుజ్ఞాత స్స్వపదాప్తయే
త్రిః పరిక్రమ్య తం త్యక్త్వా।దేహం ప్రాప పరం పదం 187

తదా విచిన్వన్ కృష్ణస్యా।పదవీం కృష్ణసారధిః
దారుక స్తులసీగంధా।సూచితం తత్పదం యయౌ 188

అశ్వత్థమూలకృతవాస ముదీక్ష్య కృష్ణం
పంచాయుధైః పురుషరూపధరైః పరీతం
బాష్పావిలాక్షియుగళః ప్రణతో౽ఙ్ఘ్రియుగ్మే
స్నేహాకులో హరి మిదం సమువాచ సూతః 189

స్వామిన్ భవత్పదసరోజ నిరీక్షణేన
హీనో హ మద్య నభవామి భృశం పరాత్మన్
జానే దిశశ్చ నలభే మనసశ్చ శాంతిం
పాహి ప్రభో చరణపంకజసేవినం మాం 190

ఇత్యేవం వదతి ప్రకంపిహృదయే సూతే సుపర్ణధ్వజః
దివ్యో హ్యైత్యమరథ స్తదా హ్యుదపతత్ దివ్యై స్తురంగై ర్యుతః
దివ్యాన్య న్వగమం స్త మాయుధవరా ణ్యబ్జారిశార్ఙ్గాదిమా
న్యూచే దారుక మిత్యుపేత చరణం కృష్ణ స్తదా విస్మితం 191

గచ్ఛద్వారవతీ మితః పురవరాం బ్రూయాశ్చ బంధుక్షయం
నిర్యాణంచ బలస్య మద్విపద మప్యేతాం స్వబంధూన్ ప్రతి
సంత్యక్త్యాం నగరీం మయా జలనిధి ర్వ్యాప్నోతి శీఘ్రం తతో
నష్టేయంచ భవద్భి రత్ర నగరం గంతవ్య మన్యత్ప్రియం 192

సర్వే యూయ ముపాత్తబంధునికరాః ప్రాప్యార్జునం రక్షకం
శక్రప్రస్థమవాప్య నిర్భయహృద స్సంతిష్ఠతార్యాధ్వనా
సూత త్వంతు మయో దితే ధ్వనిపరే ధర్మ్యేస్థిత శ్శాంతధీః
మన్మాయామతిలంఘ్య మత్పదయుగం గంతాసి శీఘ్రం ప్రియం 193

ఇత్యుక్తో దారుకః ప్రీత్యా।కృష్ణేన ప్రణతో ముహుః
దుఃఖిత శ్చనరై ర్యాతః।పురీం ద్వారవతీం తతః 194

తత్రాగత శ్చతుర్వక్త్రి।స్సహదేవ్యా వృషధ్వజః
ఇంద్రాగ్ని యమ కోణేశ।వరుణాద్యా స్సురేశ్వరాః 195

సిద్ధ గంధర్వ యక్షేంద్ర।విద్యాధర మహర్షయః
అప్సరః కిన్నరాద్యాశ్చ।భగవంతం దిదృక్షవః 196

గాయంతో జన్మకర్మాణి।వాసుదేవస్య హర్షితాః
స్తువంత స్తుతిభి ర్దేవం।వవర్షుః కుసుమై స్తదా 197

దృష్ట్వా తాన్ దేవకీసూనుః।మీలితాక్ష స్సమాధినా
ధ్యాయ న్నాత్మాన మవ్యగ్రో।ధామ స్వం గతవాన్ ధ్రువం 198

దివ్యేన వపుషా స్వేన।విశన్ ధామ విహాయసా
అవిజ్ఞాత గతి ర్దేవై।ర్విస్మితాత్మై ర్యయౌ హరిః 199

తతో గత్వా ద్వారవతీం।దారుకః కృష్ణసారథిః
కృష్ణసందేశ మఖిలం।బంధుభ్యో కథయ చ్ఛుచా 200

నిశమ్య వసుదేవాద్యా।బంధూనాం మృతిమార్తిదాం
ప్రభాస మగమన్ యత్ర।శేరతే బంధవో మృతాః 201

వసుదేవ స్సపత్నీకః సనిరీక్ష్య కుమారకౌ
విషాద మగమత్ ఘోరం।విస్మృతి ర్లులితో భువి 202

రామస్య తను మాలింగ్య।తత్పత్న్యో దుఃఖపీడితాః
చితా మావివిశు ర్దీప్తాం।తద్విశ్లేషాసహిష్ణవః 203

రుక్మిణీప్రముఖాః కృష్ణ।పత్న్య స్తద్ధ్యానజృంభితాః
వహ్నిమే వావిశన్ సర్వా।భగవ ద్విరహాతురాః 204

సాంత్వయన్ దుఃఖితాన్ బంధూన్।మృతానామూర్ధ్వ దైహికం
అకరో దర్జునో దుఃఖా।దర్ధప్రాణ ఇవస్థితః 205

యద్దైవ భగవత్యక్తా।పురీ ద్వారవతీశుభా
తద్దైవా ప్లావయ త్సింధు।ర్వినా తచ్ఛౌరిమందిరం 206

అర్జునోథ శిశూన్ వృద్ధాన్।శిష్టానాదాయ దుఃఖితః
ఇంద్రప్రస్థే సమాస్థాప్యా।నిరుద్ధాత్మజనేర్వశే 207

తమభ్యషేచయ ద్వ్రజం।యదువృష్ణ్యంధకాధిపం
స్వయంచ సహాసోదర్యః మహాపస్థాన మాయయా 208

ఇతి జగతి సమిద్ధం వాసుదేవస్య దివ్యా
వతరణముఖ మీడ్యం పావనం చాపదానం
కథితమఖిలపుంసాం నిత్యగేయం కిమన్యత్
ప్రిభువరచరితం త్వం శ్రోతుమిచ్ఛ స్యుదారం 209

ఇతి శ్రీశోభనాద్రీశ వైభవే మహాకావ్యే

ఉత్తరభాగే దశమస్సర్గః

కృష్ణచరిత్రం సంపూర్ణం.

శుద్ధపత్రిక

పేజి.	బంతి.	తప్పు.	ఒప్పు.
1321	13	ద్వ	ద్వై
,,	15	హ్రే	హే
1324	2	హాఙ	హాఙ
,,	23	శ్న్య	శ్య
1325	5	ఝా	ఝా
,,	22	త్గో	తా
,,	24	క్ష్య	క్ష
1326	16	పి	వి
,,	21	త్రృ	తృ
,,	25	వ	వ్ర
,,	28	త్రి్వ	త్రి్ప
1227	25	ష్ణ	ష్ణః
1331	4	ఖం	ఘం
,,	25	భ్యా	ఖ్యా
1332	5	ప్టా్వ	ప్టా్య
,,	11	ద్ధ్య	ర్ఘ్య
1333	3	దా	దో
,,	9	సి	ని
1334	6	సః	సీః
,,	13	ణ	ణా